

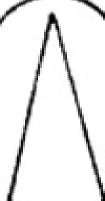
Fantastic Club

MIRON SCOROBETE

CRÎNCENA LUPTĂ DINTRE «ATE» ȘI «ABILE»

EDITURA ALBATROS

Fantastic Club

MIRON SCOROBETE

CRÎNCENA LUPTĂ DINTRE «ATE» ȘI «ABILE»

virtual-project.eu
== aladrian ==

EDITURA ALBATROS • 1976

Ilustraţia copertei: OFELIA DUMITRESCU

„*Da, da... numai natura dreptate are-n veci*."

MIHAI EMINESCU

O ÎNTÂMPLARE

Bătrâna profesoară se uită pe rând la fiecare student ca spre a le fixa chipurile în memorie. Era prima întâlnire cu ei şi, de modă veche, investea momentul cu o notă de ceremonie. Se îmbrăcase frumos, dar şi fără asta arăta exact ca toate profesoarele vârstnice din filme. Faţa avea acea expresie caracteristică ce se formează numai după ce a vegheat trecerea multor generaţii. Părul aproape alb, pieptănat corect ca al şcolăriţelor de pe timpuri, iradia
parcă în jurul capului o lumină discretă şi nobilă.

Nu la fel se prezentau studenţii. În bluzele lor fanteziste, în pantalonii necălcaţi, în încălţămintele uriaşe de „globtroteri,“ păreau pregătiţi mai degrabă pentru o excursie la iarbă verde. Dar pe profesoară acest lucru nu o deranja câtuşi de puţin. Anii îndelungaţi de catedră făcuseră din ea un bun psiholog ; detesta o ţinută vestimentară de o eleganţă desăvârşită decorând un psihic abject şi, dimpotrivă, se ataşa sufleteşte de tinerii în ochii cărora citea inteligenţă şi bunătate, admiţându-le în acest caz orice
simulacru de îmbrăcăminte.

Chiar şi acum făcea la fel : fără ostentaţie, trecându-şi cât mai firesc privirea peste feţele studenţilor, încerca să citească cine sunt cei ce o vor însoţi pe parcursul unui semestru, cum se vor înţelege împreună.

— Dragii mei, spuse ea cu glasul tremurat de emoţie, cu un surâs cumva mutilat, care-i înţepenea buzele, în locul lecţiei introductive, vă voi spune astăzi o poveste.

Tinerii se uitară contrariaţi la ea şi unul la altul. Până şi cei doi, aşezaţi în fundul sălii cu intenţia vădită de a

nu fi atenţi şi de a juca ceva pe sub bancă, îşi îndreptară privirea spre ea.

Îşi ţinea seminariile de ani de zile, de când disciplina ei fusese cuprinsă în planul de învăţământ, în clădirea veche a Universităţii, într-unul din amfiteatrele mari, cu sute de locuri. Grupele de studenţi fiind mici — cea de acum număra patrusprezece — ambianţa crea o stare de stinghereală, fiecare simţea disproporţia dintre un spaţiu atât de vast şi puţinătatea persoanelor de la seminar. Aceasta era, probabil, şi cauza pentru care niciunul din studenţi nu-şi manifestă dezamăgirea în niciun fel. Dacă sala ar fi fost plină, de bună seamă un murmur dezaprobator ar fi răzbit până departe în stradă.

— Trăia odată într-un cartier o fată căreia, nu se ştie de ce, i se spunea Li.

— Cum ? întrebară mai mulţi studenţi.

— Li ! repetă profesoara şi scrise cele două litere pe tablă. Vă mulţumesc că aţi remarcat neobişnuitul acestui nume. Înseamnă că sunteţi atenţi.

Tracul trecuse şi glasul ei răsuna acum calm, domol, sigur :

— Cartierul în care trăia Li mirosea cumplit a peşte. Nu curgea prin apropiere niciun râu, nimeni nu pescuia, nu ţinea nimeni minte să se fi vândut vreodată peşte la prăvălie, şi totuşi, în tot cartierul persista duhoarea aceea a sărăciei, de umezeală stătută, de pământ îmbibat de murdărie şi intrat în putrefacţie. Deşi obişnuită cu el, lumea simţea mirosul, avea senzaţia că-l poartă peste tot în nări şi, înainte de război, vara, când mergeau la cinematograf, femeile îşi îndoiau transpiraţia cu parfum. Un poet pe care, când a mai crescut, Li l-a îndrăgit mult, a scris
aceste versuri care evocă un univers asemănător :

Toarnă pe covoare parfume tari
Adu roze pe tine să le pun ;
Sunt câţiva morţi în oraş, iubito,
Şi-ncet, cadavrele se descompun...

Li îşi ura cartierul. Era o ură neştiută, neconturată precis, de care ea nu-şi dădea seama. I se părea doar că totul e neaerisit şi mocnit. Tot vag, fără să vadă cum anume, mai credea că la sfârşitul războiului, când camuflajul va fi sfâşiat, soarele şi aerul curat al nopţii, al altor nopţi, de după, va intra nu numai în camere, ci şi în pereţii măcinaţi, şi zidurile se vor însănătoşi ca un organism în convalescenţă. Vor dispare atunci, visa ea, şi şănţuleţele diforme de pe marginile străzii, cu apă murdară, vânătă, plină de grăsimi, scursă de prin curţi.

Fără a străluci prin nimic (în cartierul acela nici nu era de conceput să strălucească ceva), fără nimic deosebit — era urâţică, asemenea tuturor fetelor din vecini, slabă, palidă şi mereu murdară — trebuie să spunem totuşi că Li era o fiinţă puţin ciudată şi, cu toate că acolo se pomenise, era considerată chiar de ai săi ca o străină.

Când avea patru ani ar fi vrut să se joace şi a ieşit în stradă. Acolo copiii se jucau în şanţ cu morişti.

— Uite cum se învârteşte ! Uite cum se învârteşte ! strigau care mai de care.

— Ah, ce murdară e apa ! a exclamat îngreţoşată Li. De ce nu vă jucaţi cu altceva ?

— Cu ce să ne jucăm ? au strigat toţi copiii în cor. Niciun joc nu-i atât de frumos. Uite cum se învârteşte !

— Da, dar apa e foarte murdară...

Intrigaţi de insistenţa observaţiilor ei, copiii n-au ştiut ce altă ripostă mai nimicitoare să-i dea decât compunându-i de urgenţă un cuplet. Imitând-o, strâmbându-se, au început să scandeze :

— *A-pa e mur-da-ră,*
Li e dom-ni-şoa-ră,
Apa e mur-da-ră,
Li e dom-ni-şoa-ră...

A fugit acasă şi cu toată revolta de care era în stare s-a apucat să-şi construiască un zmeu. Le va arăta ea acelor broscoi cu ce trebuie să se joace copiii. Şi-a zdrelit toate degetele, dar n-a reuşit.

S-a dus la tatăl ei care descărca mobilă la depozit. Avea un picior sucit şi nu fusese mobilizat.

— Tu cum te-ai jucatcândai fost mic ?
— Cum să mă joc ? Cu morişti.
— Cu altceva nu te-ai mai jucat ?
— Ce zici să fac ? Ia mai taci şi du-te la maică-ta.
Nu vezi că am de lucru ! ?
S-a dus la vecinul lor care repara pantofi.
— Tu cum te-ai jucatcândai fostmic ?
— Eu nu m-am jucat.
— Nu te-ai jucat ? Când ai fost mic ? Cum se poate ca un copil să nu se joace ?

Pantofarul auzea rău de tot şi ea striga din toate puterile ca el să înţeleagă ce-l întreabă. Striga şi el la ea :

— Da de ce să mă joc ?
— Păi nu te-ai jucat cu morişti ?
— Ba m-am jucat, de ce să nu mă joc ?

Li a fost dezamăgită şi şi-a continuat ancheta pe o altă stradă la unchiul ei, fratele bunicii. Acesta fusese lăsat acasă pentru că era prea bătrân şi avea destule cicatrici din celălalt război. Purta şi acum un glonţ pe care-l primise în şold, nu i l-au scos la timp şi ajunsese în cele din urmă în umăr. O punea uneori pe Li să i-l pipăie. „Îl simţi ?“ o întreba. „Da, parcă-i un creion mic“... „Nu ştiu până unde vrea să mai urce, poate are

de gând să-mi iasă pe gură.“ Li se minuna de una ca asta şi se tot temea de acel moment, să nu împuşte cumva unchiul pe cineva din greșeală, când va arunca glonţul pe gură, şi să ajungă apoi în puşcărie.

— Tu cum te-ai jucat, unchiule, când erai mai mic?

— Cu morişti.

Verişoara lui Li, pe care ea o credea fata cea mai frumoasă din oraş şi care dorea să urmeze un curs de croitorie, tocmai terminase de spălat nişte intestine şi arunca apa aburindă la poartă, în şanţ.

— Dar cu zmeul, unchiule, cu zmeu,nu te-ai jucat?

— Hm ! aici nu s-a jucat nimeni cu un zmeu.
Dacă vrei îţi fac o morişcă.

Li a fugit acasă ca alungată de ceva urât.

După ce a crescut, o respecta toată lumea, dar simţea în jurul ei o răceală, că tuturor le e străină.

„Te plimbi, domnişoară, te plimbi !˝ îi spunea câte unul când o întâlnea pe stradă, sau : „încotro aşa de dimineaţă ?˝ Dar ea ştia că acestea sunt nişte formalităţi ca oamenii să nu treacă unul pe lângă altul fără să-şi vorbească. Fiecare îşi vedea de ale sale. Pe nimeni nu-l interesa cu adevărat ce face ea sau la ce se gândeşte.

Cel mai mare eveniment pentru ea a fost la un moment dat drumul de acasă până la brutărie, într-o zi de martie.

Se sculase din pat după o boală de trei săptămâni şi mergea, cu paşii nesiguri, dar liberă prin aerul crud. I se părea că pluteşte, că lumea e impresionant de largă şi vie, că soarele îi pătrunde prin obraji ca în strugurii translucizi. Ar fi vrut să-i rămână soarele în păr, aşa cum a văzut într-o vară când a fost la munte că rămâne după asfinţit, un timp, în luminişurile de mesteceni, să-i rămână şi să-l ducă în păr acasă. Şi a simţit, aproape

fizic, cum coboară în ea o mâhnire grea când a observat că oamenii trec prin soare indiferenţi. Dacă l-ai fi oprit pe unul să-l întrebi cum e timpul, ar fi stat puţin să se gândească dacă e frumos sau înnorat. Şi soarele parcă se cheltuia în zadar.

De la un timp, oamenii din cartier, când treceau pe stradă şi o vedeau prin curte sau când veneau în vizită, îi spuneau din ce în ce mai des lui Li ca şi cum s-ar fi adresat altcuiva :

„Ia te uită cât a crescut domnişoara ! Acuşi trebuie s-o mărităm"...

Li nu răspundea la această falsă grijă şi nici măcar nu roşea. Nimănui nu-i trecea prin cap să spună : „Ia te uită cât a crescut! Acuşi o s-o vedem îndrăgostită". Pe ei de nuntă îi durea capul, de măritiş. Dragostea se vede că răsărea prin alte părţi ale lumii. Dar Li nu-şi putea închipui cum ai putea să te măriţi fără să iubeşti pe cineva. Şi ea aştepta să se îndrăgostească.

Aştepta cu tot mai multă nerăbdare să se îndrăgostească. Simţea că are în ea o uriaşă rezervă de energie generoasă, fierbinte, înmiresmată, care trebuie dăruită cuiva foarte drag, ca un prinos.

S-a îndrăgostit în ziua de l7 mai l943.

Vă rog să reţineţi această dată.

Profesoara o scrise pe tablă şi o sublinie.

— E necesar s-o reţineţi nu numai pentru că ea are o importanţă capitală în viaţa lui Li, ci pentru că ne vom mai raporta la ea în lecţia noastră.

Acum luaţi o pauză de zece minute ! Continuăm ora următoare.

Studenţii trăgeau ultimele fumuri de ţigară şi se apropiau încet de uşa amfiteatrului. Făceau schimb de impresii asupra primei lecţii din acest an.

— N-am înţeles nimic ! Vreau să spun : n-am înţeles ce ne pretinde să facem cu asta. Să învăţăm toate amănuntele alea, cu morişti, cu nu ştiu mai ce ? Ne seminarizează din ele, ni le cere la colocviu ? Eu n-am notat nimic.

— Da’ ce, eu am notat ? Ce să notezi ? Scurta biografie a domnişoarei Li ?

— Măi, să ştii că Li asta o fi ieşit o mare savantă, cine ştie ce a descoperit şi i s-a tras de pe la niscai observaţii de-ale ei de când era mică. Povestea asta-i cu ghici-mici. Pun pariu că aici se ascunde o problemă de enigmistică.

— Cred că ora viitoare se lasă cu un test. Vă văd eu îngălbenind în faţa unor întrebări de genul : „Care era numele de familie al lui Li ?“ „Unde a fost rănit fratele bunicii lui Li ?“

— Unde ? În şold, nu ţi-a spus ? La partea asta aţipiseşi, spune drept...

— Nu, mă, în ce localitate : La Berlin ? În munţii Tatra ?

— Stai, bre, că astea-s din al doilea. Moşul fusese perforat în primul.

— Compostat, mai nou aşa se spune…

— Vouă, fetelor, cum vi s-a părut ? Hai, că aici era vorba de una de-a voastră. Ce-aţi reţinut ?

— Cam trasă de păr. Unde-o fi fost un oraş chiar într-o asemenea mizerie să nu aibă nici canalizare. Dă-o-ncolo...

— Şi cu moriştile... ne-a ţinut un sfert de oră numai teoria moriştilor. Dar pe vremea aceea nu erau magazine cu jucării ?

— Şi didacticistăăă... Că după război... hă-hă ! Li asta era aşa, un spirit vizionar... La patru ani... Hai, că-i dulce...

Cele zece minute trecuseră. Foarte punctuală, profesoara intră însoţită de o tânără asistentă îmbrăcată într-o uniformă bleumarin care-i dădea un aer de stevardesă.

Profesoara nu se mai aşeză la catedră, îşi luă scaunul de pe podium şi îl duse lângă geam. Tânăra se instală la un pupitru plin de butoane şi clape, asemănător cu o orgă electronică. Cum îşi căuta poziţia cea mai comodă pe scaun şi-şi îndrepta ţinuta, gesturile obişnuite ale pianiştilor, studenţii se aşteptau să asiste de acum la un concert.

— Să ştii că asta e Li, şopti unul din ei.

— Cum o să fie asta ? Nu vorbi prostii, răspunse vecinul la fel de încet. N-ai auzit că aia trăia prin l943. Uită-te şi tu ce scrie pe tablă.

— Aşadar, continuăm ! spuse profesoara. Ora a doua va avea un caracter ceva mai diferit. Liana, fii drăguţă...

— Ţi-am zis eu, îi spuse din nou în şoaptă studentul colegului său : asta e... Ce nume e ăla, Li ? O chema Liana toată ziua.

— Hai, mai taci odată şi nu mai debita atâtea prostii ! Nu vezi că asta are optsprezece ani ? Păi din l943 până acum ce-a făcut ? Ori mai crezi în poveştile acelea cu oameni conservaţi în blocuri de gheaţă ? Dar dacă argumentul cu cronologia la tine nu dă rezultate, să-ţi servesc unul mai accesibil pentru capul tău. Ai reţinut că juna de patru ani care a declanşat războiul împotriva moriştilor era urâtă foc. Ei, acum uită-te la asta ce bucăţică e...

Nu apucaseră s-o mai studieze pentru că Liana între timp închisese obloanele şi stinsese lumina. Se auziră ţăcăniturile unor aparate, la pupitrul fetei beculeţe roşii, verzi, albastre şi violete se aprindeau şi se stingeau ca

într-un joc misterios. Cu un zgomot uşor, o draperie atârnată pe peretele din faţă se strânse descoperind o fereastră ce dădea spre nişte străduţe necunoscute. Case mici, cu acoperişul de tablă ruginită cârpit cu petece de hârtie asfaltată, aplecate, sprijinindu-se una de alta sau în câte un par vârât sub streaşină, cu ferestre asimetrice, chioare. Un soare puternic făcea priveliştea şi mai deznădăjduită.

Surpriza se simţea prin întuneric, aproape materială. Totul era atât de real, prin curţi măcăiau raţe, femei în rochii oribile dereticau, un purcel jigărit, cu botul lung, traversă chiar atunci o piaţetă guiţând feroce ; totul era atât de real, încât puteai să treci dincolo de această fereastră şi să te amesteci în viermuiala de acolo, era imposibil să admiţi că asişti la proiectarea unui film. Dar unde erau aceste uliţe pricăjite ? Nu numai că ele nu aveau cum să fie aici lângă Universitate, dar niciunul din studenţi nu văzuse vreodată o aşezare omenească atât de mohorâtă.

— L-aţi recunoscut, nu-i aşa ? spuse profesoara cu acelaşi tremur în glas de la începutul lecţiei. Da, bineînţeles, e cartierul lui Li. Suntem în ziua de l7 mai l943. N-aţi uitat: ziua în care ea s-a îndrăgostit. Vom fi indiscreţi şi vom asista la acest eveniment extraordinar. Nu e cazul să vă precipitaţi respiraţia. Nu v-am adus la un film sexy. *Suntem martorii unei întâmplări reale.* Chiar *reale ?* Vom vedea. Să nu anticipăm mai mult. Tot ceea ce vă pot preciza deocamdată e că nu avem de-a face cu un scenariu, pe care îl poţi potrivi într-un fel sau în altul. Nu, *aici e ca în orice întâmplare adevărată,* unde de multe ori nu poţi explica de ce e aşa şi nu altfel.

Astăzi elevelor din ultima clasă de liceu — da, oraşul nostru are şi un liceu de fete ! — li s-a suspendat ora a

cincea ; li s-a spus să-şi procure fiecare câte un buchet de flori şi au fost duse încolonate la gară. Te rog, Liana !

Da, iată peronul gării. Nici nu arată rău astăzi : ghirlande de flori, steaguri... Gara, altfel, nu e prea arătoasă. Observaţi că n-are decât trei linii ; pe una zace o garnitură ruginită, uitată acolo parcă de câteva secole, dinaintea descoperirii maşinii cu aburi; pe alta se execută manevrele ; una singură leagă oraşul nostru de restul lumii. Da, dar pe această linie va trece azi un tren vitejesc : unul care duce câteva unităţi de ostaşi spre front.

Acum înţelegem ce-i cu toată pompa asta.

Îl vedem pe domnul primar în ţinută de gală, parcă e socru mare.

Un grup nu mai puţin impozant : binefăcătoarele urbei. În general nu se prea înţeleg, şi se bârfesc crunt; de astădată însă, cu un prilej atât de însemnat, se silesc să pară că sunt cele mai apropiate amice. Ce-or fi dezbătând cu atâta înfocare ? Nu, nu-i nevoie să ne apropiem. Mai mult decât sigur, fac schimb de reţete. După fericirea ce le inundă feţele, au ajuns la torturi.

Sigur că da, e fanfara orăşenească ! Cu ea cred că trebuia să începem prezentările, e elementul cel mai festiv de pe întreg peronul, ea dă ansamblului o măreţie fără seamăn. În vreme de pace arată mult mai bine. E o încântare s-o priveşti duminica în chioşcul din grădina publică. Acum e cam descompletată, mulţi au primit ordine de chemare, au rămas cei mai bătrâni şi invalizii. De circumstanţă au fost aduse întăriri : ţiganii *hartişti*. Au fost plasaţi mai în spate, să nu strice tabloul, ceea ce nu-i împiedică să stea atât de băţoşi. Toţi au instrumentele pregătite, iată-l pe cel cu toba, nici n-o lasă jos. Fiecare la două-trei secunde se uită în stânga. Da, de acolo trebuie să apară trenul cu ostaşii dintr-o

clipă în alta.

Dacă Liana ne ajută, vedem acum foarte de aproape grupul disciplinat, aliniat perfect al liceenelor. Evident, se bucură că au scăpat de ultima oră, trebuie să fi avut un obiect urât, cum ar fi anatomia. Da, chiar aceasta e Li. Cum aţi identificat-o ? V-am auzit şoptind. Nu aţi remarcat-o toţi ? Aceasta, care are numărul de pe braţ descusut la un colţ. Aoleu, tocmai azi !... Cum vi se pare? Nu e chiar urâtă ? Toate fetele când poartă uniforma pentru ultima dată, când au ajuns absolvente, sunt frumoase.

Dar ce se întâmplă ? Să urmărim împreună scena. Eu nu mai am ce să vă explic. Nu mai e nevoie de comentariu.

Profesoara tăcu.

Se uitau toţi pe această fereastră care dădea spre peronul gării.

Ceva, un freamăt de nelinişte trece de la un grup la altul. Primarul pare derutat, nu ştie ce să facă, ce ordine să dea. Fanfara, la fel, nu ştie să înceapă sau nu. Dirijorul a ridicat bastonul în aer şi a rămas aşa. Poziţia e hilară : parcă ar fi vrut să-l lovească pe cel cu trombonul şi un vrăjitor l-a înmărmurit. Elevele se uită şi ele nedumerite. Aşteaptă ca profesoarele să le spună ce e de făcut, dar acestea sunt şi mai încurcate.

Nu din stânga, de acolo de unde trebuie, ci din dreapta, cu mare zgomot de fierărie grea, intră în gară un tren de marfă încărcat cu răniţi. Oameni neraşi, obosiţi, bandajaţi care se uită nedumeriţi la gara aceasta necunoscută unde cineva, parcă în batjocură, le-a pregătit o primire scrobită. Cei de jos simt şi ei aceeaşi jenă. Muzicanţii se uită la schilavi parcă cerându-le iertare. Fetele lasă florile în jos, sau le ascund la spate.

După un moment de confruntare tăcută, se aude o voce :

— Daţi-mi o ulcică de apă !

— Apă !... Apă !... Apă !... Apă !... se aude din toate vagoanele.

— Daţi-mi, fraţilor, o ţigară !

— ... o ţigară... o ţigară...

— Dă-mi, puicuţo, şi mie o floare !

Elevele se uită una la alta. Cui i s-o fi adresat ?

Li se desprinde din rând şi se duce spre tren. Întinde buchetul. Omul se uită la ea cu nişte ochi albaştri-cenuşii şi ea nu înţelege de ce nu se grăbeşte
să ia florile. Îi vine s-o tulească îndărăt şi să se ascundă între colege.

— Vâră-le aici după moletieră !

Abia acum Li observă deasupra capului ei două cioturi oribile, bandajate : ce a mai rămas din braţele omului.

Îngrozită, Li o ia la fugă, nu se mai duce la grup, ci iese alergând în spatele gării.

Acum se vede o străduţă care, probabil, duce undeva către centru.

Li aleargă buimacă, de bună seamă nu către casă, nici ea nu ştie încotro. Nu vede pe nimeni. Îşi simte corpul scuturat de friguri. Se loveşte de lădiţa de lemn a cuiva oprit pe trotuar şi se împiedică, gata să cadă.

— Stai, domnişoară, ce dai buzna ?

Glasul nu e mustrător, mai degrabă glumeţ. Li se uită la el. E un tânăr de vârsta ei, poate cu un an sau doi mai mare. Are o faţă de copil care vrea să pară autoritar.

Se privesc drept în ochi. El izbucneşte în râs. Zâmbeşte şi Li.

— Spune-mi, unde vine fabrica asta a voastră ?

— Peste pod.

— Şi podul unde vine ?

— Peste apă. Acum râde Li, nervos, parcă încercând să-şi alunge un tremur de frig.

— Văd că mă lămureşti buştean...

— E drept înainte, după cinematograf.

— Da’ ce te-a apucat să faci crosul ăsta ? Pe faţa lui Li coboară o umbră rea.

— Vin de la gară...

Tânărul clipeşte din ochi cu subînţeles.

— „Dă-mi, puicuţo, şi mie o floare !...“

Li îi priveşte speriată.

— De unde ştii ?

— Eram acolo. Nu m-ai văzut ? Am venit cu trenul lor de la Ploieşti. Stăteam chiar lângă el, lângă ciung.

— Şi nu te-ai speriat ? Ai putut călători aşa, lângă el ?

— De ce ? E un om foarte de treabă. Am sporovăit tot timpul. S-a obişnuit cu gândul. Îi era frică de un singur lucru. N-are niciun an de când e însurat. Nevasta e gravidă şi se teme când l-o vedea să nu păţească ceva.

Între timp au pornit. Li merge alături de el.

— Dar parcă te grăbeai undeva.

— Da... Trebuie să ajung la şcoală, dar... Se vede cât de colo că inventează. I-e ruşine că a văzut-o fugind ca un copil. Ea e om mare, are prestanţă.

— Şi nu te mai duci ?

— Nu. Vin să-ţi arăt unde-i fabrica.

Au ajuns în faţa cinematografului. Citesc afişul : „AVENTURA FATALĂ“.

— Trebuie să fie grozav, spune tânărul. Vrei să intrăm ?

— Dar ce faci cu valiza ? evită Li răspunsul. De fapt a acceptat.

— O las la casă.

O priveşte pe Li de sus până jos.

— Poţi să-ţi iei numărul de pe braţ, uite, şi aşa îţi cade.

— Nu-i nevoie, spune Li. Sunt în ultima clasă. Putem merge la film, nu ne mai opreşte.

Dispar înăuntru.

Amfiteatrul se învecinează acum cu o sală de cinematograf. Aparatul de proiecţie zuruie îngrozitor, parcă-i o batoză. Fasciculul de lumină împroaşcă ecranul care într-o parte are un petec pătrat enervant, nu poţi urmări acţiunea din pricina lui, ochii, oricât încerci să-l eviţi, sunt atraşi de el mai mult decât de film. Lume puţină, doar câţiva spectatori. Unii zac îmbrăţişaţi, prăbuşiţi unul în celălalt. Scaunele scârţâie.

Băiatul şi Li se aşează într-un colţ, în fund. Chiar în dreptul lor e un bec roşu de la o gură de incendiu şi la lumina lui slabă se zăresc. Privesc ecranul, dar nici vorbă să priceapă ceva. Se gândesc unul la celălalt şi se simt stângaci că se ştiu atât de aproape. Băiatul, care afară, în soare, era sigur pe el, acum nu îndrăzneşte nici să respire.

— Spune drept, îi şopteşte Li, ai fost la gară ?

— Ţi-am spus că am fost.

— Chiar, chiar ? Adevărat ?

— Dacă-ţi spun...

— Atunci cum ai ajuns atât de repede pe strada aceea ? Eu am venit în viteză, cred că fugeam, şi totuşi te-am găsit acolo. Cum ai avut timp să ajungi înaintea mea în oraş ?

Băiatul tace.

Fata se apleacă spre el :

— Răspunde la ce te întreb !

Băiatul se apropie ca spre a-i explica la ureche. Buzele lui fierbinţi îi ating tâmpla rece.

— Dar să-i lăsăm singuri... spuse profesoara. Sau vreţi să vedeţi „AVENTURA FATALĂ“ până la sfârşit ? Eu n-am reţinut nimic din film, dar trebuie să fie insuportabil. Continuarea poveştii ? O bănuiţi : cei doi s-au iubit, s-au căsătorit, au avut o droaie de copii şi trăiesc şi azi fericiţi... Mulţumesc, Liana.

Draperia acoperă geamul. Liana deschide obloanele. Profesoara îşi mută scaunul la catedră.

— Ei, cum vi s-a părut ? întrebă ea.

Studenţii dădură din cap nedecişi.

— Scrieţi cât mai concis ce credeţi despre ceea ce aţi văzut. Nu vă semnaţi.

Liana le împărţi câte o bucăţică de hârtie.

— *Destul de banal*, citi profesoara cu voce tare.

Interesant.

Cam idilic.

Lacrimogen.

Din cale-afară de plictisitor.

Cam idilic. Aoleou, şi aici copiaţi !...

Pare destul de adevărat.

Mi-a plăcut dirijorul fanfarei.

Fără nimic deosebit...

Da, aţi fost sinceri şi aţi scris ce trebuia. Aţi caracterizat povestea noastră cum nu se poate mai exact. Aşa e viaţa : banală, interesantă, groaznic de plictisitoare, fără nimic deosebit. Numai că, uneori, un accident o împiedică să fie aşa cum ar trebui şi cum i se cade ei să fie.

Ceea ce v-am povestit şi ce aţi văzut e într-adevăr

un subiect comun, şters, fără nimic spectaculos. Intenţionat am ales o poveste atât de banală, cum bine aţi caracterizat-o, pentru a reieşi mai clar ceea ce vreau să vă spun. În cazul dat, totul s-a petrecut aidoma, cu o mică, o foarte mică abatere : băiatul care urma să se urce într-un tren de răniţi, să ajungă în oraşul lui Li, s-o întâlnească, să se îndrăgostească de ea, să se căsătorească şi aşa mai departe şi aşa mai departe, în ziua de l7 mai l943, în timp ce se îndrepta spre gara Ploieşti a pierit într-un bombardament.

— Cum ?... dar... e posibil ?...

— Da, viaţa, uneori, suferă şi asemenea dereglări. Şi atunci rămâne să tânjim mereu după firescul ei de care ne plictisim, care ni se pare prea banal.

— Dar atunci ce e adevărat din ce am văzut ?

— V-am spus : totul, minus băiatul.

— Şi ce am văzut noi ce este ?

— Exact ce ar fi fost dacă băiatul n-ar fi nimerit în acel bombardament. Este o reconstituire exactă a ceea ce ar fi fost. Un fel de *altă realitate*, cea care urma să fie, dar a fost trunchiată, amputată, oprită să existe.

Studenţii se gândeau, erau concentraţi, aveau multe întrebări de pus.

— Timp de un semestru vom lua pe rând cazuri din cele mai diferite. Tehnica actuală, pornind de la calculul probabilităţilor, ne permite să identificăm momentul când cursul normal al existenţei a fost deviat. Ea ne oferă, aşa cum aţi văzut, *varianta suprimată*, pe care avem posibilitatea s-o comparăm cu cea care o suplineşte, cea petrecută în realitate. Noi trebuie să culegem învăţăminte pentru noi şi pentru cei ce ne urmează. Să tragem concluzii. Viitorimea să excludă pe cât posibil orice accident care scoate viaţa din albia firească... O să vă aduc şi alte cazuri mult mai

interesante, oameni celebri, am şi nişte vedete de cinema... Şi puteţi propune dumneavoastră pe cine vă interesează...

— Spuneţi-ne, vă rog, Li ştia ce s-a întâmplat cu băiatul ?

— Nu, n-avea de unde să ştie nici că băiatul există, că a existat...

— Şi n-a aflat niciodată ?

— Ei... acum cred că a aflat... Aţi văzut, tehnica...

— Ea ce a făcut după aceea ?

— M-am interesat şi eu. După război a urmat facultatea, a ajuns cadru universitar. Fiind necontenit printre tineri, căuta mereu, în fiecare, trăsături ale acelui iubit al ei pe care nu l-a întâlnit niciodată. Dar... ora s-a terminat. La revedere !

Profesoara o luă pe Liana de braţ şi cu o grabă de neînţeles părăsi amfiteatrul.

COSMINA

Pentru Lucica

Mica staţiune dormita. Nici lumea pestriţă adunată de prin câteva ţări europene, nici chiar râvna depusă de orchestra foarte ritmică de la terasa Capri nu reuşeau s-o trezească de-a binelea.

Până în urmă cu vreo nouăzeci de ani aici nu fuseseră decât păduri, netulburate decât arareori de larma câinilor de vânătoare. Cam de atunci, observându-se puterea, cum se zice azi în prospecte, miraculoasă a lacului de a vindeca o seamă de afecţiuni cronice, începură să apară, una după alta, vilele, cochete şi mici la început, impunătoare şi lipsite de orice stil după aceea. Într-o singură viaţă de om, coclaurile adânci se transformară cu totul şi ca din pământ răsări o aşezare nu cine ştie cât de rostuită, surprinzătoare totuşi pentru acele locuri păduroase. Neonul, clubul, nişte, e drept, cam nedefinite terenuri de sport, câteva magazine se adăugară pavilioanelor de tratament. Se dansa, se înfiripau delicate idile şi mici intrigi, atât cât se poate şi cât se cade la o vreme de vacanţă. Într-un cuvânt, toate elementele concurau ca vilegiaturiştii să nu resimtă prea violent absenţa mediului citadin. Şi totuşi, secolul de civilizaţie nu reuşise să alunge cu totul duhul pădurii. Mai ales odată cu căderea nopţii sau în zilele ploioase — şi acestea dominau cu autoritate — până şi cei mai puţini lirici dintre vilegiaturişti simţeau cum îi învinge singurătatea. Mai ales atunci când nu se scălda nimeni în el, lacul părea o mare lacrimă sărată. Vedeai pe malul lui, în zile noroase, ori seara târziu, oameni tăcuţi, singuri sau perechi,

rezemaţi de grilajul de fier, privindu-l ca hipnotizaţi, scrutându-i adâncul întunecat, ascultându-l. Aşa — ceasuri întregi. Ce vedeau ? Ce aşteptau să apară din afund ? Sau nu aşteptau nimic şi ei nu erau decât învinşi de singurătate ? Pădurile colosale din jur, cu arbori de dimensiuni tropicale, pe întuneric luau proporţii şi mai nemăsurate şi îi copleşeau. Aici, în imediata apropiere, nu în poveştile stranii care se degustă cu o plăcere particulară, *în realitate şi foarte aproape*, după câteva rânduri de copaci, de bună seamă pândesc urşi, lupi, râşi, mistreţi, sticlesc ochi bestiali, colţi enormi se ascut de coaja crăpată a gorunilor. Ziua, la tot pasul întâlneai bătute pe trunchiurile copacilor table care te povăţuiau : *Protejaţi vânatul !* Sub lumina viguroasă a soarelui, asemenea sfaturi îţi apăreau idilice şi toată pădurea împânzită de panouri, de marcaje şi indicatoare aducea a parc. Dar noaptea nu se mai vedea nimic din toate acestea. Rămânea numai, fără să-l zăreşti şi fără să-l auzi, simţindu-l însă aproape fizic, de peste tot, acel vânat treaz şi necruţător. Iar pădurea dădea nopţii o consistenţă şi o profunzime nemărginită. Reclamele de neon, pitite într-un noian de întuneric, făceau mica staţiune şi mai neînsemnată, dându-i înfăţişarea unui vas de pasageri scufundat căruia, cumva, i-ar fi rămas luminile aprinse. Şi în toată încremenirea, de dincolo de lac, dintre brazi se năpustea în rafale repertoriul orchestrei de la *Capri*. Refrenele, ţipate în disperare, nu reuşeau să răspândească însă cât de puţină veselie, ci păreau mai degrabă o zbatere silnică, menită să alunge fiarele şi spaima...

Ajunşi aici, autorul ţine să precizeze că găseşte această sumbră introducere puţin cam nepotrivită cu atmosfera unei staţiuni balneoclimaterice, oricât de măruntă ar fi localitatea şi oriunde ar fi aşezată, chiar şi „în acele locuri păduroase“, bântuite de jigănii înfricoşătoare. Este adevărat că în staţiunile

de munte plouă cu nemiluita şi toată lumea aflată acolo tânjeşte după zile însorite. Dar tocmai de aceea, ca o compensaţie bine meritată,măcar acţiunea povestirilor inspirate din acest mediu ar trebui să se desfăşoare pe timp frumos şi să degaje mai mult optimism. Autorul aşa şi intenţiona. Numai că, într-un fel, consideraţiile de adineauri nu-i aparţin. El n-a făcut decât să transcrie, aproape cuvânt cu cuvânt, trei file din jurnalul Cosminei[1]. Nu se face răspunzător, aşadar, de cele câteva naivităţi pe care personal nu le-ar fi aşternut pe hârtie în niciun caz şi pe care cititorul cu siguranţă le-a sesizat : împerecherea stângace a două tonuri total diferite — unul gen ghid turistic („Până în urmă cu vreo nouăzeci de ani... puterea miraculoasă a lacului... afecţiuni cronice...“ etc.), altul străbătut de accente patetice („simţeau cum îi învinge singurătatea... Ce vedeau ? Ce aşteptau ?...“ etc.), comparaţia lac-lacrimă, care se vrea de efect, dar e destul de comun ; apoi ironizarea „subţire“ a orchestrei de la *Capri* ! Cosmina a dansat, şi nu o dată, în ritmurile acesteia fără să facă observaţia că formaţia instrumentală e bună de speriat lighioanele. Şi exemplele ar putea fi înmulţite. Numai că n-are niciun rost să supunem analizei un text care nu se vrea literatură ci jurnal intim. Cosmina însăşi îşi contestă orice talent literar, deşi în toată autobiciuirea se simte cât de colo că în sinea ei nu e chiar pe deplin convinsă de acest lucru. (Ea nu se va supăra citind criticile de faţă : i-au fost făcute şi direct pe un ton mult mai sever. De altfel, vom avea prilejul pe parcursul paginilor următoare s-o elogiem pentru alte laturi ale activităţii ei unde a dovedit merite demne de toată stima. Se va vedea deci că observaţiile noastre au fost făcute fără părtinire.)

Cosmina are una din cele mai romantice

---

[1] Greşelile de ortografie, evident, neintenţionate, au fost, aşa cum se obişnuieşte, îndreptate tacit (n. a.).

îndeletniciri din câte a putut inventa acest secol a cărui fantezie nu cunoaşte frâu : arheologia subacvatică.

În cei doi ani de când practică acest mai mult sport decât meserie a scos la suprafaţă câteva amfore greceşti şi o ancoră atribuită navigatorilor genovezi de prin secolele XV—XVI. Suficient pentru a-i incita pasiunea şi a o înarma cu acea perseverenţă pe care numai pescarii o mai cunosc, de a încerca la nesfârşit. Aşa se face că, sosită în staţiune să-şi petreacă concediul de odihnă, nu s-a putut abţine să nu-şi care cu ea echipamentul de lucru şi să exploreze fundul lacului.

Toată lumea o ştia şi de cum îşi punea costumul de scafandru se aduna în jurul ei ca la savurarea unui număr de circ. Cât stătea sub apă se aşternea o tăcere încordată. N-a intervenit vreo defecţiune? Nu cumva i s-a terminat oxigenul şi nu va mai ieşi niciodată afară? Când reapărea, izbucneau exclamaţii, toţi se înghesuiau cât mai aproape şi-i studiau mâinile să vadă dacă n-a scos comoara pe care desigur o caută. Nu se scufundă ea de câteva ori pe zi degeaba !

Pe copii îi fascinase cu totul. Li se părea că nu-i din lumea aceasta obişnuită, ci ieşită cumva din ecranele televizoarelor unde ei văzuseră documentare filmate pe fundul mărilor. Nu le venea să creadă că e vie de-adevăratelea şi se abţineau cu greu să n-o atingă cu mâinile pentru a se convinge că nu-i o fantasmă. Către apusul soarelui, când ea se plimba singură pe strada principală (de fapt, unica stradă a staţiunii, dacă exceptăm cele câteva alei spre vilele mai izolate), copiii se ţineau după ea conducând-o într-un alai mut de admiraţie şi fiecare se simţea îndrăgostit de ea până peste cap. Dacă întârzia mai mult în faţa unei vitrine, se opreau şi ei şi încercau să identifice obiectul care-i reţinuse atenţia. Acesta putea fi după caz : o pereche de sandale de plastic din acelea incomode care-ţi

mutilează picioarele, o pudrieră roz, o „amintire“ stas, existentă în absolut toate oraşele din ţară, dată drept produs specific local — fiecare căpătând subit, pentru că ea s-a uitat la ele, o valoare inestimabilă. Dacă ea cumpăra o ilustrată stereotipă, aşa cum artiştii fotografi reuşesc să le scoată cel mai adesea, se grăbeau şi micii admiratori să ceară aceeaşi carte poştală care li se dezvăluia dintr-o dată fermecătoare şi parcă primită de la ea.

Femeile tinere de vârsta ei o invidiau cu discreţie şi-i căutau cu nesfârşită voluptate defectele. Cele mai
scăpătate o criticau de-a dreptul, capetele de acuzare fiind :

„E încrezută, deşi n-are de ce.

Se dă în spectacol.

Când îşi pune casca aia de coafor pe cap şi-şi mai încalţă şi labele de gâscă arată taman ca mama ciorilor.

Tulbură apa şi în felul acesta tratamentul nu mai valorează doi bani, degeaba mai stau aici şi cheltuiesc.

Bărbaţii care-s nişte păpălugi şi jumătate şi care nu ştiu să aleagă se uită la ea cam prea mult“.

Plus altele secundare :

„I-ai văzut unghiile ? Sunt oribile ! I-a căzut oja pe jumătate, dar umblă cu ele aşa, nu şi le face...

Dar n-are, tu, decât o rochie. Tot cu aia o văd şi la restaurant, şi în excursie...

Bine că nu vine la *Capri* cu ochelarii ăia şi cu labele de gâscă... Ha-ha ! S-o apuce chelnerii la fugă“...

Cosmina îşi continua scufundările fără să spere în ceva anume. Aici fusese o mare salină romană (lacul se formase către sfârşitul secolului trecut prin prăbuşirea bolţilor acesteia), dar era prea puţin probabil să poţi da de vreo inscripţie antică. Ocnaşii,

cu siguranţă, se îndeletniceau mai puţin cu scrisul şi, chiar admiţând că vreunul ar fi avut mania aceasta, dacă şi-a exersat-o în blocuri de sare e limpede că mesajul lui s-a neantizat de mult. Ai putea găsi, în cel mai bun caz, un ciocan ori o rangă ruginită. Dar perspectiva destul de seacă n-o descuraja. Cosmina se socotea în vacanţă, nu ţinea neapărat să se aleagă cu un trofeu, se juca.

S-a speriat puţin în ziua când a auzit zgomotul acela. O atrăseseră în partea dinspre ţărmul stâncos bulele de aer. Fierbeau, izvorau de undeva, dintr-un punct, ca în acvarii. S-a scufundat, a dibuit printre stâncile înecate de nămol, a încercat să descopere sursa acelui jet clocotitor. Era convinsă că acolo se petrece un proces chimic ; dacă nu reuşeşte să achiziţioneze nici o fibulă a vreunui osândit antic, va semnala poate balneologilor cine ştie ce caracteristică necunoscută a lacului. Atunci, când era jos de tot şi pipăia pietrele lipindu-se cu bustul de ele, a auzit acele icnituri înfundate. Nu reuşea să le localizeze, nu-şi putea da seama de unde vin : din afară ? de sub pământ ? Se repetau ritmic, constante, îndepărtate, surdinizate de masa grea a apei. În primul moment crezuse că i s-a părut. Abia după câteva minute, concentrându-şi auzul s-a convins de realitatea ciudatului zgomot. A dat târcoale, a ascultat iar. Zgomotul scădea în intensitate când se îndepărta de fuiorul bulelor de aer şi creştea când se apropia.

Abia când fu afară, înconjurată de obişnuita manifestaţie a copiilor, când începu să se plimbe desculţă, cu apa şiroind de pe ea, pe podeţul de lemn care constituia un fel de faleză a lacului, fu cuprinsă de spaimă. Dar dacă sunetul surd al bătăilor misterioase nu venea de niciunde ? Dacă răsuna numai în urechile ei ?

Procentajul de ipohondrie cu care suntem înzestraţi fiecare îi crescu brusc. Cu siguranţă s-a îmbolnăvit! I s-a ridicat tensiunea, cine ştie ce

complicaţii a făcut... Lacul era împrejmuit cu pancarte care avertizau : „Respectaţi indicaţiile medicului ! Nu staţi în apă mai mult decât durata admisă : pentru adulţi — 30’, pentru copii — l5’. Sunt interzise băile bolnavilor suferinzi de...” Aici urma o listă cu vreo douăzeci de boli din care măcar cu una trebuie să ai de-a face. Ea stătea ore întregi în apă, şi nu la suprafaţă, ci sub toată acea sarcină enormă saturată, de sare. Nu se arătase nici unui medic care cunoştea proprietăţile lacului. Nu mai încape îndoială : sângele îi zvâcneşte atât de puternic în tâmple că o face să audă bubuituri.

Fără niciun chef, cu presimţirea unei îmbolnăviri iminente, cuprinsă de teama că nu i se vor mai admite scufundările în mare şi va trebui să-şi schimbe profesiunea, nu mai stătu, ca de obicei, la plajă, îşi îmbrăcă rochia şi ieşi. Pe copii plecarea ei precipitată îi descumpăni şi se întrebară deznădăjduiţi dacă nu cumva i s-a terminat vacanţa şi s-a dus de tot, iar ei n-o vor mai vedea niciodată.

Ca să-şi alunge gândurile negre, trecu pe la unica sa cunoştinţă din staţiune, bătrânul profesor de latină care predase cândva la un vestit liceu din nordul ţării, iar acum susţinea aici o îndârjită polemică cu reumatismul. Cum isprăviră masa de prânz, o luară pe creasta dealului unde culeseră sunătoare şi fructe roşii de păducel până seara. Luă hotărârea fermă să nu se mai apropie de lac.

Dimineaţa, într-o dispoziţie de zile mari, coborî aleea umbroasă, udă încă de rouă ca un miel abia născut. Îşi simţea corpul vibrându-i ca o sabie înaltă. Negurile din ajun se risipiseră fără urmă.

Ocoli lacul şi intră în apă din partea cealaltă. Se scufundă, îşi prelungi cât putu rămânerea în adânc, ascultă. Nu auzea decât foşnetul de mătase grea stârnit de propriile mişcări. Ieri probabil a fost obosită,
sau a mâncat ceva ce nu i-a căzut bine. Nu ştia ce să mai facă de bucurie când, ca după un vis urât, îşi

regăsea corpul întreg şi sănătos, alunecând cu o uşurinţă de peşte prin straturile calde ale apei sărate.

Până când s-a apropiat, fără să-şi dea seama, de pasajul stâncilor de ieri... La început stinse, abia perceptibile, intensificându-se apoi pe măsură ce se apropia de stânci, bubuiturile se succedau ritmic ca bătăile unui ornic al adâncurilor. Când ajunse lângă colţii de piatră, le auzi distinct, mai puternice decât ieri, mai aproape. De acolo izvora fuiorul bulelor de aer, în timp ce apa forma un şuvoi ce curgea năprasnic undeva, într-un hău, gata s-o târască şi pe ea.

Acum era sigură că nu se înşela.

Nu spuse nimănui nimic. Continuă scufundările şi în dimineţile următoare. A avut noroc de zile călduroase, cu soare mult sub care pădurile străluceau ca de o bucurie imensă. Obişnuiţii staţiunii, cei care îşi petreceau de mulţi ani toate verile aici, se înfruptau cu lăcomie din vremea frumoasă şi susţineau că n-au mai prins niciodată un asemenea timp. (Jurnalul Cosminei, în care se găsesc notate toate acestea, nu-şi face niciun fel de probleme că situaţia descrisă contrazice flagrant atmosfera posomorâtă evocată la început. Politeţea ne obligă să ne prefacem şi noi că nu observăm. Să-i urmărim mai bine peripeţiile).

Ciudatele lovituri se auzeau în fiecare zi mai clar.

Până la urmă ajunseră s-o intrige şi se hotărî să anunţe pe cineva. Neştiind cui trebuie să se adreseze, găsi că cel mai bine e să-i destăinuie totul bătrânului latinist şi să-l întrebe pe el cum să procedeze.

Aşa ar fi şi făcut dacă o întâmplare la început părând neînsemnată, dar care se complică apoi, nu i-ar fi sustras cu totul atenţia de la bubuiturile subpământene.

Mai făcu o investigaţie înainte de a împărtăşi altcuiva taina. Într-una din după-amieze renunţă la

culesul sunătoarei cu bătrânul profesor şi porni împrejurul lacului. Aleile, împletindu-se într-un complicat labirint, erau pline de grupuri ce se deplasau încet ca într-un ceremonial. Cosmina se strecură printre vilegiaturişti fără să le ia în seamă privirile admirative sau critice şi se îndreptă spre Muntele de sare. O pantă abruptă, aproape verticală, din care ţâşneau, ca într-un peisaj de pe o altă planetă, vârfuri ascuţite, gri, translucide, stranii, se înălţa la câteva zeci de metri deasupra apei. Fata începu să escaladeze povârnişul şi, după un efort pe care-l resimţi mult timp în tot corpul, reuşi să ajungă sus.

Locul ce i se arătă o făcu să se înfioare. Se găsea pe un fel de platou strâmt, chinuit, uitat aşa din cine ştie ce convulsii geologice. Din trei părţi alunecări înspăimântătoare de teren deschiseseră prăpăstii fioroase ce se pierdeau în nişte văi înguste, tăiate de torenţi. Râpele acestea impresionau nu numai prin proporţii ci, mai ales, prin aceea că din ele nu se ivea niciun stei de care să se slujească nişte eventuali alpinişti ; toate aceste coaste sordide nu erau alcătuite decât dintr-o masă vâscoasă de pământ învârtoşat cu sare topită. La câţiva paşi de locul unde se oprise Cosmina susura un izvor, surprinzător la o aşa înălţime. Alte puncte umede, mai jos, în pereţii râpelor sugerau că o reţea de ape freatice menţin vâscozitatea oribilei paste, în care simţeai că odată căzut cineva s-ar fi scufundat pentru totdeauna. Întreaga înălţime ce mai stătea în picioare părea a se rezema doar pe masivul de sare pe care-l urcase Cosmina.

Câţiva goruni şi meri pădureţi, nişte arbuşti, ierburi aspre constituiau toată vegetaţia micului platou. Nişte stânci vechi, năpădite de licheni. Era evident că niciun animal nu păşise vreodată aici. Soarele cobora spre asfinţit şi învăluia acest loc singuratic într-o lumină de purpură din altă lume.

Cosmina se cutremură la gândul că ar putea-o

prinde seara aici. Se culcă şi-şi apăsă urechea de pământ. Era exact deasupra locului de unde, în fundul
lacului, răzbat acele bătăi nelămurite. Dorise să ştie ce e dincolo de acele stânci şi dacă de acolo, de sus, nu se aud bătăile din adânc. Nu se auzea decât susurul izvorului apropiat.

Când se ridică îl văzu.

Un simţ ascuns o avertizase că nu e singură, dar raţiunea îi alunga orice teamă : aici n-a mai pus nimeni piciorul de la începutul lumii !

Stătea la câţiva paşi de ea lângă izvor, pe jumătate ascuns după tulpina unui gorun, şi o privea. Ochii îi clipeau ca loviţi de o lumină prea puternică.

După clipa de surpriză ce o zgudui ca un şoc electric, gata să o facă să ţipe, pe măsură ce bătăile inimii i se normalizau îl examină şi ea. Se calmă foarte
repede şi aproape îi venea să râdă. Tânărul, bronzat, cu un fizic de atlet, cu barba neagră crescută în dezordine, era aproape gol, încins doar cu un şorţ vechi şi având în picioare nişte sandale uşoare legate cu curele de glezne. E unul din acei excentrici ce de câţiva ani încoace au invadat traseele turistice, îl etichetă Cosmina. O fi urcat şi el aici de dragul ascensiunii. Dacă m-a urmărit... atât îi trebuie ! Să se
apropie de mine că dintr-o mişcare de judo l-am şi catapultat în prăpastie.

Îlmai studie odată cu coada ochiului. Corpul viguros părea obosit, pe frunte, pe piept şi pe braţe, prin pulberea de sare ce parcă-l încărunţea, şiroia sudoarea. Se aplecă şi sorbi cu nesaţ din izvor, apoi începu să se spele.

Soarele atingea linia culmilor din apus şi Cosmina se grăbi să coboare. Înainte de a-şi da drumul la vale pe povârnişul ţepos pe unde urcase,

se uită încă o dată la el. Ud, strălucind straniu, ca de aramă, în ultimele raze ale asfinţitului, o urmărea şi el cu privirea. Ochii lor se întâlniră, privirile li se încrucişară şi aproape scăpărară ca nişte spade, apoi se duseră mult una în cealaltă, privirea ei era o zarişte deschisă în care privirea lui putea pătrunde şi, la rândul său, privirea ei străbătea tot mai adânc prin tainiţele ce nu se mai sfârşeau ale privirii lui.

Îi trebui un mare efort ca să se smulgă din această
neînţeleasă migrare a fiinţei spre un misterios tărâm căruia simţea cum îi devine tot mai mult captivă.

Umbra cuprinsese de mult panta şi stâncile de sare
care nu dorm noaptea ca toate celelalte pietre, ci parcă prepară în ele umezeala lumii. Cosmina le atingea cu mâinile, cu genunchii, sărea din una în alta, uneori ele i se lipeau de obraz cu făptura lor rece de salamandră.

Încerca să-şi alunge din ochi reflexele prea vii ale celeilalte priviri, care se altoiseră în privirea ei modificându-i-o, tinzând să devină una cu privirea ei, îşi apăsa pleoapele cu degetele îngreunate de sare, dar
nu reuşea. Şi aşa, prăbuşindu-se de la un stei la altul, ceea ce simţea cu toată fiinţa fără să priceapă începu să se ridice încet, ca din hăurile unei ape întunecate, spre suprafaţa deschisă a înţelegerii : *privirea aceea vine de altundeva...*

A doua zi, la aceeaşi oră, Cosmina fu din nou pe platoul ce parcă supravieţuia neschimbat, solitar, cu o îndârjire mută, dintr-o altă vârstă a planetei.

Nici de data aceasta nu-l văzu de la început. Apoi apăru ca ieşit din pământ, oprit lângă trunchiul aceluiaşi copac de unde o privea. Pieptul său brun, brumat de sare, brăzdat de şiroaiele sudorii, aproape se confunda cu scoarţa crăpată a gorunului

sau, mai degrabă, parcă ieşea din aceasta ca zeii vegetali din vechime.

Se aplecă şi bău apă din izvor, se spălă... Cosmina avu senzaţia uluitoare că ziua de ieri se repetă cum, la reluarea unei lecturi, ai reciti din greşeală pagina precedentă deconcertat că scena respectivă ţi-e cunoscută.

Ea plecă şi, prinsă parcă de acest joc al repetiţiei exacte, tot aşa, înainte de a o apuca pe pantă în jos, se întoarse spre el. Stătea ca de aramă, strălucitor în soarele roşiatic şi o urmărea tăcut cu privirea. Era o privire curată şi tristă, proaspătă ca de copil şi cuprinsă totuşi de oboseală. Se citea în ea curiozitate nestăpânită, dorinţă de comunicare şi frică...

În ziua următoare, Cosmina se prezentă din nou la întâlnire. Acum se aşeză jos, chiar lângă gorunul unde apărea el şi, cuprinzându-şi genunchii cu braţele, aşteptă. După puţin timp, când se uită la izvor, îi zări umbra alungită de asfinţit culcată peste şuviţa de apă. Se întoarse fără să se ridice şi îl văzu : stătea în picioare, la spatele ei, încercând să rămână liniştit, dar stăpânit vizibil de o tulburare intensă.

Ea îi întinse mâna, i-o prinse pe a lui şi îl trase uşor spre ea. El se aşeză alături.

Îşi purta ochii pe ea, fascinat, fără jenă, ca pe o operă de artă în faţa căreia privirea se leapădă de orice viclenie, se manifestă cu întreaga ei sinceritate. Apoi îi atinse de-abia braţul cu vârful degetelor. Se spune că acesta era gestul cu care, de mult, oştenii reîntorşi din interminabile campanii militare îşi mângâiau soţiile. Mâinile lor înţepenite pe fierul lăncilor, scăpate din încleştări atroce îşi pierduseră deprinderea de a mai umbla cu nişte făpturi atât de fragile;

— Mâine să vii mai devreme ! îi spuse Cosmina. El se apropie şi-i privi buzele concentrat, mirându-se de sunetele ciudate rostite de ea, forţându-se să le

pătrundă înţelesul.

Cosmina îi arătă soarele al cărui disc pe jumătate se ascunsese după culme, apoi ridică degetul arătând un punct pe cer deasupra capului.

El îşi încruntă o clipă sprâncenele, apoi se destinse într-un zâmbet larg : înţelesese ! Se vedea inundat de o bucurie fără margini, aşa cum trebuie să se fi simţit primul om când a înţeles întâia dată un gând care nu era al său, ci venea spre el ca o solie de fraternitate din partea unui semen.

Se întâlniră, aşa cum stabiliseră, la amiază. El o aştepta. De cum o văzu apărând ridică braţul spre soare.

— Da zise ea : soarele ? El ne-a adus pe amândoi aici. *La soleil... Sonne... il sole...* Toată dimineaţa făcuse exerciţii, încercând să-şi reanime aptitudinile ei de poliglotă. Nu-şi putea aminti acum în ruptul capului varianta englezească. O repetase de zeci de ori, renunţase la scufundări, s-a plimbat necontenit, desculţă, pe scândurile falezei, scandând în gând vocabularele învăţate cândva, dar, ca la examen, cunoştinţele se topiră subit.

— *Sol* ! răspunse el.

Bine că nu e lipsit de grai ! se bucură Cosmina. Cumva tot vom reuşi noi să ne înţelegem.

Se ridicară şi fata, mai mult prin semne, schiţă un plan cu care el se arătă de acord şi-l puseră imediat în aplicare : părăsiră spaţiul acesta neprietenos, coborâră panta muntelui de sare, trecură albiile pâraielor ce se vărsau în lac şi o apucară pe coastele mai blânde de dincolo, prin pădurea calmă, împăcată în amiaza de vară.

Urcau pe cărări întortocheate, suiau pante pieptişe, foşneau cu picioarele straturile de frunze uscate ale anilor trecuţi, îşi ţineau răsuflarea să nu sperie puii de căprioară ce-i fixau întrebători, culegeau flori albastre cu tulpiniţa fragedă, crescute în umbră.

Rătăceau ca doi prieteni ce se ştiu de când

lumea, cu aceleaşi apucături, cu gesturile sincronizate, care nu sunt nevoiţi să se consulte : „Facem aşa sau altfel ? O luăm pe aici sau pe dincolo ?“

Când aveau de trecut un pârâu adânc sau când ajungeau pe buza unei prăpăstii care-ţi dădea ameţeli, el îi spunea : „*Ne timueris* !“ şi o trecea în braţe. Uneori se prefăcea că o scapă în genune şi ei îi îngheţa tot sângele, corpul i se topea într-un ţipăt, îşi încleşta braţele după grumazul lui.

El se purta degajat, era foarte tânăr şi se vedea cât de colo că hoinăreala îi face bine. Numai atunci când undeva, de după o muche de deal, dintr-un desiş, apărea cineva, un om singur sau un grup, avea o reacţie de apărare, se ascundea instinctiv după tulpina primului copac şi îşi îndrepta privirea întrebătoare spre fată.

Vilegiaturiştii, altfel, nu-i băgau în seamă. Dacă în orele de baie şi de plajă scafandra era supusă unui examen continuu, acum, aici în pădure, interesul pentru ea scădea substanţial. Acolo era realizatoarea unor performanţe la care lumea reacţiona, aici, în schimb nu se mai prezenta decât ca una din fetele care se plimbă cu un tânăr prin pădure. Se cunosc destule cazuri de campioni care, aclamaţi în momentul victoriei, sunt daţi uitării imediat după aceea şi, reduşi la condiţia omului de rând, nimeni nu se mai interesează de ei.

Nici el, deşi umbla gol, echipat numai cu şorţul său ponosit, nu atrăgea mai mult atenţia. Lumea nu ştia cum să profite mai din plin de timpul frumos, peste tot se făcea plajă, se umbla în costume de baie şi mai degrabă te făceai remarcat dacă apăreai în ţinută de oraş.

Şi apoi alegeau traseele cele mai accidentate pe unde nu se încumeta aproape nimeni.

Când într-o zi ajunseră pe un tăpşan înalt, el înmărmuri. De acolo se vedea bine lacul cu împrejurimile lui. Începeau orele de plajă de după-

amiază şi o mulţime pestriţă se revărsa pe treptele largi şi umplea platformele de lemn de pe mal.

Privea fascinat. Tabloul fremătător îl umplea de vrajă şi nelinişte. Pe faţă îi treceau nişte valuri de umbră. Se chinuia să înţeleagă, încerca să prindă un sens pe care l-a pierdut şi nu-l mai poate dibui. Avea expresia omului trezit dintr-un vis, când nu reuşeşte să-şi dea seama unde e, nu-şi mai recunoaşte odaia, nu pricepe ce e cu el.

Cosmina îşi apropie tâmpla de a lui căutând să afle ce se petrece acolo, ce zbucium surd îi răvăşeşte gândurile.

Vacanţa bătrânului profesor se apropia de sfârşit când Cosmina îi spuse :

— Este aici un tânăr care cred că vorbeşte latina.

— Un tânăr ? se miră dascălul. Mă tot uitam la moşnegii de seama mea în speranţa că voi descoperi unul cu care să mai schimb o vorbă pe latineşte. Din păcate n-am dat peste niciunul. Ştii, profesorii de limbi clasice au un aer al lor, ceva asemănător cu patina ruinelor antichităţii. Noi ne recunoaştem imediat. Am rămas atât de puţini şi poate tocmai acesta e motivul pentru care între noi s-a născut o solidaritate aparte, ne simţim ca membrii unei confrerii... Dar un tânăr !... N-aş fi crezut... Adu-mi-l neapărat.

Vila profesorului era mică, veche, de lemn şi vopsită în verde. Era izolată, ascunsă în pădure, ceea ce le permise celor doi să ajungă la ea neobservaţi. Bătrânul era singur, toţi vecinii coborâseră la baie. Îi aştepta pe terasă, într-un fotoliu împletit care scârţâia suferind.

Nu se miră când îl văzu pe tânăr înfăşurat doar în şorţul său prăfuit. În schimb acesta se arătă foarte uimit de costumul negru al profesorului şi făcu o figură pe care am face-o şi noi dacă am întâlni pe bulevard un tip în ţinută de muşchetar. Nu ştiu nici ce intenţionează bătrânul când îi întinse o mână ;

abia reuşi să priceapă că acesta ar dori ca el să i-o strângă,
ceea ce şi făcu troznindu-i degetele veştede ca pe nişte vreascuri. Se purta stângaci, nu ştia de ce a fost adus aici, fata nu-i spusese nimic şi, chiar dacă ar fi încercat, n-ar fi avut cum să se facă înţeleasă, îl cărase doar aşa după ea până-l băgase înăuntru. Simţea că ea i-e binevoitoare, că nu îi întinde nici o cursă, se simţea însă stingherit din pricina că nu ştia care e rolul lui în această scenă, ce ar trebui să facă. Cu atât mai mare îi fu surpriza când îl auzi pe amfitrion adresându-i-se în limba lui :

— Am auzit că vorbeşti latineşte, tinere. Te felicit!

— îţi mulţumesc, răspunse tânărul nespus de încântat că a scăpat de starea de muţenie care parcă îl sărăcea, îi producea o infirmitate. Nu văd însă pentru ce merit felicitările tale, o, nobile domn !

— *Adolescentem verecundum esse decet*[2], spuse bătrânul. Totuşi, ca la etatea ta să stăpâneşti cu atâta siguranţă latina e un lucru demn de toată lauda. Cu siguranţă ai urmat un institut de limbi clasice...

— Nu, domnul meu. Sunt inginer militar.

— Da?!... Bătrânul era tot mai uimit de precizia cu
care oaspetele mânuia instrumentele gramaticale, cele
ce băgau odată groaza în foştii săi elevi. Din câte generaţii au trecut prin mâna mea, îşi spuse cu amărăciune, nici pe un singur şcolar nu am reuşit să-l fac să-şi însuşească atât de bine normele de aur ale limbii. Regret că nu mi-ai fost elev. Spune-mi, cum ai învăţat totuşi, ai avut un profesor particular ?

— Profesor particular... râse tânărul. Am avut mai

[2] Adolescentul se cade să fie modest (lat., n. a.).

mulţi : tata, mama, fraţii mei... Aceasta e limba pe care o vorbim în familie. Nu cred că are de ce să vă mire aceasta.

— De ce să mă mire ?... *A fortiori* ![3] exclamă profesorul. Ceea ce aud din gura ta îmi umple sufletul de admiraţie. Mai există o familie în care se vorbeşte curent latina ! Pe Joe, tinere, unde este familia ta ?

— În Sicilia.

— A, Sicilia, Sicilia... Ochii profesorului se aburiră de duioşia unor amintiri îndepărtate.

— Ai fost în Sicilia, profesore ? îi ghici tânărul gândurile.

— Cum să nu ! Am fost... am fost... Unde n-am fost ? ! Toată Italia am străbătut-o. Când eram de vârsta ta... Şi acum, noaptea, de când insomniile mi se fac tot mai lungi, ca să le umplu cu ceva călătoresc... Şi când aproape se face ziuă şi eu tot n-am adormit, reuşesc să ajung până în Sicilia...

Intră în cameră şi se întoarse cu un album.

— Şi aici l-am adus cu mine. Îl răsfoiesc înainte de culcare, apoi sting lumina şi o iau la drum...

Cartea, deşi avea aspectul cel mai comun, i se păru tânărului cu totul ciudată. O întoarse, o pipăi, o mirosi. Nedumerit, începu s-o frunzărească. De unde profesorul se aştepta ca revederea unor peisaje familiare să-i facă plăcere, observă cu surprindere că clişeele îl contrariază, îi produc o stare de agitaţie.

— Am parcă nişte *aegri somnia*[4], spuse după un timp. Ce e cu aceste ruine ? Nu văd decât ziduri dărâmate, coloane făcute ţăndări, statui mutilate... Desigur, nimic nu e real din ce văd aici, şi nici nu va putea să fie real vreodată. Un artist dement a creat această operă în care aduce elogiul distrugerii. Recunosc că are geniu. Reuşeşte să te umple de tristeţe şi deznădejde.

---

[3] Cu atât mai mult (lat, n. a.).

[4] Vise de bolnav (lat., n. a.).

Cosmina îi urmărea tăcută. Era uimită şi ea de uşurinţa cu care el se exprimă. Din când în când, profesorul îi traducea părţi din discuţie.

— *Nunc tempus est proficiscendi*[5], spuse el ridicându-se.

— Extraordinar ! se entuziasmă profesorul din nou, şi se lovi cu palma peste frunte, ce folosire măiestrită a genitivului gerunziului !... Ce notă maximă aş fi pus în catalog pentru această propoziţie ! Nu mi-a fost dat în toată cariera mea să dau mai mult
de opt. *Salve*[6], tinere, şi te aştept mâine din nou. Cosmina, i se adresă el fetei în româneşte ameninţând-o cu degetul, vezi, nu-l face să uite latina ! Are o pronunţie mai neobişnuită, va trebui să-l mai corectez puţin, dar posedă o sintaxă care l-ar impresiona şi pe Cicero...

În fiecare din zilele ce precedară plecarea profesorului se revăzură toţi trei şi colindară împreună pădurile. El sosea punctual la întâlnire, de fiecare dată
însă obosit, ca după o muncă epuizantă, îşi revenea repede în compania lor, era vesel şi exuberant, spiritual, plin de umor în conversaţiile cu profesorul, ca apoi, după câteva ore să-şi ia rămas bun şi să plece.
Pe Cosmina absenţa lui o intriga, intuia că el îndeplineşte un program care-i absoarbe toate forţele,
ceva ce scapă cu totul înţelegerii ei. Nu-l întreba, bănuind o misiune secretă ; aştepta o mărturisire din partea lui, cum însă ei între ei nu reuşeau să lege un dialog, nici el nu se grăbea să se confeseze. Profesorul, în hoinărelile lor prin toate coclaurile, îndeplinea rolul de translator, unica legătură prin care ei puteau comunica. Mijloc nu lipsit de

---

[5] Acum este timpul de plecare (lat., n. a.).
[6] Salutare să fii sănătos (lat. n. a.).

îngrădiri, însă. Când erau singuri simţeau deopotrivă că ar avea atâtea să-şi spună, *non multa, sed multum* (cam la atâta se reduceau cunoştinţele de limbă latină ale Cosminei), ceva foarte grav şi important, adânc, fundamental, dar barierele limbii îi obligau să recurgă la gesturi, la elementele cele mai puerile, mai sărace decât ale copiilor de trei ani. Dacă situaţia aceasta îi amuzase la început, ea începu să devină obositoare şi restrictivă, o simţiră în curând ca pe o povară nedreaptă. Postarea profesorului între ei făcu dintr-o dată posibilă comunicarea, zăgazurile se ridicară şi mai ales el, ca răzbunând osânda de până atunci, deveni foarte vorbăreţ. Nici acum însă o nouă cenzură nu întârzie să-şi facă simţită prezenţa. Acele lucruri fundamentale nu puteau fi transmise prin intermediari. Bătrânul profesor era nu numai demn de respect, ci ei îl şi iubeau. Slăbită lui făptură, aproape octogenară, nu putea constitui însă sub niciun motiv elementul prin care tumultul vârstei lor să poată circula de la unul la celălalt.

Poate aceste gânduri, conştiinţa tot mai clară a neputinţei comunicării îi făcură într-o zi să fie mai abătuţi. Poate cauza să fi fost alta, el era mai trudit ca altădată şi extenuarea lui se răsfrângea şi asupra ei, sau pur şi simplu, sufereau la gândul că profesorul îi părăseşte. Observându-le din prima clipă indispoziţia, acesta le spuse insinuant :

— *Amantium irae amoris integratio est!* [7]

— *Fac ne hoc dicas* ! a replicat el. *Consuetudo laborum perpessionem dolorum efficiet faciliorem*...[8]

Despărţirea, în piaţeta nepavată a autogării, denivelată şi tristă în urma multelor plecări ce se petrecuseră în spaţiul ei, din cauză că cei ce plecau nu se duceau oricum, indiferenţi, ci lăsau aici vacanţa, fu

---

[7] Certurile îndrăgostiţilor dau iubirii prospeţime (lat., n. a.).

[8] Nu spune aceasta ! Obişnuinţa cu suferinţele face mai uşoară suportarea durerilor (lat., n. a.).

plină de efuziuni, ba Cosmina, care se forţa să pară veselă, să-l amuze pe bătrânul profesor şi cu nişte anecdote pentru interpretarea cărora ea nu avea deloc aplicaţie, îşi stăpâni cu greu o lacrimă. Îşi promiseră solemn toţi trei că la anul se vor revedea aici. Când profesorul fu în autobuz şi acesta se opintea să pornească, tânărul, în timp ce-i dădea prin înghesuială geamantanul ros, de o vârstă cu stăpânul, mai apucă să-i spună :

— *Romam cum venero, statim ad te scribam*...[9]

De aici strada mare urca, la ora aceasta înţesată. Dar până în spatele autogării cobora pădurea. Pe acolo o porniră ei, grăbiţi să dispară cât mai repede în umbra reavănă, sub bolţile mari.

Demult, încă din primele zile nu se mai întâlniseră în vârful muntelui de sare. Acum ea îl aştepta din nou aici. Episodul cu autogara îl zguduise atât de profund, aproape îl traumatizase, încât nu mai reuşise să-l atragă spre locurile circulate. Se ataşase foarte tare de profesor că acceptase să-l conducă până la punctul de îmbarcare. Acolo însă se ţinuse din toate puterile să nu facă o criză. Mulţimea ce nici nu-l băga în seamă, dar care lui i se părea aberantă prin tot ceea ce face, prin felul cum arată, maşinile, întreaga ambianţă, toate i se izbeau cu brutalitate de retină, îi loveau ca nişte baroase timpanul. Efortul de a nu-şi manifesta deruta, de a nu înnebuni, îl costase enorm şi încă din primele momente, de cum se văzură la adăpostul pădurii, un resort se frânse în el, fu zguduit de un tremur violent, iar faţa-i exprima o groază fără nume. Se rezema de Cosmina ca de ultimul sprijin pe care lumea îl mai poate avea pentru el. Trecea prin acel moment deznădăjduit şi de o umilinţă extremă pe care odată şi odată îl cunosc toţi bărbaţii, nu de multe ori în viaţă, când toată puterea lor de a se arăta nepăsători şi tari, de

[9] Imediat ce voi fi sosit la Roma o să-ţi scriu (lat. n. a.)

a apărea în faţa femeii şi copiilor de neclintit ca o stâncă de bazalt, oricâte furtuni le-ar zgudui cuibul fragil, când toată această putere etalată cu bună ştiinţă, pentru că e absolută nevoie de ea, în faţa căreia slăbiciunile se ascund ca şi cum n-ar exista, se năruie şi omul, suferind de ruşine şi, mai presus, de durerea de a nu mai reuşi să fie pilonul de susţinere al mereu ameninţatului lor edificiu, caută el însuşi un reazăm în cea care mai mult decât oricine are nevoie de tăria sa, în femeia lui. Femeile, în aceste împrejurări, dovedesc o forţă inimaginabilă, ele care plâng uşor, care sunt uneori atât de cicălitoare, invidioase, uşuratice, în asemenea momente adună nu se ştie de unde puteri nebănuite ca să-l treacă peste momentul lui de slăbiciune pe acest bărbat care trebuie să fie tare.

Cosmina nu mai încercase o astfel de stare, dar din instinct se purtă aşa ca toate semenele ei.

Reuşise să-l liniştească treptat. Ştia că mai încolo, cândva, îl va coborî din nou în lume şi el se va obişnui cu viaţa aceasta a tuturor, din care el, deocamdată, e, nu înţelege nici ea din ce motiv, exclus. Până atunci însă, se vor mulţumi să se ascundă ca sălbăticiunile prin locuri neumblate. Numai de-ar ţine timpul frumos!

Acum îl văzu pe unde vine : ieşea strujindu-şi corpul atletic dintr-o crăpătură a stâncilor sure, acoperite de licheni verzi-albăstrui. „Şi-o fi făcut culcuş într-o grotă“, gândi Cosmina.

Se aşezară lângă izvor şi priviră multă vreme apa ce palpita ca un gât de şopârlă.

— Te fac să urci până aici... spuse el cu vinovăţie.

În intervalul cât petrecuseră împreună cu profesorul făcuseră fiecare progrese vizibile în însuşirea idiomului vorbit de celălalt. Cosmina îşi reaminti elemente ale limbii latine pe care nu le ştiuse niciodată cum trebuie, dar care acum, ciudat,

nu i se mai păreau osificate, reci, impenetrabile, ci se însufleţeau, căpătau o fluenţă şi o claritate, exact de ceea ce profesorii încearcă să-i convingă pe învăţăceii lor şi nu izbutesc niciodată. La rândul său, el se iniţie în limba fetei cu o uşurinţă uimitoare. Aşa începură să
folosească un amalgam plin de prospeţime şi de farmec, cu norme şovăitoare, dar de printre care sensurile se iveau ferme şi nuanţate, un fel de proto-română, ceva ce trebuie să se mai fi vorbit odată
pe aceste pământuri, atunci când limba noastră se găsea în faşă.

— Dar aici e foarte frumos, îl asigură ea. Ştii că prima dată am urcat aşa, fără să ştiu că te voi întâlni, pentru că mi-a plăcut să înfrunt o coastă plină de primejdii, de care alţii se înspăimântă. Nu-i mărturisi adevăratul motiv al primei ei ascensiuni şi abia acum, după aproape două săptămâni, îşi aminti de bubuiturile neliniştitoare ce poate mai tună acolo în adânc sub chiar locul pe care ei stau acum.

— Să nu te surprindă purtarea mea de ieri, se simţi el obligat să-şi reinstaureze prestigiul, exact aşa cum fac toţi bărbaţii în situaţii asemănătoare. N-aş fi vrut să mă vezi atât de nenorocit, dar vacarmul acela infernal m-a descumpănit cu totul.

Abia vorbea, era frânt de oboseală. Se vedea că nu mai are putere nici să se spele aşa cum obişnuia în apa izvorului. Cosmina îi scutură cu palmele pulberea de sare ce-i îngreuna părul, sprâncenele, umerii.

— Nu trebuia să te sperii aşa, îi spuse. Nimeni nu vrea să-ţi facă niciun rău.

— Nici tu nu-ţi dezminţi genul, surise el trist. Ai suflet mare, dar judeci puţin şi înţelegi şi mai puţin. Nu m-am temut! urlă aproape. Înţelegi ? şi o scutură de umeri. Nu mă tem de nimic ! Făcu o pauză să se liniştească şi reluă pe un ton schimbat, fără asprime, de confesiune care are o imperioasă

nevoie de a fi împărtăşită:

— M-am convins încă de la început că nimeni nu-mi vrea răul, că nu mă paşte nici o primejdie. Cea mai neclintită certitudine erai tu. Între noi doi, oricât ne-am ascunde-o, s-a născut o... solidaritate, pe care mă feresc s-o definesc în vreun fel, dar care e în stare să se opună oricăror pericole. Prin urmare, atâta timp cât acţionam în înţelegere cu tine, eram convins că nu se poate ivi nici cel mai mic accident. Tu nu mă poţi expune la ceva rău. Altul a fost mobilul căderii mele sufleteşti...

Cosmina ascultă cu toată fiinţa. Se dezlegau, în sfârşit, nişte mistere, care îi chinuiseră nopţile, care o exasperau cu ceaţa lor albastră ce le învăluia, şi ţinea să nu scape nimic din mărturisire.

— Văd nişte imagini terifiante, cu care ochii mei nu se vor obişnui niciodată. Oamenii, altfel părând perfect normali, se îmbracă oribil, — iartă-mă, dar şi tu eşti contaminată de nebunia asta, porţi o haină contrară celor mai îngăduitoare prescripţii ale buneicuviinţe — apoi zgomotele acelea pe care urechea omenească nu e în stare să le suporte, şi nici nu vreau să-mi mai amintesc de casele pe roţi care se deplasau singure, exact ca într-un coşmar. Toate simţurile îmi sunt biciuite, învineţite cu fasciile... Într-o seară, după ce m-am despărţit de tine, m-am dus în acel loc de unde odată am privit împreună lacul. Ochii mi-au fost izbiţi de nişte lumini nefireşti, de o putere şi o agresivitate extraordinară... Şi totuşi, ceea ce e şi mai greu, mai bine-zis imposibil de suportat, nici nu sunt toate acestea. Dacă se poate imagina ceva mai crud şi mai izbitor, acel ceva îmi provoacă chinurile cele mai mari. Imposibilitatea de a înţelege, lipsa oricărei logici, absenţa raţiunii. Tot ceea ce văd în jurul meu nu sunt decât alte feţe ale unui coşmar ce nu se mai sfârşeşte. Singura realitate de care nu mă îndoiesc, care a rămas credincioasă legilor materiei este cea de jos, de acolo de sub pământ. E o realitate dură,

mai grea decât a oricărui condamnat. Firesc ar fi ca ieşirea la suprafaţă să mă reconforteze, să mă facă să nu mai doresc niciodată să mă întorc acolo. Aici respir în voie, soarele mă alintă cu razele lui, văd puii de căprioară, sar peste pâraie, mă uit în ochii unei fete frumoase... Cu toate acestea, ceea ce mi se întâmplă la lumina zilei e mai chinuitor decât viaţa din subteran. De ce ? Pentru că nu reuşesc, orice aş face, să pricep ce se petrece, ce s-a petrecut într-un interval de timp atât de scurt. Gândeşte-te, în urmă cu o lună şi ceva umblam pe aici ca în propria bătătură. Ce s-a întâmplat cu toată acea lume, ce e cu aceasta pe care o găsesc azi ? Logica nu suportă astfel de schimbări. Nici zeii nu au făptuit niciodată o transformare ca asta. Tot ce pot să îmi spun e că sunt pradă unui vis din care nu izbutesc să mă smulg.

Nici Cosmina nu pricepea mai mult. Temându-se ca el să nu-şi încheie mărturisirea, se gândi să-l întrebe:

— Dar ce faci acolo, sub pământ ?

— S-a întâmplat un accident. Aici noi avem — sau am avut, nici nu mai ştiu cum e corect să spun — nişte mari saline. Acum vreo patruzeci de zile, prin prăbuşirea unor galerii, un număr mare de oameni au fost izolaţi în subteran. Eu, ca inginer care am prospectat mai multe mine şi mă pricep la compoziţia pământului, am luat o echipă de patru soldaţi din cohorta care staţiona în apropiere şi asigura transportul sării, ne-am înarmat cu unelte şi am început să-i căutăm, să ne deschidem drum până la ei, să-i salvăm. Nu am reuşit să dăm de ei, dar n-am capitulat, erau încă speranţe să-i găsim în viaţă. Minele de acest fel, din cauza infiltraţiilor de apă care topesc sarea şi sapă nişte hornuri de la suprafaţă până
jos, primesc aer de afară şi, cu merinde şi apă, se poate supravieţui mult timp. Băteam cu răngile în pereţi şi ascultam, se auzea ceva, dar niciodată n-

am fost siguri că ei ne răspund sau nu e decât ecoul loviturilor noastre.

După o săptămână de încercări zadarnice ne-am convins că toţi pieriseră şi am fi renunţat dacă nu intervenea o întorsătură dramatică în mersul expediţiei noastre. Nenorocirea a fost că alte prăbuşiri
ne-au separat şi pe noi, unii de alţii, eu am rămas închis într-o galerie, ceilalţi în alta. De atunci am încercat mereu să restabilim legătura între noi, dar n-am mai reuşit. Ne auzeam, eram pe aproape, despărţiţi doar de un perete, dar lucram ca nişte soboli, orbeşte, nimeream în alte hrube şi nu ne-am mai adunat cu toţii. Eu am dat de unul din acele hornuri de care ţi-am spus şi cu mare greutate am izbutit să ies afară. Am continuat apoi aceste ascensiuni la suprafaţă unde dădeam de aer proaspăt de apă...

— Şi te întorceai de fiecare dată înapoi, acolo jos ?

— Da, nu puteam să-i abandonez pe ceilalţi. Timpul cât stăteam afară erau orele mele de odihnă, nu e chip să sapi într-una, fără pauză. Apoi mă duceam să-mi continui lucrul... Şi poate că totul s-ar fi rezolvat cu bine, dacă nu s-ar fi petrecut un alt cataclism, cel mai cumplit. La un moment dat, ceva a zguduit pământul cu forţa unui cutremur şi nişte zgomote năpraznice ne-au asurzit, ore întregi : căzuseră şi bolţile uriaşelor săli centrale, înalte cât Farul din Alexandria. Mai târziu, tot săpând, nu ştiam nici eu în ce direcţie, mă dezorientasem cu totul, am observat că de undeva apa năvăleşte în galerie cu o presiune colosală. În craterul deschis după prăbuşire se adunase apa acestui lac. Inexplicabil cât de repede : această ultimă dărâmare s-a întâmplat cu câteva zile înainte de întâlnirea noastră.

— Cu câteva zile ?... Lacul acesta are o sută de ani...

— Un secol!... sări el îngrozit şi-i căuta ochii spre a afla din ei adevărul. În ce an ne aflăm ?

Avură de rezolvat o socoteală complicată : să pună de acord anii de la întemeierea Romei cu numărătoarea anilor noştri. Rezultatul îi ului pe amândoi.

— Asta înseamnă că tu ai intrat în salină acum o mie opt sute de ani...

— Da, zise el încă tulburat de nefirescul situaţiei, în acel an împăratul Marc Aureliu a semnat decretul de ridicare a cetăţii Apulum la rang de municipiu, îmi amintesc exact : peste două luni urmau să se desfăşoare mari festivităţi la Apulum, la care eram invitat să iau parte... Toată vremea am fost convins că ele încă n-au avut loc şi mă grăbeam să terminăm operaţia de salvare, să mă duc la serbări.

— Trebuia să mai treacă o sută de ani până când Aurelian a dat ordinul de părăsire a provinciei.

Şi Cosmina îi rezumă, cum se pricepu, cele două milenii de istorie. El o urmărea tot mai nedumerit.
Cel mai mult îl impresionă retragerea de la 27l şi destrămarea Imperiului.

— Prin urmare, au trecut peste Dunăre şi noi am continuat să bubuim cu răngile în stânci ?! spuse el cu amărăciune, realizând un fapt ce până în această clipă îi păruse incredibil. Noi nu ne îndurăm să părăsim câteva suflete blocate într-o grotă, şi împăratul ordonă evacuarea unei provincii ? !...

— N-aţi rămas numai voi, au rămas destui...

— Şi imperiul nu mai este ? Nici Roma ?

— Cetatea Eternă există. Şi Imperiul, prin ceea ce a avut nemuritor... Şi totuşi, nu înţeleg... nu înţeleg... Europa a fost cotropită de migraţii, s-au descoperit continente noi, nenumărate războaie au pustiit lumea, oamenii au ajuns în Lună, şi în toată această groază de vreme tu continui să loveşti cu un ciocan nişte pereţi de sare !... *Ai fost uitat de timp* ! şopti ea ca fulgerată de o revelaţie.

— Da, abia acum încep să mă clarific, spuse el

tot în şoaptă. Am fost uitat de timp, am rămas în afara lui... Şi se simţi cuprins de o altă singurătate, mult mai mare, mai adâncă şi decât cea care îl încercase când a aflat de retragerea lui Aurelian, şi decât cea pe care o ştia din galeriile de sare — o singurătate cosmică.

Fata îi întinse mâna, dar el nu mai îndrăzni să i-o atingă.

Discuţia din vârful Muntelui de sare produsese o schimbare radicală în comportarea lui. Înţelesese că s-a întâmplat ceva cu el şi, oricât l-ar fi tulburat această descoperire ea era preferabilă neştiinţei în care se zbătuse până atunci. Încă nu se gândise ce va face în continuare. Deocamdată nu era stăpânit decât de dorinţa de a vedea cât mai mult. Dacă atunci când nimerise într-o lume pentru el nu numai străină, ci aşezată pe nişte baze de neînţeles, avea toate motivele să se ascundă de oamenii ale căror intenţii nu le putea prevedea, acum insista ca prietena lui să-l ducă peste tot. Nu-şi făcea niciun fel de probleme în legătură cu echipamentul său destul de original, cerea să coboare printre oameni. Cosmina îi cumpără o bluză, o pereche de pantaloni şi una de pantofi, ca să poată ieşi pe stradă, intenţionând ca după aceea să meargă împreună la un magazin de confecţii unde să-i aleagă un costum mai acătării, pe încercate.

Noua îmbrăcăminte îl amuză enorm, deşi toate îl strângeau şi-i jenau mişcările, se văzu atât de caraghios că propriul aspect îl înveseli de parcă s-ar fi
echipat pentru un convoi grotesc de Saturnalii.

Apoi îşi începură nesfârşitele tururi ale staţiunii. Cosmina era obligată să dea mii de explicaţii din domenii asupra cărora ea însăşi nu se oprise niciodată : natura curentului electric, principiul de funcţionare a telefonului, radioului şi televizorului, câte tipuri de autovehicule există şi cât combustibil

consumă fiecare... Intrau în librărie unde el se apuca să descifreze titlurile de pe coperţi şi cotoare, cerând să i se traducă, să i se dea informaţii asupra autorilor. Se bărbieri şi se tunse la frizer şi Cosmina care-l aştepta afară era să nu-l recunoască : bărbatul voinic, cu un fizic de gladiator, era aproape un copil. Luară la rând magazinele unde fiecare articol era studiat, inventariat cu grijă. Când oboseau, trăgeau la cofetărie unde beau o răcoritoare. Şi aici el îşi continua investigaţiile, înregistra alte amănunte care toate îi apăreau extrem de interesante. Aici publicul era aproape exclusiv de vârsta lor sau şi mai tânăr. Deşi nu se petrecea nimic deosebit, era foarte curios să vadă cum se comportă cei, aşa zicând, din generaţia lui. Îl distra mai ales un obicei al acestora cu totul ciudat : ţineau între buze nişte suluri subţiri din care scoteau într-una valuri de fum. De fiecare dată, cât timp stăteau aici, o voce hârşâită ţipa la nesfârşit : „*la pluie... la pluie*..“ Nici Cosmina nu-şi explica mai clar cauza acestei repetiţii continui care trecea în obsesie : tonomatul hârbuit ca o râşniţă nu mai poate pune în mişcare decât acest unic disc, sau cântecul o fi fiind în vogă şi consumatorii nu se mai satură ascultându-l ?

După câte un scurt popas o porneau iarăşi, vizitau alte prăvălii, asistau la câte un meci de volei sau de fotbal cu echipele incomplete din lipsă de combatanţi, intrau la cinematograf, se duceau în piaţă unde se vindeau pepeni verzi şi nimicuri de ceramică ţipător colorată. La „tirul sportiv″ a învârtit o puşcă în mâini un sfert de oră, pe urmă a luat ţintele la rând negreşind nici măcar una.

Dar oricâte vedea, nu se sătura niciodată. Cosmina a trebuit să-i aducă o hartă pe care să vadă cum arată acum teritoriul Imperiului său. A dorit apoi să i se ofere date despre noile continente descoperite : geografie fizică, populaţie, economie. În fiecare zi, ca niciodată până atunci, Cosmina

făcea cu voce tare lectura ziarului; el trebuia să ştie ce se întâmplă pe glob.

Într-o zi, Cosmina i-a făcut o surpriză deosebită : a luat două locuri la o excursie ce se organiza într-un oraş apropiat. Acolo au vizitat muzeul de istorie. Sălile destinate epocii romane l-au tulburat peste măsură, se regăsea într-un mediu familiar şi simţea totodată, din nou, cât de departe e de toate acestea. Privea cu o nesfârşită nostalgie pietrele incizate cu litere sigure, elegante, pline de distincţie, obiectele de podoabă, purtate de femei contemporane cu el, născute odată cu el, din care nu s-au mai ales decât aceste fărâme de metal. Scruta monedele pe care, poate chiar exemplare expuse aici, el le avusese în mână.

— Te uiţi ca un moş la nişte suveniruri din tinereţe, i-a spus Cosmina.

— Dar nu sunt un moş ? i-a răspuns el. Am o mie opt sute douăzeci şi doi de ani...

Era o noapte profundă, deplină. Parcă anotimpul, pentru că nu dispunea decât de un interval foarte scurt destinat nopţii, concentrase în ea toată frumuseţea lumilor.

— Nu mai ştim unde sfârşeşte pământul şi unde începe cerul, spuse Cosmina.

— Poate suntem în cer... răspunse el.

Se opriseră pe o culme de deal, era un întuneric bun, puternic, dar blând, din acela care te umple de linişte şi de împăcare ; prin el stelele se vedeau umede, neobişnuit de mari, de parcă le-ai fi privit cu ochi de copil, jos, aproape, încât te puteai crede în văzduh.

Liniştea neţărmurită ca o faţă sesizabilă a eternităţii era subliniată de vuietul apei din vale. Prin aerul proaspăt, odihnit, râul, cu toate că valea era departe, se auzea clar, ca la o aruncătură de băţ şi zgomotul te făcea să simţi limpezimea apei trecând peste pietre mari, rotunjite, spălând în

ţesturi rădăcinile roşii ale arinilor, căzând de pe praguri în vâltori.

Departe, probabil în poiene unde se face fân, pâlpâiau focuri singuratice. Le priveau tăcuţi şi li se părea că dacă apa ar înceta o clipă ar auzi de acolo trosnetul vreascurilor ce ard.

Nu mişca nici o adiere. Deşi peste zi fusese foarte cald, aerul nu era uscat, îl simţeau reavăn ca o răsuflare a pământului. Îi împresura molcom, încărcat
de mirosul florilor de pădure adormite, al țărânei şi al scoarţei de copac.

Era o noapte care cobora parcă din veacuri.

— Tot aşa era şi atunci... murmură el. Toate s-au schimbat, locurile, oamenii, nici zilele nu mai sunt cum au fost... Noaptea însă da ! Parcă nimic nu s-a clintit de la loc. Se vede că timpul, cine ştie !, o fi uitat de nopţi, ca de mine, şi au rămas ca la început... Sau şi le păstrează, aşa cum vă faceţi voi rezervaţii, simţea nevoia de ceva stabil, neschimbător, şi se întoarce la ele ca să-şi regăsească vârsta primară, să soarbă, ca în mitologie, vlagă nouă. Altfel nici n-ar putea să reziste la atâta amar de drum.

Umblaseră mult în ziua aceea ; au urcat pe vale până la chei. Şi acolo timpul uitase ceva : o umbră umedă şi solemnă care te face să tremuri, nu ştii, de răcoare sau de fiorul întâlnirii cu măreţia.

S-au căţărat pe stânci, s-au încoronat cu ferigă şi s-au culcat pe muşchi reci. Prin coroana înaltă a fagilor cerul se vedea albastru tare ca de smalţ. Erau siguri că Pan îi priveşte de după un colţ de piatră, curios.

În pădurea întunecată, razele soarelui păreau alte trunchiuri de copac, netede, viguroase, oblice, pe care aproape ai fi putut păşi ca pe nişte punţi.

S-au pierdut în zmeurişe mai înalte decât un stat de om. Au imitat fluieratul păsărilor şi ele au răspuns cu cordialitate.

Au văzut sus, la confluenţa a două pâraie, casa pădurarului şi şi-au promis că odată vor organiza acolo un mare ospăţ la care vor invita toate vieţuitoarele pădurii.

Au ajuns la camping. Lui i s-a părut o tabără militară şi s-a mirat că oamenii trebăluiesc pe lângă corturi şi căsuţe de lemn neînarmaţi.

La întoarcere se însera. Parcă un fum vânăt se lăsa pe văi, în timp ce, sus, vârfurile mai pribegeau în soare. S-a întunecat repede şi, când să treacă o strâmtoare unde pădurea se înghesuie până în drum, abia au scăpat neatinşi de aripile unei colonii de lilieci ce se zbenguiau ca bezmetici...

Şi acum, noaptea !...

Nu făcuseră nimic deosebit. Recapitulau în gând, pas cu pas, peripeţiile zilei şi se întrebau a nu ştiu câta oară de unde le vine starea aceasta de mulţumire, ca după un lucru împlinit. Dacă, aşa cum arborii se oglindesc în apa unui lac, ar exista şi o răsfrângere a cântecului, de aşa ceva erau străbătuţi : de umbra unui cântec adânc, prelung şi sfâşietor, care te împrăştie confundându-te cu toată lumea ca să te adune apoi şi să te întremeze, numai că e un cântec neauzit, nu-l distingi decât tu, sau, ca să-l simtă încă
cineva, acelaşi cântec trebuie să-l viscolească şi pe el.

— Cred că starea noastră, încercă el să răspundă unei întrebări ce se zbătea în piepturile amândurora, nu se poate explica altfel decât că am făcut lucrurile cele mai simple, cele care nu îi separă pe oameni, ci îi apropie. Am trecut desculţi prin apă, am privit cerul, am rupt buruieni, am mângâiat nişte stânci şi nişte arbori. Undeva, la o origine îndepărtată, strămoşii fiecăruia au făcut la fel şi, repetându-le gesturile, noi care putem fi foarte diferiţi, care putem veni din ţinuturi foarte depărtate, ne întâlnim în această albie comună...

— Sau poate pentru că suntem tineri, spuse

Cosmina. Îţi aminteşti de bătrânul profesor de latină ?
După explicaţia ta, şi el ar putea fi cuprins de aceeaşi
beţie, să sufere acest fermecător blestem ca şi noi...

— Tineri, spui ? Da, suntem amândoi tineri, dar la o distanţă de optsprezece secole... Cât poate fi de ciudat ! Trăiesc atâţia oameni în acelaşi timp, sorb aceeaşi clipă deodată, şi câţi dintre ei ajung să se cunoască ? Foarte puţini, majoritatea zdrobitoare îşi duc viaţa fără să ştie unii de existenţa celorlalţi. Nu crezi că e păcat ? Nu e revoltător ca miliarde de oameni să traverseze *aceeaşi perioadă de timp* fără să ştie unul de altul ? Şi e nevoie să venim noi, de la extremităţile a două milenii, ca să-i compătimim pe cei ce au şansa picată aşa din cer, pentru care n-au mişcat un deget, să trăiască deodată şi nu ştiu să se cunoască !...

Ea tăcea.

Fagii masivi din spatele lor se înfiorară, de parcă s-ar fi mişcat în somn.

— Dar noaptea e atât de scurtă, reveni el, şi n-am vorbit despre numele tău. Ce poate să însemne Cosmina ? Un nume de floare ? Un nume de piatră preţioasă ?...

— Nu-ţi mai bate capul, îl opri ea. Tot n-ai să ghiceşti. E un nume de luptă. Şi de victorie, dacă vrei.
Nu o victorie atât de mare ca ale voastre, dar pentru noi contează foarte mult...

— Victoriile noastre ! ? Râzi de mine. Nu mi-ai arătat harta Imperiului ? Ce s-a ales din victoriile noastre ?

— Ne-am ales noi, spuse ferm Cosmina cu un glas pe care nu şi-l cunoştea.

— I-am promis profesorului că o să-i scriu când mă voi întoarce la Roma, sări el la altă idee. Se vede bine că trecerea nopţii îl precipita de parcă acum avea de rezolvat toate problemele. Cum să-i scriu ?

Ce scrisoare poate înfrunta o mie opt sute de ani ? Câte generaţii de poştaşi vor muri predând unii altora scrisoarea mea ca să ajungă până la el ?

Şi parcă aducându-şi aminte de ceva, grăbit ca pentru a nu uita din nou şi să-i rămână intenţia neîmplinită, îi puse Cosminei în palmă o broşă.

Ea se tulbură.

— Nu e cine ştie ce, zise el. E de aramă, n-am altceva mai de preţ. Când va răsări Luna, o vei putea vedea.

— Dar...

— Trebuia să fie ceva care să ne lege, să rămână o mărturie că, şi la o asemenea distanţă în timp, am existat amândoi.

— Tu vrei să pleci ?... Vocea Cosminei suna sugrumată, ca din pământ.

Odată el îi spusese : „Noroc că te-am întâlnit pe tine şi nu pe altcineva. Gândeşte-te ce s-ar fi întâmplat dacă s-ar fi auzit despre mine. Aş fi fost tratat ca o curiozitate, cea mai stupefiantă din câte a cunoscut pământul. Numai viaţă de om n-aş mai fi putut duce. Mi-ar fi supus sângele la nesfârşite analize, mi-ar fi studiat organismul, fibră cu fibră, aş fi fost purtat ca material demonstrativ la congrese internaţionale, s-ar fi organizat excursii costisitoare ca amatorii din cele mai îndepărtate colţuri ale lumii să mă poată vedea. S-ar fi amenajat un mare muzeu numai pentru mine, unde aş fi fost expus şi tot eu aş fi dat şi explicaţiile necesare, aş fi răspuns la întrebările publicului. Aş fi fost filmat, televizat. Istoricii m-ar fi încolţit să le dau lămuriri asupra unor aspecte încă neelucidate de ei. Aş fi primit zilnic tone de scrisori, la care, chiar dacă nu răspundeam mai pe larg, ar fi trebuit totuşi să trimit expeditorilor câte un autograf.

Aş fi fost apoi obiect de experienţe foarte importante. M-ar fi ţinut perioade lungi în salină cu tot felul de aparate aplicate pe corp, ca la cosmonauţi, pentru a putea lămuri misterul

neîmbătrânirii mele într-un timp atât de lung. Mă îngrozesc numai la gândul că aş fi putut fi identificat şi cazul meu ar fi devenit public".

Cosmina simţea însă că nu aceste temeri îl frământă acum. Altceva îl chema, irezistibil, fundamental.

— Trebuie, Cosmina, am datoria să repar greşeala Timpului. Voi coborî în galeriile de sare, îi voi căuta pe cei patru contemporani ai mei şi împreună sunt convins că vom găsi drumul pe care am pătruns prima dată acolo şi de unde lucrurile s-au încâlcit. Vom ieşi la suprafaţă, în epoca noastră, după numai o lună şi ceva de viaţă subpământeană. Voi ajunge la timp şi la serbările de la Apulum. Voi trăi cât zeii îmi vor îngădui, după care iubitoarea mea familie mă va învrednici cu un sarcofag lucrat artistic, demn să stea cândva la loc de cinste într-un muzeu. Vizitatorii, printre care poate şi o fată care se va chema Cosmina, se vor opri în faţa lui şi-i vor admira basoreliefurile, vor citi săpat pe frontispiciu şi numele unui inginer militar, nume care nu le va spune absolut nimic. Va trece o sută de ani şi Aurelian va ordona retragerea. Se vor năpusti migraţiile, asta cam o mie de ani. Războaiele vor pustii lumea, se vor descoperi continente noi, omul va zbura în Lună. Şi exact după o mie opt sute de ani de la accidentul din salină, care n-au însemnat altceva decât cinci sau şase săptămâni de luptă a patru soldaţi şi un inginer cu blocurile de sare, pe aceleaşi locuri, unde între timp a apărut un lac, tu îţi vei petrece o vacanţă frumoasă. Vor fi zile senine, vei nimeri o vară călduroasă şi toată ziua te vei scufunda în lac, te vei mira de stâncile de pe fund. Ziua la promenadă, seara la restaurant, pe pieptul unicei tale rochii vei purta o broşă coclită de aramă. Nu vei mai şti nici tu de unde o ai : Ai primit-o când erai mică de la bunica ? Ai găsit-o într-una din scufundările tale ?...

— Eşti crud ! ţipă fata înfundat.

— Timpul, Cosmina ! Toată vina e a lui. Ştiu că şi tu ai accepta să trăieşti în anul o sută şaptezeci şi cinci, după cum eu, cu toată oroarea ce mi-a provocat-o la început epoca voastră aş fi fericit să mă fi născut pe vremea ta. Aşa însă... Eu nu ştiu măcar ce soţie voi avea, câţi copii, ce fel de nepoţi, darmite să bănuiesc ce curs va cunoaşte viţa mea după atâtea secole... Tu poţi fi foarte bine o descendentă a mea şi încep să-mi reproşez că stau atât de aproape de tine, că-ţi simt viaţa fremătând.

Cei doi stăteau cu umărul rezemat unul de celălalt. Noaptea se răcorise, parcă simţeau cum în iarbă, în corole plăpânde, pe pânzele de păianjen se formează roua.

Era prima noapte pe care el o petrecea afară şi parcă sorbea din ea cu nesaţ, îşi umplea fiinţa de ea. Asculta liniştea. Din când în când, câte o pasăre tresărea în somn, visa ceva sau i se părea că alunecă de pe ramură şi se aşeza mai bine fâlfâind din aripi. Cădea în răstimpuri jirul pe cărarea îngustă, netedă, curată, ca măturată de spiriduşii pădurii. Privea cu patimă stelele şi le recunoştea.

— O vezi pe aceea de colo ? îi arătă el un astru. E Vega din constelaţia Lirei. Uită-te bine la ea. Şi eu mă voi uita, în prima seară după ce voi ajunge în epoca mea. Pe urmă, mult mai târziu, şi după o mie opt sute de ani, ea va fi în acelaşi loc unde o vedem noi în noaptea aceasta. Să o priveşti şi tu şi, aşa cum ne uităm acum unul în ochii celuilalt, privirile noastre, peste timp, se vor întâlni în ea.

Răsări Luna. Lumina ei izbucni ca un gong uriaş şi se revărsă pe feţele dealurile până în văi. Pădurile primiră o lucire stinsă de aramă. Atinse de umbră, în jgheaburile pâraielor parcă se oxidau.

Cosmina îşi întoarse broşa spre lumina Lunii şi o privi mult, ca o mioapă, spre a şi-o întipări în minte.

În jurnalul Cosminei, pe o filă nedatată, se găsesc aceste versuri :

Sub cerul gol, singurătăţi de sare —

un stol nocturn ce strigă : depărtare !

Peste învinsele vestigii,
giulgiul de Lună al strigii.

Trece şi clipa în care-ai fi putut să fii...
Şi discul uzat ce geme : La pluie...

N-a vrut să spună niciodată dacă sunt ale ei sau le-a găsit undeva şi le-a transcris pentru că se potriveau cu starea ei sufletească.

Veniră apoi şi ploile, acelea mari, nesfârşite, de care Cosmina se temea.

Curgeau cu nemiluita, răpăiau în acoperişe, făceau să sune balcoanele căptuşite cu tablă, din păduri se revărsa zgomotul constant, perpetuu al frunzelor lovite de masa lichidă, pe toate drumurile şiroiau pâraie tulburi, ziua nu se mai lumina, rămânea întreagă un lung şi umed amurg. Se porniseră aşa ca pentru a nu se mai opri.

În orele de masă, siluete grăbite, aplecate, strânse în mantale de ploaie, ascunse sub umbrele, se furişau printre rafalele potopului. În restul timpului, pe aleile năpădite de apă nu mai mişca ţipenie de om şi aşezarea, şi aşa pierdută în copleşitoarele păduri, căpăta un aer straniu, de loc părăsit, lăsat în voia ploii, sau de furnicar ce şi-a retras toată animaţia de odinioară în adânc, nemaiarătând acum decât o grămăjoară de surcele şi fire uscate de iarbă.

În rare ore indecise, care păreau a fi mereu spre seară, când curgerea de sus se mai îngăduia, oameni singuri sau perechi, îmbrăcaţi gros, ca de iarnă, ceea ce crea impresia că zilele uşoare, însorite, rămăseseră foarte departe, într-un alt anotimp, se apropiau de terasa ce domina lacul, se rezemau de balustrada metalică şi priveau apa cenuşie. Lacul, cel care-i adusese aici de la mari distanţe, cel ce determinase însăşi apariţia acestei localităţi, se dovedea a avea o viaţă a lui, obsesivă, dominantă, cu care scotea lumea din adăposturi şi o

aduna pe malurile sale.

Se uita şi Cosmina, ca toţi ceilalţi, fără ţintă, la suprafaţa sură, nemişcată şi grea.

Acum era cu totul sigură că nu se mai întoarce. Cât mai ţinuseră zilele calde, îşi reluase scufundările spre bucuria copiilor şi indispoziţia mamelor lor, ce, câtă vreme ea lipsise, ba o credeau plecată, ba o bănuiau că a pus mâna pe un străin căruia-i face zâmbre şi-l stoarce de bani. De cum se arunca în apă, se îndrepta spre stâncile ale căror neregularităţi le cunoştea de-acum pe de rost şi asculta. Nu se auzea nimic, nici bule de aer nu mai ieşeau. Nămol şi linişte, ca într-un fund neexplorat de mare ! S-a urcat apoi în vârful Muntelui de sare şi a aşteptat, şi-a vârât capul în crăpătura stâncii şi a strigat. Tăcere şi aici, cum nimeni n-ar fi călcat în acest loc de la începutul lumii. Pe uşa cantinei continua să rămână un anunţ pe care citea în fiecare zi la intrarea şi la ieşirea de la masă : „Cine a uitat nişte obiecte de îmbrăcăminte lângă Muntele de sare le poate ridica de la administraţie". Nu s-a dus nici măcar să întrebe ce sunt acele obiecte ; se temea să nu afle că nu e decât o bluză, nişte pantaloni şi o pereche de pantofi.

Îşi prinsese broşa la decolteul rochiei. La masă, vecinele i-o admirau :

— Ce interesantă e ! De la Fondul plastic, desigur... Aşa s-au învăţat să le facă de parcă-s antice. Uite, gândeşti că e chiar înnegrită de vreme.

Seara, înainte de declanşarea ploilor, se uita pierdută la o stea strălucitoare din constelaţia Lirei şi i
se părea că în ea vibrează ceva cunoscut.

Iar acum, în timp ce privea apa nemişcată, grea a lacului, simţea cum Soarele cu întregul său sistem, cu Pământul, cu lacul acesta şi cu ea cu tot se apropie, secundă cu secundă, cu o viteză fantastică de Vega.

Aici caietul Cosminei se termină brusc. Şi ea n-a

vrut să spună niciodată dacă însemnările sunt ale ei sau doar le-a transcris de undeva...

NAVA COSMICĂ „ANTEU" A FOST DETURNATĂ?

Un bărbat într-un costum gri deschis impecabil lucrat pătrunse în supermagazinul cu autoservire pe frontispiciul căruia litere uriaşe compuneau un nume devenit celebru : UNIVERSAL. Era un soare de septembrie, nefiresc de strălucitor, şi la căldura lui, mai mult sugerată decât simţită, literele enormei firme parcă dormitau, sau se făceau numai că dormitează şi, în realitate, stăteau la pândă ; se putea ghici, chiar şi acum, la amiază, cu ce ispititoare violenţă se vor aprinde odată cu lăsarea întunericului şi cu ce nedisimulat orgoliu vor domina întregul bulevard.

Omul apucă elegant un coş de plastic şi intră printre rafturile înţesate de cele mai felurite şi mai inimaginabile mărfuri. Îşi trecu peste ele o privire absentă în care se putea desluşi o preocupare adâncă, cu totul străină de sorturile etalate de-a lungul şi de-a curmezişul vastelor săli. Avea o faţă, ai zice, frumoasă, în ciuda uscăciunii ei, de fostă celebritate cinematografică. Părul, încărunţit destul de bine, degaja mai de grabă o cochetărie a insului care se plânge alintându-se de bătrâneţe, decât o senectute adevărată. Trecuse cu siguranţă cam de multişor peste şaizeci, dar în toată înfăţişarea sa vârsta reală era, n-ar fi corect să zicem neglijată, ci contrazisă ! Tipul, de altfel, se întâlneşte destul de frecvent şi suntem convinşi că cititorul însuşi l-a remarcat în diverse împrejurări, ceea ce ne scuteşte de aducerea unor detalii suplimentare. Despre el, cei ce-l văd şi în special femeile, al căror simţ de observaţie, se ştie, e mult mai pătrunzător, spun : „Asta încă nu e bătrân !“

Tocmai ajunsese, cu acelaşi aer de totală detaşare, în dreptul raionului de biscuiţi, când responsabilul de sală apăsă pe comutator. Tuburile de neon pâlpâiră ca scoase dintr-o toropeală şi amorţiră la loc. În lumina de amiază ce se revărsa bogat prin vitrinele enorme, niciun muşteriu nu observă jocul. Singure fetele în halate albastre pieriră într-o clipă din mijlocul publicului şi apărură cu o iuţeală de pompieri la locul ştiut : în spaţiul strâmt, zidit ca într-o joacă de copii cu ambalaje de carton, în colţul cel mai îndepărtat al parterului. Se priveau cu discreţie de detectiv, studiindu-se reciproc, încercând să afle care dintre ele va fi moralizată, sau, vai ! pedepsită, când responsabilul precipitat, dând să se înţeleagă, ca întotdeauna, că arde, că nu e timp de pierdut, întrebă în şoaptă :

— L-aţi văzut ?

— ! ? !

— Pe domnul cărunt, cu costum gri, coş verde cu alb ?

— Daaa ! făcură fetele în cor, dar tot şoptit. Cum era să nu-l vedem ? Scăpate din incertitudinea ce le cuprinsese în momentul convocării, erau acum de-a dreptul indignate. Cum era să nu-l observe ? Tocmai pe el ? Dar e atât de deosebit de toţi cumpărătorii din magazin !

— Ochii pe el!

După un moment minuscul de tăcere, care putea fi luat şi drept nedumerire, dar şi însuşire a ordinului, şefa fetelor, adjuncta responsabilului, întrebă :

— E urmărit ?

Femeia uşor trecută ocupa o poziţie intermediară între responsabil şi fete şi intervenţiile ei reflectau această situaţie. Îşi însuşise tehnica atât de dificilă de a formula propoziţii cu dublu sens, vădind feţe opuse, în concordanţă cu punctul din care sunt privite.

„E urmărit ?“

Pentru responsabil întrebarea sună ca plină de interes, devotament şi solicitudine. Da, fără discuţie, îl
vom supune unei supravegheri căreia nu-i va scăpa nimic, dar, ca vânătoarea noastră să aibă efectul scontat, dumneavoastră, care deţineţi adevăruri integrale, nu ca noi, aşa şi aşa, ţăndări, mai nimic, daţi-ne nişte elemente şi vă veţi convinge de ce suntem în stare. E urmărit deci ? Cam cine ar putea fi ?

Pentru fete, mai mult colege decât subalterne, interpelarea arată ca un protest, ca o ironie fină dar usturătoare pe care numai un nătâng n-o sesizează : De ce adică să-l supraveghem în mod special ? Totdeauna sunteţi de o susceptibilitate caraghioasă şi vă temeţi şi de umbra dumneavoastră. Aveţi vreun motiv ? Ce vă determină să ne vârâţi aici, în cotlonul ăsta şoricesc ? Domnul e un răufăcător ? Un spărgător notoriu ? Să ştim şi noi ! Nu ne ţineţi în nişte misteruri
care nici nu avem convingerea că se bazează pe ceva. într-un cuvânt: De ce ? De ce să-l urmărim ?

— Sper, continuă responsabilul cu aceeaşi voce scăzută, să nu vă inducă în eroare ţinuta lui atât de corectă, aş îndrăzni să spun : prea corectă, suspect de corectă. Gangsterii apar adeseori sub această înfăţişare. Au unii dintre ei apucătura asta de a se îmbrăca extrem de pedant. Dar sunt sigur că aţi văzut şi voi prin filme asemenea figuri. Sub masca celui mai onorabil şi mai paşnic cetăţean se ascunde spărgătorul cel mai abject... Şi apoi, aerul acesta de indiferenţă, parcă nu l-ar interesa nimic, parcă nu i-ar trebui nimic, parcă domnia sa ar intra în prăvălii să se
plimbe !... Ei, conaşule, cum îţi închipui că ne tragi pe sfoară, că ne-ai făcut mat ? Dar tocmai asta te trădează, propriile arme te-au dus la pieire. De aci nu

mai scapi... Ia veniţi încoace !

Fetele se înghesuiră în dreptul unei mici deschizături în zidul de carton prin care tocmai se vedea bărbatul în gri ajuns acum în dreptul conservelor de peşte oceanic. Făcea câţiva paşi, după care se oprea şi privea cu un fel de satisfacție ciudată o pagină de ziar.

— Trucul cu gazeta ! Vechi. De mult cunoscut şi de ultimul sergent de stradă. Încă un indiciu ca să fim siguri cu cine avem de-a face. Ha-ha ! Dânsul merge la prăvălie ca să citească ultimele ştiri din ziar... Ce vreau încă să vă mai previn, fetelor : atenţie mare la cosmetice ! Ăştia cam acolo trag : rujuri, sprayuri, lacuri de unghii, mizerii d-astea după care vă topiţi şi voi. Şi ochii-n patru : şi-n jur, şi-n oglinzi. Să nu-i scăpaţi nici o mişcare.

— Oglinda din sectorul meu ştiţi că-i spartă, îndrăzni una pirpirie. V-am sesizat şi săptămâna trecută. Încă nu s-a luat nici o măsură.

În ce raion te-am repartizat ?

— Paste făinoase.

— Nu-i niciun pericol. Oricum, urmăreşti şi tu cum poți. N-ai oglindă în poşetă ?

Fata nu ştiu ce e mai bine să declare şi până să se decidă asupra unui răspuns se frământă încurcată roşind toată.

— Nu-i nimic, o încurajă responsabilul, tocmai bine dacă ai. O pui pe un raft mascată frumos şi-l urmăreşti în ea. Obiectele noastre particulare trebuie să le punem în slujba colectivului.

— Noi suntem toate aici, spuse şefa îngrijorată, oare n-a profitat de absenţa noastră şi să...

Intervenţia era şi de astădată perfectă : superiorului îi dovedea o nesfârşită abnegaţie în îndeplinirea sarcinilor ; colegelor, în schimb, le crea impresia că şefa lor propune închiderea şedinţei, devenită suficient de plictisitoare.

— Da, voi vă întindeţi aici la taifas şi prăvălia o lăsaţi pe mâna clientului... Urgent la posturi şi să nu

mai prind una ascunsă pe după lăzile astea !

Misteriosul personaj îşi continua promenada, pentru că numai astfel poate fi numită deplasarea lui lejeră, fără un scop vizibil prin labirintul marelui magazin. Se entuziasma de unul singur consultând din mers aceeaşi pagină de ziar. La un moment dat spuse suficient de tare ca să fie auzit de cei din jur :

— Strabism !

Se lansă apoi mai în viteză, uşor aprins, ca şi cum ar fi angajat într-o dispută cu cineva invizibil, şi bătu cu arătătorul un anume articol din ziar. Titlul acestuia era destul de mare, pe trei coloane, astfel că angajata magazinului pe lângă care se nimeri să treacă tocmai atunci reuşi să citească în oglindă :

NAVA COSMICĂ „ANTEU" A FOST DETURNATĂ

Cu dese opriri, cu contemplarea din când în când a ziarului, cu ridicări din umeri ca în preajma tragerii unei concluzii de importanţă capitală, ajunse în cele din urmă la casă, întinse coşul de plastic gol şi privind-o ţintă pe casieriţă îi spuse :

— Da, nu mai încape nici o îndoială. E un caz tipic de strabism.

După care, prin uriaşele uşi de sticlă, ieşi în bulevardul clocotind de lume.

Tânărul privea distrat pe geam. Fereastra biroului său, situat la etajul al patrusprezecelea, ultimul al clădirii, dădea asupra vastului parc dincolo de care de-abia se distingeau gârlele, acum pierdute într-o ceaţă albăstrie de toamnă. Nu numai părul blond, faţa aproape copilărească, uniforma, nu ştiai, de licean sau de ostaş al unei armate exotice, nu numai acestea îi dădeau un aer romantic, ci şi obiceiul statornic de a privi clipe lungi, uitat de sine, pe geam. Arborii erau încă verzi, dar se putea ghici paloarea ce de undeva din adâncul frunzelor se va

înstăpâni curând asupra a tot şi a toate.

Privea acum tufişul de alun. Fu străbătut de un fior. Romanticul era dublat de un lucid, nu putea trăi o reverie fără să şi-o analizeze, nu se putea abandona unei emoţii, din care încerca berechet, fără s-o disece şi s-o determine în toate implicaţiile ei. „Iată, îşi spunea chiar în acest moment, sunt un om al ştiinţelor exacte, un pozitiv, harta cerească mi-e mai familiară decât cea a acestui oraş, ştiu tot ce se poate şti până în clipa de faţă despre orice corp ceresc, dirijez nave cosmice — vorba vine : dirijez — fac şi eu parte dintr-un colectiv imens care le dirijează, dar, oricum, am şi eu acolo un rol fără de care zborurile n-ar fi posibile, trei pereţi din această încăpere sunt constituiţi din aparate care-mi pot furniza oricând orice informaţie... Şi ! Văd nişte tufe de alun, departe, jos, aproape ca din avion, şi mă emoţionez. Am trăit acolo o idilă. Ce a fost de fapt ? Ce reprezintă asta în raport cu întreg Cosmosul ? Dar ce înseamnă „întreg Cosmosul" (admiţând că e infinit) ? Se mai poate vorbi de „întreg" ? Dar ştim noi ce e acela un *întreg* ? Să revenim. Îmi păstrez sângele rece când operez cu ani-lumină, cu planete necunoscute care pot foarte bine să nu fie neapărat încântătoare, ci, poate, ostile, pot aşadar să fiu implicat în aselenizări, amartizări, aiupiterizări şi în alte operaţii pe care lingviştii ne obligă să le numim atât de monstruos. Nu am nici cea mai mică tresărire când transmit ordine unei nave defecte în care cosmonauţii, pământeni, oameni ca şi mine, sunt pe punctul de a sucomba — în schimb... În schimb, mă simt inundat de o căldură nepământeană, şi necosmică, în orice caz neavând de-a face cu acel Cosmos ştiut de mine şi de aparatele mele, de o căldură ţinând de altceva, de un alt tărâm, numai uitându-mă de la etajul... 13, 14 ? (n-am reuşit să reţin niciodată numărul etajelor acestei clădiri insipide !), numai privind nişte aluni printre care am petrecut câteva

momente fără seamăn. Pe noi, toţi ne confundă cu nişte aparate, ne cred nişte mecanisme, toţi, începând cu acei ce ar trebui să fie aliaţii noştri : autorii de science-fiction. Până şi ea... Cine ştie !... Dacă i-aş fi spus cu ce mă ocup, cred că ar fi fost fascinată, numai că nu de mine, nu de individul ce sunt, ci de o abstracţiune, de o funcţie pe care o îndeplinesc, deci tot de mecanism, de rolul pe care-l joc în angrenaj. 403 A-D.C. («Dirijare cosmonave»). Sună fantezist, pe o fată o poate vrăji. Şi nu atât *pentru ea însăşi*, pentru singurătatea ei, ci mai cu seamă pentru colegele cărora le va împărtăşi cucerirea. E altceva să spui : Am cunoscut un şofer, sau am cunoscut un contabil, şi cu totul altceva : Mă grăbesc că am întâlnire cu 403 A-D.C., ca la hlizelile celorlalte şi la întrebarea : Dar asta ce-o mai fi, o marcă de tractor ? tu să răspunzi olimpiană, cu o falsă indiferenţă, ca despre un lucru oarecare : *Dirijare cosmonave*. Dar ea nu ştia cu ce mă ocup, puteam fi şofer, contabil sau şomer şi clipa de atunci e cu atât mai preţioasă. În concluzie : nu mă mişcă o tragedie pe punctul de a se declanşa în Cosmos, controlez văzduhul cu sânge rece, în schimb mă emoţionează nişte arbuşti gata să îngălbenească. Dafnis şi Chloe în era cosmică ! Harababură !"

Şi ca să sublinieze constatarea, îşi trecu privirea de la geam peste aparatele ce ţăcăneau monoton pe pereţi. În dreptul uşii aştepta un bărbat în vârstă, cu o alură corectă, de diplomat scos la pensie, într-un costum gri şi cu un ziar în mână. Când intrase ?

De-abia acum. Şi e lucru de mirare că intrase când 403 A-D.C. tocmai îşi încheiase un capitol al reflecţiilor sale. Obişnuit, în marea majoritate a cazurilor, era deranjat exact la mijlocul câte unei cugetări, parcă intenţionat ca să nu-şi poată formula o frază în gând până la punctul, fireşte, imaginar. Ar fi putut spune că domnul oprit în faţa biroului său nu posedă numai o aparenţă distinsă, ci, telepatic,

are delicateţea de a nu deranja pe cineva nici chiar de la meditaţie. Realitatea era, fireşte, alta. 403 A-D.C. ar fi fost nevoit să-şi întrerupă şi de astădată, ca întotdeauna, gândul exact la jumătate, dacă neaşteptatul său vizitator ar fi putut utiliza liftul care tocmai atunci se nimerise să fie defect.

— Dumneavoastră sunteţi...

— 403 A-D.C, se prezentă tânărul.

— Cunosc din presă contribuţia pe care v-aţi adus-o la salvarea echipajului ,,NEMESIS“.

— A ! reporterii au exagerat ca de obicei, spuse tânărul cu reală modestie. Nu s-ar putea spune că unul sau celălalt a avut un rol mai de seamă în întâmplarea aceea. Dar ştiţi cum e : lumea simte nevoia de a avea eroi ca şi în urmă cu o mie de ani, nu
se poate obişnui cu gândul că nu mai e posibil decât un eroism colectiv. Şi ziariştii încearcă să satisfacă dorinţa publicului, evidenţiază aproape la întâmplare,
numai să aibă un nume propriu în ştirea dată la tipar. Atunci s-a nimerit ca reclama să se facă în jurul meu, dar vă asigur că fără niciun amestec din partea mea. Şi acum, iertaţi-mă, luaţi loc şi spuneţi-mi cu ce v-aş putea fi de folos.

Şi pentru că oaspetele tăcea, vizibil preocupat de o problemă care-l frământa, 403 A-D.C. Încercă să-l stimuleze cu o glumă :

— Vi s-a furat vreo navă ? [10]

— Mie nu. Se pare că dumneavoastră.

Tânărului îi plăcu răspunsul. Iată, în sfârşit, un om cu umor. Prinde replica din zbor şi o trânteşte fulgerător de partea cealaltă a terenului. Smeci !

— Nu. Chiar, ce aş putea face pentru dumneavoastră ?

— Pentru mine nimic. Îmi face impresia că eu aş putea face ceva pentru dumneavoastră. Şi mai ales

[10] Expresia e uzuală. Se folosea încă din antichitate sub forma : „Ţi s-au înecat corăbiile ?” (n. a.).

pentru nefericiţii aceia aflaţi la atâtea mile în noaptea cosmică. Vreau să vă ajut.

403 A-D.C. rămase pentru moment perplex. Omul din faţa sa avea o expresie atât de serioasă încât n-o putea lua, în cazul unei bătăi de joc, decât ca o mască. Ce vrea să spună ?

— Iertaţi-mă...

— Prea de multe ori trebuie să te iert. Prima dată că nu m-ai poftit să şed. Acuma pentru ce ?

— Iertaţi-mă ! Nu ştiu la ce faceţi aluzie.

— Nu fac absolut nici o aluzie. Dumneata nu citeşti ziarele ?

— Oarecum, răspunse 403 A-D.C. vizibil încurcat. Trebuie să recunosc că nu cu prea mare regularitate. La noi sosesc cam târziu, spre prânz, azi de pildă încă n-au sosit, aşa le amân pe a doua zi, apoi până sâmbătă când, se înţelege, ar trebui să fii un maniac să citeşti noutăţi consumate de o săptămână.

— Atunci îmi explic totul, spuse cu o linişte dezolată domnul în costum gri. Bine, ziarele nu le citeşti, schimbă brusc tonul. Dar nici telefonic nu ţii legătura cu şefii dumitale, telegrafic, prin alte mijloace, prin străvechiul alfabet Morse nu comunicaţi ?

403 A-D.C. se arătă destul de afectat :

— Nu ştiu unde vreţi să ajungeţi. Dezleg rebusuri, sunt un enigmist înrăit, dar de data asta vă mărturisesc că aţi reuşit să mă puneţi în încurcătură. Fiţi amabili şi spuneţi-mi ce urmăriţi. Ce doriţi de la mine ? Nu mă opun, sunt gata să mă predau pentru a evita vărsările de sânge. Ce pretindeţi ?

În loc de orice răspuns, domnul în gri, care probabil se convinsese de inocenţa desăvârşită a interlocutorului, îi puse ziarul pe birou fixând cu degetul un titlu cules pe trei coloane.

403 A-D.C. parcurse textul dintr-o aruncătură de ochi şi alb la faţă, fără grai, consternat, îşi ridică

privirea spre vizitatorul ce îi apăru dintr-o dată nu numai un aliat, ci de-a dreptul un binefăcător.

— Vă pot dezlega misterul acestei întâmplări fără precedent, spuse cu cea mai perfectă stăpânire de sine străinul. Reţine că o numesc *întâmplare*, şi asta cu bună ştiinţă. Tocmai de aceea nu trebuie să vă alarmaţi prea tare. Ştiu că vă găsiţi, că ne găsim cu toţii, într-o situaţie cum nu se poate mai delicată, dar, cum zic, eu mă ofer să rezolv chestiunea.

— Dar, domnule, vă rog să...

— Nu-ţi mai cere iertare că te alegi cu un tic verbal. M-ai primit cam nepoliticos, nu ştiai despre ce-i vorba, acum realizezi că aveţi nevoie de ajutorul meu... Ce are a face ? Nu vezi că nu m-am supărat ? Am uitat tot. Nu nimicurile astea trebuie să le discutăm într-un moment încordat ca acesta de acum. Mai pe scurt : dacă doriţi să apelaţi la serviciile mele, sunt gata să vi le ofer începând din această clipă. Am nevoie de foarte puţin...

— Oricât! Exprimaţi-vă pretenţiile, le comunic şefilor mei...

— M-ai înţeles greşit. Eu nu-s nici şantajist, nici om de afaceri, ceea ce-i cam tot una. Eu slujesc ştiinţa şi o fac din pasiune. (Declaraţia aceasta fu făcută cu o asemenea solemnitate că parcă în acel moment ar fi fost încredinţată direct posterităţii.) Vreau să spun că am nevoie de fotografiile celor doi cosmonauţi.

403 A-D.C. rămase pe gânduri şi-şi frecă fruntea cu palma. Când se uită din nou la vizitator observă că acesta îl priveşte cu o curiozitate neobişnuită, ca pe un obiect, aplecat spre el, să-l vadă mai bine.

— Ia pune-ţi ochelarii ăştia puţin, îi spuse.

— Nu-mi vin bine, zise tânărul după ce-i încercă. Nu văd nimic cu ei, parcă mă uit prin apă. Cred că-mi sunt prea mari, prea multe dioptrii.

Străinul şterse cu grijă ochelarii, îi aşeză în toc, apoi îi puse în buzunar.

— Spuneţi că aveţi nevoie de fotografiile

cosmonauţilor, zise tânărul. Nu ştiu... Vedeţi... cu onorariul era mai simplu, avem fonduri pentru „neprevăzute", dar fotografiile, nu cred că se poate. Eu
încerc, dar vă spun sincer de la început, nu cred că se pot obţine.

— Cum ? îşi trădă celălalt nedumerirea, abţinându-se cu greu să nu izbucnească. E vorba de fotografiile bust, din faţă, ale celor doi cosmonauţi, încercă să explice rar, cu gesturi, bănuind că tânărul suferise un traumatism la citirea ziarului şi că nu mai percepe noţiunile simple.

— Tocmai astea mă tem că nu e chip să le primiţi.

— Copii, mă rog, mă mulţumesc şi cu nişte copii dacă sunt bine executate.

— E cam acelaşi lucru, nu ? Cereţi şi dumneavoastră altceva.

— Dar fă-mă să înţeleg... Eu nu doresc decât nişte fotografii !

— Luaţi-le din ziare, spuse 403 A-D.C. iluminat. Sunt pline revistele de pozele lor.

— Nu pot lucra după ziar. Clişeul, oricât de bun, estompează, denaturează. Nu pricep însă : ce e atât de greu să-mi scoateţi nişte copii de pe fotografiile lor ? Ce-i imposibil în asta ?

— Cum să vă spun ? Ei sunt nişte persoane de o oarecare importanţă, nu ? Au nişte dosare... fotografiile au caracter secret... Înţelegeţi...

— Şi când viaţa le e în pericol ? Şi atunci fotografiile mai au caracter secret ? Vă lipsiţi de ei în carne şi oase, dar fotografiile le ţineţi sub cheie ? Asta nu mi-aş fi putut-o închipui.

— V-am spus : eu sunt de acord cu dumneavoastră, mă îndoiesc numai că vă pot satisface cererea. Oricum, încerc. Nu vă veţi supăra dacă mă consult cu
ceilalţi colegi.

— Chiar te îndemn s-o faci. Pentru mine va fi un

spectacol să te văd umblând la clapele alea. Numai prin filme ne e dat să admirăm asemenea claviaturi.

— Tu eşti 404 A-D.C. ?

— Da. Care-i necazul ? se auzi vocea celuilalt umplând încăperea.

— Ai auzit de nava „ANTEU“ ?

— Cum să n-aud ? Îţi arde de glume. Cea pe care urmează s-o lansăm luna viitoare.

— Nu, aceea-i „ATHENA“. „ANTEU“ e în cursă, zboară de vreo două luni.

— Zău ? Avem o navă în spaţiu ? N-am ştiut. Şi ce-i cu ea ?

— Dar tu nu eşti un A-D.C. ? Pe ce lume trăieşti ? Ascultă aici ce scrie ziarul. Îmi daţi voie ? se adresă bătrânului care urmărea tot mai dezaprobator convorbirea.

— Pofteşte, spuse acesta în şoaptă. Ţi-l las dumitale. Eu îmi iau altul când ies.

— Mulţumesc ! îi mai spuse, după care începu să citească tare, în aparat, pentru colegul cu care conversase :

NAVA COSMICA „ANTEU“ A FOST DETURNATA

Un fapt fără precedent în istoria cosmonauticii s-a petrecut astă-noapte : nava cosmică „ANTEU“ lansată în urmă cu şaizeci şi patru de zile şi care urma să atingă luni planeta Epsilon din constelaţia Girafei a fost deturnată de elemente rămase deocamdată neidentificate şi obligată să se îndrepte spre planeta Beta. Incidentul, unic prin natura lui şi ale cărui consecinţe încă nu pot fi prevăzute, a fost observat în cursul nopţii, la orele 2.02'l3” când, conform programului, echipajul navei a intrat în legătură cu baza. Fiind întrebaţi cum se simt, comandantul echipajului a răspuns: „Excelent. Vedem planeta Beta tot mai aproape. E încântătoare. Suntem fericiţi că vom fi primii pământeni care pun piciorul pe Beta*“, s-a mai auzit de la bordul navei. La intervenţia bazei: „Băieţi, sunteţi atacaţi, ne dăm seama că aţi fost capturaţi*

de o forţă străină. Daţi-ne ceva lămuriri˝ legătura s-a întrerupt. Specialiştii şi lumea ştiinţifică aflând cu stupoare vestea, deşi preferă să adopte deocamdată o atitudine prudentă, sunt unanimi în a aprecia faptul ca „neobişnuit". Falsul optimism, vizibil forţat, al celor doi cosmonauţi este interpretat ca datorat unei ameninţări. E limpede pentru oricine că nişte forţe misterioase l-au silit pe comandantul echipajului să comunice Pământului că, pasă-mi-te, de bună voie au schimbat traseul. Dar cine sunt aceşti piraţi cosmici ? Răpirea navei „ANTEU“ să fie începutul confruntărilor cu civilizaţiile extraterestre ? Iată întrebări la care numai viitorul va putea răspunde. *Deocamdată e prematur să se formuleze ipoteze. Cert e că adepţii teoriilor după care ar exista forme superioare de viaţă în afara Terei, întâmpinaţi până acum cu atâta scepticism, au fost solicitaţi de Comandamentul bazei să-şi dea concursul la dezlegarea enigmei. Sunt reevaluate toate datele existente referitoare la planeta Beta. Se încearcă să se afle dacă nu au fost observate pe acest corp ceresc fenomene neobişnuite care ar putea indica existenţa unor fiinţe necunoscute ce ar avea o legătură cu capturarea lui „ANTEU“. Promitem să revenim cu amănunte pe măsură ce vom fi în posesia a noi informaţii. De altfel, în perimetrul bazei e acum foarte greu de pătruns, întregul personal e în alarmă şi peste tot domneşte o agitaţie de nedescris. Din partea noastră, a abonaţilor şi a cititorilor noştri, dorim o cât mai grabnică recuperare a ostaticilor şi succes deplin în lupta împotriva misteriosului inamic.*

— Ei, 404 A-D.C., să te aud ce spui de asta ?

— Ce să spun ? Bună ! Şi aproape ai crede-o dacă nu-i dădea cu „agitaţia infernală˝, sau cum îi zicea. Noi şi agitaţia ! Unde avem noi norocul să vedem puţintică agitaţie în supercavoul ăsta ? Dar, pe onoarea mea, să ştii că tu eşti singurul agitat, la

etajul nostru cel puţin. Textul însă mi-a plăcut. Vouă v-a adus ziarele ?

— E al unui domn...

— Vi-l las dumneavoastră, spuse în şoaptă bărbatul în costum gri. Eu îmi iau altul.

— Şi domnul cum a intrat la tine ? Ha-ha-ha ! Am auzit că s-a dat alarma, că aici nu străbate picior de pământean... ha-ha ! Vezi că tipul cu ziarul e unul din *micuţii oameni* verzi deghizat...

— Vezi, tu, că te aude, e aici lângă mine.

— E vânzător ambulant ? Trimite-l, te rog, şi la mine, îi iau zece exemplare. Bag spaima în tot cartierul de cum ajung acasă.

— E un domn onorabil, fii serios şi nu-l mai jigni că vine şi te ia la pumni.

Oaspetele fierbând de indignare se şi ridicase şi ajunsese la uşă. Cu mâna pe clanţă spuse :

— Nu mă duc la acel imberb care nu cunoaşte respectul pentru părul alb. N-am obiceiul să răspund la grosolănii. Mă duc direct acasă. Am crezut că am cu cine sta de vorbă, dar spre regretul meu...

— Dar, domnule, vă implor, nu plecaţi aşa !... Şi nu-l luaţi în serios pe colegul meu care şi după opinia mea e cam măgar. Vă cer eu scuze în numele lui pentru ofensele aduse. Rămâneţi, încerc să vă procur fotografiile.

— Să ştii, tinere, că numai devotamentul pentru ştiinţă mă face să-mi calc mândria, spuse musafirul reuşind treptat să se liniştească şi aşezându-se din nou pe scaun. Du-te, tinere, explică-le superiorilor dumitale despre ce e vorba şi nu pot crede că, ţinându-se seama de gravitatea situaţiei, nu se va reuşi să se facă uz de fotografii. Şi enumerând pe degete : pierderea unei nave cosmice dintre cele mai costisitoare, sacrificarea a două vieţi omeneşti, în sfârşit, ratarea programului „ANTEU“... Astea nu-s jucărie. Eu vă pot garanta de pe acum că la *mijloc nu e o răpire*. Explicaţia e alta, o ştiu, o pot formula în câteva ore, v-o pot prezenta încă în cursul zilei de

azi. Şi trebuie acţionat cu maximum de rapiditate, până nu e prea târziu. Nava trebuie readusă pe traseul corect şi numai eu pot spune cum să se procedeze. Să mă înţelegi exact : nu o spun cu emfază, nu vreau să-mi etalez în faţa dumitale meritele. Dar ştiu cu certitudine că orice s-ar întreprinde, plecându-se de la alt raţionament decât cel oferit de mine, se va merge din eroare în eroare până la eşecul total. De asta insist atât, nu renunţ, mă bat până voi reuşi. Şi cu cât voi fi înţeles mai repede, cu atât va fi mai în folosul misiunii „ANTEU“. Şi ca să te fac să pricepi ceva, pentru că văd că te uiţi la mine cu nişte ochi de parcă aş bate câmpii... Uite care e situaţia : sunt fondatorul unei ştiinţe noi care, din păcate, n-are decât un singur adept şi acela, cred că ai ghicit, sunt eu. Ştiinţa mea, în ciuda faptului că n-a reuşit să câştige teren, e capabilă să explice foarte multe din fenomenele rămase enigme pentru celelalte ştiinţe. Or, cazul „ANTEU“ e cel mai tipic, creat parcă anume pentru a fi rezolvat numai pe baza teoriei mele şi, în acelaşi timp, pentru a-mi legitima ştiinţa în ochii tuturor. N-am nevoie decât de fotografiile subiecţilor. Atât ! Fă-mi rost de ele şi ai în schimb salvarea navei „ANTEU“ !

403 A-D.C. ieşi în imensul şi tenebrosul coridor ca năuc. Îl zăpăcise nu peroraţia în sine, nu lungimea ei, ci însufleţirea, patosul cu care fusese rostită. Ciudatul musafir punea atâta convingere în ceea ce spunea, ochii îi ardeau de o asemenea febră, că, oricât de stăpân pe tine să fi fost, tot te înfiorai. Trebuia acum neapărat să se adreseze unui superior să vadă ce-i de făcut. Se aştepta să fie luat în râs, certat, poate chiar sancţionat că într-o împrejurare atât de dificilă, de critică pentru întreaga bază, el nu găseşte altceva mai bun de făcut decât să expună doleanţele unui maniac. Dar nu putea proceda altfel. Acum când atenţia gazetarilor era concentrată asupra acestei clădiri, spilcuitul bătrân,

neluat în seamă sau scos cu forţa afară, ar putea dezlănţui cine ştie ce scandal în presă. Nu ţinea câtuşi de puţin ca numele lui, 403 A-D.C., să fie pomenit într-un asemenea context, ba, în cele din urmă, să fie scos ca principalul vinovat nu numai de ignorarea proiectelor ce se propun pentru salvarea celor doi cosmonauţi, ci, te poţi aştepta, chiar la dispariţia acestora. Ştie el cum se întâmplă. Deşi atât de tânăr, a avut când să observe cum se procedează în cazuri ieşite din comun care răscolesc violent opinia publică. Ziarele pot să vânture tot felul de presupuneri pot sugera eventuali candidaţi, eventuale persoane care ar putea fi puse sub acuzare. Iată de ce nu are niciun chef ca el să fie în vreun fel citat în legătură cu nava cosmică „ANTEU". Bătu la uşa biroului lui 24 A-D.C.[11], unul din directori.

---

[11] Pentru cititorul mai puţin familiarizat cu literatura de specialitate, în primul rând cu buletinele editate de baza de lansare, vom face menţiunea că sistemul de evidenţă a acestei baze nu e atât de complicat pe cât pare la prima vedere. Lucrul acesta va reieşi cu şi mai multă claritate dacă vom apela la exemple concrete. Astfel, directorul general are simbolul matricol l Z, directorul adjunct la care tânărul blond a intrat chiar acum, 24 A, iar acesta din urmă, aşa cum s-a văzut, 403 A. Un spirit perspicace, nu ne îndoim, a şi putut scoate regula că numărătoarea porneşte de la şeful suprem, notat cu l, şi creşte spre ultimii angajaţi. Cu alfabetul procedeul e invers : se pleacă de la Z şi se ajunge la ultima categorie, A (fireşte luându-se literele în ordinea alfabetului englez). Aşadar, cifrele şi litera unită cu ele ne indică pe ce treaptă a scării ierarhice se găseşte un angajat.

Celelalte două litere, în cazul nostru D.C., înseamnă „Dirijare cosmonave", serviciu aflat în subordinea directă a domnului 24 A—D.C., cel de al douăzeci şi treilea director adjunct. Ceilalţi colegi ai săi (23 B, 22 C, 2l D etc.), vor purta alte grupe de câte două litere ce nu sunt altceva decât iniţialele departamentelor de care răspund : „Lansare cosmonave, „Întreţinere cosmonave", ş.a.m.d. Odată obţinută cheia

Acesta tocmai citea rubrica sportivă a unui cotidian. Nimerise cum nu se poate mai prost : era lectura de la care superiorul său se înfuria cel mai straşnic dacă îl întrerupeai. Spre plăcuta lui surprindere însă, de data asta furtuna nu se produse.

Fu întâmpinat chiar cu un ton amical :

— Ce ai 403 A ? Ce arăţi aşa spăsit ? Pentru înfrângerea nepricopsiţilor ăstora ?

— Au pierdut ? găsi 403 A-D.C. de cuviinţă să întrebe, arătându-se interesat, deşi pentru moment nu
reuşi să determine subiectul.

— Cum să nu piardă ? Era de prevăzut. Doar nu vrei să spui că te aşteptai la altceva...

Era modul lui de a te lua prin învăluire până te angaja într-o dezbatere din care apoi nu mai era chip să scapi. 403 A-D.C. Încercă o breşă :

— Taman asta mai lipsea ! Nu ne era de ajuns cealaltă încurcătură...

---

cifrului, să nu ne grăbim totuşi cu încercări de estimare a efectivului de care dispune baza. Nu se cunoaşte numărul angajaţilor şi avem toate motivele să credem că nu se va şti niciodată, acesta fiind unul din secretele cele mai acerb păstrate din câte se vor fi întâlnit de-a lungul secolelor. De ce ? Nu se ştie nici asta. Întrebarea şi-au pus-o cele mai diabolice servicii de spionaj fără să găsească un răspuns plauzibil. De ce avertizăm că, în ciuda sistemului relativ simplu de înmatriculare a personalului, cunoscut acum de noi, ar fi hazardat să încercăm o evaluare a efectivului, chiar şi cu aproximaţie ? Am fi tentaţi să credem că, din moment ce cunoştinţa noastră, tânărul blond, aparţine grupei A, deci ultimei, şi are numărul de ordine 403, cam pe aci trebuie să se plaseze şi suma personalului : patru sute şi ceva de oameni. Nimic mai nesigur ! Ştim noi cât de numeroasă e această grupă A ? De ordinul zecilor, şi am ajunge la, să zicem, 450—460 de salariaţi ? De ordinul sutelor, şi atunci ne urcăm la 600—700? Dar dacă un număr de oameni au fost concediaţi şi fişele matricole nu mai reflectă situaţia reală ? Putem să ne situăm chiar sub 400 de persoane. Totul pluteşte în cel mai de nepătruns mister (n. a.)

— Ce, şi ăia au mâncat bătaie ?

— Nu. Mă gândeam la „ANTEU“.

— Da, măi băiete, se lăsă directorul condus pe culoarul fixat de tânărul blond, mare nenorocire ! Şi să vezi ce urmează de aci încolo : anchete, frecături, cum ? de ce ? pentru ce ?... Ca pe hoţii de cai o să ne frece. Că de se strica, de exploda, nu zicea nimeni nimic. Dar aşa, auzi : *de-tur-naţi*! De către cine ? Cine i-a deturnat ? De unde vin infractorii ? De pe ce planetă ? Ce înfăţişare au ? Cum poţi intra în legătură cu ei ? Ce urmăresc ? Li s-a defectat mijlocul lor de comunicaţie şi au ocupat nava noastră ca să se salveze ? Au luat-o din pură curiozitate, să ne studieze, să vadă de ce suntem în stare ? Şantaj ? Îi ţin pe sărmanii băieţi ostateci şi ne pun condiţii, cine ştie ce pretenţii au ca să-i elibereze ?

— Domnule director, găsi 403 A-D.C. că acum e momentul să plaseze chestiunea cu vizitatorul său de care ţinea neapărat să se debaraseze, tocmai în legătură cu asta am venit să vă raportez...

— S-a mai aflat ceva ? sări directorul ca ars. Dar de ce taci ca un mut ? Spune mai repede !

— E un individ, zice că el ştie cum s-a întâmplat, că ne poate fi de folos, în sfârşit, vorbeşte dezlânat Şi, în definitiv, n-am competenţa să tratez eu cu el, ar trebui cineva cu mai multă autoritate, un cadru de conducere, să vadă despre ce e vorba.

— Stai uşor. Cine e individul ?

— Nu ştiu. S-a fixat la mine în birou, mă reţine şi de la treabă, v-aş ruga să daţi cuiva sarcina să se ocupe de el. Cineva care e mai liber, eu am foarte mult de lucru zilele astea.

— Stai că acum cel mai important e „ANTEU“. Lasă-le pe celelalte. Şi ce spune colaboratorul ăsta al tău ?

— Domnule director, nu-i al meu şi chiar aş vrea să nu-l mai văd niciodată şi nici să nu mai aud de el. De asta am şi venit la dumneavoastră, n-aş fi

îndrăznit altfel să vă deranjez. Vă rog insistent să-l repartizaţi altcuiva. Eu nu mai rezist, nervii nu mă mai slujesc, când mă gândesc că mă întorc în birou şi-l găsesc tot acolo îmi vine să mă arunc de la acest etaj, pe onoarea mea.

— Dar ce spune ? Ia nu mai fă pe cucoana ofensată. Acum toate eforturile noastre trebuie depuse pentru salvarea lui „ANTEU“. Şi eu, ce crezi că făceam când ai dat buzna aici ? Scriam scrisori de amor ? Jucam şah de unul singur ? Croşetam ? Nu, tinere amic ! Îmi băteam capul, puneam la punct o variantă ofensivă, că parcă văd că nu scăpăm fără scărmăneală din comedia asta. Ei, hai, spune odată, ce fabulează *invitatul tău* ?

— Domnule director, mai schiţă tânărul fără nici o speranţă un ultim protest, dar renunţă imediat prevăzându-i zădărnicia. Spune că a inventat singur nu ştiu ce ştiinţă.

— Stai, că pare a fi interesant. Ce ştiinţă ? Nu l-ai întrebat, n-ai fost curios să afli ?

— Domnule director, eu abia mă descurc cu astea omologate, cu astea învăţate în şcoală, nu mă mai încumet să mă mai iniţiez în altele noi...

— Hai că ai umor ! Totuşi, ce fel de ştiinţă putea să fundamenteze ? ! (Nu să „inventeze“, ştiinţele nu se inventează. Mai percheziţionează-ţi vocabularul!) Ce ştiinţă să fie asta ? O fi având vreo legătură cu cosmonautica ?

— Habar n-am. Se plângea că nu prea are adepţi...

— A ! îl ştiu. Cred că-l ştiu. Nu face experienţe cu o pereche de ochelari ?

— Ba da, nu m-a lăsat până nu i-am încercat.

— El e. Şi din moment ce el e cu siguranţă, te invit să te exprimi mai respectuos când te referi la persoana sa, la preocupările sale, la tot ce ţine de el. Nu păreai prea încântat de o atare cunoştinţă...

— Recunosc, am şi mărturisit, chiar atât de mare plăcere nu mi-a făcut.

— Ce mă miră mai mult e cum a ajuns la tine, spuse directorul pe gânduri. Ştii tu cu cine ai stat de vorbă ? Fugi repede, dacă mai păstrezi jurnalul de când erai elev şi notează ziua de azi, ora, secunda când l-ai zărit. Ştii tu cine ţi-a intrat în birou ? Unul din cei mai originali gânditori ai contemporaneităţii. Şi al tuturor timpurilor. Vezi, tu, tinere...

403 A-D.C. prevăzând o lungă dizertaţie, pe de altă parte nedorind să se întoarcă în birou fără un rezultat, îi ceru din ochi superiorului voie să se aşeze şi acesta, fără să întrerupă şirul expunerii, îi îngădui în acelaşi mod.

— Vezi tu, tinere, nu s-ar putea afirma că epoca noastră duce lipsă de oameni de ştiinţă, dimpotrivă, prezenţa masivă a acestora o caracterizează. Şi totuşi, dacă ai face un sondaj pe stradă, într-o gară, la un meci, şi ai cere : „Numiţi savantul care vă vine primul în minte˝, ţi s-ar servi Galileo Galilei, Copernic Edison şi niciunul, sau aproape niciunul din cei apropiaţi de zilele noastre. În urmă cu secole evoluţia societăţii era mult mai lentă, două momente situate la o distanţă de sute de ani puteau să nu fie calitativ deosebite şi, într-un asemenea context, apariţia unui învăţat însemna într-adevăr o revoluţie ; linia care până atunci mersese aproape orizontal zvâcnea dintr-o dată drept în sus. Acum nu mai cunoaştem salturi, evoluţia e mult mai rapidă, şi se accelerează mereu, linia urcă vertiginos, dar dreaptă, fără acele ţâşniri neprevăzute, constant. În urmă cu o mie de ani progresul nu putea fi prevăzut, putea să urmeze câteva secole de „stagnare“ sau tot atât de bine o săritură fantastică ; acum dezvoltarea poate fi calculată cu destulă exactitate. Azi omul de ştiinţă e un depozit de date, pe care, bineînţeles, le foloseşte conform dotării sale, înzestrării excepţionale sau comune pe care o are. El nu mai e, nu mai e nevoie să fie, şi nici n-ar mai putea fi*, un original*. Între omul de ştiinţă de azi şi omul obişnuit nu mai e acea distanţă

care-l separa pe Giordano Bruno, nu de târgoveţul care se ducea la vrăjitoare, ci chiar de principi, de minţile „luminate” care dădeau foc vrăjitoarelor. Azi hornarul sau strungarul urmăreşte la televizor escapadele noastre cosmice cu acelaşi firesc ca şi un meci de box, ba meciul de box cu mult mai multă emoţie ; dar telefonul, la timpul său, trebuie să fi apărut ca o treabă supranaturală, daca nu ca o şarlatanie. Înţelegi diferenţa ? Cine să fi fost ultimul savant „clasic‟ care, aşa cum spuneam, îşi depăşea cu sute de ani epoca ? Poate Einstein. Dar ce doream să reţii e că astăzi avem oameni de ştiinţă în proporţie de masă, cu greu însă vei găsi unul care să se detaşeze de rest prin neobişnuitul tezelor sale. Ei, dumneata îl ai pe acel unul în birou !

Cel de al 23-lea director adjunct se înfierbântase atât de tare, subiectul îl subjugase în aşa măsură că aproape uitase de figura resemnată din faţa lui şi se adresa pe rând diferitelor obiecte de pe birou cărora, luându-le în mână, le vorbea aşa cum în montările tradiţionale groparul din Elsinor proceda cu capul lui Yoric.

— Care e esenţa teoriei sale ? Pe scurt, iat-o : toţi indivizii speţei umane suferă într-o măsură mai mare sau mai mică de strabism. Gama formelor în care strabismul se prezintă e aproape infinită sau, mai exact, compusă din atâtea variante câţi locuitori numără planeta, de la cazurile evidente, observabile pentru toată lumea, până la cele mai imperceptibile. Fundamentarea filosofică a noii ştiinţe e următoarea : materia e imperfectă, iar ochiul, organul văzului, cum se ştie, e de natură materială, deci, la rândul său, nu poate fi decât tot imperfect. De ce nu sesizăm în toate cazurile strabismul, cu alte cuvinte : de ce majoritatea semenilor noştri ne apar ca nefiind atinşi de acest fenomen ? Pentru că singura cale prin care noi ne putem da seama de existenţa fenomenului este văzul, or văzul am stabilit că e imperfect, şi atunci...

E clar, nu ? Ba mai mult, creatorul acestei ştiinţe recunoaşte cu modestie, şi modestia a însoţit ca o umbră pe toţi marii bărbaţi ai istoriei, că strabismul nici nu va putea fi cunoscut vreodată pe de-a-ntregul, tocmai datorită situaţiei sale paradoxale : obiectul investigaţiei şi mijlocul de investigare se confundă, sunt acelaşi — ochiul. Ochiul *ca obiect al cercetării* e imperfect, dar şi ochiul *ca instrument* cu care încercăm să determinăm, să precizăm, să delimităm imperfecţiunea e imperfect. Tot ce putem face, în concepţia savantului, e să aprofundăm cât mai mult studiul strabismului. La ce slujeşte asta ? În ce domenii îşi poate găsi aplicabilitatea o astfel de cercetare ? După opinia întemeietorului ei, în mai toate. Pe această cale explică el izbucnirea războiului troian, descoperirea Americii,
dezastrul lui Napoleon de la Waterloo, ba şi geneza multor opere de artă, cu precădere a celor plastice aparţinând curentelor mai noi. Şi acum, spune-mi, tinere, după ce te-am introdus în materie, ce legătură poţi stabili între disciplina onoratului nostru oaspete şi ceea ce ne arde pe noi la degete — atacul banditesc săvârşit asupra lui „ANTEU“ ?

Abia acum dădu impresia că-l observă pe subaltern şi-l privi drept în ochi cu aceeaşi curiozitate cu care în timpul expunerii scrutase obiectele din imediata apropiere. 403 A-D.C. nu formulă niciun răspuns şi nici nu-şi bătu capul să găsească unul. Avea intr-adevăr o expresie extrem de preocupată, numai că ceea ce-l frământa era o problemă puţin diferită. Anume, încerca să stabilească o paralelă între *întemeietorul* (îşi însuşise observaţia, nu-l mai numea
acum inventator) ştiinţei despre strabism şi superiorul său : asemănări şi deosebiri.

— Eu, reluă vorbitorul, nu pot stabili niciuna. Dar, şi zâmbetul cel mai subtil, de-abia sesizabil i se insinuă pe faţă, asta, de bună seamă, din cauza propriului meu strabism...

403 A-D.C. păru a nu observa spiritul, ceea ce directorului nu-i plăcu deloc, mai ales că tânărul deveni categoric :

— Cu atât mai mult, vă rog să dispuneţi... În sfârşit, să ne scăpăm cumva de el.

— Nu ! De trei ori nu ! Şi încă o dată nu ! Ordinul sună aşa (citez din memorie) : *„Se va analiza temeinic situaţia, în toate implicaţiile ei. Se vor avea în vedere orice ipoteze, orice variante, orice propuneri din interior sau venite din afară care ar putea duce la lămurirea cazului"*. Când ţi-am spus că eu nu văd nici o legătură între strabism şi deturnarea cosmonavei, îmi exprimam o constatare personală. Dar a respinge o ipoteză venită din afară ar însemna încălcarea flagrantă a ordinului, ceea ce, îţi dai seama, nu putem face. Îl vom asculta pe învăţat, vom trece totul în procese verbale, vom înainta rapoarte.

— Bine, domnule director, dar cere imposibilul...

— Ce anume cere ? Vrea să-i închiriem baza ? Ha-ha-ha ! Ar avea aici un câmp de observaţie ideal, un laborator cu un material de analiză superb. Fără să fiu contaminat de teoria lui, pot afirma cu mâna pe inimă că atâta strabism pe metru pătrat ca aici nu ştiu unde mai găseşti. Ha-ha-ha ! Ar fi grozav ! Şi şi-ar găsi şi baza asta o noimă, ar sluji la ceva.

— Şi ar fi posibil s-o obţină ?

— Nu văd de ce n-ar obţine-o. În folosul cercetării... Mai ales acum, după dandanaua asta cu „ANTEU“, nici n-ar fi de mirare. Hai să nu ne desfiinţeze cu totul, sunt bani grei băgaţi aici, dar aşa, pentru studiu, iată o soluţie. Să ştii că asta urmează. Şi bătrânul pentru asta a şi venit.

— Nu, el doreşte altceva, nu ştiu dacă mai puţin sau mai mult...

— Anume ?

— Fotografiile celor doi cosmonauţi.

Directorul adjunct rămase perplex. Faţa i se goli de sânge, făcându-i-se ca varul.

— Nu... asta... dar... cum... Şi revenindu-şi, totuşi cu voce slabă, sub impresia şocului : Vrea fotografiile ?

— Numai atât! spuse tânărul laconic, de parcă el făcea târgul.

— Dar asta nu se poate. Baza e altceva, cred că ar obţine-o, fotografiile însă nu. Nu, nu pot crede şi nici nu văd cum, cine ar aproba. Spune-i că nu le va primi, să nu mai insiste.

— Asta i-am spus şi eu, numai că ordinul prevede altceva, trecu tânărul în ofensivă.

— Da. Ordinul !... N-avem încotro. Voi încerca, voi interveni, le voi scoate într-un fel sau altul. Ca să respect o dispoziţie, trebuie s-o încalc pe alta. Dar va avea fotografiile. Sunt convins că nu ne ajută la nimic. Nu voi putea fi însă acuzat că nu am avut în vedere „orice ipoteze, orice variante, orice propuneri din interior sau venite din afară care ar putea duce la lămurirea cazului”. Du-te, ţine-l încă zece minute, un sfert de oră cel mult, de vorbă şi în acest timp fotografiile vor fi în mâinile lui, sub ochii lui căutători de strabism şi, conform propriei teorii, atinşi ei înşişi de universalul strabism.

Seara căzuse parcă mai repede şi mai grea decât oricând. Deşi nu se auzeau detunături de arme, cerul
nu era înroşit de vâlvătăile incendiilor şi nici o catastrofă nu părea să tulbure pacea împrejurimilor, un fâlfâit sumbru se simţea pe aproape. Întreaga bază aflase de acum îngrijorătorul eveniment şi trăia sentimentul apăsător al unei campanii militare fără hărţi, fără repere, în faţa unui inamic necunoscut care te poate ataca oricând, din orice parte, fără ca tu să poţi schiţa un gest de apărare.

403 A-D.C. privea absent pe geam. Luminile încă nu fuseseră aprinse şi parcul era stăpânit de un moment confuz. Atmosfera aducea a camuflaj. Alunii intrau grăbiţi în noapte, aproape nu se mai

vedeau. Idila lui era acum atât de departe, ca pe un tărâm scufundat. Aşa ne apăreau, după începerea războiului, întâmplările *dinainte*. Chiar dacă n-au trecut decât câteva zile sau săptămâni, ce a fost atunci e luminat de soarele altei epoci, între prezent şi ce a fost s-au aşternut distanţe incomensurabile.

— De ce aţi botezat nava tocmai „ANTEU" ?

Trezit brusc din reverie, 403 A-D.C. avu surpriza să dea cu ochii de elegantul învăţat intrat, ca şi la amiază, parcă prin zid. Constat, gândi cu amărăciune, că de câte ori mă uit la aluni învăţatul îmi apare în birou. Va trebui, cu tot regretul, să fac demersuri la municipalitate să-i taie. Nu mă pot dezbăra de obiceiul de a privi pe geam (nici nu vreau, nu-s în puşcărie) şi-mi va fi imposibil să rezist unei asemenea încercări : cum mă uit la tufele de alun, să mi se şi iţească un bătrân spilcuit, de insistenţele căruia pe urmă să nu mai scapi nici în gaură de şarpe. Şi nu totdeauna organismul uman suportă orice supliciu, sunt momente când poţi, dar treci şi prin altele când îţi simţi propria slăbiciune. Cum sunt eu acum. Pe la amiază, după ce aproape îmi încheiasem ziua de muncă şi mă pregăteam să mă duc ca tot omul acasă, mi-a picat dumnealui pe cap. Încercând să mă descotorosesc de el într-un fel, l-am nimerit pe directorul adjunct în predispoziţii didactice şi mi-a ţinut un curs doct, însă din cale-afară de monoton. N-a fost destul atât : ne-a mai şi consemnat în clădire, am mâncat pe apucate, hrană rece, şi nu se prevede nici o îmbunătăţire a soartei noastre până nu se lămuresc lucrurile cu „ANTEU“. Şi ca şirul nenorocirilor să fie complet, iată pe cine mi-e dat să văd...

— Nu ştiu, spuse scurt, să se priceapă că n-are timp de vorbă. Nu noi le botezăm. Noi nu facem altceva decât să le dirijăm.

— Le şi dirijaţi bine, n-am ce zice ! Mă întreb totuşi de ce i-o fi zicând „ANTEU“. E un nume cu totul nepotrivit. Anteu cel din mitologie ştii că nu se

desprindea de pământ.

— Da, îmi amintesc de el, spuse tânărul, Cam vag, aşa de pe la şcoală.

— Nici nu presupuneam că l-ai fi putut cunoaşte personal, eşti prea tânăr, nici eu nu l-am mai apucat. Anteu, Anteu... De ce i-au dat numele ăsta ? !

— Li s-o fi terminat catalogul, nu ştiu, nu văd alt motiv. Dar să ştiţi că nava n-are nici o legătură cu personajul. Am avut una, Diana, adică nu asta era cu frumuseţea, Afrodita, da, am avut şi una Afrodita, şi semăna exact cu celelalte, nu era cu nimic mai frumoasă decât oricare alta.

— Şi totuşi, „ANTEU“... Mă întreb care să fie cauza devierii. Pentru că de data aceasta nu strabismul e de vină.

— Nu ! ? se arată tânărul copleşit de mirare. Şi eu care puteam să jur...

— Ne găsim, începu bătrânul învăţat să explice cu o voce gravă, în prezenţa unui caz rarissim de strabism simetric. Ce înseamnă asta ? Dereglarea văzului unui cosmonaut e exact inversă faţă de aceea a celuilalt. Mai clar : dacă unul priveşte, ce să zicem, acest buton roşu, îl vede cu un micromilimetru mai la stânga, în timp ce colegul său îl va vedea cu exact un micromilimetru mai la dreapta. În felul acesta, ce greşeşte unul când e la comandă, corectează involuntar al doilea. E un cuplu perfect, constituit însă la întâmplare, fără ca eu să fi fost consultat. Dar nici eu n-aş fi găsit altul mai bun. Tocmai de aceea susţin, şi poţi observa şi dumneata singur (iată fotografiile, vi le şi restitui) că, dat fiind felul strabismului în situaţia noastră, evoluţia navei trebuia să se desfăşoare conform planului. Nu-mi pot da seama ce a deviat-o.

— Nici noi nu ne dăm seama, zise tânărul cu aerul unui învins. De asta şi stăm aici, nu mergem acasă, iată, e noapte, e târziu, cine nu-i obligat se poate retrage spre culcare... Coincidenţa făcu ca

tocmai în acea clipă să se audă în aparat vocea de ştrengar înfumurat a lui 404 A-D.C. :

— Colega, hai acasă ! Ne-a dat drumul. Hai că e târziu, copiii trebuie să se culce. Ne vedem jos în hol.

— Cum ? Ia stai şi spune-mi...

— Nu era nimic, ne-am speriat degeaba. Băieţii merg corect spre *Beta*, acolo au fost trimişi de la început. Cel ce i-a interceptat a făcut o confuzie, nu ştiu de ce el credea că nava trebuie să ajungă pe *Epsilon*. A înaintat textul convorbirii mai departe cum nimeni nu-şi mai amintea precis traseul... De două luni au mai fost lansate şi alte nave, chiar tu parcă spuneai de „ATHENA“...

— Aceea urmează să...

— În sfârşit... nu le poţi ţine minte pe toate. Principalul e că am scăpat. Hai mai repede că mor de foame... Mai discutăm pe drum.

În timp ce 403 A-D.C., cu o bucurie ce i se putea ghici în toate mişcările, se îmbrăca, învăţatul se apropie de el şi, cum nu reuşea să articuleze niciun cuvânt, deşi făcea eforturi disperate, gesticula retoric, ca o bătrână moară de vânt din Ţările de Jos.

— Băiete, izbuti în cele din urmă, lăsaţi-mă cu voi, adică eu vă iau pe voi, sau vă iau pe voi cu mine, adică... vreau să vă cinstesc, nu mă refuza, cheamă-l şi pe amicul cu care ai vorbit. O veste atât de bună trebuie sărbătorită. Ce ţi-am spus eu ? Ţii minte ce am vorbit acum cinci minute ? Trăim o clipă istorică. Iată, ştiinţa mea confirmată ! Numai strabismul simetric i-a adus pe *Beta*. Trăiască *Beta*! Copii, sunt fericit, venim cu mine, adică veniţi cu tine, mergem... Hai ! Undeva unde se poate cânta... Şi toată seara vom petrece ! Şi îţi voi explica în amănunt ştiinţa mea despre strabism...

ÎN SEARA ACEEA DE MAI

În seara aceea de mai, Dan Breb[12], angajat ca ghid la un oficiu de turism, 34 ani, l,70 metri înălţime (pentru cititorii de limbă engleză : 76 kilograme), brunet, cu o cicatrice pe tâmpla dreaptă, era în cea mai perfectă dispoziţie. Contribuiau la aceasta motive obscure (care, dacă ne-ar fi cunoscute, ne-ar face plăcere să le expunem aici), dar şi altele cât se poate de evidente. Întâi şi întâi, era una din acele seri înalte, pline de împăcare, trăind o bucurie pură, vegetală. La mijlocul lunii căzuseră ploi îmbelşugate, apoi se statornicise un timp curat în care plantele intrau feciorelnic, neştiind de nici o suferinţă, aproape în triumf. Chiar pe strada pe care Breb trecea acum, în grădiniţe liniştite liliacul îşi stingea ultimele flori, în schimb salcâmii izbucniseră, iar în bolţi bogate teii îşi pregăteau taina miresmelor ce avea să se

[12] În viaţa de toate zilele, omul nostru se chema Daniel Brebenaru. În naraţiune numele îi apare schimbat, nu pentru că el s-ar fi necăjit dacă ar fi fost apelat cu cel real ; dimpotrivă, după toate probabilităţile, ar fi cunoscut o vie satisfacţie să se vadă eroul unei povestiri senzaţionale. Motivul metamorfozei e altul. În mai toate prozele de anticipaţie, personajele poartă nume monosilabice. Unii esteticieni văd în aceasta expresia unei realităţi susţin ei, obiective. După ei, pe măsură ce termenii tehnici se augmentează la nesfârşit, numele proprii se reduc, iar faptul acesta ar ilustra dominarea tot mai atroce pe care tehnica ar exercita-o asupra omului. Autorul, nefiind partizanul unei atari viziuni demobilizatoare, s-a alăturat, cel puţin în ce priveşte grafia numelor, quasiunanimităţii confraţilor săi (n. a.).

reverse curând. Sub coroanele adânci, umbre fragede insinuau singurătăţi dorite. Femei tinere, fete cu conture melodioase parcă pluteau şi Dan Breb, care căuta şi el să-şi identifice izvoarele încântării ce-l stăpânea, îşi spuse că şi acesta e unul din ele. Călătorea mult, conducea grupuri de excursionişti prin locurile cele mai pitoreşti, dar nimerea zile când nu întâlnea decât feţe repulsive, greşite, care jigneau lumina. De obicei, turiştii pe care-i însoţea nu aveau, aşa cum s-ar putea crede, psihologia omului aflat în vacanţă şi umorul — da : umorul! — acestuia. În cele mai dese cazuri avea de-a face cu oameni nervoşi, puşi pe harţă, nemulţumiţi în principiu, în faţa cărora se silea mereu să facă pe animatorul, după împrejurări şi pe clovnul, numai să se simtă dumnealor bine. Aceasta era una din zilele rare când ca într-o sărbătoare a pământului, nu-i ieşeau în cale decât făpturi calme şi frumoase. Apoi, lucru important, nu dăduse peste nici o cunoştinţă, fusese scutit aşadar de penibilele politeţi de circumstanţă, de hazul forţat la auzul aceloraşi anecdote ştiute, şi în felul acesta se simţea în propriu-i oraş ca într-o staţiune de vacanţă pe care abia acum o descoperă. Nu băuse nimic şi nici nu simţea nevoia să bea ceva ; era stăpânit de acel echilibru lăuntric, sănătos şi bun, ce n-are nevoie de niciun impuls.

Trecu prin dreptul unui bufet şi se dădu în lături pentru că cineva mătura înăuntru şi apa şiroia pe trotuar. Înregistră sunetele dezarticulate ale unui acordeon şi nişte voci protestatare — erau cei ce în ruptul capului nu se lăsau convinşi să plece acasă. Câţiva paşi, şi fu în faţa intrării unui bar. Mai mult simţi în trepidaţia asfaltului decât auzi ritmul înfundat al orchestrei ce jos, în subteran, trebuie să fi fost cutremurător. Ăştia abia încep, gândi, când ceilalţi închid, se bea în schimburi, flux continuu. Starea lui de bucurie, de totală gratuitate, nu numai că-l întinerea cu cincisprezece ani, dar îl înzestra şi

cu manifestările juneţii. Se lăsă cu plăcere cucerit de unda de mister ce o degajă barurile de noapte, îşi imagină aiurarea aceea dezlănţuită într-un spaţiu înghesuit, paloarea fosforescentă a luminilor mereu stingându-se şi aprinzându-se în alte nuanţe satanice, ringul cu fete eliberate de orice pudoare, de aceeaşi mărime, cu picioarele la fel, cu dinţii la fel, făcând aceleaşi gesturi, selecţionate anume să semene una cu alta şi să-ţi dea senzaţia stupefiantă că vezi aceeaşi persoană multiplicată într-un număr considerabil de exemplare. Încetini doar pasul, cu imaginaţia uşor înfierbântată, ca a adolescenţilor ; nu fu ispitit să intre. Ştia că toate localurile acestea, ca şi fermecătoarele lor angajate, seamănă teribil între ele şi nu ţi-ar lipsi decât să-ţi petreci fiecare noapte într-un alt bar ca să duci cea mai comună şi plictisitoare existenţă din câte se pot închipui. Nu ţinea deloc să-şi încheie o zi atât de frumoasă cu o dezamăgire.

Şi parcă tocmai pentru a rămâne în aceeaşi ordine de idei, constată că depăşise câteva vitrine fără să le observe, cufundat în reflecţiile lui, şi se trezi sub firma sângerie a restaurantului *Capra neagră*. „Nu înregistrez decât locurile de perdiţie, gândi zâmbind când observă că se oprise. Mi-am creat automatisme, nu-i nevoie să mă uit pe pereţi, staţionez fără să gândesc. În faţa unei librării nu m-am surprins făcând popasuri din obişnuinţă. “ îşi aminti că în urmă cu vreun an, înainte de renovare, aici găsise un formidabil morun la grătar. Da, se distrase atunci, la *Capra neagră* se înţelege că nu poţi găsi decât peşte. Amuzat, încercase apoi la *Bătrânul lup de mare*, o bombă celebră dintr-un alt cartier, să servească vânat montan, dar acolo paradoxul nu mai funcţiona. Nu ştia cum arată *Capra neagră* după renovare, lumea vorbea de ea, citise şi el ceva în cotidianul de seară şi îşi propuse s-o viziteze cât mai curând. În niciun caz astăzi ! Şi ca decizia să rămână definitivă, făcu câţiva paşi

grăbiţi, aproape cum ar lua-o la goană spre colţul străzii.

—Aha... fuge ! Puneţi mâna pe el! îl izbiră nişte strigăte exact în ceafă. În clipa următoare simţi o zguduitură şi fu înşfăcat de guler.

Făcu un efort să nu-şi piardă echilibrul. Gestul său fu interpretat, probabil, ca o încercare de a se descotorosi de urmăritor, ceea ce-l făcu pe acesta să-l
zgâlţâie de câteva ori, gata să-l răstoarne.

— Stai că-mi şifonezi haina ! spuse Breb indignat. Ce-ţi veni ? Ce ai ? Ce ţi-am făcut ?

Dete să se răsucească spre cel din spatele lui, să-l vadă cine e, să iniţieze un dialog, când altă pereche de mâini îl apucă de piept.

— Ha-ha, se distrară cei doi răpitori. Dumnealui ţine să aibă costumul călcat. Ţi-l călcăm noi imediat, nu te impacienta !

Totul se petrecu fulgerător, dar cum creierul în asemenea împrejurări îşi ia viteză, găsi timpul să constate că agresorii nu sunt băuţi, deci incidentul se datoreşte altor cauze, şi că nu vor să-l bată, pentru că nu-l loviră ; îl ţineau numai strâns şi încercau să-l târască spre intrarea restaurantului. Îi fulgeră o clipă prin minte că nişte amici, foşti colegi pe undeva, îi joacă o festă ; l-au văzut trecând prin faţa barului şi ţin cu dinadinsul să-l vâre înăuntru. Tot cu repeziciunea dictată de situaţie încercă să-şi amintească ce duşmani are, cine şi pentru ce s-ar putea răzbuna pe el, dacă vocile acelea surescitate îi sunt cunoscute. Nu, cu siguranţă, nu le mai auzise.

Văzând că nu prea are de gând să opună rezistenţă şi nu e violent, cei doi îl mai slăbiră din încleştare. Reuşi acum să-i examineze : erau în uniformă de chelneri, unul mai trecut, celălalt mai tânăr decât el, vlăjgani amândoi. N-avea nici o şansă să se elibereze cu forţa. Încercă varianta tratativelor.

— Dar ce v-am făcut, oameni buni ? Circul reglementar, nu cânt, nu conturb...

— Asta ţi-ar mai lipsi, să cânţi! *Să beau, să cânt şi-apoi să fug că n-am nici bani nici casă*, ai ?... Vorbea cel mai în vârstă neslăbindu-l de haină. Satisfacţia că-l are-n mână i se citea în ochii aprinşi ca două bucăţi de jar negru, dar mai ales în mustaţa abia trasată care se făcu şi mai subţire.

Dan Breb vru să-i spună că e inadmisibil ca un personaj care-şi duce viaţa într-un local de petrecere să nu ştie textul corect al romanţelor, dar lumea se adunase cerc în jurul lor şi se jenă amarnic de situaţia în care se găsea. Mai făcu o încercare.

— Nu, chiar, vă spun cu toată seriozitatea, gagul ăsta e inutil şi caraghios. Ce vreţi de la mine ? Ce urmăriţi ? Vreţi să mă sechestraţi ? Să şantajaţi pe cineva ? Ascultaţi-mă, alegerea nu-i deloc fericită. N-o să scoată nimeni o para chioară ca să mă elibereze. Sunt o persoană atât de neînsemnată încât nici eu n-aş plăti nimic să mă salvez. De altfel, credeţi-mă, prin buzunarele mele bate vântul, lapoviţa şi ninsoarea, aversele locale de ploaie…

O zgâlţâitură bruscă îl făcu să încheie tot atât de brusc buletinul meteorologic. Acum interveni chelnerul cel tânăr. Avea o faţă sadică, de om pornit pe
linşaje, nimic din gudurarea specifică de pe la colţurile meselor, de printre frapiere.

— Că n-ai bani, te credem, spuse. Dar că o să plăteşti te asigur, îţi dau în scris. Şi încă cum !...

Dan Breb, care în viaţa lui nu se bătuse nici în clasele inferioare, simţi nevoia imperioasă de a-i lansa pe amândoi prin vitrină până la sala renovată a restaurantului, acolo unde le era locul şi unde consumatorii îi aşteptau. O fracţiune de secundă numai, pentru că imediat se îmblânzi şi îşi recăpătă calmul.

— Bine, că nu vă plătesc nimic pot să vă dau şi eu în scris, dar asta-i altă poveste. Şi — devenind

dintr-o dată autoritar — în definitiv asta nu se discută aici, n-am nici calificarea, nici autorizaţie să dau spectacole publice. Vă rog — vocea îi devenea tot mai aspră, mai răspicată — să intrăm în crâşmă, vreau să discut cu responsabilul, cu dumneavoastră am încheiat. Nici un cuvânt mai mult!

— La dânsul te şi ducem, săriră cei doi în paralel. Ce-ai crezut ? Cum ? Vii aici, te ospătezi, o ţii în trufandale şi-n importuri şi pleci aşa fără să achiţi ? Adică să pun eu din buzunar, ai ? Eeeei !...

Dan Breb se dumiri şi o luă singur spre intrarea *Caprei negre*, apucându-i pe chelneri de braţ, deşi aceştia nemaiînghiontindu-l, nu acceptau totuşi gestul prea familiar care putea fi interpretat drept o manevră a făptaşului prins de a capta bunăvoinţa. Era, aşadar, cugetă el, victima unei confuzii. Un tip oarecare a petrecut cum a crezut el mai bine, ca până la urmă să o şteargă din loc. Psihologia lefterului clasic : ori mănânci un mic[13], ori o apuci de la icre negre şi închei cu portocale, din moment ce n-ai o centimă, riscul e acelaşi. Ba dimpotrivă, cu cât te avânţi, cu atât eşti mai puţin suspect. Ce te putea mira aici era eroarea în care căzuseră chelnerii, altfel indivizi recunoscuţi ca având o memorie a figurilor invidiată de cei mai straşnici detectivi. În sfârşit, bine că nu e ceva mai rău. Totul se va lămuri în două minute, ba episodul, cu toată stupizenia lui, îi va da o satisfacţie rară : aceea de a vedea cuplul ăsta de aroganţi brutali turtiţi sub propria-le neghiobie.

Liniştit, din moment ce măcar pentru el lucrurile fură lămurite, traversă sub escortă holul, apoi sala restaurantului, aruncând priviri într-o parte şi în alta ca să vadă ce se făcuse la renovare. La un examen sumar, nu se putea spune că ieşise rău. Figuri de metal bătut, aplice, împletituri de trestie — totul trăda efortul de a crea o ambianţă cât mai intimă, mai plină de firesc, şi care regulat se soldează cu

[13] Un produs probabil culinar; azi dispărut (n. a.).

artificializarea cea mai sigură.

Ajunşi în faţa unei uşi pe care scria : INTRAREA STRĂINILOR OPRITA, însoţitorii bătură respectuos, întredeschiseră, îl îmbrânciră înăuntru şi închiseră după el fără ca ei să mai intre.

Pe Dan Breb îl cuprinse subit o ameţeală confuză. Strânse pleoapele puternic, rămase un timp cu ochii închişi analizându-se dacă se ţine bine pe picioare, şi se uită din nou ţintă.

În faţa lui, cu coatele rezemate pe birou, stătea el însuşi, într-un costum negru, cu cămaşa scrobită, *El*, acesta nou, *cel de la birou*, se uita la *el, cel ce rămăsese smirnă lângă uşă*, cu o expresie severă, oficială, prin care se ghicea numai o imperceptibilă schiţă de zâmbet.

Dan Breb înţelese că povestea cu masa neplătită nu era decât un truc ca să poată fi capturat şi introdus în încăperea aceasta magică. Se vede că au confecţionat un sistem al naibii de oglinzi care nu diformează, nu te scot caraghios şi nu te fac deloc să râzi: te lasă de-a dreptul perplex, pentru că te vezi într-o altă poziţie decât cea pe care o ai. N-ai putea spune de ce chelnerii, dintre toţi trecătorii de pe stradă, preferaseră ca tocmai pe el să-l pună să se joace, dar e limpede că bazaconia asta constituie punctul de atracţie al locului şi aduce clientelă. Nu încape nici o îndoială că panorama costă, te cam dezechilibrează financiar, dar oricum merită ! El, care bătuse atâtea ţări, nu întâlnise o bazaconie gândită atât de ingenios.

Cum imaginea instalată la birou continua să-l scruteze, se hotărî să facă doi paşi spre ea şi întinse mâna să pipăie oglinda. El, cel în costum negru, se săltă uşor de pe scaun, întinse la rându-i mâna şi i-o strânse.

— Al Iov[14], responsabilul restaurantului, i se păru

[14] În realitate, omul se recomandase Alexandru Iovescu. Se va folosi forma prescurtată a numelui din raţiunea expusă în nota anterioară (n. a.).

că aude.

„Stai aşa, băiete, că comedia-i mai complicată ! Nu numai că vorbeşte, dar îşi dă şi altă identitate. În sfârşit, am scăpat de plictisitoarele monoloage, de-acum putem discuta la propriu cu noi înşine. Trăiască diversitatea de opinii ! Jos cu părerile noastre ţinute într-o singură strună !˝

— Bravo ! strigă Dan Breb. Încă o dată : bravo ! Să ştii că-mi placi, responsabile ! N-aş fi crezut în ruptul capului c-o s-ajungi, c-o s-ajung, în fine, nu ştiu cum e corect gramatical, chiar *res-pon-sa-bil*! Să-mi trăieşti ! Ura !...

— Sunteţi obosit, zise, şi mustrător, dar şi cu o oarecare înţelegere, Al Iov. Aţi cam întrecut măsura. Vă rog să luaţi loc. Îi arătă un scaun.

Dan Breb, din ce în ce mai amuzat, luă scaunul, îl apropie de birou, se aşeză drept în faţa celuilalt, puse şi el coatele pe masă şi îl (sau se ?) studie un timp în tăcere. Trebuie să mă bărbieresc de cum ajung acasă, hotărî când văzu barba crescută a celuilalt. Mâine dimineaţă am o groază de treburi cu grupul de scandinavi şi nu voi mai avea timp. Apoi se strâmbă, îşi puse coarne cu degetele răşchirate, îşi împinse în sus vârful nasului, şi-l făcu cârn urmărind tot timpul reacţia celuilalt.

— Uite ce e, deveni şi mai grav responsabilul, beţie-beţie, înţeleg, din păcate cam cu din ăştia am de-a face, oameni treji rar mi-e dat să văd, dar pân-aici! Nu te mai şi obrăznici că eşti om în toată firea şi nu-ţi stă bine deloc !

— Aşa, conştiinţă a mea, mustră-mă ! Fă-mă să sufăr, stoarce-mi lacrimi amare de căinţă ! Când te mai văd şi-n roba asta impecabilă ca destinul mă şi simt pe banca acuzaţilor, la judecata ta necruţătoare. Continuă. Rămăsesem acolo că nu-mi stă bine ce fac...

— Mai întâi, nu-ţi stă bine să bei până nu mai poţi, să mănânci ca un conte, să iei patru pachete de ţigări americane şi s-o-ntinzi fără să plăteşti.

Unde te crezi ?

— Iar ajungem la subiectul ăsta anost ? ! Pe caraghioşii ăia doi i-am înţeles, dar pe tine te ştiam cu un dram de umor. Hai că devenim stupizi ţinând-o una cu bancul ăsta nesărat că unul a mâncat fără să plătească. Să-i fie de bine ! Nu văd ce găsiţi vesel în istorioara asta fără un pic de haz că o spuneţi la nesfârşit. O fi din domeniul alimentaţiei publice, dar e anostă. Cred că putem foarte bine găsi alte subiecte.

— Ba chiar asta o s-o discutăm. Şi nu prea mult, că n-am timp de pierdut. Şi eu nu sunt *tu* cu *dumneata*, că nu ne-am tras de urechi la primară.

— Aici ai nimerit-o. Uitasem : *dumneavoastră* aţi studiat la Oxford, nu la prăpădita aia de şcoală de pe malul gârlei. Trebuie să-nvăţ să vă stimez, excelenţă, nu mai merge tot aşa...

În diferitele momente ale conversaţiei, Dan Breb execută tot felul de exerciţii hilare curios să vadă cum funcţionează plăsmuirea din faţa sa. Era clar că are de-a face cu propriul chip reflectat — nici vorbă de altceva, identitatea era în afară de orice îndoială — nu pricepea, totuşi, de unde independenţa mişcărilor şi a expresiei, replicile destul de prompte, în stare să susţină un dialog. De vreo două ori întinse arătătorul cu intenţia de a-i atinge nasul „partenerului“ (la urma urmei, se justifica, e nasul meu, pot face cu el ce vreau), dar se abţinu de fiecare dată. Aşa-zisul Al Iov îşi juca rolul cu un talent desăvârşit, avea morga specifică responsabililor din care nu ieşea, îşi păstra alura sobră, uşor plictisită, şi asta îl făcea pe Breb să se mai reţină. Era convins că nu-i vorba decât de o ficţiune, dar aceasta era atât de reuşită, încât îţi impunea un minim respect, n-o puteai trata ca pe un manechin. „E o dublură programată, judeca el, dracu să-i ştie cum au făcut-o, în orice caz e cum nu

se poate mai nostimă. “

— Asta ţi-e nota de plată, spuse într-un târziu Al Iov punând în faţa lui Breb o filă subţire plină de calcule. Cred că te-ai mai trezit. Sfatul meu amical, dacă vrei să-l iei aşa, e să plăteşti acum, să nu ne mai complicăm cu alte măsuri. Te văd om onorabil, cu toate că pozezi într-un scăpat din ospiciu, nu ţi-ar sluji la nimic să mai anunţ şi alte organe. Eu lipsesc puţin, până atunci caută-te prin buzunare.

Rămas singur, Dan Breb începu să examineze din ochi încăperea. Se aplecă peste birou şi studie locul unde stătuse copia lui dată drept responsabil de restaurant. Se aştepta să vadă ceva cabluri, prize, vreo
combinaţie de oglinzi, emiţătoare de lumină. Totul era atât de bine mascat, încât nu lăsa să se vadă decât aspectul cel mai obişnuit al unei camere în care cineva stă la masă şi dirijează un local de noapte. Ar fi putut ridica receptorul telefonului, dar ce rost ar fi avut ? Ce să reclame ? La circ, când unul suflă flăcări pe gură şi scoate bile din nări, dai telefoane să întrebi cum sunt posibile asemenea elucubraţii ? Până şi înscenarea cu plata mesei nu-l mai intriga. Poate acesta-i preţul distracţiei, au găsit un sistem de taxare destul de ingenios. Şi ce, nu face ? Fără să-l intereseze adunarea de pe hârtie, se decise să plătească, la oricât s-ar cifra; asta, bineînţeles, mai târziu, după ce ar mai fi lăsat jocul să se desfăşoare. Avea cecul la el şi era hotărât să achite nota indiferent la cât s-ar ridica.

Auzi un slab ciocănit în uşă şi apăru, cu o mină mult mai îngăduitoare, chelnerul cel vârstnic.

— Ei, cum e ? întrebă.

— Admirabil, se entuziasmă Dan Breb. Sunteţi grozavi !

— Nu v-am spus eu ? N-avea niciun sens să vă mai opuneţi. Aţi achitat ?

— Încă nu, dar mai dau şi ceva pe deasupra. Merită, pe onoarea mea. Numai să vină

„responsabilul˝.

Pronunţă funcţia cu un anume subînţeles şi făcu şiret cu ochiul.

— Aţi mai dori ceva ?

— O cafea, dacă eşti drăguţ. Adică, două. Fă una şi pentru „el˝.

— Dânsul nu bea niciodată cafea, preciză chelnerul. Deci, vă aduc un filtru.

— Două ! De data asta bea. Îl cunosc eu *ca pe mine însumi*...

Zâmbi complice, deşi chelnerul se retrase uşor nedumerit.

„Aoleo ! avu o vagă strângere de inimă când observă un pachet de *Snagov* pe birou. *Ăsta* s-a apucat iar de fumat !“

În facultate ajunsese, mai ales în sesiuni, să depăşească două pachete pe zi. De vreo şase ani, de când devenise ghid, se lăsase complet. Umbla mult pe autocare, petrecea ore întregi în muzee, trebuia mereu să se abţină, avea un program care pentru un fumător înseamnă un adevărat supliciu. Luase hotărârea eroică de a termina cu viciul şi ajunsese acolo că-l supăra fumul, ba nu-i mai înţelegea pe cei pătimaşi cum pot practica aşa o prostie, pe deasupra şi costisitoare. Totuşi, avea momente când se temea să nu cadă din nou în ispită şi acum, când văzu pachetul de ţigări al dublurii sale, aproape se sperie. „Dar bine,
se consolă singur, asta-i o excepţie, cu un asemenea prilej se îngăduie orice. Se servi şi, înecându-se, îşi aprinse un Snagov. În fond, ceea ce trăiesc acum e un fel de vis. Cum revenim la normal, intrăm din nou în prohibiţie.˝

Sosiră cele două cafele şi, rar, tot aşteptând, mirându-se că „responsabilul" întârzie atât de mult, şi-o sorbi pe a lui. Cum numitul Al Iov tot nu apărea, se ridică, făcu câţiva paşi, mai ciocăni pereţii tapetaţi,
îşi spuse că pe acolo, pe dedesubt, trebuie să fie

instalate niscai maşinării misterioase şi, cam pierzându-şi răbdarea, trecu prin sala restaurantului şi ieşi în hol. Se aşeză pe un fotoliu şi începu să răsfoiască o revistă ilustrată.

Când socoti că s-a făcut destul de târziu şi — fie că boroboaţa continuă, fie că se rezumă la atâta — era timpul să plece la culcare, mâine aşteptându-l o zi destul de încărcată, se reîntoarse în birou cu gândul să achite nota de plată.

Făptura care-l imita era acum într-o stare nervoasă, gata să explodeze, şi măsura încăperea cu paşi precipitaţi ca într-o cuşcă. Costumul negru dispăruse, individul era echipat într-o cămaşă lejeră cu mâneci scurte, descheiată aproape de tot, în pantaloni necălcaţi de la facere şi în sandale. De cum îl văzu pe Breb, sări asupră-i aproape să-l apuce de gât.

— Ce-i toată mascarada asta ? Aţi înnebunit sau faceţi pe şmecherii ? Ce-aveţi ! Ce v-a apucat ?

— Noi ? se miră Dan Breb. Nu cumva există aici un „responsabil" care este chiar persoana din faţa mea ? Uite, ţi s-a adus o cafea. Linişteşte-te.

— Spală-te cu ea pe cap ! Responsabil ? Care responsabil ?... Îţi spun eu că v-aţi pierdut minţile, dar
am eu nişte metode să vi le vâr la loc în cap. Sunt semigreu, domnule, dacă nu mă cunoşti.

— Eu să nu te cunosc ! Ştiu ce dinţi îţi lipsesc, ce-ai mâncat aseară...

— Aseară ? Furiosul îşi încordă braţele gata să treacă la atac. N-aţi terminat încă cu lăturile alea ale voastre de aseară ? Sta-v-ar în gât ! În baraca asta a voastră încă n-am mâncat. Şi nu mai faceţi pe nebunii
că trec la măcel.

Dan Breb începu să-l urmărească pe celălalt mai cu atenţie. Nu ştia cum să-l facă să se liniştească.

— Vă rog, nu vă supăraţi, nu înţeleg cu ce aţi fost jignit. Să fim în clar : eu n-am nimic de-a face

cu localul ăsta, despre care nici măcar n-am cele mai bune impresii. Dar ce spuneaţi, că începe să devină interesant ?...

— Interesant pe dracu ! Cum, dom’le, mă opresc în faţa acestei crâşme ordinare, întâlnesc o fată, în sfârşit, sper că asta nu vă priveşte, sau e interzis ? şi-mi vin doi din ăştia cu vipuşcă, care servesc salate, că nu ştiu ce, că am mâncat şi n-am plătit, că m-au mai vârât o dată aici şi acum cică, o tulesc, şi-mi vând
nişte gogoşi mai mari ca ei, nebuni de legat, ce mai!

— Stai puţin, la mijloc e o confuzie...

— Asta pricep, dar ce vină am eu ? Eu să răspund că ăştia au orbul găinilor şi-ncurcă persoanele ? Nu mi-o iert cât trăiesc că nu i-am afişat pe amândoi într-un copac şi n-am măturat trotuarul cu ei.

— O, lăsaţi-i ! Cu mine v-au confundat.

— Aaa ! Deci dumneata eşti ăla care...

— Nu, şi pe mine m-au confundat cu altul, ăştia aşa procedează, în sfârşit, e o situaţie specială, dar plătesc eu, nu va fi nici o încurcătură. Vă rog, numai, luaţi loc, v-am comandat o cafea, acolo sunt ţigări, serviţi-vă.

Nervosul se aşeză, îşi propti cotul pe genunche şi-şi rezemă fruntea în palmă. Rămase un timp aşa, în tăcere, se vedea că face un efort să-şi revină. Apoi luă ceaşca de cafea şi aprinse o ţigară.

— Nu-s bătăuş, că altfel... zise pe un ton mult mai stăpânit. Sunt boxer, dar nu mă bat decât în ring. Rar când am mai administrat câte-o directă pe dinafară. Dar ăştia chiar că meritau. Spune dumneata, dacă...

— Numai un moment, îl întrerupse Breb, aprinzând şi el o nouă ţigară. Dumneavoastră nu sunteţi responsabilul restaurantului ?

— Cum să fiu, dom’le ? N-auzi, nu-ţi spusei că

eu-s boxer. Mă numesc Konst Yor[l15]. N-ai auzit de mine, nu m-ai văzut niciodată la televizor ? Poftim !

Îi întinse o legitimaţie de club.

„La televizor nu te-am văzut, ar fi vrut Dan Breb să spună. Pe mine nu m-a răsfăţat nici o cameră de luat vederi, iar tu nu eşti altceva decât o reflecţie a mea, o ipostază neprevăzută a mea. Văd încă că nu eşti deloc conştient de asta, şi nu te-aş putea face să pricepi. O lăsăm aşa deocamdată, crede-te campion olimpic, Cassius Clay, cine doreşti. Altceva mă frământă pe mine acum. Adineauri te dădeai drept responsabil de restaurant, văd că începi să baţi câmpii tot mai vertiginos, poate fi la mijloc şi puţină scrânteală şi cât timp îmi atinge numai copiile nu zic nimic, să vedem pe mine cât mă ocoleşte."

Găsi însă că mai înţelept e să nu facă publice toate astea. Preferă să se confeseze în altă gamă.

— Îmi face impresia că eu sunt foarte obosit, am avut nişte zile grele, poate s-a acumulat suprasolicitarea. Trăiam cu senzaţia că acum vreo jumătate de oră am stat aici amândoi, semănaţi foarte bine cu responsabilul restaurantului, probabil de acolo să pornească toată dandanaua.

— Dacă mă confundau cu responsabilul nu era nimic. Tâmpenia-i că mă cred un terchea-berchea care

cică a şters putina de la o masă. Dă-i dracului, să vină să mă legitimeze, se lămuresc ei. Până una-alta, hai să ne aducă ceva de băut, măcar să am de ce plăti. Fata aia s-a dus, ce-ar mai fi de făcut ? Ce zici, chemăm infractorii ăştia să ne aducă o butelie ?

Dan Breb încuviinţă mai mult de formă, ceva cam în genul : sigur, sigur, vom şi bea, avem timp şi pentru asta, n-avem de ce ne grăbi. Adevărul e că

---

[15] Constantin Iordăchescu. Cititorii mai vârstnici s-ar putea să şi-l amintească. A avut într-adevăr o perioadă de oarecare glorie care a culminat cu obţinerea unei medalii de bronz la una din ediţiile Cupei balcanice (n. a.).

nu ţinea deloc să li se aducă o butelie, dar nici opoziţie nu-i dădea mâna să facă. Boxerul abia se potolise şi trebuiau evitate contradicţiile. Altceva îl punea pe gânduri. Îl uimea cât de repede îşi schimbă dublura sa fişa personală. În aceasta a doua repriză se dădea cu atâta convingere drept campion la categoria semigrea, încât reuşea să te convingă că n-are nimic comun nici cu responsabilul de restaurant, nici cu el, cu Dan Breb, deşi fizicul i-l împrumutase aidoma. Dacă mai are inspiraţia să lipsească o altă jumătate de oră, apoi încă una, va veni în chip de aviator, apaş, vânzător de covrigi, Harun al Raşid şi aşa mai departe. Metoda e capabilă să te ducă la exasperare, pentru că nimeni, şi
cu atât mai puţin Dan Breb, nu va reuşi să găsească moduri de conversaţie pentru fiecare nouă apariţie, să-l calmeze pe fiecare, să-i dea asigurări că e dispus să plătească el toată consumaţia, nu numai a mesei aceleia pe care i-o pun abuziv în cârcă, ci a întregii săli, se angajează să dea un banchet pentru toţi consumatorii şi personalul *Caprei negre* cu condiţia să fie lăsat în pace.

Ceea ce reuşi să priceapă fu faptul că „boxerul" nu înfăţişează aceeaşi imagine, nici măcar recondiţionată cu „responsabilul" localului. Adică *nu e aceeaşi reflecţie a sa*. Asta complica nemaipomenit lucrurile. Nu credea nici un moment, nici nu-i dădea prin cap altceva, decât că la mijloc e un truc, un joc, în care fără voia lui a fost inclus. Îl preocupa mai mult aspectul tehnic, cum adică se reuşeşte să ţi se plaseze înaintea ochilor, tu treaz fiind, nu chipul tău cel real, ci, ciudăţenia ciudăţeniilor, tot chipul tău, dar în cu totul alte ipostaze, şi încă din cele mai neaşteptate. Se văzuse, adică, în postură de responsabil de local, vai ce-l mai distra descoperirea asta ! — numai la aşa ceva nu se gândise în viaţa lui; se visase cosmonaut, marinar, vânător, cavaler medieval,

orice, chiar şi hornar, dar nicidecum responsabil de restaurant. În ce priveşte boxul... Se vede treaba, crezu a intui o oarecare logică în jocul acesta absurd, că realizatorii sunt totuşi destul de bine informaţi asupra portretului celui pe care urmează să-l multiplice, îi cunosc preferinţele şi, ca stupoarea să fie totală, îl întruchipează în ipostazele în care el nu s-ar fi imaginat cu niciun preţ. Începu să facă mental o listă cu posibilele metamorfozări ulterioare, dacă ipoteza lui se dovedeşte valabilă. Ia să vedem în ce postură nu s-ar aştepta el în ruptul capului să se vadă : umblător pe frânghie, rector, autor şi interpret de muzică pop, câştigător al unui concurs televizat de întrebări şi răspunsuri...

Nu avu timp să-şi continue lista de funcţiuni că uşa fu smucită şi în cadrul ei apăru „responsabilul". De unde în primul moment avea mina că vine să rezolve definitiv o socoteală, ferm şi incoruptibil, după o fracţiune de secundă fu atât de contrariat că nu-i lipsi mult să se retragă urgent şi să o ia la sănătoasa. Nu o făcu totuşi, şi, după toate probabilităţile, conştiinţa funcţiei importante ce o deţinea avu în acel context un rol hotărâtor. Rămase în prag, uitându-se când la unul când la altul, din cei doi, vizibil pus în încurcătură de identitatea figurilor lor. Cu ceva întârziere, explicabilă când e vorba de o personalitate cum e un sportiv de performanţă, acelaşi proces se petrecu şi cu Konst Yor. Îl examina pe noul venit, îşi trecea apoi privirea la cel cu care sporovăise până atunci şi dădea tot mai multe semne de perplexitate. Singurul care rămase calm, chiar amuzat, urmărind scena ca un spectator care ştie pentru ce a luat bilet şi la ce să se aştepte, fu Dan Breb. Îi apărea acum cu toată claritatea ceea ce până atunci doar presupusese, anume că figura lui e scoasă într-un tiraj ceva mai mare şi că, prin urmare, „responsabilul de local“ şi „boxerul“ sunt înfăţişări distincte, deosebite. Şi ca demonstraţia să

fie făcută pe de-a-ntregul, val-vârtej, aproape îmbrâncindu-l pe „responsabil", îşi făcu apariţia unul din chelneri. Dan Breb nu putu să-şi dea seama dacă e tânărul sau cel mai trecut pentru că noul venit luase, aşa cum era de aşteptat, aspectul său. Speriat de moarte, arunca priviri îngrozite spre sală şi nu reuşea să articuleze decât acelaşi cuvânt: acolo... acolo... Apoi când, ca spre a implora ajutor, se uită pe rând la cei trei, leşină şi căzu pe mochetă cât era de lung.

— Unu... doi... trei... patru... numără răspicat pe degete Konst Yor. Knoc-aut!

— Aici se întâmplă ceva necurat, spuse îngrijorat, mai mult pentru sine, responsabilul. Să anunţ ?... Să mai aştept... Nici un locotenent-major nu mi-ar trebui să-mi pice acum pe cap. Dar ce s-o fi petrecând acolo ?...

— Nu avem vreun circ zilele astea în oraş ? întrebă foarte preocupat boxerul.

— În afară de acesta nu, spuse Breb.

— Vorbesc serios, se burzului sportivul. Mă gândeam că numai asta ar putea fi : să fi scăpat vreun
tigru, vreo panteră ceva şi să fi pătruns în local. Nu vă uitaţi aşa că ceea ce spun nu e o aiureală. În alte ţări s-a întâmplat. Eram odată în Austria, la preliminariile...

— Lasă, domnule, preliminariile ! se răsti Al Iov, vădit îngrijorat că în unitatea sa se petrec nereguli care se pot lăsa cu cine ştie ce bucurii, chiar cu o destituire. Să-ncercăm să-l trezim pe ăsta.

Trecu în spatele biroului, descuie cu grijă uşa din stânga şi scoase o sticlă cu etichetă străină pe care ceilalţi se chinuiră s-o descifreze fără să reuşească. Trase câteva înghiţituri nesinchisindu-se de asistenţă, apoi se aplecă asupra chelnerului, îl stropi pe fâţă, îi purtă sticla pe sub nas. Acesta începu să se strâmbe, strănută, se încruntă. Rămânând cu ochii închişi, putu în cele din urmă să îngaime :

—Acolo... În sală... oamenii... Nu ştiu ce au... parcă
sunt mascaţi... toţi seamănă...

—Lasă, încercă să-l liniştească responsabilul cu tonul cel mai blând pe care-l putu scoate. Trebuie să ne păstrăm calmul, noi avem gestiune, dacă ne pică tocmai acum un control ! ?... Nu te cunosc, dar văd că eşti în uniforma noastră... Şi, apoi, nu numai acolo se întâmplă. Şi aici. Uite, în afară de mine, toţi câţi sunteţi aici semănaţi leit.

„Săracu’ de tine, gândi Dan Breb, când o să te vezi... De-altfel, fiecare îşi închipuie că el nu e atins, îi observă numai pe ceilalţi.“

—Hai, scoală-te, se ruga responsabilul. Ne aşteaptă o muncă grea. Dacă e aşa cum spui, nici nu mai ştii care ce a consumat, nu-i mai poţi deosebi, trebuie să ne mobilizăm tot personalul să rezolvăm cumva. Hai, la treabă !...

Chelnerul izbuti cu mari eforturi să deschidă un ochi, apoi pe celălalt, când însă îi văzu pe cei trei cu feţele îndreptate spre el, adormi la loc, de astă dată ca pentru un timp îndelungat.

—Să-l lăsăm aici să se odihnească, hotărî responsabilul. Să mergem noi să vedem ce-i pe-acolo. Vă rog, dacă aveţi puţin timp, nu mă părăsiţi ! Veniţi să-mi daţi o mână de ajutor. După îmbrăcăminte vă disting. Dumneata eşti cel cu consumaţia... O lăsăm baltă, numai să ies cu bine din aiureala asta...

—Vai, dar nici nu mă gândesc... protestă Dan Breb. O să plătesc cinstit, îmi dau seama că toată treaba costă, nu-mi trece nicidecum prin cap să mă sustrag...

—Bine, vedem noi. Dânsul...

—Iertaţi-mă că nu v-am făcut prezentările. Dânsul e Konst Yor, boxerul.

—Aa ! făcu responsabilul. Te ştiu, te-am văzut anul trecut când cu bulgarul... Se opri, dându-şi seama că făcuse o gafă. Atunci Yor mâncase o

bătaie zdravăn şi era limpede că nu-i face plăcere să i se amintească. Dar ce te-ai schimbat! În sfârşit, o să ne fii de folos, poate va fi nevoie de pumnul dumitale.

Responsabilul îi apucă amical de braţ şi-i conduse pe coridorul îngust. Din sală răzbătea hărmălaia obişnuită a tuturor restaurantelor. Frânturi de cântece intonate în grup erau acoperite de strigăte, orchestra încerca să se ridice deasupra vacarmului, izbucneau aplauze. Al Iov păru a-şi reveni, de bună seamă, situaţia nu e totuşi pierdută dacă lumea îşi petrece ca în oricare altă seară, ba parcă cu şi mai multă însufleţire. Singurul lucru ce i-ar fi putut da fiori, în afara faptului că ducea de braţ două persoane absolut identice, era câte un ţipăt de uimire şi groază ce sfâşia din când în când larma celor cuprinşi de veselie.

Dan Breb nici nu reuşi imediat să priceapă ce s-a întâmplat. Tresărise doar când ceilalţi doi picaseră ca împuşcaţi cu acelaşi glonţ gata să-l tragă şi pe el la podea. Abia când observă oglinda uriaşă dinaintea intrării în sală explicaţia îi apăru cu toată claritatea. „Suportă cât timp nu se văd pe ei înşişi, înţelese. Că ceilalţi seamănă între ei, oricât de grotescă e treaba, treacă-meargă. Dar când îşi dau seama că şi ei sunt schimbaţi se produce şocul. Cel mai favorizat sunt eu, îşi spuse. Sunt scutit de sentimentul insuportabil că sunt altul...“

Rugă femeia de la garderobă, un tip de creolă foarte reuşită, să aducă de la bucătărie o ceaşcă de oţet. Între timp, el trecu în sală.

Aici tabloul se înfăţişă în toată splendoarea. Zeci de cópii ale sale petreceau de mama focului : închinau, dansau cu femei trase după acelaşi stas cu garderobiera, se schimbau de la o masă la alta cu senzaţia de uşurare pe care ţi-o dă pierderea identităţii
la balurile mascate. Câte un grup de figuri asemenea se fotografia, omul cu aparatul fiind, se

înţelege, aidoma lor. Procesul părea de abia încheiat pentru că, pe la colţuri, prin separeuri, izolate, mai exista câte unul care nu apucase să observe fenomenul şi, cum lua cunoştinţă de el, răcnea ca din gură de şarpe şi cădea. Pe intervalele dintre mese zăceau de altfel în nesimţire destule corpuri.

— Care eşti medicul, că nu te mai deosebesc ? se auzea ba dintr-o parte, ba din alta, şi un bărbat identic cu toţi ceilalţi alerga cu un stetoscop unde era semnalată o nouă victimă.

Cineva avu ideea, aplaudată frenetic, să se joace „Periniţa". Iniţiativa promitea să aibă un haz enorm. Numai gândul că poţi săruta aceeaşi femeie, altfel plină de farmec, scoasă în zeci de exemplare îl făcea pe fiecare bărbat să întinerească cu zece ani. Ba şi consoartele, deşi nu se manifestau, se simţeau agreabil nerecunoscute de soţi.

La spartul dansului, în învălmăşeala plină de veselie, cineva i se adresă lui Dan Breb :

— Dumitale ar trebui să-ţi cer iertare...

— Nu e cazul, îl opri Breb. Celălalt avea, bineînţeles, exact chipul său, inclusiv cicatricea de pe
tâmpla dreaptă care acum, sub sudoarea ce şiroia, era şi mai vizibilă. Deduse că e cel cu masa neplătită şi nu avea niciun chef să-i asculte justificările. Era şi o gălăgie infernală şi foarte greu se auzeau unul pe altul ce spun.

— Vin de pe o planetă războinică, spuse acesta. Noi suntem împărţiţi în două tabere şi ne batem de câteva mii de ani, fără să reuşim, unii sau alţii, să ieşim învingători. După ce ne-am epuizat toată inventivitatea, născocind arme şi procedee noi de luptă am luat planetele locuite la rând şi le-am studiat arta militară. Nu apucam însă să aplicăm un element nou, care pentru o clipă ne situa în avans, că inamicul lansa ceva şi mai şi, şi ne-o lua el înainte. A venit şi rândul Pământului. Am învăţat tot ce-aţi inventat în materie de distrugere, de la ţeava

prin care se suflă săgeţi otrăvite, până la bomba cu hidrogen. Nu a fost atât de greu pe cât îţi închipui. Deşi voi nu mai ştiţi ce e un război, muzeele vă sunt pline de arme din cele mai vechi timpuri până în momentul în care aţi instaurat *Pacea fără sfârşit*. Nu mai vorbesc de biblioteci, unde un suflet studios află tot ce doreşte. Eu fac parte dintr-un grup de cercetători care se ocupă chiar de planeta voastră. Tocmai adunam material pentru capitolul „Uniforma de război" când mi-a venit următoarea idee : dacă uniforma joacă rolul ştiut în mecanismul militar, ce efect ar avea punerea semnului de egalitate între indivizii înşişi ? Eram convins că am descoperit în sfârşit mijlocul prin care duşmanii noştri vor putea fi pentru totdeauna învinşi. Nu-mi rămânea decât să fac o experienţă. Doream să văd cum se comportă oamenii din momentul în care constată că seamănă cu totul între ei. Ei bine, nu se poate imagina o dezamăgire mai mare decât cea pe care am avut-o eu.

Ce fac oamenii ? Leşină sau petrec. Că-şi pierd cunoştinţa, e firesc. Mă aşteptam ca un procent oarecare din oameni să reacţioneze astfel. Dar să cânte
şi să danseze... Sunteţi, se vede, iremediabil antirăzboinici. Iar noi va trebui să ne stoarcem creierii să născocim alte şi alte instrumente ale morţii. De la voi nu mai avem ce învăţa... Dacă nu cumva vom reuşi să deprindem de la voi felul acestei ultime lupte prin care aţi suprimat războiul.

— Stai puţin... Care eşti ?... Cu dumneata am vorbit ?...

Orchestra atacase un dans ritmat şi lumea, prinsă într-un vârtej dezlănţuit, îl despărţi pe Dan Breb de interlocutorul său. Orice ar fi făcut, nu-l mai putea identifica decât dacă s-ar fi prezentat, ca şi adineauri, singur. Se pare însă că nu mai avea de gând s-o facă, spusese ce avea pe suflet şi dispăruse în mulţime.

— Vă cer scuzele mele cele mai sincere... De data aceasta în faţa lui Dan Breb stătea un necunoscut Într-un costum complet negru. Obişnuit mai bine de o oră să nu-şi vadă decât propriul chip multiplicat, fu nespus de surprins să descopere un bărbat cu altă înfăţişare.

— Dar mai încetaţi cu scuzele... Nu mi-a făcut nimeni nimic.

— Sunt responsabilul restaurantului, se prezentă celălalt. Aţi fost obiectul unei grave confuzii, de care însă, credeţi-mă, nu suntem vinovaţi. Nu-mi pot da seama cum, un domn cu totul respectabil, care ia regulat masa la noi, a luat fără ştirea sa chipul dumneavoastră. Băieţii, fără să-l recunoască, l-au servit cu tot ce a dorit. Spre sfârşitul mesei, ducându-se la toaletă, s-a uitat în oglindă şi a păţit ce
am păţit şi eu mai pe urmă : a leşinat şi a picat jos. Băieţii, văzând că nu se mai reîntoarce la masă, au ieşit în stradă unde l-au văzut... adică v-au văzut pe dumneavoastră... Mai departe, ştiţi ce s-a întâmplat.

Dan Breb se uită în jur şi văzu o sală obişnuită de restaurant, cu lume care petrece o seară în veselie. Oamenii aveau feţe deosebite, cu alte expresii, cu alte apucături. Foarte puţini mai rămăseseră cei care semănau cu el şi, şi aceia îşi reveneau treptat.

— A, uite s-a trezit şi boxerul nostru ! spuse responsabilul. Ne-am cam înghesuit amândoi pe covor, dar am dormit bine, ce zici ? Iar acum, că lucrurile s-au lămurit, vă invit pe amândoi la mine în birou, am o sticlă... Dar, totuşi, ce s-a întâmplat, ce credeţi că a fost coşmarul ăsta ?

— Nimic, zise Dan Breb. Am fost cu toţii uşor ameţiţi. Uite că ne trezim încet-încet.

— Măi, să fie... Ei, mergem ?

— Personal, vă mulţumesc şi vă promit că altădată cu cea mai mare plăcere. Acum însă, pic de somn şi dis-de-dimineaţă mă aşteaptă nişte prieteni din fiorduri...

CRÂNCENA LUPTĂ DINTRE „ATE" ŞI „ABILE"

Marele restaurant gemea de lume.

Singur la o masă ferită într-un colţ, un tânăr cu pielea măslinie, cu părul aspru, negru-corb, cu nişte ochelari de soare imenşi, îmbrăcat cu o bluză subţire în carouri mari, privea cu vădit interes grupurile fremătătoare. Sala uriaşă era înţesată. În afara celor trei locuri de la masa lui, într-un mod inexplicabil rămase libere până acum, n-ai mai fi găsit un singur scaun neocupat. Peretele de sticlă dinspre ţărm fusese ridicat şi briza ce pătrundea continuu înăuntru făcea cămăşile, feţele de masă, şerveţelele să vibreze, creând impresia că urmăreşti un film la un cinematograf de cartier, proiectat de un aparat defect, care trepidează. Un film din acelea care au mare succes la publicul din cartier : cu multă culoare, înfăţişând o staţiune celebră, ba şi un restaurant la fel de celebru, care găzduieşte anual unul din cele mai prestigioase festivaluri de muzică uşoară. „Iată şi iahtul ieşind în larg, tânărul zâmbi imperceptibil. N-a fost uitat nimic, ca-n orice film comercial !˝

Ceea ce-l atrăgea irezistibil era însă publicul, atât de neobişnuit, deşi, dacă te-ai fi luat după aparenţe, ai fi putut crede că e acelaşi, întâlnit de fiecare dată vara pe litoral.

Privi din nou sala încercând să înregistreze orice amănunt. Se ciocneau pahare, se făceau urări, se spuneau anecdote. Replici în toate limbile pământului se pierdeau într-un zumzet general de nedesluşit.

Mulţimea se continua afară, ca şi cum s-ar fi revărsat prin peretele deschis, pe terasele succesive aducând a piramidă aztecă, coborâte până la marginea

oceanului. Soarele bătea necruţător şi cei de pe terase încercau să se adăpostească sub largile umbrele multicolore ce vibrau şi ele sub briză.

— Vă cer scuze, *mister*, locurile sunt reţinute ?

Tânărul îşi ridică ochii şi înţelese că domnul cu barbişon i se adresează lui.

— *Frei* ? reluă acesta. *Nicht besetzt* ? Şi fixa cu arătătorul unul din scaune, înţelegând probabil că tânărului tuciuriu nu-i sunt prea familiare idiomurile germanice.

— *O, yes* ! îl pofti acesta cu un gest larg.

— Vorbiţi cumva spaniola ? se interesă noul venit.

— Da, se bucură tânărul, simţindu-se dintr-o dată pe un teren mai ferm. Dacă spaniolă se poate numi limba ce-o chinuim noi dincoace de ocean. Cred că ultimul care-a folosit-o corect pe continentul ăsta a fost Cristofor Columb.

— Îmi daţi voie să mă prezint : S. J. Weisselberger, armator. Vorbiţi o spaniolă foarte curată, nu trebuie să vă subapreciaţi.

— Manuel José Juárez, ziarist.

Armatorul, care de-abia se aşezase şi nici nu ascultase cu atenţie prezentarea comeseanului, socotind formalitatea ca un simplu gest de politeţe, suferi un şoc puternic şi dete să se ridice cu intenţia clară de a nu se mai opri decât foarte departe. Buna creştere îl reţinu, totuşi, pentru moment. Cu siguranţă, acum căuta cu febrilitate un pretext sub care să o poată întinde onorabil din loc cât mai urgent.

— Vă rog să rămâneţi liniştit, domnule, spuse Manuel. Vă promit că vom aborda numai subiecte nevinovate. Fotbal, de pildă. Ce-mi place la europeni e că cu ei avem un limbaj comun. Putem discuta despre fotbal la nesfârşit. În schimb, cu vecinii noştri de la nord nu ne înţelegem deloc. Personal nu-mi explic, nu pot înţelege şi gata ! Cum e posibil să existe cineva, nu cineva, o întreagă

naţiune, care să rămână rece în faţa fotbalului.

— Regret, domnul meu, spuse armatorul în timp ce se foia în scaun cam neîncrezător, dar dându-şi seama, probabil, că un alt loc n-ar mai găsi în tot restaurantul se resemnă : Regret nu că nu sunt nord-american, ci că nu-ţi pot oferi posibilitatea unei dezbateri pe o temă care văd că te pasionează atât. Cu jenă trebuie să recunosc : nu mă pricep la fotbal. Iată că şi pe bătrânul continent mai supravieţuiesc exemplare necontaminate de... de *sortilège*... de *zauber*... de... nu-mi amintesc termenul în limba dumitale, în sfârşit, de frumuseţea fotbalului.

— Nu face nimic, şi tânărul zâmbi, putem găsi oricând un subiect de conversaţie care să ne convină deopotrivă. Ştiu de ce aţi vrut să plecaţi… adică, aţi ezitat să rămâneţi la masa aceasta. Aţi aflat că sunt ziarist. Da, profesiunea noastră cam alungă lumea din jur. Dar tocmai sinceritatea mea, faptul că mi-am divulgat meseria vă poate asigura că în momentul de faţă sunt inofensiv. Când avem gânduri ascunse ne declinăm alte profesiuni. V-am spus drept ce sunt tocmai pentru că la această oră mă simt bine în calitate de consumator în mijlocul unei lumi care exercită asupra mea o vrajă…

— Asta-i cuvântul pe care-l căutam apropo de fotbal. Dar, te-am întrerupt…

— Ziceam că mă simt extrem de bine aşa, debarasat de orice obligaţii profesionale. De mulţi ani n-am mai reuşit să-mi iau concediul în plin sezon, acum am prins acest chilipir şi vreau să uit pentru două săptămâni şi de redacţie, şi de tipografie, de tot. În plus, am avut un noroc orb ca tocmai acum să aibă loc… Dar, mă opresc aici. V-am promis că (duse arătătorul la buze) : niciun cuvânt despre *congres* !

Armatorul albi, apoi trecu la alte culori din partea centrală a spectrului solar.

Chelnerul se înclină ceremonios şi solicită comanda. Manuel dorea o băutură răcoritoare, iar

armatorul bere. Abia când omul în frac fu la o distanţă de trei mese, Weisselberger se aplecă şi şopti încă sub stăpânirea spaimei :

— Crezi că a auzit ?

— Cine, chelnerul ? Sper că nu. Îmi pare rău că tocmai atunci am pomenit de... Şi se uită în jur, dacă nu cumva e prin apropiere un nou străin. Vă rog să mă iertaţi !

— Spune drept, reluă armatorul scăzând vocea până la şoaptă, de unde ştiai de congres ? Simt că devin foarte curios. Să-ţi spun sincer, au fost luate toate măsurile, nu cred că o întâlnire internaţională să fi fost pregătită mai minuţios decât asta ; luni de zile s-a lucrat la un plan, o comisie extrem de severă a întocmit toate normele, un adevărat regulament, care exclude orice imixtiune dinafară. Totul urma să se petreacă în cel mai desăvârşit secret. Nu numai participanţii au fost selecţionaţi cu o deosebită grijă, uneori poate chiar exagerată, ci şi personalul din interiorul palatului a fost recrutat numai dintre delegaţii la congres. Îţi va veni greu să crezi că întreagă acea numeroasă trupă de oameni de serviciu a fost constituită din persoane bine verificate, de fapt delegaţi, cu drepturi depline, ca mine, ca oricare altul din cei 4 872 care au avut privilegiul să ia parte la această întrunire istorică.

— 4 872 ! Atâţia au fost ? întrebă uimit Manuel.

— Exact atâţia. Trebuiau să participe 4 878, dar şase erau ocupaţi tocmai în această perioadă cu nişte observaţii de mare importanţă şi au lipsit motivat.

În timp ce vorbea S. J. Weisselberger se uita mereu îndărăt, când peste un umăr, când peste celălalt, atent să nu se apropie cineva care ar fi putut înregistra cel mai mic fragment din discuţie.

— Imaginează-ţi, continuă, că greutatea cea mare a comitetului de organizare a fost nu întocmirea listei de participanţi, operaţie destul de simplă, ci acoperirea trebuinţelor unui edificiu de

atari dimensiuni cu personal calificat. Era nevoie de electrician, de maseur, de frizer, de fochist, de femei de serviciu, de spălătorese, de dactilografe, de medici, de surori pentru primul ajutor, de instalator de apă... Reţine că în cele douăsprezece zile cât ţinea congresul, în clădire nu mai avea voie să pătrundă nimeni dinafară. Norocul nostru a fost că printre delegaţi s-au găsit oameni din branşe foarte diferite, cam din toate de care aveam nevoie. Şi totuşi, au existat şi nişte situaţii dificile. Frizeri am găsit, bucătari de asemenea, (vorbesc de persoanele legitimate să participe la congres), dar idee nu ai ce greu se poate depista un ventilatorist. Nimeni nu se gândeşte să se facă aşa ceva, sau să-şi califice copilul într-o atare specialitate. Şi totuşi, pe o climă ca asta, într-o sală închisă, aproape cinci mii de oameni îţi dai seama că nu pot supravieţui fără aer condiţionat. Cu greu s-a identificat şi unul, nu cu diplomă, dar, oricum, care să poată face faţă sarcinii. A apărut şi fata care umblă printre scaune şi vinde ţigări, ciocolată sau răcoritoare.

— Asta chiar aş fi jurat că nu ţine de congres.

— Ba tocmai că era delegată. Şi s-a descurcat destul de frumos. Cu cine am avut bătaie de cap, cu garderobiera. Între cei 4 872 de delegaţi n-aveam nici o garderobieră. În această profesie am fost nevoiţi să recalificăm pe cineva.

— Şi garderobiera era...

— De bună. seamă. Ţi-am spus că niciun picior străin nu putea călca înăuntru.

— Asta e culmea ! Formidabil ce bine a reuşit să-şi însuşească meseria ! Eu tocmai o credeam o veche profesionistă. Lua cele 50 de *centavos* cu atâta firesc…

— Ha-ha-ha ! Tocmai sub tăbliţa cu inscripţia : „GARDEROBA GRATUITĂ”. Ha-ha-ha… Tinere, ce să mai discutăm ! Se vede că meseriile îşi pun amprenta pe cel ce le practică, indiferent cine ar fi.

Garderobiera noastră este un reputat om de

ştiinţă, autor al câtorva din cele mai des întâlnite titluri pe la subsolurile studiilor publicate în toate limbile. Ha-ha-ha... 50 de *centavos*, spui...

Manuel se molipsi şi el şi râse cu poftă. Îşi reveni însă curând. Oricât de ocupaţi erau cei din jur cu servitul mesei, veselia prea dezlănţuită a lui şi a armatorului ar fi putut atrage atenţia şi ar fi împiedicat
în felul acesta un dialog care-l antrena în cea mai mare măsură şi la care n-ar fi dorit în ruptul capului să renunţe. Se şi miră că a avut un asemenea noroc nesperat, ca la masa lui să se aşeze tocmai un bătrânel jovial, aproape simpatic, după câte se vede dispus să comenteze cu candoare aspecte care lui Manuel îi rămăseseră necunoscute, dar care îl interesau atât de mult. Că armatorul ţine la secretul misterioasei întruniri nu mai încape îndoială. Intenţia de a da bir cu fugiţii când aflase că el e ziarist, frica tâmpă ce ameninţa să-l paralizeze la ideea că chelnerul ar fi putut prinde din zbor o frântură din discuţia lor pledau pentru buna lui credinţă. Şi cu toate acestea, tânărul îi câştigase dintr-o dată încrederea că părea dispus să trăncănească ore în şir. „I-oi fi simpatic, îşi spuse cu un val de plăcere Manuel. Dar nici n-o să-l dezamăgesc. Oricât m-ar tenta un reportaj început pe prima pagină, care ar face senzaţie şi ar fi reprodus imediat de alte câteva cotidiene, voi tăcea. Mă mulţumesc să păstrez pentru mine nişte date a căror dezvăluire ar răscoli opinia publică mondială. Iată singura formă de egoism ce nu se poate întâlni în breasla mea.“

— Deci aici sunt 4 872 de persoane, reluă.

— Exact. Adică 4 873, numărându-te şi pe dumneata. Sunt cu desăvârşire convins că un al doilea
intrus, iartă-mi expresia, nu mai există. Ia spune, cum ai reuşit să te strecori ? Regulamentul de organizare a congresului prevede clar că pot

participa toate persoanele care au văzut obiecte zburătoare neidentificate ori s-au ocupat de studierea acestora, orice profesiune ar avea, cu excepţia aceleia de ziarist. S-a admis această discriminare din motive lesne de înţeles. Lucrările întrunirii trebuiau să se desfăşoare în cea mai desăvârşită taină, or participarea unui confrate al dumitale ar fi făcut imposibilă realizarea acestui deziderat. Şi mă întreb, şi mă întreb...

De pe terasă urca un băiat sfrijit strigând în gura mare numele publicaţiilor de dimineaţă. Manuel îi făcu semn să se apropie. Cumpără gazeta sportivă şi ziarul cel mai răspândit pe întreg litoralul. Pe acesta îl oferi armatorului cu solemnitate ca pe nişte scrisori de acreditare.

— Vă rog să-l răsfoiţi ! În timp ce eu mă voi pune la curent cu ultimele rezultate sportive, dumneavoastră aveţi posibilitatea să constataţi că nici cea mai mică aluzie referitoare la congres nu s-a strecurat în vreo pagină. E ziarul la care lucrez. Vă imaginaţi că dacă aveam de gând... În cele două săptămâni de când sunt în mijlocul dumneavoastră...

Weisselberger parcurgea coloanele cu vădită emoţie, cu siguranţă temându-se că de undeva, dintr-un aliniat prizărit poate exploda ca o bombă ştirea ce ar arunca în aer toate măsurile lor de precauţie. Dar cu cât se documenta mai mult, cu atât faţa i se destindea şi o stare de mulţumire îi iradia în jurul gurii.

— Bravo, tinere ! La o viitoare întâlnire internaţională eu voi fi cel ce voi susţine candidatura dumitale să figurezi printre participanţi. Ei, unde rămăsesem ? La numărul 4 873.

— Dar aveţi o memorie !... se miră sincer Manuel.

— Vezi, te-am şi trecut încă dinainte alături de ceilalţi 4 872. Da, atâţia suntem aici, niciunul mai mult, niciunul mai puţin. De data aceasta, ca o

răsplată pentru succesul lucrărilor, am hotărât să luăm masa la restaurant şi am închiriat în întregime localul ăsta. Îi vezi pe toţi ce bucuroşi sunt ? Ca elevii
ieşiţi din internat. Cele douăsprezece zile ne-au cam extenuat. Consumul nervos, atenţia mereu încordată, participarea la dezbateri, controversele, redactarea documentelor finale... Dar ce să ţi le mai înşir pe toate, ai fost doar de faţă. Şi apoi, claustrarea ! Oricât de bine a fost organizat totul, exclusiv cu forţe proprii, cu personal ozenist, aşa cum ţi-am spus, două săptămâni e mult să trăieşti complet izolat de restul lumii. Astronauţii, scafandrii, speologii, în general cei destinaţi unor aventuri solitare, sunt antrenaţi îndelung pentru aceasta, altfel moralul le-ar ceda. Or noi... Noi în viaţa obişnuită suntem oamenii cei mai obişnuiţi, slujbaşi, fiecare cu angaralele lui. Şi foarte diferiţi. De la reparatori de ghete la atomişti. Bătrâni, unii nici nu au suportat avionul şi au venit din cine ştie ce colţ al planetei călătorind zile întregi, schimbând trenuri şi vapoare. Alţii tineri, aproape copii, apoi divorţaţi, alţii la a nu ştiu câta căsătorie, domnişoare bătrâne, bunici, oameni în floarea vârstei. Uită-te la ei — ce să ţi-i mai descriu ?! — îi vezi doar. Ceea ce ne uneşte e un simplu element, acela însă bulversant : fiecare am văzut cu proprii ochi obiecte ciudate de provenienţă necunoscută, după toate posibilităţile extraterestră, am cochetat într-un chip sau altul, în unele cazuri destul de apropiat, cu acele fiinţe misterioase ce ne dau târcoale fără să ne lase să ştim cât de puţin despre natura şi scopurile lor, ne-am documentat, am formulat ipoteze, am publicat studii. Cu alte cuvinte suntem, fiecare din cei de aici, sub stăpânirea unei realităţi, pe cât de abstractă pentru unii, chiar negată, sursă de ironii şi subiect de caricaturi, pe atât de palpabilă şi tulburătoare pentru aproape cinci mii de suflete, număr la care te rog să mai

adaugi sutele de mii, milioanele de alţi cetăţeni de pe toate meridianele care au luat cunoştinţă, prin intermediul ziarelor, al radioului şi televiziunii, de straniile noastre peripeţii. Poţi realiza singur, dragă Manuel, şi armatorul îl bătu amical pe umăr, că această unică legătură ce ne apropie e totuşi mai puternică decât una de rudenie, decât... decât... orice
ar putea uni o confrerie. Şi numai acest element explică pe deplin succesul întrunirii. Nimic altceva n-ar fi reuşit să aducă la un numitor comun o mulţime atât de diversă. Dar liantul ! Faptul că fiecare din noi am luat contact, întâmplător desigur, în definitiv i se putea întâmpla oricui, important e că am luat contact cu fiinţe extraterestre. Păi, scumpul meu amic, noi, aceştia de aici suntem nucleul viitorului, da, da, nu zâmbi, aşa este. Într-o zi, mai devreme sau mai târziu, după cum merg treburile se pare că mai devreme, toată populaţia globului va fi în situaţia noastră. Mai devreme sau mai târziu toţi vor avea de-a face cu „ei“. Cum se va întâmpla aceasta : paşnic, tandru, cu pâine şi sare, cu buchete de flori ? Sau ne vom lua la harţă şi, presupunând că „ei“ sunt în avans cu secole sau milenii pe calea evoluţiei, n-am avea de ce să fim prea optimişti în privinţa rezultatului confruntării. Ei, asta, modul „întâlnirii“ depinde în bună măsură de noi, ăştia, pe care ne vezi aici. Şi să nu crezi că nu facem tot posibilul să-i primim cât mai cordial. Fiecare, cu ce poate. O vezi pe doamna de la masa a treia ? Nu tânăra, las-o pe aia, aia de când mă ţine pe mine în cătare... Cealaltă, băbuţa. E astro-fizician. Ei bine, domnia sa deţine o reţetă primită personal de la *ei*... Ceva pe bază de ceapă. Ori de câte ori o farfurie îi aterizează prin apropiere, pune tigaia la foc, taie ceapa, „musafirii" se arată foarte satisfăcuţi, se ridică în aer, fac o reverenţă şi pleacă. Sau domnul din colţul dinspre ieşire, cel cu veston kaki. Dacă te uiţi bine, observi că într-o parte

îi atârnă un favorit cât toate zilele, iar în cealaltă îl are tăiat. Privit, în profil, din dreapta sau din stânga, pare într-adevăr a fi altul, crezi că ai de-a face cu doi indivizi, ceea ce îi şi produce destule necazuri pentru că e mereu ţinut sub observaţia Interpolului ca unul din principalii suspecţi ai epocii contemporane. Mania lui, ca s-o numim aşa cu totul impropriu, are însă o provenienţă mult mai nevinovată. Într-o zi când se întorcea pe jos de la pescuit, o farfurie i-a zburat exact pe lângă ureche răzându-i favoritul. El, în chip absolut corect, a interpretat gestul nu ca un act de agresiune sau, de neconceput, ca o stângăcie în conducerea vehiculului ci, pur şi simplu, ca o indicaţie asupra felului cum ar trebui să ne radem noi, pământenii. Până acum, după câte ştiu, n-a reuşit să convingă şi pe alţii să-i urmeze exemplul. El însă nu se mai bărbiereşte decât aşa, convins că, la o viitoare întâlnire, „oaspeţii" vor fi încântaţi de figura sa. Noi, aşadar, pregătim terenul. Da, pregătim terenul... Şi totuşi, frumos spus, greu de realizat. Cum pregătim acest teren ? Pe ce bază ? Pe ce ne bazăm noi când zicem că îl pregătim ? De la ce date pornim ? Care-s elementele ?

Şi pentru că bătrânelul făcu o pauză în timpul căreia rămase cu privirile înfipte în ochii lui Manuel de parcă nu şi le mai putea extrage de acolo, tânărul se simţi obligat să răspundă :

— Nu ştiu, zise el. Pe onoarea mea, dacă ştiu care ar fi elementele.

— Păi vezi ? Şi atunci de unde să pornim ?

Manuel frunzărea discret colţurile gazetei sportive. Zărise undeva un rezultat scandalos : o obscură echipă engleză aflată într-un turneu prin America de Sud bătuse cu 3:0 o foarte bună formaţie din Uruguay. Ardea de nerăbdare să afle ceva amănunte, fireşte, cu coada ochiului, pe neobservate, să nu-l jignească pe armator, dar nu mai reuşea să găsească pagina.

Weisselberger repetă :

— Spune dumneata, de unde să pornim ?

— Nu-mi pot da seama, recunoscu Manuel. Simt că trebuie pornit de la ceva, dar nu găsesc punctul de pornire.

— Bine, nici nu aşteptam să-mi răspunzi. Am pus, aşa, o întrebare retorică, cum învăţam în liceu... *Quousque tandem, Catilina, patientia nostra* ?...

Ceea ce aş vrea să reţii e că pe noi ne frământă cumplit o întrebare : *De unde să pornim* ? Şi Congresul nostru n-a avut alt scop decât să dea un răspuns cât de cât acceptabil la această cutremurătoare întrebare pe care Timpul, Cosmosul ne-o pun : *De unde să pornim* ? Cu ce să începem ? Dragul meu, fratele meu, o ipocrit cititor, cum spunea un vechi poet european pe care dumneata n-ai de unde să-l cunoşti, ce-i de făcut ? Ai de încheiat nişte tratate, de pus nişte condiţii, de făcut compromisuri, dar nu ştii între ce limite, pentru că nu ştii cu cine semnezi tratatul. Eşti legat la ochi. E mai tare decât tine ? mai slab ? Ţi-e binevoitor sau vine ca un ocupant ? Umblă cu politeţuri, sau are apucături care ar trebui temperate dacă ai avea cum ? N-ai habar nici măcar de intenţiile lui : vrea să te ocupe, să te ajute, sau doar te studiază ? Vezi că *ăştia*, nu-mi dau seama de ce, nu-mi dau eu seama, dar asta n-ar fi nimic, nu-şi dă *nimeni* seama, Congresul a dovedit-o, *ăştia* nu-şi divulgă nicidecum planurile. Nu discută, nu stau de vorbă cu omul. Vin, aterizează, ard nişte acri de pământ şi pleacă fără să scoată un sunet articulat. Nici nu ştim măcar în ce mod dialoghează : vorbesc aşa ca noi, folosesc un fel de morse, folosesc undele electromagnetice ? Diavolul cel mai urât, ăla de care se speriau precolumbienii, să-i priceapă ! Ăştia sunt absurzi, prietene Manuel. Vin până aici, străbat acele spaţii tenebroase de care te sperii numai când te gândeşti, uzează de o tehnică la care noi nici nu

visăm, ca să stea un minut, două pe Terra şi s-o întindă *olteneschte* (asta e aşa o expresie... europeană... clasică... nu ştiu cum ţi-aş putea-o tălmăci...), ai reţinut însă ideea. Ei, spune-mi, te rog, ce-i de făcut ? Ai o soluţie ? Văd că eşti iradiat de o bucurie lăuntrică. Întrevezi ceva ? Spune, nu te jena, chiar dacă lucrul la care te gândeşti ţi se pare o copilărie şi eziţi să-l expui cu voce tare, crede-mă, merită spus ! în fond, cele mai esenţiale lucruri se pot uşor confunda cu nişte copilării. Cum a ajuns Newton la epocala lui descoperire, cu vreun aparat, prin calcul diferenţial ? De unde ! Sau să mergem mai înapoi : Arhimede a recurs la maşina electronică ? Sau, ca să ne apropiem de locul unde ne găsim : Columb cum a ajuns aici ? Cu hărţi, cu indicatoare ? Era undeva o săgeată pe care să scrie : „Spre America, 4000 km" ? De asta zic, văd că ai ajuns la ceva, spune cu curaj. Poate asta să fie salvarea noastră, mai ştii ! ?...

— E chiar salvarea noastră, murmură Manuel fericit, fără să ştie exact la ce se referă armatorul pentru că pe parcursul ultimelor minute, deşi făcuse eforturi să pară că e atent, că participă la dezbatere — îşi schimbase la intervale mimica, îşi încreţise fruntea, îşi strânsese colţurile gurii — nu reţinuse nimic din pledoarie. Zâmbea într-adevăr pentru că filând discret colţurile jurnalului reuşise să dea de explicaţia catastrofei din Uruguay : echipa gazdă jucase numai cu rezervele, titularii fiind cruţaţi pentru meciul de duminică cu naţionala Perului.

— Spune, Manuel, îl ruga Weisselberger insistent. De unde crezi că ne vine salvarea ?

— De la Congres, sări tânărul asupra primului răspuns care-i veni în minte. Sunt din ce în ce mai convins că dacă acest Congres istoric — dar ce zic eu istoric ! ? Şi preistoric ! — n-ar fi avut loc, multe probleme ar fi rămas nelămurite. Şi mă întreb cine le-ar fi putut lămuri ? Alt Congres, mi s-ar putea replica. Dar, vin eu şi zic, se va mai ridica vreodată

un Congres la înălţimea acestuia ? Căci...

Weisselberger se foia pe scaun, faţa i se congestionase, nu ştia cum să-l întrerupă pe ziarist. Vedea bine cu durere cum acesta, cu fiecare nou cuvânt se îndepărtează de axa discuţiei, o apucă razna, apa devenită atât de preţioasă în ultimele decenii la scara planetei, el o bătea în piuă. Ca orice om predispus la obezitate, armatorul era delicat şi căuta pretextul politicos sub care să-l readucă pe tânăr la ordine. Încercă să folosească la spargerea peroraţiei chiar subiectul ei — Congresul — şi se pare că pentru moment reuşi.

— Congresul, zise armatorul, poate că ai dreptate, señor Juárez. Şi impresia mea e că Congresul a rezolvat foarte multe din temerile care confruntă astăzi omenirea... mă refer la categoria noastră, a congresiştilor, dar care poate fi considerată pe bună dreptate o chintesenţă a omenirii. Deşi, tinere, ca să fiu sincer până la capăt, a vedea exclusiv aşa lucrurile ar însemna să ne legănăm în visuri... şi legănatul în visuri e ultimul sport ce se indică a fi practicat azi... Poţi să mă consideri prea aspru faţă de conclavul nostru de abia încheiat, sau care, dată fiind această agapă, am putea zice că e încă în plină desfăşurare, dar îţi voi dovedi că exigenţele mele nu sunt câtuşi de puţin deplasate. Congresul nostru, reluă bătrânelul pe un ton înalt de adept al vechii scoale oratorice, a făcut tot ce s-a putut pentru a se achita onorabil de sarcinile asumate în ordinea de zi. Dar, în acelaşi timp, nu se poate nega nici faptul că cea mai spinoasă problemă a rămas doar expusă, dezbătută, controversată şi... nerezolvată. E ca un făcut : se iveşte o problemă pe care un congres se ambiţionează s-o dezlege, nu reuşeşte, o transmite congresului viitor, nu poate nici acesta, o predă următorului... şi tot aşa, ca într-o cursă de ştafete. Aşa şi cu noi. Cum zic, am declarat destule, am redactat rezoluţii peste rezoluţii, dar ce era mai

important... În mod inevitabil s-a ajuns la întrebarea cheie : ce înseamnă O.Z.N. ? *Obiecte* — e clar. *Zburătoare* — e clar. Dar N ? Ce ascunde inocenta literă N ? Lumea s-a împărţit în două : majoritatea merge pe *neidentificate*. Şi dacă rămâneam aici, eram azi nişte oameni fericiţi, nu aveam bătaie de cap. Există nişte misterioase *obiecte zburătoare neidentificate*, încercăm să le identificăm, putem : bine, nu putem: la fel de bine. Cum au trăit moşii şi strămoşii noştri fără să le identifice trăim şi noi, şi la mulţi ani ! Iată însă că se desprinde o fracţiune care citeşte pe N puţin deosebit : *neidentificabile*. Hopa ! De aci liniştea noastră s-a dus ! Ce spun dumnealor ? Aceste obiecte zburătoare nu sunt doar aşa, nişte bileţele care-ţi fâlfâie pe lângă favoriţi, întinzi mâna, le prinzi, te uiţi la ele, le citeşti şi gata : le-ai identificat! Ar fi prea simplu şi prea neconform cu situaţia reală, — zic susţinătorii acestui punct de vedere. Adică cum ? Ăştia ne vizitează de mii de ani, aşa cum susţine paleoastronautica, şi noi îi primim la fel! Au venit şi când noi ne găseam la faza antichităţii, ne-au mai căutat şi când ajunsesem în evul mediu, apar şi azi când ne-am eliberat de o seamă de prejudecăţi şi când tehnica şi ştiinţa noastră ne permite o abordare mai realistă a problemei ! Aşadar, tot vin. Şi noi, deşi pe trepte diferite de dezvoltare, îi tratăm la fel : *obiecte neidentificate*. Dar noi, noi până acum n-am făcut nimic? Am stat cu mâinile în sân ? Ne păstrăm pe aceleaşi poziţii pe care le deţineau chaldeenii sau asirienii sau populaţiile precolumbiene ? Gândind aşa, n-am fi doar nişte naivi, ci de-a dreptul nişte reacţionari înrăiţi, spun adepţii tezei neidentificabilităţii. Adică progresul nostru în tehnică, în viaţa socială, în filozofie n-a însemnat nimic ? Dacă am accepta această poziţie, ar însemna să negăm progresul. Sau la noi, ceea ce e împotriva evidenţei, sau la ei, ceea ce e la fel de absurd.

Manuel nu se mai ferea ca un licean de păcatul citirii ziarului în timpul orei de curs, desfăcuse gazeta în toată legea şi studia cu viu interes numerele câştigătoare la loto.

— Absurd, repetă el mecanic, în momentul în care-şi dădu seama că interlocutorul se oprise aşteptând o confirmare. Ar fi cu totul absurd !

— Deci îmi dai dreptate, continuă fericit armatorul. Nici nu puteai gândi altfel, îmi dau seama, am observat de la început că eşti un om inteligent, care gândeşti, care treci printr-un filtru critic orice informaţie. De asta m-am şi aşezat la masa dumitale. Puteam, în definitiv, să m-aşez oriunde în altă parte.

„Era singura masă liberă, dădu tânărul o nevinovată replică mentală, dar n-are nici o importanţă, puteţi continua."

Parcă înţelegând mesajul mut al comeseanului, S. J. Weisselberger îşi urmă firul demonstraţiei :

— Este ilogic, spun partizanii acestei teze. Să ne imaginăm două civilizaţii paralele : *a lor şi a noastră*. Ei au ajuns la un nivel pe care noi nu-l vom atinge decât peste secole sau milenii. Şi, acum câteva mii de ani debarcă pe Pământ. Pe noi, între timp, ne apucă deşteptăciunea, abolim sclavia, ne perfecţionăm tehnica, proiectăm niscai avioane, ne împănăm şi cu nişte rachete, îi tragem cu navele cosmice şi... suntem cei mai grozavi ! Ba, noi putem, am ajuns acolo, avem antenele noastre, să-i judecăm şi pe *ei*, pe extratereștri. Dar pun o singură întrebare cei din grupul dizidenților : *ei*, extratereștrii, între timp au stat pe loc ? Până ne-am civilizat noi, *ei* şi-au frecat navele cu cârpa, n-au mai avansat nicidecum ? Ne-au aşteptat, aşa de fair-play, să-i ajungem şi mai au răbdarea să ne îngăduie şi să-i întrecem ! Ăsta o fi masochismul lor : să ne asiste, ba să ne şi ajute, că doar ne-au trimis tot felul de calcule, hărţi, adevăruri deţinute numai de ei, ca să-i depăşim, până la urmă — mai

ştii ? ! — să-i şi cucerim noi pe ei, poate asta urmăresc... ha... ha... Nu,
prietene, nu, caricatura asta nu poate fi nicidecum tabloul adevărat al realităţii. Să mergem mai departe. Cursa în care suntem antrenaţi şi noi şi *ei* nici nu se desfăşoară atât de uniform : *ei* au un avans de câteva secole sau milenii pe care şi-l păstrează. Această diferenţă creşte întruna, în fiecare secundă. Azi se ştie foarte bine că progresul tehnic cunoaşte o dezvoltare accelerată. Ceea ce s-a descoperit şi s-a înfăptuit în ultimii o sută de ani întrece cu mult ce s-a făcut într-un mileniu, ce s-a înfăptuit în ultimii zece ani întrece realizările unui secol şi aşa mai departe. Dacă noi mergem în acest ritm, *ei*, care sunt cu mult înaintea noastră, la ce ritm au ajuns ? Tocmai datorită acceleraţiei, înţelegi că se tot îndepărtează de noi, în timp ce noi, în ciuda progresului pe care-l înregistrăm, rămânem tot mai mult în urmă. Iartă-mi comparaţia...

„Nu numai că v-o iert, dar vă invit să faceţi cât mai multe comparaţii, gândi tânărul, fără să spună nimic, zâmbind doar cât putu mai binevoitor. Între timp eu voi parcurge rubrica de box. Ei, da, aici vecinii noştri de la nord au un cuvânt de spus...“

— Comparaţia, recunosc, nu e de loc reuşită, dar nu găsesc alta la repezeală...

„Vă rog s-o expuneţi pe asta, îl invită Manuel în gând. Eu o găsesc foarte reuşită.″

— Ar fi cam aşa : dintr-un punct pornesc deodată o căruţă şi un tren. Amândouă îşi măresc viteza. Căruţaşul ce constată totuşi ? Oricât dă el bice cailor,
rămâne tot mai în urma trenului, şi asta nu pentru că vehiculul său ar merge din ce în ce mai încet, nu, dimpotrivă, şi el fuge tot mai repede, dar acceleraţia celuilalt e mult mai mare. Şi în felul acesta e imposibil să-l ajungă, ba distanţa dintre cele două obiecte creşte mereu.

— Cam ca la curse, zise Manuel ca să spună şi el

ceva şi propunându-şi ca imediat ce termină cu boxul să treacă la rubrica de hipism.

— Oarecum, făcu vag Weisselberger, politicos, deşi intervenţia i se păru cu totul nepotrivită. Avu chiar impresia că demonstraţia sa n-a fost înţeleasă deloc de către tânăr şi se întrebă o clipă în ce mod ar putea-o relua de la capăt spre a o desfăşura mai convingător.

Găsi totuşi că mai limpede de aşa n-ar avea cum s-o facă şi prin urmare cel mai cuminte lucru ar fi să treacă direct la concluzii :

— Important de reţinut, spuse el pe tonul profesorului care prin asta dă semnalul că a sosit momentul ca întreaga clasă să se apuce de notat în caiete, e faptul că între o civilizaţie superioară şi alta inferioară e un decalaj care creşte tot mai mult. Or, în ce chip am putea noi ajunge să cunoaştem aparatele extratereştrilor când ei evoluează mult mai rapid decât noi ? Pe măsură ce noi ne perfecţionăm mijloacele de investigaţie, ei găsesc modalităţi să se facă mai inabordabili. N-o să-şi care până aici o maşinărie de, să zicem, acum zece mii de ani, scoasă dintr-un colţ de muzeu, şi să ne-o vâre sub ochi pentru că aceea reprezintă nivelul atins de noi azi, şi pe aceea eventual am putea-o pricepe. Noi gândim despre ei ca despre noi, încercăm să ni-i imaginăm operând cu electricitate, cu unde electromagnetice, cu laser, când toate astea trebuie să fie pentru ei antichităţi. Cine ştie cu ce lucrează ei ? Fantezia noastră nu poate realiza ceva... acceptabil... în sfârşit... ceva ce s-ar putea apropia de o realitate de care ne desparte un noian de timp. Şi atunci ? Este că avem toate motivele să considerăm misterioasele obiecte zburătoare *neidentificabile* ?

„Nu mai vine nici chelnerul ăsta ! se căină Manuel dezolat. Înţeleg că e multă lume : 4872, cu mine 4873 de consumatori, dar întârzie nepermis de mult. Mi s-a făcut o foame de lup şi asta încă aş

suporta-o. De altceva îl doresc pe chelner cu atâta ardoare : e singurul care, prin simpla sa apariţie, l-ar opri automat pe S. J. Weisselberger. Altă scăpare nu văd. Parcă e un făcut, tocmai la masa mea să rămână locuri libere, cu certitudine singurele din local. Nu vine nimeni, în toată hărmălaia asta, să se aşeze aici. Poate aşa, dacă ar veni cineva... Dar nu, aici nu sunt decât congresmeni, de aceştia S. J. Weisselberger nu se fereşte. Dimpotrivă, s-ar încinge o dezbatere şi mai şi. Chelnerul, ăsta ar da rezultat sigur, numai că nu dă spre sectorul nostru de parcă am fi în carantină. Şi S. J. Weisselberger nu dă nici un semn că s-ar apropia de o pauză. Cine a scornit teoria că latinii sunt vorbăreţi ar trebui să vină aici, să se uite la mine. Adică nu, să fie el în locul meu, ş-apoi l-aş vedea dacă-şi mai menţine teza. Ah, dar parcă m-a întrebat ceva. După cum mă priveşte de languros, ca Hamlet pe regretatul Yorik, înţeleg că aşteaptă de la mine o înţelepciune care să facă epocă. Dar care era întrebarea oare ? Să încerc o variantă de răspuns, pe cea mai nevinovată, poate prinde !˝

— Evident, nu mai încape nici o îndoială.

Efectul fu neaşteptat. Decepţia lui Caesar pricinuită de ingratitudinea lui Brutus nu putea arăta
altfel decât expresia de acum a lui S. J. Weisselberger.

— Deci şi dumneata !... îngăimă el. N-aş fi crezut nici o clipă... Ai căzut sub influenţa dizidenților, spuse ca făcând constatarea ireparabilului.

— Nu, deloc, se apără Manuel.

— Vrei să spui... se agăţă armatorul de o speranţă pe care n-o mai credea posibilă, oh, zei ! Faţa începu treptat să i se îmbujoreze, să capete viaţă, şi îl privea pe tânăr ca un părinte care ar fi asistat la înecarea fiului său şi care, când totul părea iremediabil pierdut, ar fi descoperit că băiatul trăieşte. N-ai trecut de partea dizidenților ? încercă

el cu disperare să se asigure că totul nu e vis, că se întâmplă cu adevărat.

— Niciodată n-aş comite o asemenea infamie, declară Manuel cu cât mai multă convingere putu. Eu sunt de partea majorităţii, adăugă, dar regretă imediat. Nu urmărise expozeul, înţelegea din fazele dramatice prin care trecea vorbitorul că la mijloc există
nişte fracţiuni, dar nu-şi dădea seama care sunt acelea şi pentru care ar fi indicat să votezi. Ca să înlăture orice posibilitate de eroare, găsi în cele din urmă soluţia ideală. Eu, se confesă, nu pot fi decât de partea dumneavoastră !

— Dar... cum ?... deci... făcea Weisselberger eforturi să se dumirească. După toate aparenţele, declaraţia de acum a tânărului contrasta flagrant cu ceea ce afirmase el anterior, şi armatorul încerca în fel şi chip să pună cele două poziţii de acord. Mai erau necesare nişte lămuriri. Spune-mi, te rog, zise, de ce atunci, adineauri, te-ai postat pe poziţia lor ?

— Nu înţeleg, se mărgini Manuel la atât, nemairiscând să se complice în propoziţii dezvoltate.

— Spui că îmi dai dreptate. Nu mie, aici vanitatea n-are ce căuta. Realităţile de care ne ocupăm noi sunt prea grave ca să le împănăm cu orgolii deşarte. Nu mie îmi dai dreptate, ci adevărului, care, din fericire, e împărtăşit de cei mai mulţi, de o majoritate netă. Nu ?

— Evident!

— Evident! îl îngână armatorul. Exact aşa ai răspuns şi adineauri, când am întrebat dacă suntem îndreptăţiţi să considerăm *obiectele zburătoare* ca *neidentificabile*. Dumneata aşa ai răspuns : evident !

Manuel simţea că dacă nici acum nu îi cercetează chelnerul este pe punctul de a face o criză cu urmări dintre cele mai triste. De două ore nu scosese decât maximum douăsprezece cuvinte şi

acelea, iată, îi sunt judecate, întoarse pe faţă şi pe dos, cântărite, puse sub microscop, i se iau amprentele de pe ele. Oricât se chinuia, nu reuşea să deducă cu ce a greşit, şi-ar fi recunoscut cu cea mai mare plăcere culpa numai să ştie care e aceasta.

— Aa ! se ilumină S. J. Weisselberger şi izbucni în râs. Abia acuma mi se clarifică lucrurile. Ha-ha-ha, în ce încurcătură intrasem ! Şi din vina mea... Iartă-mă, Manuel, te rog să mă ierţi că fără să-mi dau seama, te-am pus într-o situaţie de un paradox nemaiîntâlnit... Ha-ha... Eu, folosind tot un procedeu al retoricii, m-am postat pe poziţia adversarului, şi... ha-ha... am pledat cu atâta convingere că dumneata m-ai aprobat... adică ai aprobat teoria dizidenților... Ei, m-am îngrăşat cu un funt de cât am râs...

Manuel începu să râdă şi el. Era bucuros că scăpase cu atât, că totul părea a se fi lămurit, dar, mai presus de orice, se molipsise de la veselia jovialului său comesean.

Chelnerul, atras probabil de râsetele lor dezlănţuite, sosise şi acum, aşa înclinat, aştepta ca ei să se oprească din hohote şi să comande masa.

„Blestematule ! îl apostrofă Manuel în gând, în timp ce râdea cu şi mai mare poftă. Acum se vine ? Nu de râsul ăsta aveam eu nevoie să mă scapi, ci de avalanşele, de lavinele ce s-au abătut asupra mea până acum.‶

— Frumos l-am fentat, spuse ştrengăreşte Weisselberger privind chelnerul ce se îndepărta spre bucătărie. Dacă ne spionează, şi sunt mai mult decât sigur că o face, şi o face din greu, ne-a nimerit tocmai în toiul recitalului... ha-ha... de râs, aşa că nu s-a ales cu nimic. Acum până o să revină el să ne aducă mâncarea — şi asta n-o văd într-un viitor prea apropiat, în privinţa asta aţi împrumutat apucăturile alor noştri care parcă se mişcă cu tăvălugii aceia de tasat drumurile — ei, până se întoarce băiatul, putem continua... Prin urmare

dizidenții lasă impresia că demonstraţia lor e fără cusur. Până şi o judecată critică, aşa cum e a dumitale, era gata să le dea crezare. Dar nu, prietene, e poziţia cea mai eronată din câte s-au întâlnit în acest secol plin de toate enormităţile. Răspunsul nostru — şi ţi-am făcut precizarea că noi reprezentăm marea majoritate — e mult mai simplu, ca de altfel toate adevărurile. La o lungă, complicată, sofisticată demonstraţie, noi ce răspundem ? Nu, domnilor ! Nimic mai fals, mai lipsit de temei ca tot ce ne-aţi desfăşurat dumneavoastră aici! Noi nu pretindem că dintr-un foc am şi ajuns să cunoaştem obiectele zburătoare *n*. (Reţinem pentru moment doar iniţiala, vom vedea imediat ce terminaţie îi dăm.) Nu le-am numărat şuruburile, nu am pus degetul pe carcasa lor, nu le-am notat seria de fabricaţie şi marca… Am făcut însă altceva : am stabilit că acestea (mă refer la cazurile clare, în legătură cu care nu mai există dubii) sunt de provenienţă extraterestră. Până aici sunteţi de acord cu noi, da ? (Manuel nici nu clipi, se feri să facă orice gest care ar putea fi interpretat drept o aprobare. Nu mai ştia dacă e bine să fie de acord cu armatorul sau să-l contrazică vehement.) Atâta am şi dorit să spunem, nimic în plus. Păi, dacă am stabilit că o seamă de *obiecte zburătoare n*. sunt de origine extraterestră, înseamnă că *le-am identificat*. Nu că le-am studiat, nu că le cunoaştem, nu susţine nimeni aşa ceva, domnilor, să nu ne jucăm cu proprietatea termenilor ! *Le-am identificat*, doar atât! Dar ce act epocal e acesta ! Înseamnă că restul de
obiecte zburătoare n., asupra cărora planează îndoieli, pot fi la rândul lor *identificate*, deocamdată sunt *neidentificate*, dar sunt *IDENTIFICABILE*, onorabili pescuitori în spaţii tulburi ! Şi cu asta nu numai că am restabilit adevărul, ameninţat să se sufoce sub basmele voastre. Am repurtat o victorie mult mai mare : am adus elogiul raţiunii umane,

posibilităţilor ei nelimitate, mersului ei glorios înainte !

Manuel fu atât de mişcat de finalul discursului, încât avu o clipă pornirea de a aplauda. Fără nici o îndoială, armatorul studiase, la liceu sau particular, în orice caz temeinic de tot, retorica. O asemenea trenă verbală nu se poate desfăşura altfel decât pe sub cascada unor aplauze furtunoase, prelungite şi repetate.

— Dar, reluă S. J. Weisselberger pe alt ton, mult mai terestru, ce-ţi înşir eu toate astea ? Ai fost în sală, le-ai auzit la faţa locului. Sper că n-am denaturat cu nimic spiritul discuţiilor...

— Dimpotrivă, protestă Manuel. În timpul lucrărilor congresului punctele de vedere exprimate mi
s-au părut mult mai confuze. Explicate de dumneavoastră ele apar de o limpezime desăvârşită. „Sunt ipocrit cu bună ştiinţă, continuă în gând, şi ceea ce mă pune pe gânduri e că nici măcar nu mă dispreţuiesc pentru asta. Ce m-o fi apucat, după ce tot
timpul n-am făcut decât să citesc pe furiş gazeta sportivă, să m-apuc să-i aduc babacului elogii pentru elocinţă ! Omul face eforturi serioase, şi flămând, că, aşa cum prevedeam, chelnerul nu are de gând să ne onoreze cu prezenţa, iar eu îl complimentez aiurea. I-aş fi dator cu o apreciere mai ca lumea, dar care anume ? A ! iată că am găsit-o".

— Ce m-a impresionat în mod deosebit la congres, spuse el, a fost macheta farfuriei zburătoare.

— Care machetă, care farfurie zburătoare ? se arătă Weisselberger vizibil contrariat că îi scăpase ceva, fie şi un simplu amănunt, din peisajul congresului.

— Imitaţia aceea de farfurie zburătoare care se plimba prin sală, preciză Manuel.

— Prin sală ? întrebă Weisselberger tot mai nedumerit.

— Da, pe deasupra noastră.

— Se plimba ?

— Sigur. N-aţi observat-o ? Stătea mai mult deasupra prezidiului, apoi trecea deasupra tribunei de la care se produceau vorbitorii, pe urmă mai făcea nişte tururi peste public... Eu am găsit-o foarte reuşită, un fel de emblemă a congresului. Şi fiind vorba de un congres atât de... dinamic... de neobişnuit, cineva se vede că a avut fericita idee să nu
confecţioneze o emblemă banală, ci una în mişcare, în stare să te emoţioneze.

— Dar unde era ?

— Vă spun, pe sub tavan, umbla de colo-colo. Staţiona, pornea în viteză într-o direcţie, îşi schimba traseul, exact cum am citit de atâtea ori că procedează cele veritabile.

— Şi cum arăta ? se interesă armatorul intrigat.

— Exact cum le vedem desenate în revistele de mare tiraj, cum sunt descrise de dumneavoastră, de colegii dumneavoastră, mă rog, de cei ce susţin că le-au văzut.

— Cum adică ? Era vizibil că vorbăreţul Weisselberger îşi pierduse debitul. Nu-şi putea încă da seama dacă tânărul vorbeşte serios sau glumeşte. Oricum, subiectul îl neliniştea. Ca un adevărat participant la o întâlnire de atare natură, ţinea să se documenteze cât mai temeinic asupra a orice ar veni în atingere cu domeniul respectiv. Cum adică ? repetă el întrebarea. Ce formă avea ?

— Turtită, cu nişte antene deasupra. Forma, să zicem, clasică, cea consacrată, o ştiţi doar foarte bine.

— Ce culoare avea ?

— Exact acele culori pe care le indicaţi dumneavoastră când declaraţi că aţi văzut asemenea nave misterioase. De la alb strălucitor

trecea la portocaliu. Dar dumneavoastră, señor Weisselberger, chiar n-aţi văzut-o ?

— Nu. Şi niciunul din participanţi n-a văzut-o. Am vorbit cred că cu toţi, mare lucru să-mi fi scăpat vreunul. Mă mir că pe dumneata nu te-am întâlnit.

— Ne-am văzut de câteva ori, în pauze, zise Manuel, dar dumneavoastră eraţi mereu înconjurat de grupuri animate, de fiecare dată le explicaţi câte ceva, nu e de mirare că nu m-aţi reţinut.

— În fine, mă bucur că te-am cunoscut acum. Dar
să revenim la congres. Cu cei mai mulţi mă cunoşteam doar din scris. Noi ţinem evidenţa, cum aflăm că încă cineva a văzut... ne interesăm cum îl cheamă, cine e... Acum am avut prilejul să ne cunoaştem personal, să facem schimb de impresii, de păreri. Şi cum zic, am stat de vorbă cu fiecare, dar niciunul n-a pomenit un cuvânt de comedia asta. Cum spui că a apărut ? Când ai observat-o întâi ?

— Chiar în prima zi. La câteva minute după ce preşedintele a declarat lucrările deschise. Şi a stat tot timpul, până la încheierea congresului. Eu am găsit-o, aşa cum v-am mai spus, deosebit de nostimă şi când mă plictiseam să ascult cuvântările mă uitam la ea, mă distra grozav.

— Nu pot să-mi dau seama cum de n-a observat-o
nimeni, oftă Weisselberger.

— Simplu, zise Manuel. Asta îmi confirmă o constatare mai veche de-a mea. Într-o vreme aveam ambiţia să scriu un roman poliţist. Trebuia ascuns un document, ceva compromiţător, demascator, în sfârşit... Unde să-l pună băiatul ? Între pereţii dubli ai unei valize, în vaza cu flori, în dosul unui tablou ? Poliţia cunoaşte de-acum toate jucăriile astea. Şi atunci ? Îl bate cu o pioneză în tavan. E impresionant cum nu se uită nimeni în sus când se găseşte într-o cameră.

— S-ar putea să ai dreptate, Manuel. Altfel nu se explică această condamnabilă neatenţie. Un congres întreg, şi nu unul oarecare, unul care discută exact acest subiect, să nu observe...

— Să vă spun mai departe. Vrând să-mi verific teoria, vă daţi seama că acesta era punctul forte al teribilului meu roman poliţist, pe unde ajungeam, studiam tavanul încăperilor. Ce mi-a fost dat să văd ? Am avut prilejul să pătrund în câteva rânduri în biroul directorului unui mare trust. Acesta, nu ştiu dacă sunteţi familiarizat destul cu stările de lucruri de aici, acesta e mai mare decât un ministru, ba poate şi decât preşedintele ţării. Dar, cum vă spun, odată i-am luat un interviu, altădată făceam o anchetă şi am fost primit în biroul său în care nu pune piciorul oricine. Era o încăpere, un apartament, ce mai ! copiat exact după cele expuse în filmele cu milionari. Gust îndoielnic, ca să nu zicem mai rău, dar lux cu carul ! Şi, conform obiceiului meu, că era tocmai în perioada în care îmi intrase în cap chestia cu romanul, mă uit în tavan. Exact deasupra biroului directorial, plin de statuete, de fildeşuri, de suporturi aurite, o pată cât un pian cu coadă de apă scursă de pe undeva de la etajul superior, intrată în var, mucegăită. Nu numai directorul, care potrivit poziţiei sale, nu se uită niciodată în sus, dar niciunul din colaboratori n-o făcuse, nici o femeie de servici...

— Interesant! exclamă Weisselberger cu sinceritate.

— Dar fenomenul poate fi observat oriunde. De câte ori, când vă aflaţi într-un interior exagerat de curat, pus la punct cu pedanterie, dacă vă ridicaţi ochii în sus nu vă este dat să vedeţi atârnând pe la colţuri romantice fire de păianjen !

— Interesant, spuse mecanic armatorul muncit tot mai rău de o bănuială ce i se contura în minte.

— Am mai făcut o experienţă pe linia asta. Am scris mare pe un panou această gingaşă invitaţie :

PLECAŢI, IMBECILILOR ! NU VEDEŢI CĂ MĂ PLICTISIŢI DE MOARTE? şi l-am bătut cu pioneze în tavan exact în mijlocul camerei. Vreme de şase luni mi-au venit în casă tot soiul de indivizi, jucam cărţi toată noaptea, tocmai sub inscripţie, pălăvrăgeam, goleam sticle după sticle, şi niciunul măcar n-a zărit-o. Am luat-o jos că a trebuit să zugrăvesc.

Weisselberger îl privea absent, gândurile îi rătăceau cine ştie pe unde.

„Simt că mi-am luat o mică, o modestă revanşă, surâse Manuel. Sper că am reuşit să vă plictisesc măcar un sfert din ce mi-a fost dat să suport eu.”

— Se vede, adăugă el drept încheiere, că, deşi am renunţat de mult să scriu romane poliţiste, şi de oricare alt fel, am rămas cu această deformaţie de a studia tavanele pe unde umblu. Aşa se face, deduc, că şi în sala congresului, în loc să fiu atent la raportori, mă holbam pe sus.

— E limpede ! decretă S. J. Weisselberger, şi se păru că acestea sunt ultimele lui cuvinte. Da, e cât se poate de limpede, reveni după o lungă şi grea tăcere. *Ei* au fost, ne-au spionat, ne-au furat cu totul. Toate măsurile noastre de siguranţă, luate faţă de bieţii, de inofensivii, de naivii noştri semeni n-au avut niciun sens, pentru că exact cine n-ar fi trebuit să afle niciodată ce se discută acolo, aceia au înregistrat fiecare afirmaţie, fiecare cuvânt... Noi vorbeam despre *ei* fără nici o reţinere, polemizam, ne certam dacă sunt *neidentificaţi* sau *neidentificabili*, şi ei râdeau, dacă vor fi cunoscând manifestarea asta care doare mai rău decât o ofensă. Da, Manuel, aşa este şi nu mai e nimic de făcut. Simt că mă părăsesc puterile, Nu te speria, nu păţesc nimic, de altfel avem destui medici şi surori pe la mesele vecine, dar m-a prins aşa o slăbiciune. Şi totuşi, oricât efort ar cere-o, trebuie să mă duc până acolo, la palatul congresului, să văd ce s-a întâmplat.

— Vă însoţesc, se oferi Manuel. Rubicondul

armator arăta rău de tot şi se temea să nu păţească ceva pe drum. Luară un taxi şi în câteva minute fură în faţa impunătorului edificiu. Era o clădire de dimensiuni colosale, temperate însă de elementele neoclasice ale faţadei, coloane, statui copiate după grecii antici. Pe uriaşele trepte, acoperite cu moloz, se desfăşura o forfotă de şantier, se căra var, apă,ciment, lucrătorii ţipau unii la alţii. Unul de pe acoperiş, striga : „La o parte, la o parte !˝ probabil vrând să arunce ceva de acolo.

— Vă rog, señor, se adresă Weisselberger unuia cu salopeta atât de pătată că părea uniforma unui ostaş dintr-o formaţie de front trimisă în cercetare, ce se întâmplă aici ?

— Facem renovaţii, răspunse acesta. Şi revoltat, de parcă armatorul ar fi fost răspunzător de toate pagubele, adăugă : Am mai reparat multe case, dar aşa ceva nu mi-a fost dat să văd. Să distrugă o clădire ca asta !... Era cel mai frumos palat din toată regiunea. Vandalii !... Au mai fost la noi şi alte întruniri, ba şi festivaluri de muzică uşoară. Dar acolo vorbesc sau cântă, şi chiar dacă se ceartă nu folosesc aruncătoarele de flăcări. Tot tavanul e ars, plin de fum. Şi e o operă de artă. Trebuie să lucrăm o lună ca să-l facem la loc.

Weisselberger se uită la Manuel cu atâta afecţiune, încât acesta începu să se simtă prost. De fapt, omul nu făcea altceva decât îşi manifesta gratitudinea pentru felul deosebit de onest în care tânărul prezentase o problemă de importanţă capitală. Abia acum avea dovada concretă că tot ceea ce noul său prieten îi spusese e adevărat, îngrozitor de adevărat. Nu se poate nega nici faptul că privirea sa conţinea şi un procentaj apreciabil de reproş... „De ce n-ai spus nimic, Manuel ? De ce nu ne-ai anunţat la timp ? Se puteau lua măsuri, suspendam lucrările, ne mutam în altă parte, sau, pur şi simplu, mimam că ne ocupăm de altceva, de pildă de producţia mondială de căpşuni, ceva ce nu

i-ar fi interesat şi i-am fi făcut să plece. De ce ne-ai lăsat în noaptea neştiinţei, Manuel ? De ce, de ce ?“

Dar nici o frântură din gândurile acestea nu fu rostită. Subit, S. J. Weisselberger fu cuprins de o efuziune de nestăpânit, îl îmbrăţişă cum putu mai călduros cu braţele lui scurte pe Manuel în timp ce, şiroind de transpiraţie, îi şoptea printre gâfâituri :

— Nici nu-ţi dai seama cât mă bucur... ai văzut... ai văzut cu ochii tăi... deci şi tu... şi tu eşti de-al nostru... Îmi tot băteam capul cum să te strecor la viitorul congres... Ţineam neapărat să fii prezent... Acum vei fi delegat cu toate drepturile... Meriţi... zău... Manuel. Eşti singurul care... care... Manuel... Manuel...

NESFÂRŞITELE NECAZURI ALE PITICILOR[16]*

ACASA

Învăţatul îşi privi, roată, camera cu figura omului care o vede pentru prima oară. Deşi nu o mai părăsise de aproape două luni, se uita la ea cu o nedumerire plină de spaimă.

De altfel, interiorul nu prezenta nici o ciudăţenie, decât, poate, aerul lui vetust, cum nu se mai poate întâlni decât rar, prin vreun fund de provincie : mobilier de lemn, greoi şi întunecat, foarte multe cărţi,

[16] Povestirea a mai apărut în volumul „Femeia venită de sus" (Editura Albatros, l97l) sub titlul „Abatele, Piticul, papagalul şi pisica". Se reeditează aici într-o formă revăzută (n. a.).

pe pereţi câteva tablouri în manieră cvasirealistă. Ceea ce constituia o notă distonantă, singura, era masivul aparat $B^2$59±V4, ocupând aproape un sfert de perete.

Dacă ai fi căutat ceva ce să-ţi dea fiori, într-un cadru atât de domestic, aceasta nu putea fi decât nepotrivirea dintre statura omului, cu totul măruntă, şi dimensiunile enorme ale camerei. Era ca şi cum cineva, lipsit de simţul proporţiilor, ar fi avut ideea ca într-o încăpere normală să ilustreze prezenţa omului printr-un manechin minuscul, o păpuşă vie.

Piticul îşi trosni braţele mimând o vigoare juvenilă, apoi apucă zdravăn scăriţa ce se găsea lângă unul din rafturile bibliotecii şi, cu greutate, o târî până aproape de masă. Se căţără pe ea cu o sprinteneală neobişnuită pentru vârsta lui şi într-o clipă fu sus. Începu să se plimbe tacticos pe tăblia mesei, cu mâinile la spate, ocolind hârtiile împrăştiate în neorânduială sau sărindu-le. După câteva ocoluri obosi sau se plictisi, renunţă la plimbare, se apropie de călimară şi se aşeză pe ea, ca un călător pe o piatră de kilometraj, în marginea şoselei. Soarele, puţin trecut de amiază, bătea puternic şi el cugetă că mai bine s-ar trage la umbră. Se ridică de pe călimară şi se apucă s-o împingă pentru a o deplasa spre colţul de masă ferit de soare. Renunţă, descoperind o soluţie mai salutară, pentru că dădu cu călimara peste dosarul in 4°, în care îşi nota cu regularitate rezultatele cercetărilor, îl desfăcu, îl instală în formă de cort şi se culcă sub el.

„Ar trebui să intru puţin în legătură cu Abatele, se gândi. În definitiv, e cel mai bun prieten al meu, mult n-o mai duc nici eu, nici el, el poate nici cât mine, iar începând din *ziua aceea*, foarte rar am stat de vorbă cu el. Atunci, având impresia aceea stranie, l-am chemat, dar apoi au venit spaimele şi toate prin câte am trecut cu toţii şi fiecare parcă s-a ascuns de ceilalţi. Din *ziua aceea*... Cât să fi trecut

din ziua aceea ? Ia, chiar să mă uit, cât e de atunci.˝

Se ridică luând dosarul în creştet, îl răsturnă şi începu să-l răsfoiască îndărăt. În raport cu făptura lui, dosarul era enorm, filele cât nişte cearşafuri, era nevoit să le răstoarne cu grijă. Scrisul lui era exagerat de mare, nici nu şi-l mai recunoştea, se înşiruia pedant şi preţios ca un gard de fier forjat. Abia putu urmări curburile literelor.

„Scris de uriaş ! se minună savantul. Am fost şi eu odată uriaş ! Se pare că aş fi fost, până în ziua de... Ia să vedem... Până acum şase săptămâni şi două zile. E mult de atunci ? E puţin ? În mod *normal*, ar fi fost o nimica toată. Aşa, judecând după câte s-au întâmplat în acest interval... e distanţa de la o eră la alta.˝

Acum şase săptămâni, mai exact, acum şase săptămâni şi două zile... Aşa ar fi început savantul să povestească dacă ar fi avut cui, aşa i-ar povesti Abatelui, dacă n-ar şti şi el, săracul, prea bine cum s-a întâmplat totul.

Şedeam aici, la masa asta. Tocmai eram pe punctul de a formula un aspect nou al teoriei mele asupra legii proporţiilor. Nu vă mai plictisesc cu rezultatele la care ajunsesem, dar era o mare descoperire, pe cât de îndrăzneaţă, pe atât de aplicabilă în cele mai diferite domenii. Aplicabilă dacă o raportezi la ce a fost până atunci... După aceea... În fine, pun mâna pe toc, să-mi însemnez gândul. Trebuie să ştiţi că tocul ăsta, de vreo patruzeci şi ceva de ani încoace, îl iau în mână de câteva ori în fiecare zi. Noaptea, pe întuneric, l-aş fi deosebit oricând de oricare altul. În ziua aceea, despre care am început să vă spun, îl simţeam cu mult mai greu decât de obicei. Tocmai pentru că-l cunosc atât de bine, mă uit la el uimit : e mai lung şi mai gros, aproape cât un flaut. Ei, zic, ai îmbătrânit, Piticule ! Colegii îmi spun Piticul, nu că aş fi mic, dimpotrivă, sunt foarte înalt, nici, Doamne fereşte !

cu vreo aluzie la opera mea. Îmi zic aşa pentru motivul că port barbă şi azi aproape nimeni nu mai cultivă aşa ceva. Zic : Ai îmbătrânit, Piticule, abia mai ţii tocul în mână. Dracu te-a luat!

Încep eu să scriu, cam incomod, că tocul mi se părea disproporţionat de mare (ţineţi seama că eu descoperisem legea proporţiilor şi tocmai îmi elaboram teoria !), când observ că şi hârtia, colile mele de hârtie obişnuite parcă se întinseseră cu câţiva centimetri. Călimara, şi ea, devenise ceva între călimară şi bidon. Ei, fir-ar să fie ! Mă înfurii şi vreau să mă ridic. Îmm ! Picioarele nu-mi mai ating parchetul, stau suspendat pe scaun ca un copil. Asta m-a scos total din sărite. Mă împuţinasem şi mă simţeam umilit faţă de obiectele din casă, care parcă se dilataseră toate. Iau legătura cu prietenul meu, Abatele : Mă, să ştii că-s bolnav, îi spun, dracu ştie ce am, nu cred în medici şi n-o să mă arăt nici unuia, te anunţ numai pe tine, în caz de ceva, să ştii că-s atins. Şi la mine, zice el, se întâmplă acelaşi lucru, şi nu numai la noi, la toţi cu care am intrat în legătură. Toţi sunt mai mici în raport cu obiectele. Fii liniştit, *fenomenul e general*. Să fiu liniştit, zic, când fenomenul e general! Abia acum intru în panică. Tu singur cunoşti ceva din teoria mea referitoare la legea proporţiilor. Cum vrei să fiu liniştit, eşti nebun ? Lasă, încearcă el să mă consoleze, să vedem ce se mai întâmplă. Ce să se întâmple ? în dimineaţa următoare mă trezesc scurtat până la jumătatea patului; mă spăl, abia ajung la chiuvetă, vin să lucrez, masa îmi ajunge la creştet. Papucii îmi clămpănesc în picioare, halatul îmi atârnă ca o pătură, abia îl târăsc după mine. Mă uit la ceas, ceasul cât o cratiţă, dau să mănânc, lingura cât un polonic... Şi aşa, zi de zi, de şase săptămâni, coşmarul continuă. Eu mă micşorez mereu, am ajuns cât o păpuşă ieftină, sau obiectele cresc într-una.

Acum, mă iertaţi, o să intru în legătură cu

Abatele. Nici el nu e abate, cum nici eu nu-s pitic. Aşa-i spun ceilalţi, fiindcă are o faţă bătrână, dar lipsită de riduri, pământie, şi o privire, ceva între blândeţe şi sfidare, cam spectrală. Toţi îl consideră prefăcut şi cam cabotin, dar e omul cel mai de treabă din lume. Eu numai cu el am acceptat să mă păstrez în legătură şi îl cunosc cel mai bine. Ştiţi, eu, pentru că mă ocup de legile proporţiei, sunt un om de modă veche, adică statornic. Acum, când toţi colegii mei savanţi, ba chiar simpli oameni de ştiinţă sau numai cercetători au cele mai noi tipuri de aparate, eu continui să scriu cu toc şi cerneală. Ei, cu aparatele lor, îşi înregistrează toate gândurile direct, transmiţându-şi-le institutului chiar în cursul elaborării, acolo se imprimă, se coroborează şi se scoate concomitent media ştiinţifică. Pe mine mă ironizează că *scriu*, ba îmi şi reproşează că trebuie să ţină numai pentru mine un post de specialistă care cunoaşte încă scrisul ca să-mi imprime ea rezultatele cercetărilor, în loc să fac eu asta din capul locului. Sunt un tradiţionalist şi din pricina asta n-am lăsat să fiu cuplat la reţeaua $B^2$59±V4. Ei toţi sunt în legătură, ei între ei şi cu toate milioanele de locuitori ai oraşului. Apasă pe un buton şi pe ecran le apare oricare din familiile municipiului nostru, ziua, noaptea. S-a găsit că intimitatea e o sursă a lâncezelii, a tot felul de stări contraindicate şi mai presus de orice favorizează bârfa cea mai abjectă. Dacă orice poate fi văzut şi ascultat oricând, asta ar duce la un climat salubru. Stai la masă, ai un musafir, cuiva îi arde să te vadă. Deschide aparatul, îţi studiază frumos toată casa, vede ce discuţi şi intră şi el în vorbă. Tu cu altul la fel, ăla cu alte trei-patru familii, alea cu institutul şi cu alţi patru-cinci, şi, uite aşa, tot oraşul se urmăreşte reciproc, pas cu pas, ca şi cum toţi ar locui în cuburi de sticlă prin care se vede tot şi se aude tot. Eu am preferat să rămân închis între aceşti pereţi netransparenţi, ca într-o fortăreaţă

veche. Nu simţeam nevoia să comunic cu nimeni. Mi-am instalat aparatul numai ca să mă văd din când în când cu Abatele. Şi cu el comunicam rar, abia *atunci*, acum şase săptămâni şi două zile, şi după aceea când am început să fiu speriat, mi-am dat seama de utilitatea aparatului şi l-am chemat din când în când.

Acum mă iertaţi, vreau să vorbesc cu el.

Savantul îşi balansă braţele înainte şi înapoi de câteva ori, îşi luă avânt şi sări jos de pe masă. Era, săritura aceasta, nu atât o apucătură sportivă, cât un
act de revoltă. Se vedea foarte mic, redus, neînsemnat faţă de cameră şi de lucrurile din ea, pe care cu puţin timp în urmă le domina ca un Demiurg, şi i se păru de-a dreptul scandalos să se coboare de pe masa lui — la care înainte stătea şi lucra, ba îşi şi lua frugalele gustări — folosind scăriţa. Se simţi jignit până în adâncul trupului său puţintel, insultat, făcut netrebnic. Deci sări. Covorul, destul de bogat, deşi ros, îi răbdă fără dificultăţi greutatea. „Trebuie să mă cântăresc din nou, îşi spuse, uimit de cât de bine suportase căzătura. Cred că am scăzut sub zece kilograme."

Ridicându-se, simţi totuşi o durere ascuţită la un cot şi alta mai surdă în şold.

„Sigur, de la înălţimea asta... se consolă. N-am sărit niciodată de la o asemenea altitudine... Adică, de la ce altitudine ? se înfurie. Acum câteva săptămâni distanţa asta reprezenta pentru mine un pas. Ce dracu, trebuie să stabilim o dată pentru totdeauna că e ridicol să sari de pe masă ca de pe o trambulină ! Dacă cineva vrea să-şi bată joc de mine, adică de noi, pentru că şi Abatele simte acelaşi lucru, şi după spusele lui şi alţii la fel, să ştie că n-are de-a face cu nişte gângănii. Suntem fiinţe care gândesc, care au creat mesele, scaunele, tablourile, casele şi tot ce e pe lumea asta. Şi le-am creat spre folosul nostru, nicidecum pentru a ne

provoca obstacole. E un caraghioslâc, o farsă idioată, o imbecilitate. I-o voi spune şi Abatelui, şi sunt sigur că şi el gândeşte la fel, şi toată omenirea nu poate gândi decât aşa.“

Savantul era furios. Bătu cu putere în piciorul mesei. Acesta se înălţa, masiv, ca un pilastru, şi nici măcar nu vibră sub pumnii lui. Pisica Josefina trecea pe lângă el. Era animalul favorit, singurul acceptat în toată locuinţa. Îl privi mirată. Se priviră amândoi, de la aceeaşi înălţime. „De la egal la egal“, râse el nervos. Dar se sperie. Pisica era, în raport cu el, aproape de mărimea unui mânz. „Ha,ha, ha... curse de pisici. Asta ne lipsea, să călărim pisicile... Asta deocamdată, pentru că în curând vom fi cu mult mai mici şi bestiile astea blânde şi languroase ne vor prinde ca pe şobolani. Se vor juca cu noi, ne vor pune să jucăm baletul disperării, înainte de a ne devora. Nu lupi, nu tigri, nici măcar câini... Pisici ! Vom sfârşi mâncaţi de pisici, singurele animale care nu ucid de foame, ci din sadism, de dragul de a chinui. “

O alintă şi capul pisicii, uşor înălţat, era la înălţimea feţei sale. Ea se uită mirată, fără prea multă
prietenie, curioasă.

„O voi da la hingheri. Dacă se poartă aşa... Păcat că nu am acceptat conectarea cu organele municipale. Voi vorbi însă cu Abatele, el e în legătură cu întreg oraşul, şi îi voi cere să cheme hingherii. Nu vreau ca peste câteva zile să mă confunde cu un şobolan. “

Aruncă încă o privire echivocă pisicii, care-şi freca spinarea de piciorul mesei, neslăbindu-l din ochi, şi alergă cu paşi mulţi şi mărunţi prin camera imensă spre aparatul $B^2$59±V4.

Apăsă pe buton şi formă tot felul de numere la întâmplare. Aparatul rămânea inert.

„Ce m-o fi apucat să mă păstrez în izolarea asta ? Poate mi-ar sări cineva în ajutor. Nici până

acum nu ştiu dacă fenomenul de reducţie acţionează egal asupra tuturor persoanelor. Poate sunt unele care se micşorează mai încet, care mai au încă dimensiuni cât de cât omeneşti, au constituit echipe de salvare şi le-aş putea chema. Să vorbesc totuşi cu Abatele."

Formă numărul acestuia.

Ecranul pâlpâi de câteva ori, apoi înfăţişă o locuinţă, ca şi cum peretele ar fi dispărut şi ai fi putut
privi în apartamentul vecin.

Recunoscu bucuros interiorul Abatelui, masa de birou, rafturile înţesate de microfilme, benzi şi discuri, tablourile luminoase, care-şi schimbau înfăţişarea de la o clipă la alta, aflate în legătură cu atelierele câtorva pictori cunoscuţi, dormeza pe care colegul se odihnea în puţinele clipe de răgaz.

Acesta nu se vedea nicăieri.

— Helo ! urlă Piticul în aparat. Unde eşti ? Nu stai acasă, unde umbli ?

— Ba stau, auzi vocea Abatelui cu timbrul ei de tenor bătrân, adică nu stau, ci studiez.

— Unde dracu eşti, că nu te văd ?

— Uită-te mai atent, bătrâne. Dar nu mă reţine prea mult, că am de lucru.

Piticul răsuci uşor butonul, pe ecran apăru bucătăria Abatelui, apoi aşa-zisul dormitor, în care nu se prea dormea, baia, în cele din urmă grădina, aduse
în prim-plan fiecare din cei patru arbori bine cunoscuţi, îi inspectă creangă cu creangă, dar nu-şi descoperi prietenul.

— Hai, mă, unde eşti ? Nu te juca cu mine de-a v-aţi-ascunselea. Am o treabă cu tine.

— Eu te văd foarte bine, tu ce-ai păţit, nu mă vezi ?

Piticul readuse în ecran camera de lucru. Bănuia că numai acolo poate fi. O scotoci din nou, cotlon cu cotlon.

Uşa Abatelui se deschise vijelios şi în prag apăru fata care-l îngrijea. Era durdulie, dar scundă, de mărimea unei păpuşi.

— Ascultă, tu, unde-i stăpânu-tău ? Vreau să vorbesc cu el. Aici e Piticul, cel mai bun prieten al lui. Mă vezi ?

Fata însă nu răspunse. Se duse drept, cu capul dat uşor pe spate, spre colivia papagalului. Aceasta, datorită mişcărilor dinăuntru, se legăna uşor în colţul mai îndepărtat al camerei.

— V-am adus tabletele, zise fata urcându-se pe un scaun şi vârându-şi mâna prin ochiurile coliviei. Poftiţi ! Adică nu, acestea sunt ale dumneavoastră şi acestea ale lui. Să nu le încurcaţi.

Piticul privi scena nedumerit. Potrivi din nou butonul şi aduse în centrul ecranului colivia. Abia atunci descoperi, prin reţeaua de sârmă, pe Abate alături de papagal. Acesta era uriaş, mai împopoţonat ca oricând în culorile lui stridente, iar Abatele, agăţat şi el pe un leagăn al coliviei, îl mângâia pe ceafă.

— Te-am văzut, mizerabile ! urlă Piticul. Eşti în colivie. Te-ai ascuns tu, nimic de zis, dar te-am depistat. Am o bere de la tine pentru descoperirea asta.

— Dar nu m-am ascuns deloc, preciză calm Abatele. Îmi desfăşor studiile. Cred că s-a făcut lumină! Mai bine ai veni şi tu până aici ; e o descoperire epocală. Nu-ţi dau nici o bere, dar ce vei afla va fi mai mult decât o bere.

— Nu mă interesează în momentul de faţă spectrul aolitonului, nici compoziţia aolinitului. Dacă ai ceva să-mi spui în legătură cu dimensiunile noastre în raport cu mediul, atunci te calc în cincisprezece minute.

— Păi, numai în legătură cu asta. Ce, tu mă crezi nebun să mă ocup acum de nişte elemente chimice când noi scădem de la o zi la alta ? Asta e tot ce mă preocupă. Vino urgent până aici.

— Am plecat, strigă Piticul. Dar dă-te jos din colivia aia. Nu-i frumos să-ţi primeşti prietenul într-un coteţ de sârmă suspendat.

CĂLĂTORIA

Piticul îşi începu călătoria, prima după ivirea acelei înnebunitoare abateri de la orice lege a proporţiilor. De la întâii paşi avu sentimentul că se avântă într-o expediţie extraordinară. Se opri câteva clipe în capul de sus al scărilor. Se simţi scuturat de fiori. Modesta lui vilişoară, cu un etaj nu prea înalt, se dilatase monstruos. Casa scărilor i se deschidea la picioare ca o prăpastie colosală, e drept, prevăzută cu trepte, dar care se găseau distanţate una de alta, solicitând sărituri îndrăzneţe. Savantul începu să respire precipitat. Încercă să-şi dibuiască cele mai vechi amintiri, primele impresii pe care memoria, de acum greu încercată, le reţinuse din cea mai îndepărtată copilărie. Încercă să se vadă mărunţel, abia ridicat din leagăn, când, probabil, avea, în raport cu obiectele înconjurătoare, dimensiunile de acum. Nu se aştepta la mare lucru, făcu totuşi efortul. Spre surprinderea lui, din cine ştie ce cotlon uitat al amintirii reuşi să scoată la suprafaţă o imagine vagă, deteriorată, dar indubitabil reală. Era mic (un an şi jumătate ? doi ?), purtat în braţe pe scările blocului în care copilărise. Privea în jos picioarele persoanei care-l purta (nu-şi aminteşte : mama ? bona ?) şi le urmărea cum păşesc de pe o treaptă pe alta. Nu i se păruse atunci nimic nefiresc. *Nu avea cu ce compara elementele observate*. Totul era fascinant, dar *firesc*. Acum însă... După o viaţă de experienţă acumulată, să se vadă pus în situaţia de a privi cu groază scările unei case obişnuite... Avu senzaţia bine cunoscută, tot mai frecventă în ultimul timp, că e pradă unui coşmar şi, ca atare, e imposibil şi inutil să apelezi la elementele logicii. Începu să ţopăie, făcând uz de ultimele rezerve de curaj, din treaptă în treaptă. Şi tot aşa, privind mereu spre balustrada prea înaltă, devenită de niciun folos, se avântă până jos, cu sentimentul (şi efortul respectiv) că

dezescaladează panta unui munte. O mulţumire imensă, egală ou un miracol, îl inundă atunci când sări de pe ultima treaptă jos, la nivelul trotuarului. Privi în sus, urmărind ritmul rar al treptelor şi se clătină la gândul că va trebui să le urce destul de curând. „Poate Abatele... se agăţă de o ultimă speranţă. Prea mă invita insistent, ceea ce nu i-e în obicei. Poate a găsit el ceva, o explicaţie, un remediu... Poate nu vom fi condamnaţi să suportăm la nesfârşit micşorarea !“ Cu o speranţă amestecată cu invidie îşi spuse că trebuie să ajungă cât mai curând la Abate, să îşi confrunte propriile constatări cu concluziile acestuia.

Cu mari eforturi mişcă poarta masivă de lemn. Din fericire, aceasta era uşor întredeschisă, altfel ar fi fost nevoit să se urce pe niscaiva obiecte, pe nişte lăzi sau ceva în genul ăsta, spre a ajunge clanţa. Nici nu trebui s-o deschidă prea mult. Prin despicătura ei se furişă cu uşurinţă în stradă.

Abia aci rămase perplex ca în faţa unui peisaj năucitor. De o parte şi de alta vedea trotuarele largi ca

nişte autostrăzi. Partea carosabilă se desfăşura lată, depăşind, în vederile lui, lărgimea unui teren de fotbal. Clădirile se înălţau uriaşe, ameţitor, ca pereţii unor chei stâncoase, copleşitoare în verticalitatea lor. Trecători mult prea scunzi, aproape inutili, de dimensiunile lui, lipăiau mărunt de-a lungul zidurilor sfidătoare. Se descoperi cuprins de o nouă spaimă la vederea minusculilor compatrioţi, dar şi de o satisfacţie secretă că procesul, aşa cum afirma Abatele, e general, că nu acţionează numai asupra lui. Cunoscu chiar un fel de voluptate să se amestece printre ei, să se măsoare din ochi cu ei, să observe că în raport cu ei înălţimea lui nu justifica niciun fel de complexe. El, taciturnul, savantul fără prieteni, exceptându-l pe Abate, omul pierdut în calcule şi în tărâmuri pur teoretice, chiar opri pe câţiva, îi salută ceremonios,

îi întrebă ce mai fac şi dete mâna cu ei. Da, trăiai o infinită fericire să întâlneşti oameni de mărimea ta, să stabileşti similitudini. Societatea, ameninţată să se destrame din pricina unei anomalii, promitea să se înjghebeze pe baze noi. Se aşteptase să întâlnească uriaşi, indivizi neatinşi de dezastru, pe lângă care să se strecoare cât mai neobservat, să le treacă eventual printre picioare, şi se regăsea între semeni, între fiinţe la fel de vulnerabile ca el, între oameni.

Era un soare devastator. Astrul, de mărimea unei roţi de vehicul mijlociu, îşi arunca toată energia calorică de-a lungul străzii nefireşti de largi, în capetele grăbiţilor trecători. Grupuri de câte trei-patru persoane echilibrau cu greu axul unei umbrele enorme, de mărimea unui cort, la adăpostul căreia ar fi încăput câteva familii prolifice. Maşini fioroase în disproporţionalitatea lor treceau cu zgomot infernal într-un sens şi în celălalt. Convins că totul e în regulă, din moment ce absurdul atacase întreaga suflare omenească, savantul se opri aşteptând modest în prima staţie de autobuz.

Trebuie spus că partea în care locuia Piticul era cea mai pitorească a marelui oraş. În timp ce peste tot, oamenilor care-şi permiteau fără dificultăţi să posede fiecare câte un $B^{2}59\pm V4$ li se asigurase transportul foarte rapid cu elicopterele, un cartier tradiţional fusese cruţat, conservat în atmosfera primei jumătăţi a secolului XX, transformat mai bine zis într-un soi de muzeu viu, într-o rezervaţie. Aci vilele mărunte, cu unul sau două etaje, fuseseră păstrate, se permiteau în jurul lor grădini restrânse, iar pe străzi, ca un lux, se îngăduise circulaţia în autobuze sau taximetre, aşa cum altădată, din capricii costisitoare, se cultiva sania cu zurgălăi sau birja. Piticul îşi alesese ca loc al trecerii sale pământeşti tocmai acest cartier, mergând încă mai departe în sensul intenţiei edililor fantezişti. În timp,

adică, ce toţi vecinii săi Îşi aleseseră vieţuirea „la ţară“, în această originală rezervaţie, fiecare introducându-şi însă $B^2$59±V4-ul respectiv, deci rămânând în legătură permanentă cu civilizaţia, el continua, în armonie cu contextul urbanistic vetust, să păstreze biblioteca şi chiar meteahna patriarhală a scrisului. S-a arătat mai la început că acceptarea aparatului $B^2$59±V4 fusese doar o nevinovată concesie, savantul neadmiţând cuplarea la reţeaua municipală şi păstrându-se în legătură doar cu amicul său Abatele. Ceea ce trebuie reţinut, pentru a nu da loc nedumeririlor, e faptul că pe străzile acestui cartier aristocratic, aşa cum s-a arătat, îşi uzau încă osiile şi caroseriile acele relicve care cu câteva secole în urmă fuseseră botezate taxiuri şi autobuze. Piticul se complăcea să circule cu ele (se lăuda chiar că nu fusese niciodată într-un elicopter, ba că nici nu ştie cum arată o asemenea bazaconie) şi demonstra fără echivoc că trăieşte totuşi. Şi de data aceasta, aşadar, aşteptă ca de obicei un autobuz.

Sosi unul şi aproape că nu-l recunoscu. I se arăta nu numai uriaş, aşa cum se aşteptase, ci încărcat la modul inimaginabil, ca şi cum călătorii unui tren întreg s-ar fi înghesuit într-un singur vagon. Pe o banchetă de două persoane stăteau înghesuiţi câte şapte-opt. Un cartier întreg părea să fie ridicat şi deplasat nu se ştie unde. De cum opri în staţie, personalul de serviciu aruncă spre bordura trotuarului ?pe care amatorii se avântau spre pântecul încăpător al vehiculului.

Piticul nu urcă, rămase ţintuit locului şi privi celelalte maşini ce sosiră cu mari întârzieri. Arătau toate la fel.

Nu putu înţelege unde mergeau acele mulţimi, de bună seamă cifrate la sute de exemplare într-un singur vehicul, ce dezastre le puteau pune în mişcare şi, în general, dacă avea vreun rost toată tevatura. Se mulţumi să privească autobuzele ce se

perindau foarte rar, dar cu o eficacitate atât de uluitoare. La geamuri tineri agili, dar şi persoane în vârstă, foarte multe doamne bătrâne, în picioare pe speteaza banchetelor, priveau afară cu ochi ficşi ca ai deportaţilor. Piticul le făcu semne întrebătoare, înălţă patetic braţele spre ei şi, cu palmele desfăcute, îi imploră să-i explice unde se duc. Să urce şi el ? Are de mers până la singurul lui prieten, e aşteptat, e vorba de o convorbire foarte importantă care-i poate privi şi pe ei. E cazul să urce ? Sau ei au o ţintă anume spre care el n-ar avea de ce porni ? Oamenii, îngrămădiţi la geamuri, aşa cum pe ecranul unui aparat încap capetele a zeci de spectatori, de pildă în tribuna unui stadion, nu-i răspundeau, se uitau la el, îl vedeau cu siguranţă, îi urmăreau gesturile precipitate, dar nu-i răspundeau pentru că, probabil, el nu le apărea ca un om, ci ca o marionetă şi acesteia, oricât te-ar ataca, nu eşti tentat să-i răspunzi ; o priveşti, te amuzi sau ţi se face milă, şi atâta tot. Îl priveau pe el, pe ceilalţi adunaţi între timp în staţie, cu feţe inflexibile, indiferenţi sau tâmpi.

„Ăştia nu văd, se interogă savantul, sau sunt idiotizaţi ? Nu, concluse, e momentul în care calamitatea a devenit firească. Prima casă distrusă de un cutremur face o impresie teribilă, un oraş dărâmat în întregime devine o realitate care aproape nu mai mişcă pe nimeni. În faţa unei singure familii sinistrate, toţi devin omenoşi, chiar şi cinismul obişnuit cedează, nu ştiu ce să facă, se simt incapabili de ajutorul pe care ar dori sincer să-l dea. Dar când toată regiunea e moloz şi cenuşă, după ce paroxismul a fost atins, mecanismele psihice funcţionează perfect, ca-n împrejurări normale. E pur şi simplu de necrezut cum în atari situaţii, care te-ai aştepta să producă perplexitate, toate serviciile (întâmplător rămase) acţionează ireproşabil, de la funcţionarul primăriei sau ministerului la echipele de salvare.”

Aşa şi acum.

Câţiva oameni, reduşi în timp de două luni de la statura normală la sfert, ar intriga opinia publică mondială, ar ameninţa mecanismele societăţii întregi. Reducţia generală e acceptată, se vede, cu maximum de disciplină şi pare a nu schimba nimic din angrenaj.

„Chiar, ia să văd cum de totuşi activitatea continuă !“

Abia acum se hotărî să observe la proximul autobuz
lucrul şoferului.

Următoarea maşină încetini şi opri în staţie. La volanul enorm, care solicita o forţă considerabilă, era dispusă o echipă de şase manipulanţi. Instalaţi pe scaune de diferite înălţimi, special amenajate, aceştia stăpâneau cârma circulară cu mişcări bine dirijate de către un şofer-şef, investit cu grad.

„În definitiv, trecu Piticul pe altă pistă a raţionamentului, poate că noi am rămas neschimbaţi şi numai lucrurile au crescut. Nu-i exclus ca fenomenul să fie exploatat de către noi, să se transforme din motiv de panică în pretext de mândrie : iată ce am creat ! Vedeţi aceste clădiri monstruos de mari, aceste maşini, aceste statui şi aceste aparate ? Sunt lucrul mâinilor noastre ! Par absurde, de nestăpânit, ba chiar inutile in grandoarea lor ? Nu-s decât fleacurile săvârşite de noi, dovada ultimă a atotputerniciei noastre. Mâine vor fi şi mai mari, peste o săptămână şi mai... Prestigiul nostru va fi imbatabil. Uitaţi-vă, uimiţi-vă şi admiraţi-vă, o, voi, contemporani magnifici !“

„Sunt îngrozitor ! se autoaprecie savantul. Cârpă ! Cetaceu !... Casc gura şi Abatele mă aşteaptă... Hei, taxi !“

Maşina masivă ca o instituţie pe roate se năpusti spre el ca hotărâtă să-l strivească, dar frână asurzitor chiar lângă bordură. Un domn bătrân în

uniformă, care se afla sus, deschise portiera şi, uşor înclinat, spuse :

— Poftiţi !

Învăţatul, deşi preocupat de acţiunea urcării, nu-şi
putu ascunde un zâmbet cordial. „Asta arată ca un portar de hotel, iar toată şandramaua ca un hotel infect şi plin de paraziţi. Hi-hi !" Aproape că-şi duse mâna la buzunarul pantalonilor să-şi scoată actele, gest reflex la intrarea în holul unui hotel, ba se şi uită în jur aşteptându-se să vadă lumea obişnuită în asemenea case (aşa cum şi-o închipuia el) : figuri necurate de negustori, femei puternic fardate şi atacând din ochi pe noii veniţi, bărbaţi între două vârste, porniţi în cercetare sau pur şi simplu aflaţi în plin divorţ.

Maşina demară la fel de brusc cum oprise, şi Piticul, surprins în picioare lângă uşă, fu catapultat în
braţele cuiva de pe banchetă, care însă nu-l reţinu mult, trimiţându-l cu aceeaşi forţă îndărăt. În câteva secunde viteza se restabili şi echilibrul fu asigurat.

— Mersi ! i se adresă portarului înfrumuseţat cu tot felul de panglici şi fireturi care, ca fascinat de figura savantului, continua să-l privească uşor înclinat şi zâmbind subţire. Şi pentru că statura nu i se îndrepta câtuşi de puţin, iar zâmbetul său ameninţai cu eternitatea, savantul îi dete una peste umăr declarându-i confidenţial :

— Lasă, băiete, altădată. La sfârşit, nu fi îngrijorat de asta, ai toate asigurările mele, o să capeţi, să văd ce-mi oferi, ai ceva mai ca lumea ?

— Am, domnule doctor, un loc foarte bun la geam. Dumneavoastră vă plac priveliştile. Ăştia (în şoaptă) ori îi pui lângă geam, ori la port-bagaj (apropiindu-se,
adică înclinându-se mai mult şi zâmbind rău) sunt insensibili. După care reveni la înclinarea obişnuită şi

la zâmbetul dulce.

— Zici că lângă geam... Apoi, ca trăsnit dintr-o dată de umor, nemaiputându-se opri din râs, ţinându-se cu mâinile de burtă, bătând din picior : Un pat liber n-ai ?

Dar portarul, zâmbind perpetuu, îi răspunse pe tonul cel mai firesc :

— N-avem, domnule inginer. Deocamdată n-avem decât două paturi şi sunt ocupate. Dacă ştiam că urcaţi dumneavoastră (aici parcă zâmbetul pâlpâi ca o
flacără galbenă)... Asta-i: n-avem decât două paturi. Am cerut, dar, ştiţi cum merge. Sperăm că peste câteva zile, când asta (gest spre încăperea maşinii) se va mai (gest sugerând creşterea, dezvoltarea, evoluţia), iar ăştia (gest spre pasageri) se vor mai (gest drăgălaş de micşorare, ceva ca alintarea unor pisoiaşi)... cu siguranţă ni se vor aproba mai multe paturi. Acum vă pot oferi un loc foarte bun la geam. Poftiţi !

Savantul, sprijinit delicat de portar, o luă mărunt spre locul indicat. Profită de traseu pentru a-şi arunca
din nou privirea asupra colocatarilor. Erau, după o apreciere estimativă, cam între treizeci şi patruzeci, înghesuiţi pe cele două banchete. Nu reuşi totuşi să identifice în grămadă apaşii, curtezanele şi eroii acţiunilor de divorţ. Asta mai ales din pricina salturilor continui pe care călătorii le efectuau de pe catifeaua scaunelor până aproape de tavan, impulsionaţi de arcurile foarte active ale maşinii. La fiecare cădere se încingeau polemici vehemente :

— Pardon, acesta era locul meu. Nu poţi cădea pe
locul dumitale ?

— Auleu, mi-ai frânt genunchiul ! Domnule, unul din noi doi nu va mai ieşi din incinta taxiului, asta în cazul că nu te controlezi unde cazi.

— Aşa, puico ! pică-mi în braţe. Aşa, aşa ! Mai

pică, te rog, încearcă să mai pici. Te rog eu, încă o dată !

Lângă geamul din spate, acolo unde, în trecut, autovehiculele expuneau hărţi turistice, cărţi în limbi necunoscute sau căţei de plastic, savantul văzu, într-adevăr, două paturi cochet amenajate şi părând deosebit de comode. Într-unul dormea, înfofolit ca un nou-născut, un personaj trecut bine de cincizeci de ani, probabil un inspector financiar. În celălalt şedea turceşte, în pijama, o femeie tânără care îşi aducea unele îmbunătăţiri machiajului facial. Se privea în oglindă preocupată de ce vede acolo, cum ar urmări un film pasionant pe ecranul aparatului $B^2 59 \pm V4$. Nu-i învrednicea pe ceilalţi cu nici o privire, dar tocmai indiferenţa ei totală trăda sfidarea. Şi avea de ce : obţinuse un pat.

După ce îşi ocupă locul indicat de portar, căruia, ca să scape de el, îi înmână în cele din urmă, deloc discret, ca şi cum l-ar fi fericit cu o decoraţie, o monedă măruntă, perspicacitatea savantului intră brusc în funcţiune. Descoperi, fără posibilitate de contrazicere, explicaţia faptului că, în ciuda înghesuielii ce domnea în întregul taxi, partea dinspre geamul stâng al banchetei era atât de goală că aproape te-ai fi putut culca pe ea. Cum se face că oamenii aceştia se vâră unul în altul, ba se şi strivesc reciproc în salturile demente ale arcurilor ? Când unul, aruncat de hurducătură, cade pe locul liber, se trage repede îndărăt, unificându-se cu ceilalţi. O măsură luată colectiv la apariţia lui ? Un semn de respect datorat personalităţii Piticului ? O, nu ! Ipoteza îl gâdilă în treacăt ca o adiere caldă, dar se topi definitiv la găsirea explicaţiei reale : geamul din faţă, deschis, lăsa să pătrundă prin el un curent devastator, de gradul 5. Prins în şuvoiul uraganului, erai ţintuit de speteaza banchetei sau, cât ţinea aruncarea în aer, trebuia să faci eforturi colosale să poţi cădea îndărăt, să nu fi dus pe

deasupra capetelor călătorilor din rândul al doilea spre cele două paturi din spate. Privirile se şi îndreptară cu o curiozitate perversă spre bătrân, toţi aşteptând cu respiraţia tăiată să asiste la o scenă de toată frumuseţea. Barba Piticului, hainele sale largi, de croi vechi, erau destule promisiuni pentru un zbor reuşit.

Savantul, odată lămurit asupra situaţiei, îşi stăpâni iniţial pornirea feroce de a se repezi la portar ca să-l apuce de gât, după care, ca măsură mai înţeleaptă, vru să se adreseze echipei de şoferi cu cererea de a închide geamul.

Aceştia nu erau decât doi. Urmărind cu o încordare supremă traseul, aproape suspendaţi de volan, uneori aruncându-se cu pieptul şi întreaga greutate pe el, îşi sincronizau mişcările într-un mod ireproşabil.

Piticul tocmai săvârşea un larg viraj prin aer când se pomeni depus lângă cel mai apropiat vecin din dreapta, un tânăr în maieu, cu o cască de motociclist pe cap, care-l apucă zdravăn de braţ.

— Felicitări, maestre ! Sincere şi îndelungi felicitări ! Aţi reuşit cel mai frumos salt pe care l-am văzut azi. Vreţi încă unul ? Şi vru să-i dea drumul din strânsoare.

— Nu, tinere, deocamdată aş rămâne aşa. Dacă nu ţi-e prea incomod, ţine-mă mai departe de braţ.

— Călătoriţi rar cu taxiul, nu-i aşa ?

— Destul de rar. Mă aşteaptă un prieten şi vreau să ajung neapărat la el.

— V-ar fi trebuit o cască de protecţie, zise tânărul. N-aţi ştiut. Dacă vreţi v-o împrumut pe a mea până coborâţi.

Acum erau amândoi sus, aproape de acoperiş, dar coborâră destul de repede, ţinându-se mereu de

braţ.

— Nu, mulţumesc! Mai bine apucă-l şi pe vecin. Vom avea mai multă stabilitate.

— Îmi permiteţi ? se adresă tânărul doamnei în doliu din dreapta lui, politicos, cum ar fi invitat-o la dans.

— De ce nu ? zâmbi aceasta trist. Vă rog...

În câteva clipe, întregul şir era strâns înlănţuit, ceea ce făcea ca salturile să fie mult mai joase şi mai simultane. Păreau acum prinşi într-o horă pe care o executau supuşi, cu conştiinciozitate.

— Credeţi că ajungem până la ora patru şi jumătate ? îl întrebă omul în maieu pe bătrân.

— Nu înţeleg, răspunse acesta.

— Credeţi că până la ora patru şi jumătate o să ajungem ? repetă celălalt întrebarea. Dacă nu se mai urcă mulţi, să nu fim obligaţi să tot oprim, poate ajungem totuşi. Ar fi stupid ca la patru şi jumătate să ne găsim pe drum.

— Sper că ajungem, zise bătrânul, fără să ştie despre ce e vorba. Da, e exclus să nu ajungem, poate chiar mai repede. Mână destul de bine.

Dar ca în multe alte împrejurări, speranţele fură şi de data aceasta înşelate. Taxiul fu în repetate rânduri oprit de persoane izolate sau de grupuri restrânse. Chiar la puţin timp după încheierea discuţiei dintre savant şi vecinul său, în faţa unui cunoscut magazin de coloniale, patru inşi făceau semne disperate.

— De ce nu-i dai drumul, domnule ? Aşa nu mai ajungem până deseară se auzi o voce din spate.

— Nu putem, se justifică unul din cei doi şoferi, cel care părea a fi şeful echipei de şoc. Nu putem să nu oprim cât timp mai avem locuri libere. Regulamentul interzice.

— Locuri libere ! îngână cu ironie tristă doamna în doliu, arătând spre capătul banchetei devastat de curent. Cine o să reziste să stea acolo ?

— Care locuri libere ? interveni aceeaşi voce

grăbită din spate. Credeţi că o să găsiţi pe cineva să stea acolo ? Ia daţi-i drumul şi nu mai tot opriţi.

Lumea se uită din nou spre capătul gol al banchetei, fiecare calculând, probabil, în gând, cam câte persoane mai încap, pentru a-şi da seama dacă mai e nevoie de multe staţionări. Savantul, ca ultimul urcat, luă privirile drept o insinuare la adresa lui, în sensul că el ar trebui să se lungească acolo pentru a nu mai exista locuri libere. Spre a veni în întâmpinarea unei atari invitaţii, îl prinse el de data aceasta pe tânărul motociclist de braţ, aproape ascunzându-i-se sub umăr.

Cei, patru din faţa magazinului urcară în grabă, poftiţi ceremonios de portar şi, vrură să se aşeze unde găsiră loc, alături de Pitic.

— Veniţi pe aici, printre noi, zise cineva cu o voce sonoră care se vedea că avusese multe iniţiative în viaţă. Nu staţi acolo că numai complicăm cursa. Să nu mai pierdem vremea. Înghesuiţi-vă pe unde puteţi.

— De ce să nu stăm acolo ? protestară noii călători. E „mama şi copilul“ ?

— Cât să fie ora ? întrebă inspectorul care, din pricina conversaţiei sau din alte cauze, se trezise şi stătea acum în pat rezemat într-un cot. Mai avem până la patru ?

— De ce până la patru ? La patru treizeci e fixat, interveni vecinul Piticului.

— E abia două, anunţă cel de al doilea şofer.

— Bine, dar la patru şi jumătate e... zise Piticul, intuind că acum e momentul când obligatoriu vorbeşte toată lumea. Nu ştia nici acum precis ce va fi la patru şi treizeci, dar era solidar cu tânărul pe care nu-l slăbea de braţ şi se simţea dator să-i dea dreptate.

— Eu spuneam că acum e două, preciză şoferul. Dacă aveţi altă părere...

Cei patru nu se decideau să se aşeze. Şoferul-şef care din pricina aceasta nu putea porni maşina,

scoase de undeva o tăbliţă cu inscripţia : „REZERVAT.
LOCURI OFICIALE" şi o aşeză alături de savant. Abia atunci noii veniţi îşi căutară fiecare câte un loc printre ceilalţi.

— Deci s-a amânat, zise liniştit inspectorul, pregătindu-se să adoarmă din nou. Atunci sper că ajungem. Eu aşa ştiam că e la patru...

La viitoarele opriri urcară alţii, din fericire persoane singure, numai o dată o pereche. Dar oricât s-ar încerca transcrierea exactă, nudă, a faptelor şi ar fi evitată analiza psihologică, aceasta fiind permanentă sursă de subiectivism şi, mai rău, cauză de încetinire a epicului, nu se poate să nu fie notată mâhnirea, tacită sau exprimată în termeni uneori duri, a călătorilor în cazul fiecărei noi staţionări.

— La ce dracu mai opriţi, nu vedeţi că nu mai e niciun loc ? se putea auzi.

— Ei, asta e nostimă de tot ! Abia încăpem noi şi dumnealor... Coborâţi, domnilor ! Hai, îndrăzniţi ! Nişte voluntari, doi-trei să aibă curajul şi s-o ia pe jos... Nu vedeţi că un domn lord are plăcere să se plimbe cu taxiul ? Vă rog, vă rog, faceţi-i loc !

— Bine c-am ajuns şi aici ! Să mai aud pe unul că înjură civilizaţia că-l consider adversar personal, îl jupoi. Când am mai călătorit aşa ? Eşti careva istoric ? Spune dacă strămoşii au cunoscut o înghesuială ca a noastră. Spune şi te îmbrăţişez.

— Urcaţi-i, domnilor, pe toţi. Uitaţi acolo o coloană veselă, o nuntă sau un botez. Poftiţi-i aici. Să circule şi ei cu maşina. Nu putem să-i lăsăm să calce pe jos.

— Eu unul nu m-am ocupat în general de istorie şi în special de istoria transporturilor, şi-mi pare rău. Dar garantez că în perioada diligenţei nu se întâlnea escrocheria asta. Nu-i preocupă decât câştigul. Cum călătorim noi nu-i interesează. Halal !

— Da ce, s-au suspendat taxiurile ? Harabaua asta e singurul în tot cartierul ? Va trebui acum să-i ia pe toţi ?

— Sunt destule taxiuri, intervenea unul de la volan, dar stau în garaj din lipsă de şoferi. Pe fiecare maşină aflată în cursă au fost concentraţi câte trei sau chiar patru şoferi. Suntem singurii care conducem doi, tocmai ca să mai poată circula o maşină în plus, altfel am fi fost puşi pe altele unde e nevoie de noi, iar dumneavoastră aţi fi umblat exact ca dracu : pe jos şi cu mâinile la spate.

— Ba chiar că aşa şi e. Ce vină au ei, săracii ? Păcatul e că nimeni nu se interesează că maşinile astea au devenit groaznic de mari de nu le mai poate stăpâni omul. Bine că ne duc şi aşa. Oraşul s-a umflat şi el, distanţele au crescut, iar noi... Noi, vedeţi cât suntem. Am rămas mai... disproporţionaţi. Ca să o iei pe jos şi să şi ajungi... Gândiţi-vă.

— Dar măcar ajungem până la 4,30 ?

— Satisfacţia supremă, cea pe care omului i-o dă răzbunarea, călătorii şi-o procurau prin aceea că pe cei noi, intercalaţi care pe unde puteau printre ei, nu-i ancorau cu braţele, îi lăsau izolaţi şi aceştia săreau azvârliţi de arcuri ca nişte mingi, cuprinşi de groază. Cineva, nu savantul, căruia pictura îi provocase totdeauna un fel special de plictiseală, îşi aminti de Goya. Avea acest bătrân spaniol un tablou în care patru femei, şi nu poţi garanta că acelea erau nişte femei, ţineau un cearşaf întins şi cu el aruncau în văzduh pe un biet nenorocit ce nu va mai atinge niciodată pământul, ajuns de râs şi bătaie de joc. *Pelele*. Ceea ce ibericul imaginase ca o fantezie a lui se petrecea acum aidoma. Omul ajunsese să se poată face orice cu el. Nu-ţi rămânea decât să râzi, să râzi cu gura până la urechi. Ha-ha-ha !

Şi se şi râdea cumplit, viforos, dezlănţuit. Vechii pasageri, care apucaseră să realizeze între ei o

confrăţie secretă, se amuzau copios, fără nici o reţinere de cum apărea unul nou în vehicul.

Într-un singur caz râsetele nu răsunară, iar călătorii se simţiră rupţi de admiraţie şi felicitară, în gând, şoferii că opriseră. Atunci când urcă actriţa. Toţi o cunoşteau, nu atât de pe ecranele cinematografelor, mal puţin cercetate, cât prin intermediul aparatului $B^2$59±V4. Portarul o primi plecat, aproape îngenunchind, iar ceilalţi o priviră cu o stimă sacră, fiecare făcându-se mai mic pentru a-i lăsa loc să se aşeze lângă el. O vedeau de astă dată *vie*. Trebuie spus că oamenii aceştia, toţi, cu excepţia savantului, erau conectaţi la reţeaua $B^2$59±V4 şi se cunoşteau foarte bine între ei. Numai bunul simţ îi făcea să se trateze reciproc ca străini, altfel şi-ar fi putut spune foarte bine unul altuia : „Dumneata ai în salon o foarte frumoasă masă de ping-pong şi ai obiceiul ca înaintea meselor principale să joci până la trei seturi; aş putea să te vizitez ? Sunt mare amator, nu atât de mese, cât de ping-pong“. Sau : „Dumneata ai zugrăvit săptămâna trecută ; ai renunţat, pe bună dreptate, la motivul acela cu brăduleţi şi ai adoptat o decoraţie abstracţionistă foarte potrivită interiorului; dă-mi voie să te felicit; de unde ai luat modelul ? M-ar interesa“. Sau : „Pe dumneavoastră vă vizitează obişnuit, pe la orele şase, o foarte distinsă doamnă ; un timp am cultivat-o şi eu; v-aş recomanda s-o evitaţi, vă pot spune foarte precis cine e“. Fiecare ştia orice despre celălalt, aparatul $B^2$59±V4 permitea supravegherea tuturor din partea fiecăruia şi numai faptul că simultan încă nu puteau fi urmărite mai multe imagini şi că unele familii prezentau un interes sporit şi, deci, concentrau atenţia în mod special, în detrimentul altora, făcea ca să nu fie ştiut chiar totul. Dar, în general, trăiau destul de singuratici. Statul mai mult în casă, în faţa aparatului, îi aducea în situaţia de a avea foarte puţin de-a face unii cu alţii şi aşa preferau, chiar

când se întâlneau în realitate, să se comporte ca între necunoscuţi. Aşa se face că actriţa, despre care se ştia ce mănâncă, ce vizite primeşte şi cum îi cheamă câinii, pe care toţi o vizionau când intra în baie, când dormea sau când purta conversaţii intime, nu fusese văzută de către niciunul de adevăratelea.

E explicabil, deci, şocul ce-l produse apariţia ei în taxi. Piticul nu înţelese imediat atmosfera, îmbibată de o aproape neauzită rumoare ; discreţia îl făcu însă şi de data aceasta să nu ceară explicaţii» integrându-se şi el stării generale.

Ea se aşeză, condusă de portar, între un liftier de la un mare hotel, acum în civil, şi o cercetătoare care lucra chiar la institutul savantului, cu care însă bătrânul nu se cunoştea pentru că el nu admisese legarea la reţeaua $B^2$59dzV4. Demarajul brusc al maşinii însemnă şi debutul actriţei în spaţiul de deasupra capetelor. Ea pluti diafan, zâmbind absent şi plonjă cu demnitate aproape de locul stabilit anterior. Alte zboruri urmară imediat, urmărite în tăcere, în admiraţia generală şi totală.

Îmbrăcămintea ei suavă, ca şi inexistentă, sporea tensiunea momentului. Mâinile-i, făcute parcă pentru plutire, rămâneau în aer graţios, torsul nu i se crispa de spaimă ca al celorlalţi lansaţi, pe care nu-i mai băga nimeni în seamă, genunchii i se deschideau uşor, într-un unghi discret, firesc, ba parcă decolările, departe de a o deruta, îi produceau o plăcere ascunsă, abia schiţată pe faţa absentă, obişnuită cu sorbirea febrilă a privirilor, nu ale oamenilor, aşa cum se crede îndeobşte, care o văd abia mai târziu, pe peliculă, ci cu a reflectoarelor şi a camerelor de luat vederi.

Gradul admiraţiei atingea apogeul atunci când ea se găsea sus. Nu se ştie de ce. Cineva ar fi putut explica fenomenul astfel: Muritorii au moştenit apucătura de a-şi admira zeii de jos în sus, atunci când mai aproape de ei se află picioarele acestora,

iar inima şi fruntea cât mai departe ; sau, în concepţia firilor artistice novatoare, o perspectivă inedită, cum era aceasta, produce asupra privitorului o reacţie estetică mult deosebită de aceea procurată într-o împrejurare obişnuită, cum ar fi cea a contemplării femeii în mers pe stradă. Aici însă nu se complica nimeni cu interpretări, toţi se simţeau căzuţi în extaz şi asta era prea de ajuns.

Când actriţa se întâmpla să cadă alături, pe genunchii cuiva, acesta o depunea, cu respect nostalgic, în gelozia colectivă, pe locul ei, nu înainte de a o reţine puţin, imperceptibil, şi de a-i administra ca din întâmplare mângâieri nesigure pe antebraţe. O dată căzu chiar la capătul, banchetei şi atunci şi-o trecură pe mâini, unul altuia spre domiciliul ei provizoriu. Provizoriu cum era tot ce se lega de ea : urcuşurile spectaculoase spre acoperişul maşinii şi căderile, îmbrăţişările întâmplătoare ale câte unui norocos, chiar cursa aceasta ce se desfăşura acum infernal de repede. De câteva ori, la zdruncinături mai violente, înălţările ei fură acoperite cu aplauze. Ea nu uită, de fiecare dată, să mulţumească plină de modestie. Cineva avu iniţiativa de a îndrepta spre ca, atunci când trecea liniştită prin aer, lentila unui aparat fotografic minuscul, în genul celor folosite pe vremuri de spioni, şi urgent exemplul fu urmat de nenumăraţi alţii.

Călătoria ar fi putut continua aşa la nesfârşit. Nimeni nu mai pomeni de ora patru şi jumătate, deşi cifra aceasta se insinua în mintea tuturor, alungată însă nemilos.

Dar şoferii opriră, aparent fără vreun motiv : pe stradă nu se găsea niciun solicitant. Şeful părăsi volanul şi închise geamul, ridică tăbliţa care menţinea locurile ocupate şi o făcu nevăzută, apoi pofti actriţa să se aşeze acolo. Ea mulţumi şi refuză graţios, spunând că se simte foarte bine pe vechiul loc. El îi dădu de înţeles că-i conturbă cursa şi, cu

ajutorul portarului, încercă s-o transporte acolo, unde-i indicase. Ea se smuci din braţele lor şi sări la volan, cu intenţia vădită de a porni maşina. Şoferul ceru atunci voie tinerei care ocupa unul din cele două paturi s-o primească pe actriţă acolo. Aceasta pretextă că aşteaptă pe cineva şi, drept argument, prezentă biletul care într-adevăr acoperea două locuri. Atunci şoferul trecu la patul vecin, îl zgâlţâi pe inspectorul financiar să-l trezească şi-i explică situaţia. Omul primi şi abia astfel incidentul fu rezolvat. Actriţa intră lângă el în pat şi închise ochii.

Maşina porni în viteză.

Geamul odată închis, călătorii din faţă se răsfirară ocupând întreaga banchetă. Cu o neasemuită indispoziţie constatară că au loc suficient. Câte unul se mai întoarse din când în când spre patul din spate. Bărbatul era acum treaz de-a binelea, îmbrăţişat de actriţă, care-l ţinea strâns spre a nu fi aruncată din aşternut.

Aterizat pe trotuar, bătrânul Pitic se simţi ca beat, obosit peste măsură, cu muşchii frânţi de zdruncinături, dar şi stăpânit de un copleşitor regret că o călătorie atât de încântătoare se sfârşise. Nu mai ieşise în lume de mult (de fapt, nu avusese niciodată acest obicei), întâlnirea cu orice necunoscut îl stingherea, mulţimea aproape îl paraliza. De data aceasta însă, evenimentele prin care trecuse îl captaseră aşa de mult, îl obligaseră să le trăiască, să le asimileze, că zumzetul lor îi umplea şi acum capul. Se simţea cuprins de o extenuare dulce, răvăşit, călcat de bandiţi cruzi şi fermecători.

— Aaaa ! Oooo !...

La început nu putu exclama decât atât, dar sunetele erau încărcate de o asemenea patimă, de atâta părere de rău şi sfidare la adresa întregii lumi, că
exprimau mai mult decât alămurile unei fanfare. Pe

urmă reuşi să strige toate vocalele :

— Aaa... eee... iiii... o... uuu !

După care, odată pătruns în parcul la extremitatea căruia se găsea locuinţa amicului său, evolua rapid :

— Ah, Abate păcătos, ce ştii tu ce-i viaţa ! îmi eşti cel mai bun amic, strigă el pe aleea care întâmplător era aproape pustie, dar nu te cruţ, caraghiosule. Ai în casă un aparat blestemat în care te uiţi şi ai impresia că vezi tot. Vezi pe dracu. Îmi vâr piciorul încălţat şi plin de noroi în aparatul tău, îl împroşc cu ouă stătute, cu cerneală diluată şi cu maculatură. Îl prind de gât, îi vâr ceva în priză până se sufocă. (Piticul se găsea sub impresia larmei din taxi, se simţea bine în postură de violent şi deliciul superior era să înjure cu cele mai neruşinate formule.) Neghiobule, adăugă imediat, toată ziua te uiţi ce fac alţii, spion degenerat! Mai ai un papagal care ca şi tine nu face decât să repete ce a învăţat de la alţii. Ce ai inventat tu ? Uite, eu inventez un cuvânt care ţi se potriveşte ca o mănuşă, cea mai spurcată înjurătură pe care o poţi azvârli în obrazul cuiva : Prsl. Asta eşti, un Prsl şi nimic mai mult. Şi încă un Prsl din cei vărgaţi !

Piticul era beat de-a binelea. Se clătina pe picioare, gesticula, se oprea în faţa câte unui arbore şi-l interpela. Rechizitoriul său nu era mânios, după cum ar reclama-o textul, ci voluptuos, aruncat aşa, din bucurie prea multă, uşurător ca o revărsare. Dacă Abatele i-ar fi apărut înainte, pe alee, e sigur că l-ar fi cuprins în braţe, l-ar fi mângâiat pe creştet şi i-ar fi murmurat : „Caraghiosule, mi-era aşa un dor să te văd că înnebuneam‶. Cuvintele reproduse mai înainte, într-adevăr regretabile, nu erau adresate Abatelui, o minune de om şi cetăţean absolut onorabil, ci, impersonal, Universului. Că Piticul amesteca numele prietenului său în imprecaţie se datora numai faptului că nu cunoştea pe altcineva, pe un duşman, un escroc fără pereche

căruia simţea nevoia să-i arunce în nas tot felul de necuviinţe.

Străbătea aleea cu paşi mărunţi, împiedicându-se
de pietricele, aproape alergând. Din când în când se oprea brusc, înjura zdravăn pe Abate şi se uita sus, în bolţile arborilor. Cu toată voinicia de care se simţea în stare, ecouri îndepărtate ale unor temeri, reflexele prezente pretutindeni ale dezordinii îl făceau să se cutremure din tot corpul. Se oprea lângă tulpina unui copac, o bătea cu palma peste crăpăturile fioroase ale cojii, apoi începea s-o înconjoare numărând. Realiza între treizeci — patruzeci şi cinci — cincizeci de paşi bine întinşi.

„Sunt îngrozitori, îşi zicea în gând, în scurte momente de trezie. Cine îi mai poate tăia pe ăştia ? Cine se mai încumetă să-i doboare ? Vor trăi cât vor ei, apoi se vor usca şi vor începe să putrezească in picioare. Atunci se vor prăbuşi. La dimensiunile noastre actuale, unul din ăştia poate rezolva singur problema unui cartier întreg. Aici măcar e spaţiu, pot cădea, n-o să turtească fiecare decât zece, douăzeci de gură-cască nimeriţi fără treabă prin parc. Dar ce se va întâmpla pe străzi ? Străzile sunt flancate de arbori, grădinile-s pline. Când va începe căderea... E adevărat că de foarte mult timp nu s-au mai plantat copaci, se vede că disproporţia era totuşi prevăzută. Da, dar ce facem cu ăştia bătrâni, cu cei moşteniţi ? Ăştia pot oricând să se prăpădească şi asta ar însemna pieirea noastră. Ăştia nu cad altfel decât peste noi. Să pierim striviţi de vegetaţie, după toate măsurile pe care le-am luat spre a o extirpa ? Paradoxal, dar... În Africa au dispărut zone întregi. Câte un fus orar defrişat, unul după altul. Dar au mai rămas, n-am acţionat la timp. Mai există încă suficiente păduri tropicale care se pot oricând întinde peste întreg pământul. Ah, blestemată asociaţie de idei, cum ne poţi înlănţui. Mă gândesc, în

treacăt cât pot mai în treacăt, la pădurile tropicale şi mintea mi-e invadată de fiare. Cât trebuie să arate un leu la ora actuală, ce labe enorme o fi având, ce gheare, ce gură cât o peşteră ! Cum ar fi putut, distrându-se numai, să înghită taxiul nostru întreg ! Tigri, pantere, lei şi leoparzi... Chiar lupii noştri indigeni, bieţii noştri lupi şi urşi hăituiţi, când se vor hotărî să ne devore ! Suntem mărunţi, mărunţi... Mărunţi şi neputincioşi. Ia să văd ăsta cât are : unu, doi... nouăsprezece... patruzeci şi şase de paşi ! Dar înălţimea ? Cât o fi de înalt ? Câţi metri ? Oare metrul e *acelaşi* ? A crescut şi el, s-a micşorat ? Ce se va fi întâmplat cu imparţialul, cu unicul nostru metru ? Trebuie să-l întreb pe Abate, poate a avut curiozitatea să măsoare metrul, să ştie ce atitudine va fi avut în timpul evenimentelor"...

Se rezema de câte o bancă, o platformă uriaşă de bârne, pe care ai fi putut organiza curse de cai. “Curse de cai, dacă aceste animale ar fi rămas credincioase vechilor dimensiuni şi în raport cu noi ar fi tot cele pe care le cunoaştem. Dar mai poţi şti ? Pisica mea, acest animal viclean, s-a dezvoltat şi ea că a ajuns mai mare decât mine. Putem acum, pe banca asta, să programăm curse de pisici... Poate câinele... Câinele e credincios omului, poate el să fi rămas aşa cum îl ştiam. Ar fi o mare mângâiere pentru omenire să n-o fi trădat şi câinii, să nu fi crescut şi ei ca să nu mai poată fi stăpâniţi.“

Printr-o altă asociaţie de idei, a cărei traiectorie nu putu fi urmărită nici de el, trecu la o cu totul altă stare. O căldură aţâţătoare începu să-l perinde, ca o migrare de furnici topite, de la piept la cap, unde, localizată, se transformă în ameţeală. Fericit sau, poate, nefericit tocmai pentru că era conştient de fericirea ce-l inunda, se rezemă cu spinarea de trunchiul unui arţar, îşi desfăcu palmele în care tresălta mărunt o mâncărime şi le frecă de muşchiul ce se întindeau pe coajă, adânc, lasciv, greu de o răcoare parcă vinovată în căldura atotstăpânitoare

a zilei. Era abia trecut de amiază, când ultimele vestigii ale nopţii trecute sunt nimicite, când căldura a pătruns până în cele mai groase umbre şi a şters orice urmă de umezeală, stropii de rouă rămaşi până târziu, după orele nouă, în potire de flori, albe şi reci, au fost sorbiţi de aer, iar din lacuri nu se mai ridică acei aburi activi ca din adânci coveţi cu leşie. La ora aceea noaptea poate fi considerată cu adevărat trecută, dacă cineva ar vrea s-o ajungă, să-i mulţumească sau s-o blesteme, ar sosi prea târziu. Ultimele ei amprente au dispărut. Până şi cearcănele coborâte de ea sub ochii oamenilor s-au stins. Toată dimineaţa fiori insoliţi ies din locuri umbroase şi joacă în soare, amintind-o. Abia acum e ora de triumf a zilei. Din noaptea dusă nu mai e cu desăvârşire nimic, cea viitoare încă nu se anunţă. Ziua trecătoare îşi trăieşte iluzia ei de eternitate.

Dâre puternice de lumină, de care te-ai fi putut atârna cu mâinile sau pe care ai fi putut păşi ca pe punţi, coborau paralele din bolţile ameţitor de înalte ale arborilor până în pământ. Nu păreau suliţe, cât ţevi de orgă. Parcul era plin de ele, în umbra profundă aproape nu se mai vedea nimic, nici copaci, nici alei sau statui, decât tuburile acestea de argint, unele după altele, de grosimi diferite, multe, nenumărate, crescând într-un paralelism perfect din pământ până în bolţile întunecate prin spărturile cărora se vărsau în lumina mare de deasupra. Cu siguranţă cântau, după cât de viguroase erau trebuie să fi cântat ceva vechi, eroic şi trist, dar cântecul lor, care fără îndoială era imens, încăpător nu se auzea, probabil se scurgea în pământ sau, mai degrabă, se vărsa în lumina mare de deasupra pentru că melodiile ca şi păsările au tendinţa de a zbura şi nu pot trăi decât atât cât zboară. E interesant de constatat, notase Piticul savant într-una din meditaţiile sale, că din toate miile de specii numai omul şi pasărea cântă. Celelalte pot lătra, urla, mieuna, mugi, behăi. Omul şi pasărea sunt

singurii care cântă : pasărea de bucuria zborului, omul de tristeţe că nu poate zbura. Aforismul, nesuferind de o agerime excesivă, ba chiar banal în partea explicativă, conţinea totuşi un adevăr de ordin zoologic, acela că din noianul de lighioane care umplu pământul nu s-au găsit decât două ramuri care să practice melosul. Dar nu asta era ceea ce-l preocupa pe savant acum, când îşi trecea degetele bătrâne pe blana de muşchi.

„Cine o fi fost fetişcana ? se întreba el insistent. Sunt absolut sigur că n-o cunoştea nimeni, dar nici unul nu îndrăznea să întrebe pentru a nu fi suspectat de incultură. Adică nu-s chiar atât de sigur. Ăştia au toţi aparat şi e imposibil să n-o fi urmărit, aşa cum se urmăresc unii pe alţii toată vremea. Aici nu există un singur necunoscut, afară doar de mine, care sunt savant. Să nu uit să-l întreb pe Abate ; ăluia nu-i scapă nimic. Să nu uit ! Dobitoc biped ! Cum o să uit ? Aşa ceva nu uiţi cât trăieşti !˝

Se afundase bine în adâncul grădinii. Mergea, cu opririle impuse de beţia ce nu-l slăbea, de vreo trei sferturi de oră. Altădată ar fi străbătut distanţa aceasta în câteva minute. Altădată... Blestemată memorie, când ne vei lăsa în pace, când ne vei scuti de
comparaţiile tale absurde şi ne vei îngădui să trăim ? Ce-i aia *altădată* ? Atunci puteam, făceam, dregeam. Sigur că făceam, pentru că arborii erau atât cât trebuiau să fie, maşinile la dimensiunile dictate de noi,
casele cât doream noi. Acum au crescut infernal, iar noi deocamdată n-am reuşit să ne sporim nici statura, nici puterile. Am produs tot felul de obiecte, cu minuţie, uneori cu conştiinciozitate sau chiar cu pasiune. Nu ne-am gândit nici o clipă că între noi şi lucrurile create de noi s-ar putea produce o disproporţie. Tot timpul nu ne-am temut decât că obiectele sunt prea mici, prea puţin perfecţionate, prea slabe. Şi am construit giganţi. La noi nu ne-am

gândit,
n-am mai avut timp, sau nu ne-a preocupat problema
aceasta. Nu ne aşteptam ca, odată, să ne trezim că obiectele sunt prea mari, noi prea neputincioşi şi nu mai avem ce face cu ele. Dar e ăsta, , într-adevăr, motiv de îngrijorare ? Trebuie să înţelegem odată, să ne acomodăm, să vedem lucrurile aşa cum sunt. O să le construim pe măsura noastră şi totul va fi ca înainte. Va fi necesar să facem la început ordine, să aruncăm în aer monştrii făcuţi de noi, să-i topim, să-i strivim cu baroasele, cu buldozerele. Pe urmă o putem lua de la capăt, mai prudent, cu ceva mai multă grijă. Şi apoi, care era fericirea aceea de *altădată*, după care oftăm într-una ? Bine, în cinci minute băteam aleea asta pe care umblu acum de un ceas. Şi ? Călătoream trei sau patru într-un taxi, nu patruzeci. Perfect! Şi ?

Şi? Şi? Şi?..Şi?

„Al dracului să fii, Abate, să nu-ţi găseşti dioptrii la presbitia ta, să ai piciorul plat, o broască în pat, patul şchiop şi să te cheme Pop !“

Pe o bancă, la capătul ei, cum ar fi stat pe un peron pustiu, erau doi îndrăgostiţi. Stăteau, mărunţi, că te mirai cum reuşiseră să se urce, dacă nu cumva erau membri ai vreunui club sportiv, şi se priveau fără să-şi vorbească. Câteva ţevi subţiri de orgă treceau chiar prin ei, nu se întrerupeau la întâlnirea cu corpurile lor, îi străbăteau. Poate ei simţeau dacă melodia aceea gravă coboară în pământ sau se înalţă până deasupra coroanelor mari, în văzduh. Se vede că de aceea nu-şi vorbeau, stăteau ascultând să vadă cum o simt. Palmele mici ale unuia îl căutau pe celălalt, i se prelingeau pe păr, îi pipăiau faţa ca pe ceva nemaivăzut. Erau nişte mâini mici, stângace, care nu reuşeau să îmbrăţişeze, ci doar să se mire, ca ale copiilor sub doi ani, căutând într-una fără să ştie ce, atingând mereu întrebări şi uimire.

Prin alte ţevi imateriale trecu încet un cărucior. Diminutivul nu i se potrivea : avea aspectul marţial al unui faeton ; trei doici, mai scunde decât bara de care ar fi trebuit să-l poarte, îl trăgeau după ele de un fel de hăţuri. Copilul, ridicat în picioare, se ţinea cu mâinile de margine şi privea afară meditativ. Era minuscul de-abia cât o păpuşă din cele ieftine, pe care altădată le jinduiau copiii săraci. Cât pe aci să nu-l vezi. Savantul îşi frecă ochii şi îl privi lung, atent. Încă nu văzuse copil în ultimele săptămâni (nu văzuse de mai mulţi ani), de când se produsese disproporţia. E groaznic de mic, reuşi să constate, sigur, păpuşile sunt mult mai mari decât el, cam cât părinţii lui, dacă nu mai mari. Nu se poate juca cu ele, ar cădea peste el, l-ar schilăvi. Bine că disproporţia urmează totuşi anumite legi, valabile cel puţin în lumea raţională, în rândul oamenilor. Copiii, aşa cum erau înainte, ar fi acum cât maturii actuali şi ar fi o nenorocire. Nu văd cum ar putea fi rezolvată nici problema naşterilor. Bine că respectă şi ei dimensiunile părinţilor.

LUMEA VAZUTA DIN APARTAMENTUL ABATELUI

— Iar Abatele crescu maaare... era un băieţaş cuminte, care abia trecuse de şaptezeci de ani... cumiiinte... cumiiinte, care nu scotea limba şi nici nu strica aparatul $B^2 59 \pm V4$ şi nici nu...

— Ia, încetarea, încetarea... că... Stai acolo să-ţi dau vestea cea mai senzaţională de la desprinderea Pământului din Soare sau de la alcătuirea lui din pulberi cosmice, conform celeilalte teorii.

— ...şi era aşa de cuminte că dacă trecu de şaptezeci şi doi de ani crescu maare... maare... de un cot, că aproape ajungea la coada pisicii...

— Hai, mă, taci odată din gură. Ştii ce se întâmplă cu noi ? E ceva uluitor! Ai auzit ? Adică, cum era să auzi dacă nu ţi-am spus ! Pentru că eu

am ajuns, în sfârşit, la dezlegarea misterului. Acum sunt în stadiul de elaborare a calculelor care să-mi susţină teoria. E imposibil să mai aibă cineva eşafodajul meu... Imposibil ! Vor fi obligaţi — înţelegi ? — *obligaţi* să-mi atribuie descoperirea.

— ...şi o să crească şi mai mare... până va ajunge
cât un papuc... pe urmă cât degetul şi haţ! o să-l mănânce pisica... Cuminte... cuminte...

— Taci, mă, Piticule, sau te oblicesc cu ceva de-ţi sar fulgii! Ei, drăcia dracului! Îl chemi frumos în casă să-i explici, să-l dumireşti şi pe el, şi când colo... Profiţi de faptul, neruşinatule, că nu te mai poate lăsa nimeni repetent, nu te poate exmatricula, nu-ţi poate scădea nota la purtare. Ei, află că pe scări poţi fi dat de-a rostogolul, şi asta mi se pare că foarte curând. Caraghiosule.

Abatele se supărase de-a binelea. Nu era un bătrân violent. Ii plăcea încrucişarea de idei, duelul spiritual, loviturile teoretice, subtile, dar sigure, din care aproape vezi sărind minuscule scântei albastre. Foarte rar i se întâmplă să recurgă, în focul polemicii, la argumentul ultim, acela al dării de-a berbeleacu pe scări. Dacă îl folosise faţă de prietenul său nu putea fi decât din pricină că acesta îl scosese bine din sărite. La drept vorbind, judecind la rece, Piticul nu avusese intenţia să-l jignească în vreun fel, să-l provoace. Nu făcea, de cum intrase, încă de la uşă, decât să vorbească rar, lungind vocalele, cam abuzând de elasticitatea lor, pe acel ton caraghios pentru maturi, dar care se foloseşte destul de frecvent în naraţiunile destinate copiilor din prima vârstă a înţelegerii. O făcea pentru că oboseala drumului îi provocase o nestăpânită bună dispoziţie, fără nici o altă intenţie. Se cam măscărea, e adevărat, şi, cum avea o barbă lungă şi rară ca a vechilor înţelepţi, maimuţăreala nu prea-l prindea. Dar e de înţeles şi reacţia din cale afară de violentă a Abatelui. Omul era transportat în sfere

abstracte, copleşit de calcule, printre care, dacă ai rătăcit odată poteca cea bună, adeseori e imposibil s-o mai dibuieşti. Alerga în urmărirea unei fiare necunoscute : calamitatea ce în definitiv nu-l privea numai pe el, ci se abătuse peste capul întregii omeniri. Tocmai ieşise din hăţişul supoziţiilor, ajunsese în culme şi era gata să facă primii paşi pe panta certitudinii. Bucuria aceasta n-o poate cunoaşte decât alpinistul înrăit, femeia care se întâmplă să urmărească un scop şi omul de ştiinţă. El voise s-o împărtăşească cuiva, să n-o consume singur, mitocăneşte. Îl convocase, în acest nobil scop, pe Pitic, prietenul amărât, închis ca o molie de rasă între cărţi, care nu cunoaşte pe nimeni altcineva, singuraticul care-şi băgase în casă aparatul nu ca să vadă lumea, ci ca să fie în legătură cu unicul amic, să mai păstreze ultimul fir ce-l lega de universul material. Îl cheamă deci să-i destăinuie descoperirea, explicaţia paralizantă sau dătătoare de energii a adevărului pentru care ei au scăzut ca nişte stafide şi lucrurile s-au dilatat gata să-i strivească. Şi... „cuminte... cumiiinte“... „iar pisica, haţ ! îl înghite pe Abate...“ Ştie el, Piticul, acesta hăbăuc, ce ar însemna un asemenea „haţ˝ ? îşi dă el seama că descoperirea Abatelui nu e doar o victorie de mare importanţă teoretică, ci una pe baza căreia vor putea fi întreprinse acţiuni practice care să remedieze situaţia aceasta apocaliptică ? „Îl înghite pisica“... Gluma nu e chiar atât de neverosimilă. Peste câteva săptămâni, dacă nu se iau niciun fel de măsuri, pisica va putea într-adevăr face „haţ“, nu numai cu el, ci şi cu toţi ceilalţi, inclusiv cu Piticul. Şi atunci va fi mult prea târziu ca descoperirea lui să mai poată servi la ceva.

Abatele, gata să explodeze de ciudă, se instalase în faţa aparatului $B^2$59+V4 şi, ca să se liniştească, învârtea butoanele aducând pe ecran tot felul de

locuinţe la întâmplare, părţi aglomerate de bulevard, săli de antrenament pentru judo.

Părăsit, Piticul îşi învârti alene privirea prin încăpere. Ca de fiecare dată, cadrul îi produse un amestec de straniu şi dezgust. Abatele, care trecea în cercurile ştiinţifice şi culturale ale oraşului drept un ponderat, posesor al unui gust desăvârşit, inamic al oricăror stridenţe, nu scăpase niciun amănunt ce i-ar fi putut transforma casa într-o locuinţă de ultimă modă. Pentru mulţi, printre care se numără şi Piticul, nepotrivirea dintre firea cu totul echilibrată a stăpânului casei şi aranjarea şocantă, aproape provocatoare a interioarelor era de neînţeles. Adevărul
e că Abatele nu dovedea niciodată, în alegerea obiectelor ambiante şi în plasarea lor spaţială, nimic din ce ar fi putut trăda insolenţă ori epatare snoabă. Cele mai năstruşnice produse ale creatorilor de mobilă, ca şi opere de artă aparţinând vreunui curent inaugurat abia de câteva săptămâni se întâlneau în camerele lui nu ca într-o expoziţie, ca vecinătăţi întâmplătoare, căutând fiecare să atragă atenţia, ci se asamblau într-un chip ciudat, uşor straniu, dar nicidecum dezgustător, aşa cum judeca Piticul, care era depăşit de orice trepidaţie modernă. Lucrurile acestea, de stiluri diverse şi al căror rol utilitar părea foarte discutabil, stabileau între ele, amplasate de mina Abatelui, legături tainice, se chemau şi se completau, realizând, cu toată fronda arborată de fiecare în parte, o armonie nouă, un alt echilibru, nu odihnitor, aşa cum era în concepţia vechilor tendinţe, ci răscolitor. Hotărât, casa Abatelui nu-i contrazicea personalitatea ; dimpotrivă, bunul gust, inventivitatea cumpănită, viziunea armonioasă erau prezente peste tot.

Peretele din dreapta, singurul plin, nestingherit de uşi sau ferestre, bloc impunător, menit să dea tonul întregii încăperi, primise destinaţia cuvenită. El adăpostea, prinsă în piroane şi şuruburi

puternice, una din cele mai valoroase opere ale grupului artistic TARL. În alegerea impunătorului tablou instinctul fără greş al Abatelui îşi spusese încă o dată cuvântul. Roţi dinţate, pistoane, ţevi de eşapament, sirene de diverse mărimi şi intensităţi, fixate pe perete într-un angrenaj perfect, se mişcau, uruiau, scoteau aburi şi fum, şuierau, înviorând întreaga locuinţă. O uzină în miniatură era desfăşurată în mişcare neîntreruptă, cu tot zgomotul, praful şi fumul necesar,pe numai l8 m^2 cât avea întregul perete. Pentru oricine altcineva, amplasarea unei lucrări artistice de atari dimensiuni şi forţă motrice pe un spaţiu atât de restrâns ar fi părut imposibilă. Existau în oraş opere aparţinând grupului TARL mai mari decât aceasta şi Abatele nu neglijase studierea lor foarte atentă, prin intermediul aparatului $B^2$59±V4. Unii ocupaseră chiar trei pereţi cu aceste noi realizări ale geniului artistic. Dar nu singură mărimea era cea care conferea valoare acestor tablouri automate. Efectul sonor, raportat la numărul şi calibrul pieselor, era în bună măsură determinant. Puteau fi văzute, astfel, tablouri cu aspect modest, amplasate într-un colţ, care scoteau însă un huruit egal cu al unei fabrici mijlocii, depăşind posibilităţile unor compoziţii mult mai arătoase, întinse pe zeci de metri pătraţi, comandate pentru camere mari sau chiar pentru cluburi. Unele etalau indicativul: „Acest tablou poate pune în funcţiune o fabrică de cherestea” sau „Acest tablou poate alimenta o microtermocentrală de puterea cutare”. Apoi era criteriul economic, consumul de combustibil conta extrem de mult în achiziţionarea operei, căutându-se, bineînţeles, tablouri economicoase, uşor de întreţinut. Existau destui colecţionari care în timpul nopţii opreau pur şi simplu mişcarea aparatelor artistice, dar o astfel de profanare putea fi depistată de oricine poseda un aparat $B^2$59+V4, iar lucrările respective erau cotate la un preţ foarte scăzut sau de-a dreptul tăiate din

cataloage. Apoi arta aceasta nouă, ca toate curentele de când există artă, stimulase tot felul de contrafaceri.
Tehnicieni abili, constructori de maşini, invadaseră piaţa cu aparate confecţionate de ei care imitau perfect operele grupului TARL, ba chiar le depăşeau sub aspect tehnic, dar care ca orice imitaţie, lipsite de harul creator, erau, evident, fără valoare. Tabloul intrat în posesia Abatelui umbla fără întrerupere, zi şi
noapte, de la achiziţie, consuma relativ puţin combustibil, scotea un zgomot, aburi şi fum în stare să
dea ameţeli, iar pe o plăcuţă nichelată purta, ca o emblemă de nobleţe, alături de numele constructorilor, semnătura unuia dintre fondatorii grupării TARL. Adevărul e că, cu toată mica vanitate de care nu-l putem absolvi pe Abate, opera achiziţionată de el se bucura de o bună reputaţie în cercurile artistice, ea fiind în mai multe rânduri solicitată în vederea unor expoziţii organizate peste hotare, cerere refuzată însă, pe motivul bine întemeiat că, într-o perioadă în care piesele de schimb creau serioase probleme, diferitele componente ale aparaturii puteau fi uşor înlocuite de escroci cu altele de slabă calitate tehnică, după cum nu era exclusă posibilitatea ca diverşi indivizi să deregleze pur şi simplu angrenajul pentru a compromite lucrarea.

Peretele din faţă, care în colţul drept, în imediata vecinătate a compoziţiei mecanice, avea montat aparatul $B^2$59+V4, unde acum Abatele se destindea, era decorat, în spaţiul stâng, beneficiind de mult loc liber în jur, cu două tablouri în mişcare : *„Întrecere de hipism cu obstacole″* şi *„Les baigneuses.”* Săriturile cailor şi chiar momentul prăbuşirii unui jocheu atrăseseră totdeauna prea puţin atenţia Piticului. În schimb, femeile tinere care se scăldau într-un bazin de marmură îl solicitară şi acum şi le

privi cu toată duioşia. Pictura înfăţişa patru tinere înotătoare, care îşi expuneau la suprafaţa apei doar capetele cu părul ud, fără căşti, şi braţele. După vreo oră de înot, când începeau să dea semne de oboseală, una câte una escalada bordura bazinului, pe care se întindea apoi în soarele orbitor. Cât timp se scăldau, apa fiind destul de transparentă, corpurile lor se ghiceau, bronzate, mult alungite, haşurate, întrerupte transversal de jocul valurilor, creând o impresie tulburătoare, uşor suprarealistă, de dezagregare. Urcatul pe ghizdul bazinului era mai puţin reuşit: toate purtau costume de plajă gen secolul XX şi recompunerea naturalistă a
corpurilor prezenta un interes scăzut. Abia finalul readucea atmosfera de vagă halucinaţie : trei dintre personaje constatau că o colegă lipseşte, scoteau trei ţipete scurte, se aruncau cu capetele înainte în apă, o căutau pe a patra şi după o sumară dibuire o scoteau înecată, târând-o spre margine, unde o întindeau la soare şi plângeau disperate la căpătâiul ei. Corpul victimei, diform, dădea convingătoare semne de descompunere, după care, printr-o scăpărare violentă de lumini, tabloul se reabilita, luând-o de la început, cu toate cele patru fete plonjând vesele în haosul valurilor. Piticul, ori de câte ori îşi vizita prietenul, urmărea câte trei sau patru reprezentaţii, cuprins de o devastatoare emoţie.

Colţul imediat următor făcea trecerea, după concepţia armonioasă a Abatelui, spre elementul viu :
acolo se găsea atârnată colivia papagalului. Pasărea aceasta ridiculizată, subiect al tuturor ironiilor, se bucura în casa Abatelui de un cult inedit. Repetiţia, după acest subtil învăţat, nu era câtuşi de puţin motiv de glumă. Ciclul anotimpurilor, bătăile întocmai ale inimii, preluarea exactă a citatelor şi chiar a ideilor constituie unul din factorii esenţiali ai evoluţiei, iar papagalul e simbolul desăvârşit al

acestei legi universale. Savantul, care nu trăda nici cea mai mică slăbiciune pentru vreo vietate, oricare ar fi fost ea, cultiva astfel papagalul, investindu-l cu sensuri dintre cele mai profunde şi hotărâtoare în plan filozofic. Piticul privi distrat zburătoarea care se balansa preocupată, cu dese deschideri de plisc, pe leagănul ei. Nu se auzea ce spune, din pricina huruitului asurzitor al tabloului realizat de grupul TARL, dar replicile nici nu-l interesau. Nu puteau fi altele decât cele învăţate de la Abate şi pe acestea Piticul le cunoştea atât de bine, încât, cu puţin efort, ar fi putut spune cu exactitate ce declamă papagalul.

Nu lipsea din inventarul foarte modern al interiorului nici pata cenuşie, subtil plasată într-unul din colţurile tavanului, atât de caracteristică locuinţelor ocupate de avangardă, nici inevitabilul mobilier foarte scump, cu furnir exotic, care numără între piesele sale celebrul scaun rupt.

În spaţiul dintre geamuri atârnau două tablouri luminoase, altfel destul de monotone, ce puteau interesa doar pe artişti sau pe amatorii înrăiţi de plastică. Acestea erau „picturi în lucru[44], aflate în legătură cu atelierele a doi autori şi care reproduceau imaginile de pe şevaletele acelora. Petele colorate se modificau în funcţie de cheful de lucru al pictorilor. Cum ambele înfăţişau compoziţii abstracte, nu-ţi puteai da seama niciodată dacă realizarea lor se apropie de sfârşit sau abia începuse. Erau două piese la care chiar Abatele se uita foarte rar, încât îţi venea să te întrebi dacă abonamentul lunar la cele două ateliere ale pictorilor nu reprezenta, într-adevăr, un lux inutil. Piticul cunoştea bine toate curiozităţile acestei locuinţe mondene, excentricităţi care, deşi contestate deschis de el, îi provocau de fiecare dată o impresie agreabilă şi dubioasă, asemănătoare aceleia care te stăpâneşte atunci când te trezeşti vârât într-un bâlci prea minuţios organizat. Cum cea

de a patra fată începea să se înece din nou, oaspetele nu mai acceptă să urmărească întregul proces, ci se furişă cu paşi neauziţi spre Abate. Acesta, spirit modern, îşi comandase, în faţa aparatului $B^2$59+V4, un fotoliu pneumatic, din acelea apărute în ultimul timp spre a uşura diferitele operaţii casnice, şi acum, cocoţat pe el, schimba imaginile dintr-un mediu în altul, urmărindu-le cu o oarecare indiferenţă. Piticul i se săltă pe genunchi.

— Ia vezi, îi zise, bătându-l uşor pe umăr, nu poţi prinde taxiul cu care am venit eu !

— Stai puţin, îi replică Abatele, să-i vedem pe ăştia. Ce interes poate prezenta un taxi ? Uite acolo, un foarte pasionant capitol din istoria ştiinţei.

Se efectuase o reuşită grefă de inimă. Pacienta, o femeie între două vârste, între a doua şi a treia, care nu apărea pe ecran decât în câteva cadre fotografice, nu se vedea. O comisie de medici, în prezenţa unui delegat din partea asociaţiei internaţionale a donatorilor de inimi, încerca să-l convingă pe soţul femeii de utilitatea operaţiei. Acesta, ca ieşit din minţi, protesta. El proiectă chiar, în sprijinul afirmaţiilor sale, câteva secvenţe de film din care reieşea cu evidenţă că donatorul o cunoscuse, în viaţă fiind, pe femeia operată, nevasta lui, ba chiar nutrise sentimente ilicite faţă de ea. Filmul era realizat prin intermediul aparatului $B^2$59+V4, omologat oficial, deci nu prezenta nici o urmă de dubiu şi nu putea fi nicidecum un trucaj. Comisia continuă să depună eforturi pentru a-l face pe soţ să înţeleagă că, tehnic vorbind, operaţia era efectuată corect, lucru de care în primul rând el, om de casă, legat de suferindă printr-un act de stare civilă, şi nu ei, simpli executori ai unei înalte îndatoriri umane, trebuie să se bucure. Delegatul asociaţiei internaţionale îi trânti în faţă şi un voluminos dosar al donatorului, arătând că acesta fusese pilot pe un elicopter, cu frumoase rezultate

de zbor şi că, prin urmare, femeia căpăta automat dreptul la pensie din partea societăţii aeronautice. Soţul continua să ţipe, relua mereu proiecţia filmului (în care soţia lui apărea făcând plimbări de agrement pe elicopterul condus de cel accidentat) şi susţinea că pilotul nu se prăbuşise întâmplător, ci *se sinucisese* pentru ca inima sa să fie transplantată în pieptul femeii iubite ilegal, care nici nu suferise vreodată de o afecţiune a cordului. Cum asemenea cazuri de gesturi pătimaşe erau foarte frecvente (soţul dădu drumul, în sprijinul afirmaţiilor sale, şi unei benzi de magnetofon, rămase din secolul XX, din perioada primelor grefe cardiace, în care un cântec declara deschis : *Inima mea-i a ta*), discuţiile nu reuşeau să încline balanţa convingerii în nici o parte, iar Abatele schimbă cadrul.

— Nu ştiu de ce, zise el aparent fără vreo legătură cu episodul anterior şi fără să se uite deocamdată la imaginea de pe ecran, culeasă la întâmplare, nu pot pricepe de ce mi se întâmplă tocmai mie următoarea ciudăţenie. Eu, ştii bine şi tu, am o caracteristică a vorbirii, spun adică foarte des „cu toate că“, şi asta cu o asemenea frecvenţă, încât unii tipicari mi-ar putea-o defini drept un tic verbal. Ei bine, ori de câte ori mi se reproduc cuvintele — şi numai de publicitate nu mă pot plânge că duc lipsă — ori de câte ori presa îmi transcrie cuvântările, expresia aceasta mi-o rade automat. Ba, ce-i mai suspect, chiar în emisiunile transmise din propria locuinţă, pe ecranele aparatelor (pentru că nu există moment din zi sau din noapte când să nu fiu obiectul curiozităţii colective, fii sigur că şi convorbirea asta dintre noi doi e urmărită de cel puţin un milion de amici, care au ajuns să mă plictisească îngrozitor şi cărora uite ce le fac — Abatele se răsuci scurt spre aparat şi scoase într-un mod foarte ingenuu limba, după care reveni : Tu ai fost un geniu că nu te-ai supus acestei forme atât de evoluate de supliciu, numai că nu ştiu

cât ţi se va mai da voie să nu te cuplezi la reţea ; dar să închei paranteza). Spuneam că şi prin intermediul aparatului, care altfel funcţionează cu o corectitudine desăvârşită, au găsit nu ştiu ce procedeu diabolic să-mi elimine mereu expresia. Îţi dai, cred, seama că fără ea nu se mai alege nimic din tot ce spun. Păi, gândeşte-te, eu îţi vorbesc despre construcţia „cu toate că“, un milion de gură-cască mă ascultă chiar acum, şi cu o asemenea atenţie că nu le scapă un cuvânt, dar subiectul „cu toate că“ e trecut sub tăcere şi în felul acesta toată pledoaria mea se transformă într-un text absurd. Ceea ce nu e ; vezi doar că discut absolut logic.

— Logic, da, dar eronat, zise Piticul. Eu folosesc expresia „cu toate că“ mult mai mult decât tine, atât de mult, încât o pot considera o descoperire a mea, o creaţie a mea, nicidecum un tic, cum tu însuşi constat că o socoteşti în ce te priveşte.

— Ei, nu spun că o socotesc eu, am zis că aşa ar putea fi luată de unii tipicari. Dar altundeva am vrut să ajung. Dacă şi altora li se întâmplă acelaşi lucru (nu ştiu, n-am dovezi, dar încep să cred că da), înseamnă că suntem supuşi unui proces de uniformizare, de netezire a individualităţii, de disoluţie într-o apă şi un pământ.

— Apa, pământul, focul şi aerul... Cunoaştem. Ascultă, cât mai avem până la patru şi jumătate ? Că ceasul meu când vrea merge, de cele mai multe ori stă.

— A ! zi aşa, bătrâne vulpoi ! Te-am prins... Nu zice nu, că te-ai demascat singur. Aşa, va să zică, aştepţi ora patru jumate, ai ? Ţi-e teamă să nu treacă şi să nu fi pe emisie. Ai aflat, diavole, tu, cel claustrat între zidurile ştiinţei, solitarul, pustnicul, ai aflat că la patru jumate...

— Hi-hi-hi!

Piticul se topi de plăcere, reproşurile prietenului îi sunară aşa cum unui adolescent i-ai spune : „Blestematule, umbli la femei!“ Se simţi plin de o

asemenea autoritate că îi fu jenă să întrebe ce se transmite la ora patru şi treizeci de minute, cum şi în maşină, unde toată lumea ştia, le-ar fi apărut tuturor ca un pitecantrop dacă ar fi cerut explicaţii.

— Hai că mi-ai plăcut! Bravo, moşulică ! În definitiv, ai dreptate. Ce, crezi că ăilalţi nu aşteaptă ca şi noi ? Ii cunosc eu. Stau toţi cu sufletul la gură şi cu ochii pe ceas. Fac pe sobrii... Asta mă înfurie... Fac pe sobrii, pe indiferenţii, chipurile, trăiesc în sfere înalte, dar ştii cum aşteaptă toţi ? Mă, ăştia au ajuns de mirarea lumii. Ţi-am spus cum mă ţin pe mine sub supraveghere. Unii nici nu se mai uită direct prin casa cutăruia sau cutăruia, ci îmi prind ecranul meu şi urmăresc ce urmăresc eu. Parcă aşa ar face economie. Doar ar putea să răscolească singuri tot oraşul, toate cotloanele, să nu le scape un pod, o debara. Ei bine, nu ! Se aşază frumos în faţa aparatului, îmi prind ecranul meu pe ecranul lor şi înţepenesc în fotolii. Nu-i mai interesează să vadă orice, ci să vadă ce *anume văd eu*, ce-mi atrage mie atenţia, ce mă reţine, ce mă interesează şi ce nu. Observi că viciul s-a ridicat la pătrat. Sunt absolut sigur că la patru treizeci milionul acela, sau câţi or fi, vor muri de curiozitate să vadă dacă eu mă uit şi o bună parte din ei vor privi prin ecranul meu. Ha-ha ! Patru şi jumătate, zici ! Ei, lasă că am eu grijă, mai avem.

În timpul discuţiei mâna osoasă a Abatelui se plimba, când nervoasă, când leneşă, pe butoane, le întorcea, corect cum ar roti o planetă într-un Cosmos mecanic, sau precipitat ca răsucirea unui gât de bidiganie, după ritmul conversaţiei. Butoanele erau destul de mari, abia puteau fi cuprinse cu toate degetele, dar mâna, antrenată, le manevra ca de la sine, cu destulă uşurinţă. Orice nou venit ar fi putut uşor observa că operaţia aceasta se execută mereu, de multă vreme, câteva ceasuri pe zi în care savantul se abandona studierii pasionate a concetăţenilor. Lucrul de care se

plângea el, îl practica însuşi cu destulă regularitate. Şi el prindea ecranele altora şi căuta să afle ce văd alţii, pentru că una e să priveşti o scenă, fie ea şi picantă, ca un curios de rând, şi cu totul altceva să observi ce-i place unuia sau altuia să vadă. La urma urmei, locuitorii marelui oraş ajunseseră să se cunoască cât se poate de bine, cum ar locui în aceeaşi tabără în care cel mai mic secret a devenit imposibil şi singurul amuzament mai putea fi doar acela de a cunoaşte curiozităţile semenilor supraveghindu-le aparatele. De multe ori i se întâmplă ca pe ecranul câte unuia dintre ei să-şi descopere propria locuinţă şi, ca într-un şir nesfârşit de oglinzi, să ia cunoştinţă prin intermediul altor aparate de ce face el la un moment dat. Coincidenţele acestea erau de fiecare dată prilej de scandal, telespectatorii prinşi în circuit apostrofându-se reciproc şi acuzându-se pentru lipsa oricărei discreţii elementare. Incidentele de acest fel ajunseseră inevitabile, nu mai erau totuşi luate în serios şi de fapt nimeni nu se supăra în urma gravelor
obiecţii ce i se aduceau în termenii cei mai vehemenţi la cunoştinţă.

Acum, cei doi amici nu mai priveau ecranul. Mâna
îşi urma necontrolată lucrul la butoane şi parcă în armonie cu mişcările ei leneşe sau precipitate, imaginile se năpusteau pe ecranul uriaş, ca de cinemascop, aci duioase, mici intimităţi de familie, aci dezlănţuite, vajnice controverse cu caracter ştiinţific sau privat. Vorbe mângâioase sau ţipete se lansau în camera imensă, întretăiate de altele, după succesiunea anarhică a imaginilor, fără a fi băgate în seamă. Totul, dacă ar fi existat un spectator răbduriu, ar fi părut un comperaj absurd, discuţia, cum nu se poate mai coerentă, aşa cum a fost redată aici a celor doi, era sfâşiată din clipă în clipă de replici aiurite, ca : „Eşti un laş, un asasin moral şi

un spărgător ; ţin să ţi-o spun odată cinstit!“ sau „Iubitule, nu-mi altera liniştea sufletească cu indiferenţa ta condamnabilă“ — intervenţii ce, indiscutabil, aveau undeva un sens, dar aici, aruncate unele peste altele se anulau degenerând în vacarm. Savanţii nu le dădeau însă nici cea mai umilă atenţie, furaţi pe de-a-ntregul de firul dezbaterii lor.

Până la urmă, subiectul epuizându-se, priviră absenţi o solemnitate oarecare, unde nu se ştie cine şi
pentru ce prezenta sincere felicitări.

— Vezi, dacă nu poţi prinde taxiul cu care am venit eu, se rugă Piticul uşor plictisit. Vreau să văd pe cineva acolo.

— Dă-l dracului de taxi, nu te-ai săturat de el ? ripostă moale Abatele. Stai să-ţi arăt eu altceva mai bun. Vrei să vezi o femeie neconsolată care cultivă un corcoduş în dormitor ? Sau, mai bine, unul care vorbeşte în hexametri ?

Fără să mai aştepte aprobarea oaspetelui, mişcă repede butonul. Un viscol de chipuri amestecate în cele mai neverosimile ipostaze şi de silabe dezarticulate se învălmăşi pe ecran. Fiecare figură şi fiecare sunet părea că le goneşte pe celelalte ca să le încalece. După câteva minute de agitaţie, mişcarea se domoli măturând uşor un apartament. Camerele erau goale şi Abatele făcu eforturi apropiind fiecare colţ, ca la o percheziţie, căutând concentrat.

— Sper că nu-mi face surpriza să lipsească tocmai acum, când vreau să ţi-l arăt şi ţie, zise Abatele. Unde-mi umblă, vagabondul, că-n fiecare zi mă ferice şte cu sacadările lui caraghioase şi chiar azi nu dau de el! A, domnul serveşte masa, fii atent!

Apăru o bucătărie obişnuită, dar care, date fiind dimensiunile personajelor, părea o cantină. Pe masă, instalaţi în două scaune destinate altădată copiilor la vârsta când se deprind să şadă, apărură

un domn chel, cu mustaţă subţire, şi o subretă într-un pitoresc costum popular din Europa centrală. Mâncau tăcuţi, privindu-se galeş printre sorbituri, ţinând în mâini farfurioarele după obiceiul oriental. Păreau decişi să nu-şi vorbească până la sfârşitul mesei.

— Priveşte-l numai puţin, e imposibil să se rabde să nu cuvânteze, spuse Abatele, încrezător ca într-un pariu.

— *Trecem dintr-o zi în alta ca dintr-o celulă în alta*, scandă atunci omul cu mustaţa ca desenată. Subreta râse insinuant.

— Ticălosul! pufni Abatele. Se exprimă în hexametri perfecţi, dar fii atent ce instalaţie ingenioasă şi-a conceput pentru servirea comodă a prânzului. Bag mâna în foc că mâine jumătate din oraş va recita greci şi va mânca în scaune de la magazinul de jucării. Dar, uitam să-ţi comunic marea mea bucurie. Zic a mea, că mie îmi aparţine descoperirea, dar bucuria e generală, *va fi* generală din momentul în care o voi face publică. Deocamdată eşti singurul fericit care o află...

— Im ! ?

— Uitam să ţi-o spun. Abia acuma, văzându-te, mi-am adus aminte că n-ai venit întâmplător, că eu te-am chemat şi anume ca să-ţi fac cunoscut...

— Ce?

— Ştii că şi el ?...

Abatele arătă discret, ca spre a nu fi observat şi de altcineva, dar triumfător, spre papagal.

— Nu, nu ştiam.

— Ei, află că şi el.

— Imposibil !

— Ţi-o jur.

— Nu, e prea de tot!

— Crede-mă, băiete, aşa e.

— Chiar ?

— Chiar ! Chiar ! Chiar !

— Vorbeşti serios ?

— Cât se poate de serios. Serios ca un şarpe, ca un scaun şi ca un hipopotam. Adică nu mai există nici un dubiu. E clar.

— Parcă tot nu-mi vine să cred.

— Cred şi eu că nu-ţi vine să crezi. Pare, într-adevăr, de necrezut, dar aşa e.

— Fantastic !

— Cum zici.

— Dar bine, omule, sări Piticul iritat. Vorbeşte să te înţeleagă cineva. Ce vrei să cred, ce să nu cred, ce e fantastic şi, într-un cuvânt, de ce m-ai adus aici ?

— Aici ?

— Da, aici. Cred că sunt aici, nu ?

— Vreau să spun : *aici* îmi pretinzi tu mie să fac declaraţii ? În faţa aparatului ?

— Da’ opreşte-l ! Cine te pune să-l ţii toată ziua deschis ?

— N-are rost.

— Cum n-are ? Opreşte-l.

— Naiv mai eşti ! Micuţ şi naiv. Ce-aş realiza ? Nu i-am mai vedea noi, asta ar fi într-adevăr, o binecuvântare, dar atâta tot. Ei continuă să ne vadă, să asculte... Ei nu închid aparatele şi casa asta e ţinută ca sub o sută de reflectoare. Aud tot. Au şi devenit atenţi, acum adulmecă, li se injectează ochii de sforţare, îşi potrivesc imaginea, sonorizarea, îşi asmut toate simţurile asupra noastră. Nu-i simţi ? Aproape ne pipăie. Scurmă curiozitatea în ei, îi ia cu leşin dacă nu află. Abia aşteaptă să scap un cuvânt. Ei bine, nu ! Nu-ţi spun nimic !

Ultimele cuvinte le urlă în semiprofil spre aparat.

— Atunci de ce mă mai porţi pe drumuri ? De ce mă scoţi de la lucrul meu, îngăimă Piticul nenorocit. Am atâta de lucru, nu-mi văd capul de treburi. De ce mă pui pe drumuri ?

— Hai în oraş ! decretă Abatele.

Opri aparatul. În cameră se înstăpâni o iluzie de

linişte. Până şi femeile părură a-şi încetini mişcările în bazinul pictat. Numai compoziţia continua să scrâşnească şi să fumege neostenit.

Piticul nu pricepu nimic, dar se supuse. Se îmbrăcară amândoi şi porniră. Parcurseră aproape în goană spaţiul parcă nesfârşit al încăperii şi ieşiră în hol. Acolo, cu faţa împietrită, Abatele deschise uşa spre scări, dar o trânti imediat cu zgomot, trăgându-l îndărăt pe celălalt de pulpana hainei. Cu mişcări iuţi, de spărgător recidivist, ridică o dală de marmură, coborî câteva trepte pe uşa secretă ce se deschise în pardosea, îndemnându-şi prietenul să-l urmeze, lăsă pătratul de piatră la loc şi chemă un lift. Coborâră lin, aproape fără zgomot şi, când liftul se opri, pătrunseră într-o săliţă cubică de beton. Părea un adăpost atât de adânc şi de solid că niciun fel de bombardament nu l-ar fi putut tulbura cu nimic. Niciun obiect nu se zărea pe nicăieri, nici o ferestruică, doar pereţii masivi de beton.

Prima pornire a Piticului fu să încerce dacă poate respira. Strania ascunzătoare dădea impresia de vid, senzaţia sufocării era atât de copleşitoare că noului venit începură să-i treacă fulgerător prin faţa ochilor fragmente disparate din lunga-i existenţă pământeană, peripeţii uitate de mult, înduioşătoare sau încărcate de haz, ţâşnite la suprafaţă de prin cine ştie ce subterane prăbuşite ale memoriei, aşa cum auzise că li se întâmplă muribunzilor. În paralel, ca un al doilea post iţit la un aparat de radio, în minte i se aglomerară tot felul de basme sângeroase, cu bandiţi neraşi şi cu feţe roşii, transpirate, cu cele mai deşucheate cruzimi pe care imaginaţia strămoşească le produsese pentru îngrozirea copiilor, cu morminte afunde şi igrasioase în care posesorii unor devastatoare pasiuni, în general de amor, erau îngropaţi de vii. Începu chiar să-şi simtă corpul cuprins de o sudoare rece, care precede obştescul sfârşit, când constată, mai întâi incredibil, apoi din ce în ce mai convingător, că

atmosfera e suportabilă, adăpostul beneficiind de aerisire condiţionată. Inspiră de câteva ori adânc, după care, readus la viaţă, se aşeză jos lângă Abatele ce-l aştepta tăcut.

— Lasă-i să creadă că am plecat în oraş, îi şopti acesta. Adăpostul n-a fost descoperit şi nu poate fi receptat. În tot cazul, imaginea nu poate fi prinsă pe ecranul celor mai puternice aparate, se aude doar ceva nedesluşit din care nu se poate înţelege nimic, şi ei nu-şi dau seama de unde, nu identifică sursa. Am experimentat cu papagalul, l-am închis aici şi din diferite puncte ale oraşului, din locuinţa mai multor cunoscuţi am încercat să-l interceptez. E imposibil. Suntem, în afară de orice pericol.

— Nu e încă patru şi jumătate ? întrebă Piticul la fel de şoptit, cu dorinţa vădită de a ieşi de acolo. O lumină rară, verzuie, răzbătea de undeva indirect şi-i învăluia uşor.

— Dă-l dracului de patru şi jumătate ! zise Abatele. Cred că nu-i cine ştie ce, dar o să ajungem. Ascultă acum cu băgare de seamă. *Scade şi papagalul*...

Îşi privi prietenul cu o atenţie specială, încercând să ghicească efectul acestei comunicări.

— Cum o să scadă ? întrebă Piticul netrădând deocamdată nici o reacţie.

— Simplu : se micşorează. Şi încă într-un ritm destul de încurajator : nouă la mie.

— Da, asta pare ceva destul de liniştitor.

Abatele se uită la celălalt, neştiind dacă omul vorbeşte serios, sau îşi bate joc.

— Păi, nu e liniştitor ?

— Ba da. Începi să ai, aşa, un sentiment de siguranţă, de uşurare. În vremurile acestea grele, când noi ne micşorăm de la o zi la alta, când... dacă şi papagalul... Simţi parcă o solidaritate ascunsă, nemărturisită a acestei frumoase păsări colorate... Închipuieşte-ţi, să ai un papagal micuţ...

— Taci, cap de crap, că nu pricepi nimic. Îţi dau

cheia problemei şi nu... nu mişti... nu prinzi. Parcă eşti repetentul clasei, ăla mare din ultima bancă. Uite, ai ajuns de însurat, ţi-a crescut barba, dar la tablă te uiţi cu nişte ochi impenetrabili, aşteptând să se producă o minune, să-ţi pice de undeva răspunsul gata făcut. Păi, ştii ce înseamnă nouă la mie ? Asta-i aproape unu la sută. Când noi vom fi scăzut cu un metru, papagalul va avea cu un centimetru mai puţin. Acum e clar ?

— Dar era clar de la început, nu înţeleg de ce te iriţi. Aproape unu la sută, asta-i destul de mult, să ştii. Nu mă aşteptam să scadă chiar în ritmul acesta, încercă Piticul să dea impresie că a înţeles lecţia şi o discută cu competenţă.

— Spune că nu te-ai aşteptat să scadă deloc, că aşa te cred. Până în clipa asta nu se aşteaptă nimeni, asta e tragedia.

— Poate şi pisica mea...

— Poate... poate... În ştiinţă cu „poate" o ducem mai greu. Măsoar-o şi tu şi o să vezi. Nu-mi umbla cu „poate". Măsoar-o periodic, notează datele într-un registru, compară-le, sistematizează-le, trage concluzii. Dacă ţi-e prea greu, şi după cât te văd ţi-e,
împrumută-mi-o mie pentru vreo lună.

— Ba, de ce ? O pot măsura şi eu foarte bine.

— Asta e de cea mai mare importanţă. Eu nu posed decât observaţiile pe papagal. Dacă se confirmă, dacă şi pisica... Înţelegi ?

— Sigur că înţeleg, ce mă suspectezi aşa ? O s-o măsor chiar de azi. Mă duc s-o măsor, hai să ieşim de aici.

— Stai pe loc, Abatele îl prinse cu amândouă mâinile de reverul hainei. Stai că încă n-ai aflat totul.

— Ei, spune, dar mai repede dacă poţi, că mă grăbesc. Am foarte mult de lucru.

— Te duc, la patru şi jumătate vom fi sus, nu te teme. Mai scoate-ţi-o din cap. Acum ascultă ce-ţi

explic eu, că e mai important decât prostia aia ce o s-o vezi acolo. Ţi-ai pus vreodată întrebarea de ce ne micşorăm ? Cum se întâmplă că am ajuns în halul ăsta ?

— Mi-am pus-o, cum să nu mi-o pun. Doar şi-o pune oricine. Asta-i bună. Sigur, mi-am pus-o cu cea mai mare gravitate.

— Şi ? Explicaţia ? Ai vreo explicaţie ? Intuieşti ceva, măcar sub formă de ipoteză ? întrezăreşti ceva, un răspuns ? Dacă zici că te-ai întrebat.

— Normal. Lumea a crescut, de atâtea milioane de ani tot creşte, dar procesul, ca orice proces, e reversibil. Ajungi la un moment să te opreşti, apoi să scazi. Dar e cât se poate de simplu

— Simplu pe dracu ! Simplă e judecata unor oameni, pe cei de faţă nu-i numesc. *Planeta e supusă unui proces de concentrare*, asta-i.

— Dar eu ce spun ?

— Bine, tu spui cu totul altceva, numai că eu am delicateţea să mă fac că nu observ. Planeta se concentrează, înţelegi ? Cu timpul va ajunge cât o minge, până la urmă atâta (îi vârî buricul degetului arătător în ochi). De miliarde de ori mai mică, tot de atâtea miliarde de ori mai densă şi mai grea. Cum e şi firesc, reducţia afectează în primul rând categoriile mai sensibile, cele apărute mai târziu pe scara evoluţiei. Primii vizaţi sunt oamenii, din care, cu oarecare stânjeneală, sunt obligat să constat că faci parte şi tu. Treptat, cataclismul înglobează animalele, şi acum ar fi momentul să pricepi de ce e nevoie să-ţi măsori cu regularitate pisica. Vor urma plantele, chiar sunt ceva semne, dar în clipa de faţă încă neconcludente. Vine rândul, peste un an, peste zece ani, nu se poate prevedea când, rocilor, planetei însăşi, cu tot cortegiul de obiecte : clădiri, scaune, tacâmuri etc. Până acum acestea nu sunt atinse, le-am măsurat de câteva ori pe zi, dar nu e niciun indiciu că s-ar pregăti să se concentreze. Când vor începe, lucrurile se vor complica, pentru

că se vor micşora şi unităţile noastre de măsură şi încă nu văd cum ne vom mai descurca.

— Da, perspectiva e cât se poate de tulbure, recunoscu Piticul. Intr-adevăr, atunci ce ne facem ? Dacă nu mai putem măsura ?

— În prezent metrul e încă metru, continuă Abatele, e o realitate. Cu ajutorul lui putem să controlăm proporţiile reducţiei. Când vor începe însă să scadă lucrurile, se va micşora şi el şi atunci nu va mai reprezenta nimic. E ca şi cum eu comparându-mă cu tine, dacă aş avea această nefericită inspiraţie, nu mi-aş da seama că sunt mai mic decât înainte, pentru că şi tu te-ai chircit în aceeaşi măsură. Când vom pierde metrul, cu alte cuvinte controlul asupra mediului, vom fi aruncaţi în haos.

— Dacă am încerca să păstrăm totuşi controlul...

— E inutil, scumpul meu amic, bietul şi marele meu amic. Aproape îmi dau lacrimile gândindu-mă cât e de inutil. Cât de inutil e să-mi pierd vremea cu tine, făcând eforturi supraomenești ca să pricepi ceva. Păi, cum să păstrezi, omule, controlul din clipa în care metrul începe să se micşoreze ? Măsori azi un scaun, are 40 de centimetri, peste o săptămână va avea tot 40, numai că centimetrii aceia între timp s-au făcut mici, nu ştii cu cât, nu mai ai cu ce să-i compari. Vorbeşti şi tu ca să nu taci. Nenorocirea e că fenomenul reducţiei nu acţionează deodată asupra tuturor categoriilor de materie. Ei, dacă o pornea cu totul!... Nici n-am fi bănuit nimic. Noi mai mici, casa mai mică, animalele mai mici — nici nu ne păsa. Aşa însă... Totul ar fi să găsim o modalitate de a influenţa fenomenul, dacă nu de a-l întârzia în ce priveşte regnul animal, de a-l grăbi să lucreze şi asupra celui mineral, de a-l declanşa şi acolo. Aşa am restabili armonia, proporţia. Dar cum ?

— Încă nu văd cum. Sincer să fiu, nu văd.

— Admiţând că am da de o soluţie... Să zicem că am reuşi cumva. Suntem noi siguri că vom putea

determina planeta, obiectele, în sfârşit, să se micşoreze *în aceeaşi măsură* cu noi ? Nu vom imprima un ritm mult prea lent care, prin urmare, nici n-ar conta, sau unul prea rapid şi ne-am trezi la un moment dat prea mari şi prea mulţi pe un glob minuscul, care să nu ne mai încapă ? Iată câte întrebări sunt care azi nu pot primi nici cel mai vag răspuns.

— Eu unul nu-l pot da, crede-mă. M-ai luat şi prea repede...

— Nu te chinui. Nu te pune nimeni, fii serios ! Zic doar că problemele sunt foarte încurcate.

— Să ne adunăm, să discutăm ! În definitiv, nici nu poţi tu decide de unul singur. Să fim mai mulţi, putem convoca un congres al savanţilor. Poate alţii...

— Care alţii ? Ţi-am spus că încă nu ştie nimeni. Se înţelege că îmi voi expune rezultatele cercetărilor la un congres. Asta şi vreau. Eu nu mă muncesc pentru mine, sunt lucruri care privesc întreaga lume şi le voi aduce la cunoştinţa întregii lumi. Ştiu că iar urmează un premiu internaţional, însoţit de toate plictisitoarele ceremonii şi de mai plictisitoarele interviuri. Ştiu că reţeaua $B^2$59+V4 se extinde, nu mi-e destul că se zgâiesc toţi ăştia de aici la mine în casă, mai trebuie să pozez toată ziua şi celor din alte oraşe. Ei, ce să-i faci !

— Deocamdată mai păstrează secretul. Eu aş zice să nu faci încă zarvă.

— Bine, dar eu ce fac ? Nu ţin secretul ? De ce te-am băgat aici ?

— Ai dreptate. Hai să plecăm. Poate începe chestia aia.

— Aoleu ! îşi privi Abatele cu neplăcută surprindere ceasul. E cinci. Să vedem dacă mai apucăm măcar finalul. Vino repede.

Urcară cu liftul. În hol, Abatele trânti uşa de la intrare, ca şi cum s-ar întoarce din oraş, şi cu paşi mărunţi, alergând, deteră buzna în cameră. Se

repeziră la aparat.

Pe ecran se perindară câteva interioare fără importanţă, o mare arteră înţesată de lume, plină de grupuri masate în faţa ecranelor publice, o staţie de elicoptere. Peste tot, aparatele $B^2$59+V4 erau luate cu asalt, toate expunând, fără excepţie, aceeaşi imagine. Interesul general ţintea acelaşi punct, ca acele magnetice nordul.

Abatele reuşi în câteva secunde să prindă locuinţa căutată şi fixă imaginea. Era o cameră întunecoasă, cu mobile grele. Cinci bărbaţi în vârstă şi vreo nouă femei din aceeaşi generaţie stăteau tăcuţi, împrăştiaţi pe scaune şi sofale. Din când în când, fără să pronunţe niciun cuvânt, se priveau.

— Cred că s-a terminat, zise Abatele.

— Mai bine îmi făceai expunerea după, consideră Piticul.

— Nu cred să fi fost mare lucru, dar foarte mulţi e sigur că au filmat totul. Vom putea vedea filmul la careva.

Un bărbat, în costum deschis, cu o ţinută impunătoare, se ridică de pe un scaun (mai exact, coborî dintr-un salt), se îndreptă spre un altul şi îi întinse mâna felicitându-l fără să vorbească.

— Asta e, zise Abatele. Acela gras şi chel. Îl cheamă Paşa, dar de semănat seamănă cu Budha. Seamănă la o primă vedere, dar dacă-l iei mai din scurt vezi că are o viclenie în coada ochilor. Altfel, destul de isteţ.

Îl aduse în prim-plan ca Piticul să-l poată studia de aproape, apoi cuprinse din nou ansamblul. Femeile coborâră şi ele de pe mobile, ajutate de bărbaţi, şi-l felicitară.

— Da, se vede că s-a terminat, spuse convins Abatele.

— Dacă dai de unul cu filmul, ia-mă şi pe mine, zise Piticul.

— Unul ? O sută, dacă vrei. Vreun an de zile poţi vedea filmul ăsta până-ţi vine să turbi. O să te duc

la careva, calmează-te.

Figurile de pe ecran exercitau asupra celor doi o fascinaţie asemănătoare cu aceea provocată de puşcăriaşi asupra oamenilor liberi. Dar, în primul rând, imaginile restituiau realităţii ceva din starea ei de altădată, ceva pierdut şi nostalgic. Figurile aduse în prim-plan nu mai erau raportate la obiecte, nu mai arătau atât de meschine, ba păreau chiar normale.

Abatele opri aparatul şi, fără nici o explicaţie, sări de pe fotoliul pneumatic şi începu să se plimbe prin cameră. Ca de cele mai multe ori, nu puteai să-ţi dai seama dacă e plictisit sau nervos. După câteva ocoluri se opri în colţul dinspre balcon al încăperii, unde avea îngrămădite o droaie de lucruri, întinse mâna după ceva, dar renunţă imediat, se întoarse şi se lungi pe covor cu faţa în sus şi mâinile sub cap. În tot acest timp Piticul nu-l slăbi din ochi. Comportarea ciudată a amicului îl intriga ; de câteva ori îi stătu pe limbă să-l întrebe ce înseamnă toate copilăriile astea, dar tot de atâtea ori se înfrână. Nu era exclus ca acţiunile omului de ştiinţă, aparent fără vreun sens, să facă parte din programul său de cercetări secrete. A-l provoca la lămuriri însemna o nouă coborâre în adăpostul de beton şi perspectiva aceasta era suficientă pentru a reteza cea mai aţâţată curiozitate. Se mulţumi să-l privească, aproape compătimitor, aşa cum stătea întins, fără să mişte, aproape fără să respire, pe covor.

— Mmm... u... o... u... u... ea... ă... e... e... e... e, zise în cele din urmă Abatele neluându-şi ochii din tavan.

— Ce spui ? fu Piticul politicos şi-l întrebă.

O nouă serie de sunete slabe, din care nu se distingeau decât vocalele, se dezmembră prin odaie.

— Ce zici ? Nu înţeleg nimic. Blestemata aia de capodoperă a grupului TARL mă asurzeşte. Nu pot distinge ce zici.

— Curios cum lucrează reflexele, repetă Abatele mai răspicat, fără totuşi să se agite. Nu mai folosesc şezlongul de vreo două săptămâni, e uriaş, ar fi imposibil de mânuit, mi-ar trebui o echipă zdravănă să mi-l întindă şi cu toate astea, în fiecare zi mă duc în colţul acela cu intenţia de-al lua. Şezlongul meu de plajă, îl ştii.

— Se apropie ora de ultraviolete, încercă Piticul să-i cânte în strună, fără nici o doză de ironie.

— Degeaba, acum nu reuşeşti să mă înfurii. Poţi behăi orice-ţi trece prin cap.

— Dar nu ţin deloc să te necăjesc. Ce-ţi veni ? Făceam remarca normală că şezlongul cam la asta foloseşte în general. Nu tu spui că este de plajă ?

— Nu e vorba de ultraviolete, spuse Abatele cu desăvârşire calm. Urmează ora de gimnastică şi înainte trebuie să mă relaxez. Pe şezlong mă odihneam foarte bine, dar nu-l mai pot utiliza de când cu catastrofa asta. *Catastrofă*! Vezi, ce anomalie, inclusiv a limbajului. Spuneam catastrofă unui cutremur, unui accident feroviar, unor ploi torenţiale. Erau cele mai mari nenorociri imaginabile, pentru care am creat cuvinte. Nu ştim cum să numim comedia asta pentru că nu ne aşteptam la ea, nu ne-am bătut capul să-i găsim un nume. Suntem nevoiţi să vorbim despre ea fără măcar să ştim cum să-i spunem... Dacă vrei, poţi face şi tu gimnastică ; dacă te prinde, ne descurcăm cumva.

— Cum, nu e voie ? Adică... nu toţi...

— Ascultă, Piticoate ! Te-am luat de multe ori drept un inocent şi ţi-am trecut multe cu vederea, dar când faci cu voia pe neghiobul... Cum vine asta: Nu e voie ? Eşti abonat ?

— Nu, nu mi s-a cerut... În sfârşit... mă puteam şi eu abona... n-am ştiut... Şi, zici că ţine o oră ? Eu şi aşa sunt cam grăbit. Mă gândesc să plec.

— Zece minute. Stai că nu ţi se întâmplă nimic.

Nu-ţi strică nici ţie să te mai dezmorţeşti. Era bine să te relaxezi înainte, dar tot acolo-i.

Tacticos, cu mişcări măsurate, Abatele se ridică, mai înconjură de câteva ori camera cu paşi rari, bine întinşi, îşi mişcă braţele, îşi roti capul, după care se fixă în faţa ecranului şi porni butoanele. Imagini disparate, fugare le trecură prin faţa ochilor : un concurs de scrimă, o sală de şedinţe unde cineva vorbea şi după toate aparenţele mai avea mult până să se liniştească, o croitorie, o aerogară...

— Stai, că aici pare a fi ceva interesant, zise Abatele. Mai avem câteva minute (îşi privi ceasul) până începe ora de gimnastică. Să-i vedem pe ăştia că parcă şi-au instalat nişte aparate noi.

Întoarse butonul în sens invers până prinse croitoria. O purtă într-o parte şi în alta, parcă balansând-o, căutând ceva cu atenţie sporită. Trecu destul de repede peste figurile comune ale croitorilor, cu nelipsita panglică centimetrată trecută pe după gât, nu se opri deocamdată nici asupra clienţilor : vreo douăzeci de doamne şi câţiva bărbaţi. Aduse, în cele din urmă, în prim-plan nişte maşini asemănătoare cu automatele care servesc îngheţată şi sandvişuri în locuri puternic circulate, şi care de regulă sunt defecte. Fără să pară de la început că şi-ar da seama despre ce e vorba, Abatele le privi cu ochi de expert, le cercetă îndeaproape tabelele pe care beculeţe se aprindeau şi se stingeau mereu în dreptul diferitelor numere. Studie apoi gesturile meseriaşilor, poposi în dreptul câtorva clienţi, trecu din nou la automate şi, cu aerul rebusiştilor maniaci, la dezlegarea unei enigme, exclamă :

— Uite, ai dracului, ce le-a dat prin cap! Observi?

— Da, afurisiţii, se prinse Piticul în joc, vârându-şi barba în ecran ca fiind cum nu se poate mai amuzat de ce vede. Sunt, orice s-ar spune, formidabili.

— Da, dom'le, chiar că-s formidabili! Fii atent!

— Sunt formidabili, reluă Piticul pe acelaşi ton, fericit că între el şi Abate nu pot exista controverse în materie de tehnică.

— Formidabili! repetă absorbit Abatele. Va trebui să apelăm la serviciile lor. Una din ciudăţeniile secolului : savantul să se consulte cu croitorul. Măi, ai dracului pot fi ! Formidabili... Da tu de ce zici că-s aşa de formidabili ?

— Păi, cu aparatele alea... Cine-şi putea închipui ?

— Ce să-şi închipuie, îl luă Abatele din scurt. Şi, de fapt, ce-ţi închipui tu ? Ce constaţi ?

— Ei, ştii că eşti dulce ! Ce să constat ? Ce constaţi şi tu. Nu vezi aparatul ce umblă !... Preţul, calitatea materialului... Ei, e ceva...

— Măsura, adăugă Abatele, mereu atras de neobişnuitul spectacolului.

— Sigur, măsura... zise Piticul.

— Mă, tu eşti mai papagal decât ăla de colo, i-o reteză Abatele. Bombăni într-una şi nu ştii ce vorbeşti. Ţi-am spus de atâtea ori : Dacă nu pricepi, taci că nu-ţi face nimeni nimic. Măi, să fie ai dracului ce-au mai ştiut născoci ? Îl măsoară pe om, îl întreabă pe când îi trebuie costumul, rochia, ce o fi, şi maşina electronică ţinând seama de viteza reducţiei, calculează pe loc dimensiunile corespunzătoare. Uite, madama asta vrea un deux-pieces pe duminică — automatul răspunde cât va fi ea de mare duminică. Astălaltă, o vezi ? Doreşte un palton pentru l5 noiembrie. Maşina îi spune croitorului ce frumuseţe de corp va avea dumneaei la l5 noiembrie. Să ştii că intru în legătură cu ei. Îmi pot furniza date utile pentru concluziile mele. Ei, dar se pare că maestrul de gimnastică trebuie să-şi înceapă slujba. Acum, mă ierţi puţin...

Luptându-se cu destule obstacole, Abatele se căţără şi pătrunse în colivia papagalului. Măsurătoarea nu dură mult, se putea deduce că

atât învăţatul cât şi pasărea se obişnuiseră cu ritualul, ba îţi venea să crezi că momentul se integrase atât modului lor de viaţă, încât şi după reabilitarea situaţiei măsurarea ar fi continuat din inerţie.

— Te rog să mă ierţi, spuse Abatele din colivie. Dar o fac totdeauna la ore fixe, şi anume înaintea orei de gimnastică, de la care nu pot lipsi. Am avut grijă să nu coincidă.

Abia acum Piticul pricepu de ce amicul său îşi consulta de la o vreme cu multă atenţie ceasul. „Asta a avut grijă să nu-i scape, se gândi, dar de 4,30 a uitat. Oricum, nu-i frumos din partea lui, măcar ca amfitrion era obligat să nu mă lipsească de momentul la care ştia că ţin atât să asist." Nu-i făcu însă nici cel mai mic reproş, prietenia lor dura într-o duioasă armonie şi ar fi fost păcat s-o umbreşti cu asemenea obiecţii.

Abatele revenise în faţa aparatului şi mişca butoanele. Se opri după alte căutări sumare la camera
maestrului. Era o încăpere obişnuită de birou care însă, în loc de alte mobile, apăru înţesată de paralele, „cai“ şi „capre“ ca în sălile şcolare de gimnastică, spaliere. Atletul încă nu apăruse.

— Mai e un minut şi ceva, cronometră Abatele, trebuie să intre.

Îl studie pe Pitic de sus în jos şi de jos în sus, ca şi cum ar fi avut în faţă o specie de mamifer necunoscută. Apoi îşi privi propria îmbrăcăminte.

— Va trebui, bătrâne domn, să trecem în cel mai scurt timp pe la un atelier de croitorie, îşi sintetiză el rezultatele observaţiilor. Amândoi, şi fără întârziere.

— Asta neapărat, se grăbi Piticul să-i dea dreptate. Calculele lor ne pot fi de oarecare folos în elaborarea teoriei asupra...

— Las-o pe aia. Va trebui să ne ajustăm din când în când vestimentaţia. Nu vezi că purtăm nişte

anterie în care ne împiedicăm ? Nu ne mai putem scoate ghearele din mâneci, pantalonii atârnă pe noi. Acuşi vom fi luaţi drept adepţii unei secte dubioase. Recunoaşte că şi tu, ca şi mine — eu o spun fără falsă pudoare — ţi-ai comandat costumul de la un magazin de îmbrăcăminte pentru copii. Dar ne-au rămas şi astea prea mari, ne încurcă, ne desfigurează. Vezi cât de tiranică e nebăgarea de seamă omenească ? Eu supraveghez în fiecare zi, prin intermediul acestei blestemate invenţii care e aparatul $B^2$59±V4, întregul oraş şi nu m-a izbit până azi o constatare, care, firesc ar fi trebuit să-mi sară în ochi. Am văzut indivizi cu haine mult mai mari, aşa cum sunt ale noastre, dar amănuntul nu m-a scandalizat, găsind că e normal ca un trup stafidit peste noapte să fie echipat în ţinuta asta monstruoasă. Am dat, în acelaşi timp, peste persoane îmbrăcate normal, cu haine potrivite, după făptura fiecăruia, şi nici asta nu mi-a dat de gândit, obişnuit fiind cu adevărul generalizat că omul trebuie să fie învelit în costumaţia adecvată. Abia acum am priceput cum reuşesc unii să se îmbrace normal într-o
situaţie anormală, cum pot da iluzia de firesc când nu mai e nimic firesc şi tot echilibrul a crăpat. Păi, stimate lord, ăştia frecventează croitoria, se alarmează, nu se alarmează, îşi bat capul sau nu cu ce se petrece, mai mult nu şi-l bat, dar la croitor umblă. Îşi comandă un costum pentru săptămâna asta, altul pentru săptămâna viitoare, apoi îl transformă pe ăsta, pe urmă pe celălalt, şi, uite, aşa, salvează măcar o frântură de ambianţă, cea mai imediată, cămaşa, de la dezastrele disproporţiei. Eu şi cu tine ne fierbem creierii căutând explicaţii, soluţii, măsuri, dar nu ne dă prin cap să armonizăm straiul, zdreanţa nenorocită care ne înfăşoară cu decăderea noastră. Noi ne zbatem ca să... adică mă zbat eu, că tu...

— Ei, ne zbatem amândoi, nu fii egoist. Dar ia

vezi c-a intrat maestrul.

Abatele îşi fixă privirea în ecran, se lăsă cât mai înfipt în scaun şi nu mai scoase niciun cuvânt. Tot timpul ce urmă rămase nemişcat, atât de concentrat de parcă acolo, în mecanismele aparatului $B^2 59 \pm V4$ i s-ar fi preparat osânda sau eliberarea. Gimnastul, un corp de atlet desăvârşit, cu umflăturile muşchilor proeminente de parcă n-ar fi suferit şi ei de pe urma reducţiei, execută câteva figuri de gimnastică suedeză, sări peste aparate, se cocoţă cu uşurinţă, parcă fără efort, pe spaliere, după care mulţumi ceremonios şi se retrase.

Abia atunci Abatele se destinse, îşi ieşi din împietrire şi reveni la normal.

— Dar dacă m-a observat ? şopti Piticul cu sentimentul că săvârşise o infracţiune.

— Să sperăm că nu, îl linişti Abatele. E destul de greu să te vadă, are câteva mii de abonaţi, nu s-o fi oprit tocmai la tine. Şi apoi, chiar dacă, o să plăteşti şi tu o amendă, ce-o fi ?

— Atâta tot ? prinse Piticul curaj. Eu plătesc, să fie sănătos, şi vin şi la ora următoare. N-a fost ceva din cale-afară de insuportabil.

— Acuma, n-o să poţi veni de fiecare dată. Te-ai nimerit azi, fii mulţumit şi taci din gură. Are o sumedenie de agenţi care urmăresc delictele. Iţi dai seama că fiecare ar vrea să facă gimnastică fără să plătească.

— Cum, adică să facă gimnastică ?

— Cum ? Aşa cum făcuşi tu şi cum văzuşi că făcui eu. Eu — legal, plătit; tu — braconier.

— Dar n-am făcut nimic, protestă Piticul văzându-se dintr-o dată pe terenul sigur al legii. M-ai chemat ? Am venit la tine. Mi-ai arătat tot felul de năzbâtii la stupizenia asta de aparat, m-ai lipsit de emisia de la patru treizeci, că tocmai atunci ţi-a venit să mă vâri în buncăr, m-a prins aici demonstraţia asta anostă de gimnastică, la care nici nu mai vreau să asist cât trăiesc, cu ce-s vinovat ?

— Hm ! Hm ! făcu Abatele. Tip nerecunoscător şi afurisit ! Furi o oră de gimnastică fără să plăteşti şi baţi în retragere. Bine că nu te-a prins serviciul de ordine al maestrului că aşa ne-am mai fi distrat amândoi. Cum, adică ? Ala se sfarmă acolo ca tu...

— Da’ ce-am făcut ? Ce-am zis ?

— Mă, Piticule ! Omul ăsta face gimnastică pentru noi, îl plătim ca să nu ne frângem noi oasele.

De data aceasta Piticul nici nu mai încercă să-şi mascheze nedumerirea. Era depăşit în multe privinţe de încâlcelile unei vieţi pe care n-o mai înţelegea nici atunci când fizic, biologic, aceasta îşi urma un curs relativ obişnuit. De când cu reducţia, recunoştea în sinea lui că se zăpăcise şi mai mult. În cazul de faţă trăia unul din momentele cele mai absurde şi nu avea de ce să se mai prefacă. Nu pricepea cum Abatele, ca tot restul oraşului, poate privi întreaga zi în aparate fără să plătească decât abonamentul trimestrial şi de ce unui sportiv antipatic trebuie să-i achite separat ca să-l vadă scălâmbăindu-se timp de zece minute. Şi, în definitiv, de ce ţinea să se uite la acela ?!

Abatele înregistră impasul intelectual al amicului şi îi spuse fără să-l bruscheze :

— Aceasta e ultima descoperire în domeniul gimnasticii şi una din cele mai importante ale civilizaţiei noastre cu un curs atât de rapid, de neprevăzut. Unul, un specialist, execută mişcările, după cum ai putut remarca destul de grele, iar noi, urmărindu-l cu atenţie totală, se cheamă că înşine practicăm educaţia fizică. Pentru asta, evident, eşti obligat să-l priveşti concentrat, altfel nu te alegi cu nimic. N-are niciun rost, în timp ce el depune eforturi, tu să croşetezi sau să fabulezi anecdote. Aşa muşchilor
tăi nu li se transmite exerciţiul pe care-l desfăşoară el. E cât se poate de logic ca pentru munca lui să-l subvenţionezi, nu ? Teoretic, reluă părându-i-se că nu a fost suficient de explicit, dacă priveşti cu toată

atenţia un corp care face gimnastică, efectul se va răsfrânge, în proporţie de 92—95 la sută după capacitatea de concentrare a fiecăruia, şi asupra ta. Nu e o mare revoluţie în ştiinţa aplicată faptul că unul
se oboseşte, şi trăieşte din asta, iar o mulţime, contra unei sume convenabile, nu mai e obligată să facă aproape nici o mişcare ? E ca şi cum tu însuţi ai face singur gimnastică. Teoretic. În realitate cred că lucrurile stau cu totul altfel, dar un om de ştiinţă, cum cu îngăduinţa ta îmi voi permite să mă socot, trăieşte teoretic.

Între timp Abatele, absent, preocupat numai de firul demonstraţiei, învârtise butoanele perindând pe ecran diverse interioare, scene, figuri, care însă nu le treziseră niciun interes. Din întâmplare nimeri din nou apartamentul lui Paşa tocmai când unul din asistenţi, cel cu costumul deschis, care îl felicitase primul pe protagonist, anunţa solemn ea un crainic brevetat :

—În urma numeroaselor cereri transmise prin intermediul aparatului $B^2$59+V4, domnul Paşa va repeta programul de la orele l6,30. Cei care dintr-un motiv sau altul, ori din simplă neglijenţă, n-au reuşit să intercepteze fermecătoarea expunere, vor avea prilejul s-o urmărească în reluare peste cincisprezece minute.

Cei doi săriră concomitent de pe fotoliu (în timpul orei de gimnastică şi al discuţiei ulterioare, stătuseră amândoi pe fotoliul pneumatic, la distanţă considerabilă pentru a nu se stingheri) şi, ajunşi pe covor, se îmbrăţişară frenetic. Abatele era sincer înveselit, poate mai mult decât oaspetele său. Îl chinuia o urmă de vinovăţie că, prins de preocupările lui în legătură cu fenomenul reducţiei, preocupări, e drept, de importanţă capitală, îşi frustrase prietenul de vizionarea unui program la care ţinea şi pentru care bănuia în secret că acceptase să-l viziteze. Incidentul se rezolva într-un

mod nesperat de fericit. Îşi umplu pipa uriaşă, instalată pe un suport, şi o aprinse.

— Ia te uită, îl luă Piticul zâmbind, te-ai apucat de fumat şi eu nu ştiam nimic !

— De vreo lună, declară sobru Abatele, cu aerul adolescentului care candidează cu succes la autoritatea stării mature. Fumez cam mult, îngrijorător de mult, dar niciodată înaintea orei de gimnastică. Am grijă ca exerciţiile să le execut reglementar cu plămânii valizi.

Sfertul de oră trecu greu, dar în cele din urmă se sfârşi. Pentru a nu mai risca să piardă şi de data aceasta emisiunea, lăsaseră aparatul deschis, cu locuinţa lui Paşa pe ecran. Acesta rămăsese toată vremea tăcut ca şi toţi musafirii săi, care îi aruncau din când în când câte o privire furişă. De mai multe ori

îşi consultă ceasul de buzunar, legat cu un lanţ greu de aur, şi când termenul fixat se împlini începu, arborându-şi expresia jovială a povestitorului sigur de succes şi conştient de propriu-i farmec :

„În timpul războiului mă găseam într-o insulă care aparţinuse cândva Imperiului Britanic. Eram prieten cu guvernatorul şi de la el cunosc întâmplarea.

Insula gemea de suspecţi. Se poate spune că în acei ani spionajul a cunoscut o înflorire fără precedent. Inamicul paraşuta la noi o puzderie de spioni care pătrundeau peste tot, amestecându-se cu populaţia băştinaşă, încât era foarte greu să-ţi mai dai seama ce şi cum. Într-una din obişnuitele zile când şeful serviciilor noastre secrete era programat să raporteze situaţia guvernatorului, acesta nu s-a mai mulţumit să reţină doar datele conţinute în raport ci a întrebat :

— Aveţi o evidenţă clară a spionilor inamici existenţi pe teritoriul nostru ?

— Da, a răspuns şeful serviciilor secrete. Avem situaţia de până ieri. Cea de azi va fi încheiată abia

deseară, dar, cunoscând ritmul exact al paraşutărilor...

— Ei bine, câţi din indivizii care se găsesc acum pe teritoriul nostru sunt spioni inamici ?

— Aproximativ un sfert. În circa şase luni, dacă ritmul paraşutărilor se menţine, procentajul va reprezenta o treime, iar în zece sau unsprezece luni se va ridica la jumătate.

— Trebuie să înţeleg că, după calculele dumitale, în mai puţin de un an populaţia insulei se va dubla ?

— Nu, Excelenţă, va rămâne aceeaşi.

— Adică ?

— Adică numărul angajaţilor noştri paraşutaţi pe teritoriul inamic este cam acelaşi cu numărul celor pe care ni-l furnizează inamicul. Cu cât vin mai mulţi aici, cu atât numărul corespunzător pleacă de aici dincolo. Mişcarea are două sensuri.

— Ai putea să ne explici cum se face că n-am reuşit să trimitem noi mai mulţi angajaţi dincolo, decât ne aruncă inamicul nouă ?

— Am reuşit, să trăiţi, de vreo două ori, dar ne-am corectat la timp. Procedând aşa populaţia noastră s-ar fi împuţinat, iar a lor ar fi crescut. Pentru echilibru, ştiţi, nu putem da mai mulţi oameni decât primim. Şi inamicul ne-a depăşit o dată, dar apoi s-a abţinut, după informaţiile pe care le deţinem, din aceleaşi raţiuni.

— Cu alte cuvinte, atât populaţia noastră, cât şi a inamicului rămâne constantă (nu vorbesc de pierderile de pe front, am în vedere interiorul), doar că se schimbă compoziţia. În zece luni ar însemna că aici, în ţara asta, jumătate din oameni vor fi autohtoni, iar cealaltă jumătate va fi compusă din inamici.

— Exact. După calculele noastre, repet, dacă ritmul rămâne acelaşi, cam în şaisprezece luni întreaga populaţie de aici va fi constituită din inamici paraşutaţi, în timp ce a noastră va fi în întregime trecută dincolo.

— După teoria dumitale...

— Vă rog să-mi permiteţi, mă simt măgulit, dar teoria nu-mi aparţine, ea e cunoscută de toate oficiile de spionaj. Ale noastre nu sunt decât calculele, care, evident, diferă de la caz la caz.

— Mă rog, conform acestei teorii, într-un an şi jumătate teritoriul inamic ar fi în mâinile noastre.

— Mai mult decât sigur. După cum teritoriul nostru va fi în mâinile inamicului.

— Iar, atunci, logic, spionajul va înceta.

— Nu, să trăiţi ! Va continua, cu deosebire că noi, care ne vom găsi cu toţii dincolo, vom paraşuta oamenii noştri aici, după cum inamicul care va fi aici, şi-i va paraşuta pe ai lui îndărăt, în propria ţară, dincolo, de unde au venit. Deci spionajul nu va dispare.

— Dar pe urmă...

— Pe urmă, după un timp, fiecare se va găsi unde a fost la început şi va face ce facem acum. Nu ştiu după cât timp s-ar ajunge exact la situaţia iniţială, încă n-am făcut calculele necesare, dar se poate afla...

Rezultatele acestei convorbiri şi al câtorva furtunoase dezbateri ce au urmat la înaltul Comandament a fost o notă pe care guvernatorul a adresat-o inamicului atrăgându-i atenţia asupra urmărilor ce le-ar putea avea dezvoltarea continuă şi neraţională a spionajului. Inamicul a răspuns că la aceleaşi concluzii a ajuns şi el, divergenţe ivindu-se doar în problema termenelor stabilite în chip diferit de cele două părţi (el prevedea transferul total al populaţiilor cu o lună şi jumătate — două luni mai târziu). Pentru a nu se ajunge acolo, s-a căzut de acord ca înmulţirea spionilor, necesară în situaţia dată, să se facă totuşi mult mai lent, în aşa fel ca până la sfârşitul războiului — dată fixată de asemenea printr-un consens — numărul lor să nu depăşească o doime din populaţia adversă. Cele două părţi s-au angajat solemn să menţină o

strânsă legătură între ele, fiecare informând-o pe cealaltă cu maximum de exactitate şi onestitate în legătură cu fiecare nouă trimitere de spioni".

Paşa, odată depăşite ultimele cuvinte, îşi reluă figura sobră de la început. Bărbaţii şi femeile din încăpere rămaseră tăcuţi. Fiecare pe mobila unde-l surprinsese momentul povestirii. După câteva minute, domnul în costum de culoare deschisă execută o săritură, se îndreptă cu paşi accentuaţi spre amfitrion şi-i întinse mâna. Pe rând, toţi ceilalţi trecură şi-l felicitară pe Paşa în tăcere, cu feţe imobile.

Cei doi amici, contaminaţi parcă de la grupul de pe ecran, rămaseră şi ei un timp nemişcaţi, fără niciun cuvânt. Dădeau senzaţia că se gândesc la cele ascultate, că încearcă să-şi pună ordine în impresii, că
sunt tulburaţi şi aşteaptă să-şi revină. Momentul semăna exact cu finalul unei piese dintr-un concert când aplauzele sau fluierăturile nu izbucnesc imediat, ci abia după o clipă-două de linişte absolută, aproape materială. Atunci nu poţi ghici dacă sala urmează să-şi manifeste deziluzia sau va erupe în ropote. admirative. Clipele acelea constituie un zăgaz care cedează greu, care opune rezistenţă pentru ca brusc să se îndoaie, să se frângă sub greutatea enormă, insuportabilă a emoţiei colective.

Aşa se petrecu şi acum, tocmai când Piticul rosti fără să-şi precizeze poziţia :

— Deci, asta era. Abatele continuă să tacă. Parcă tot nu apucase să se lămurească dacă e stăpânit de încântare sau, dimpotrivă, intrigat la culme. Se uită la Pitic, se întoarse iar spre ecran, apoi se decise :

— Şnapan ! Şnapan şi ticălos.

— De ce ? zise Piticul. L-am găsit destul de amuzant. Uite, personal, dacă publicul ar mai cere-o, eu aş urmări emisiunea cu mare plăcere încă o dată.

Ca regizat, personajul elegant din camera lui Paşa, se ridică şi veni solemn în mijlocul ecranului :

— Dând satisfacţie numeroaselor cereri ale ascultătorilor, domnul Paşa va repeta admirabila sa relatare la orele 2l,30. De asemenea, mâine dimineaţă
veţi putea asculta aceeaşi expunere la orele 8. Până mâine la prânz primim în continuare cereri din partea ascultătorilor pentru a putea programa reluările de după-amiază. Nu uitaţi, până mâine la orele l2 puteţi cere repetarea emisiunii. Domnul Paşa a avut amabilitatea să ne comunice că săptămâna viitoare va
aduce unele modificări câtorva fraze, în aşa fel, ca textul, rămânând în esenţă acelaşi, să îmbrace o formă şi mai strălucitoare. Asistenţa va fi de asemenea în bună măsură reînnoită şi cu mult mai numeroasă.

Personajul încheie, înclinându-se uşor, se retrase, şi se urcă în fotoliul său.

— Săptămâna viitoare va fi mult mai atractiv tot programul, spuse Piticul cu jind, calculând mental dacă îşi va putea face timp liber şi propunându-şi să-l viziteze şi atunci pe Abate. E însă necesar, adăuga, să-l urmăreşti de mai multe ori pe Paşa, pentru a putea sesiza schimbările pe care urmează să le opereze, cum spunea, doar asupra câtorva fraze. Aici se vede cât de mult valorează lucrul metodic, consecvenţa. Unul care abia săptămâna viitoare ar lua cunoştinţă de textul lui Paşa l-ar privi ca atare, aşa cum se prezintă atunci, satisfacţia estetică fiindu-i fatalmente limitată. Nu şi-ar putea da seama de diferenţa dintre cele două variante. Variante — iată cuvântul ! Totul trebuie privit ca o variantă dintr-o serie. Plăcerea superioară e să receptezi deosebirile dintre o variantă şi alta.. Cu cât seria e mai uniformă, cu cât diferenţele dintre variante sunt mai mici, mai insesizabile, cu atât plăcerea de a le observa e mai mare. Paşa a atins

treapta sublimului. „Câteva fraze...", auzi ? „doar câteva fraze schimbate", aşa, uşor, imperceptibil.. .Mare lucru, să ştii. Dar, ce-i drept, pentru a-l putea gusta pe Paşa, trebuie să-l urmăreşti consecvent, să-l asculţi, altfel... Dar, vai...

— Ce ai, omule ? Abatele nu-l mai ascultase. Piticul vorbea, mai exact monologa, cu pauze lungi, aci şoptit, aci aprinzându-se, convins că pipăie adevărul. Abatele nici nu auzea ce spune, îi făcea impresia că oaspetele său debitează prostii, şi se abandonă odihnei ; contempla compoziţia grupului TARL şi asculta zgomotele atât de plăcut asurzitoare. Tocmai privea luciul unui piston care-i apăru cam prea mat, uşor stins, şi-şi zise că lucrarea ar trebui unsă, când îl auzi pe Pitic văitându-se. Se întoarse spre el şi chiar se sperie când îl văzu palid, albindu-se din ce în ce mai mult. Ce ai, omule ? îl întrebă.

— Dar... s-ar putea... Îngăimă Piticul, ca şi noi abia acum să fi auzit expunerea lui Paşa, iar el să o ţină de cine ştie când. Poate şi textul de azi să fie doar varianta altuia în care să se fi schimbat câteva expresii...

— Fii serios, i-o reteză Abatele. Adică tu, cu traiul tău de pustnic, poţi presupune şi asta, dar cum îţi închipui că mie mi-ar fi scăpat dacă ar mai fi ţinut-o? Hai, că pentru mine Paşa nu reprezintă cea mai mare slăbiciune, ba cu cât l-aş vedea mai rar, cu atât mai bine. Deci, să zicem, că eu nu-l ţintesc toată ziua cu aparatul, dar cum crezi că mi-ar fi putut scăpa — şi să fi vrut n-aş fi reuşit — l-aş fi prins pe ecranele altora, n-ai văzut că toată lumea era cu ochii pe el ? Aici nu-ţi poate scăpa nimic, încerci tu să faci abstracţie de ceva, dar altul nu vrea, ei bine, te obligă şi pe tine să iei totul la cunoştinţă. La urma urmei şi tu poţi să nu mă mai vizitezi pentru a urmări blasfemia aia care de acum văd că ne ameninţă de câteva ori pe zi. Fii, totuşi, liniştit. Cu asta numai de azi a început. A mai avut

altele, la fel de spirituale, pe asta însă n-a mai spus-o. N-ai pierdut nimic.

Piticul abia începuse să-şi revină primind asigurarea că ediţia la care asistase fusese cea *princeps*, când se veşteji din nou.

—Cum adică să nu te mai vizitez ? zise. Nu înţeleg... Rămân la tine să prind şi programul de la 2l,30, iar dimineaţă, înainte de 8, mă înfiinţez din nou. Nu vreau să-mi scape nici o emisiune. Şi apoi să ştii că e foarte plăcut să călătoreşti cu taxiul. Până peste o săptămână maşina va fi mult mai mare, aglomeraţia sporită cu câteva procente, dar ce are a face ? Poate o prind tot pe cea cu care am venit... Poate chiar am să mă nimeresc şi cu unii din pasagerii de atunci... Ei, ce ştii tu ! Ba, abia de acum am să vin pe la tine. Nu înţeleg de ce zici să nu te mai vizitez.

—Bine, frate, eu nu zic să nu vii. N-ai decât, după cum vezi (Abatele făcu un gest clar cu mânuţa lui zbârcită spre camera imensă ca un stadion acoperit), loc avem destul, încapi şi tu. Spuneam că nu e obligatoriu să te deplasezi numai pentru Paşa. Dacă ţi-a căzut aşa cu tronc, îl poţi foarte bine admira din propriu-ţi bârlog.

—Adică, îmi sugerezi să mă cuplez la reţea. Chiar tu... Ştii că de asta m-am ferit ca de ciumă şi acum vii tu să mă nefericeşti. Nu zic, programul lui Paşa e inteligent şi promite să fie tot mai pasionant, dar îl pot vedea de la tine. De ce să renunţ la singurătatea mea ?

—Nu mai e nevoie de nici o cuplare, spuse Abatele rece. Nu ţi-ai dat seama ? Eşti legat cu aparatul meu ? Ţi-e de ajuns până peste cap. Stai la tine în casă. Îţi deschizi aparatul. Îmi prinzi ecranul meu, acolo obligatoriu îl vei vedea pe Paşa. Eu voi avea chef să-mi strio ochii pe cu totul altă arătare ? Mai mult decât posibil. Dar în ce casă crezi tu că o să mă pot uita fără să văd un alt ecran pe care să apară acelaşi Paşa, simpaticul, atotstăpânul nostru

Paşa ? Ai înţeles ? Prin mine eşti legat de întregul oraş, poţi vedea tot, după cum tu, te asigur, eşti ţinut sub observaţie ca şi mine. Toţi te văd, te studiază, fac experienţe pe tine. Poate mai mult decât asupra mea pentru că tu nu ştii că eşti privit, nu te ştii feri cum fac eu, trăieşti cu iluzia că stai închis în izolarea ta vrăjită şi faci ce te taie capul, năzbâtii, drăcovenii, eşti spontan, deci mult mai interesant, un şoarece alb mult mai preţios pentru milioanele tale de telespectatori.

—Taci!... taci !... taci !...

Cât timp vorbise Abatele, cu vocea lui rece, egală, ca şi cum ar fi dictat o sentinţă, Piticul încercase de mai multe ori să-l oprească, întinsese mâinile spre el a implorare, îl ameninţase cu pumnii. În cele din urmă nu mai putu răbda şi izbucni într-un plâns zguduitor, bărbătesc, frângându-se sub lacrimi ca un arc. Explozia aceasta se produse însă prea târziu, de abia când Abatele îşi încheiase îngrozitoarea-i sentinţă şi când, oricum, s-ar fi oprit şi de la sine.

—Taci !... Taci !... continuă Piticul să şuiere printre suspinele ce-i zgâlţâiau întregul corp micuţ, de păpuşă bătrână, mult timp după ce Abatele nu mai spunea nimic, când în toată încăperea nu se mai auzeau decât scrâşnetele capodoperei TARL.

Abatele nu-l opri, nu încercă să-l consoleze, ştia ţi el că plânsul face bine.

Abia când, ştergându-şi ochii, Piticul zări pe ecranul uitat asupra aceleiaşi imagini, locuinţa lui Paşa cu oamenii tăcuţi pe mobile, se mai linişti şi suspinele se răriră şi scăzură ca spasmele unei furtuni în destrămare.

—Deci, chiar dacă ar fi adevărat tot ce spui, zise într-un târziu cu glasul stins, dacă acesta nu e numai un coşmar, din care să mă trezesc, dacă e aşa, voi avea totuşi o mângâiere : Voi putea vedea şi de la mine pe Paşa ?

—Sigur, puiule, îl vei vedea şi mâine şi poimâine

şi aşa mai departe până la sfârşitul zilelor tale. Sau alor lui. Pentru că îi prevăd un sfârşit nu prea îndepărtat. Cred că se va găsi cineva din atâtea milioane, care să se joace cu un exploziv pe la subsolul casei lui.

—Iar ! Azi eşti pornit numai să mă chinuieşti. Dar cum îţi închipui ? Să rămânem fără Paşa ? Hai, recunoaşte că glumeşti. E de neimaginat. Glumeşti, nu-i aşa, serenissime ? Spune că n-o să se joace nimeni cu substanţa aceea pe lângă locuinţa lui.

Piticul zâmbea. Îşi revenise complet. Posibilitatea lichidării lui Paşa părea atât de exclusă că optimismul îl cuceri progresiv.

— Ce n-am înţeles din precizările sale, în legătură cu săptămâna viitoare, continuă Piticul însufleţit acum după plâns, aproape vesel, înseninat, e amănuntul cu asistenţa. La ce asistenţă se referea că va fi mai numeroasă, la telespectatori ?

— Nu, el e modest, nu despre ăştia spunea. Zicea de cei din camera lui, de invitaţi. Va apărea cu distribuţie nouă şi mai numeroasă. Va îngrămădi mai
mulţi pe lângă el.

— Asta, se lansă Piticul în comentarii cu căldura cu care îţi place să dezbaţi mereu un subiect preferat, asta ar avea doar o însemnătate vizuală, adică, într-un fel, cadrul ar fi întrucâtva diferit, dar, sigur, n-are nici o înrâurire asupra textului.

— Ei, uite, venerabilul meu amic, exact la asta mă gândeam. Vezi, asta mă emoţionează în prietenia noastră, coincidenţele acestea de cugetare. Uite, până azi n-am meditat la problema pe care pramatia de Paşa se vede că o ştie. S-ar părea, dacă judeci mai atent, că un cuvânt, o propoziţie, *nu e aceeaşi în orice împrejurare*, aşa cum eşti tentat să crezi. S-ar părea că o propoziţie are o anumită structură, o anumită greutate spusă între câţiva auditori şi o altă structură, o altă

greutate când eşti înconjurat de mai mulţi. Nu se ştie care e structura, greutatea ideală, cea adevărată (şi, în definitiv, dacă vorbirea are aşa ceva), dacă e bine să te lansezi în faţa mulţimilor sau mai discret, aşa, în cercuri cu diametrul mai mic. Dacă e indicat s-o iei treptat, de la unul, doi până-i prinzi pe toţi, în sfârşit, o seamă de posibilităţi foarte încurcate pe care numai bietul Paşa le stăpâneşte la precizie. Ştie ăla ce ştie.

Era acum rândul Piticului să nu asculte. Consideraţiile amicului său îi apăreau goale de orice sens, şerpuite şi total inutile. Nu-l priveau câtuşi de puţin, nu-l atingeau. El se simţea cuprins de o tulburătoare fericire, şi anume, nu de oricare parte a fericirii, ci de cea incipientă şi care e şi cea mai insuportabilă. Dădea din picioruşele ce-i atârnau de pe fotoliu la treizeci de centimetri deasupra parchetului, îşi freca mâinile, îşi zâmbea sieşi. Până şi lucrarea artistică a grupului TARL, în legătură cu care de mai multe ori îşi propusese să înveţe mecanica pentru a reuşi odată să o strice, i se păru fermecătoare. Îi învălui într-o privire mângâietoare roţile dinţate care se ronţăiau reciproc, tuburile cu aburi, coşurile care propulsau în tavan caiere groase de fum, sirenele ce se săltau uneori şi spintecau toate celelalte zgomote cu şuierături ascuţite. Emoţii necunoscute îl cuprinseră, se simţi apăsat de duioşie. În lumea noastră stăpânită de energia nucleară, o asemenea mimare a vechiului, în cazul acesta a bătrânei maşini cu aburi la modă cu secole în urmă, îţi aducea în casă o antichitate pierdută pentru totdeauna, caraghioasă, pitorească, pe deasupra dinamică şi sonoră, deci acţionând asupra simţurilor noastre cu mult mai multe şanse decât o statuie elină, încremenită şi mută.

Piticul, tot răsucindu-se în fotoliu, zări la un moment dat din nou ecranul aparatului $B^2 59 \pm V4$. Tresări şi-şi reproşă minutele cât nu se gândise la Paşa. Aşa se întâmplă uneori : de fericire poţi uita

chiar subiectul fericirii.

— Tu vorbeşti serios când spui că sunt în legătură cu întregul oraş ? îl întrebă pe Abate încercând să se obişnuiască cu o situaţie care încă îl neliniştea, dar pe care n-o mai alunga cu atâta cruzime.

— Nu vorbesc nicicum, nici serios, nici altfel; e o evidenţă care mă scuteşte de a mai vorbi.

— S-ar putea, în definitiv, să ai dreptate. N-am încercat, o să văd când mă întorc la mine. N-am încercat niciodată să intru în legătură cu altcineva din oraş, când deschideam, foarte rar, aparatul, te căutam pe tine şi atâta tot. Nici măcar n-am avut curiozitatea să văd ce urmăreşti tu pe ecranul tău.

S-ar putea, aşa cum afirmi tu, ca prin intermediul aparatului tău să fiu legat de întreaga reţea. Dacă e aşa, pe lângă multele nenorociri cărora le sunt expus, dintre care cea mai mare e că în felul acesta sunt şi eu supravegheat de toată liota curioşilor, voi avea totuşi bucuria să...

— Dar mai termină odată cu neghiobul ăsta de Paşa al tău că m-ai exasperat suficient! îl întrerupse Abatele. Ţi-am spus, ţi-am dat toate asigurările că-l poţi admira cât doreşti. Acum dă-mi şi mie voie să trăiesc.

— Nu asta voiam să zic, o întoarse Piticul, deşi exact aceasta ar fi urmat să spună. Voiam, găsi el la repezeală o altă pistă care crezu că-i va fi pe plac celuilalt, voiam să spun că asta mi-ar uşura şi mie cercetările, pe care o să le încep chiar de azi. Voi porni metodic de la măsuratul pisicii, cu maximum de atenţie, dar, dacă voi putea vedea tot oraşul, îmi va fi mult mai uşor să înregistrez mersul evenimentelor în ansamblu, fenomenul reduc....

Abatele îi acoperi gura cu un gest atât de energic că amândoi se clătinară şi căzură, ca într-o figură de lupte libere, pe covor.

— Aici ţi-ai găsit să trăncăneşti ? Să nu te apuci — mă înţelegi ? Reţii ? Nici acasă la tine, să nu-mi

începi să bolboroseşti nici de unul singur, nici vreodată când mă vei chema la aparat să nu-mi aminteşti despre problema respectivă. Priveşte-i numai!

În timp ce se ridicau potrivindu-şi îmbrăcămintea caraghios de largă, priviră ecranul spre care Abatele arăta cu un gest demascator. Toţi invitaţii lui Paşa, în mijloc cu amfitrionul, erau coborâţi de la locurile lor unde până atunci stătuseră nemişcaţi şi, în picioare, cu o nestăpânită curiozitate, se uitau în camera Abatelui.

— I-ai văzut ? urlă Abatele congestionat. Vrei să mai vezi ? Poftim ! Uite-i acum pe ăştia ! Pe ăştia ! Mai vrei ? Uite-i pe ăştia !

Răsucea smucit butoanele aparatului aducând pe ecran la întâmplare, alte şi alte grupuri, toate uitându-se cu ochii măriţi la ei. Lumea se oprise pe străzi în faţa $B^2$59±V4-urilor publice, pe ecranele cărora, fără excepţie, era prinsă camera Abatelui; în birouri, în locuinţe particulare situaţia se repeta invariabil. În laboratorul unui savant coleg, acesta ţinea sub observaţie odaia Abatelui, având nişte căşti pe urechi şi aştepta cu zâmbetul crispat al vânătorului sigur de lovitura în plin.

Abatele se lăsă moale pe covor şi-şi prinse tâmplele în mâini. Rămase aşa multă vreme, poate aşteptând să se liniştească, să se convingă că ireparabilul nu se produsese, că el intervenise exact în clipa fatală şi-l readusese la tăcere pe Pitic la timp, poate inconştient, nemaigândindu-se la nimic, frânt.

Târziu se ridică şi, fără vlagă, cu paşi târâţi, purtând parcă greutăţi de puşcăriaş la glezne, se îndreptă spre capodopera grupului TARL. Privi peretele mecanic, îl contemplă piesă cu piesă, nu pentru că nu i-ar fi cunoscut fiecare şurub, fiecare rotiţă, fiecare curea de transmisie, ci pentru că avea mişcările greoaie, muşchii de abia îl mai slujeau, se simţea neputincios, sfârşit.

Întinse braţele spre maşinile uruitoare şi-şi lipi palmele de piesele ce se mişcau egal, indiferente. Milioanele de concetăţeni care-l vedeau ar fi putut crede că reputatul învăţat vrea să-şi vâre degetele între roţile dinţate aşteptând să-i fie prinse şi strivite, ca în câteva clipe să fie apucat cu totul de angrenaj, tras şi sfârtecat. Nu aceasta era însă intenţia Abatelui. El pipăi maşinăria ca un orb, dar ca un orb expert, până nimeri amplificatorul. Îl răsuci, continuă să-l învârtească până consideră că mişcarea operei s-a accelerat la maximum, iar zgomotul a atins punctul extrem.

— Iartă-mă, zise atunci, potolit, deşi cuvintele nu i se auzeau, numai buzele i se mişcau aproape tremurând. Nu fi supărat pe mine, te-am nedreptăţit, dar înţelegi că era să mă nenoroceşti. Bine că s-a încheiat aşa, că nimeni n-a aflat nimic. Am nevoie de amiciţia ta şi, mai ales, de pisica ta. Trebuie s-o măsori în fiecare zi, la aceeaşi oră, şi datele să mi le comunici. Ţi-am spus, dacă pentru tine e greu, împrumută-mi-o pe vreo cincisprezece zile, după care ţi-o restitui. Sau nu vrei să te desparţi de ea, ţii s-o măsori tu ? E bine şi aşa, numai să lucrezi cu mare atenţie, cu toată răspunderea. Ce spui ?

Abia atunci se întoarse cu un surâs de împăcare şi-l căută din ochi pe Pitic. Acesta însă nu se mai vedea nicăieri. Uşa rămăsese întredeschisă. Fumul îmbelşugat produs de capodopera grupului TARL se revărsa cu greu afară. Zgomotul făcea să trepideze o bună parte a universului. În ecranul aparatului $B^{2}59\pm V4$ colaboratorii celebrului Paşa îşi reluaseră locurile pe mobile şi, tăcuţi, fără să se privească, aşteptau ora 2l,30.

Liniştea lor îl intrigă pe Abate. De unde atâta calm ? Nu cumva ?... Începu să-şi suspecteze securitatea adăpostului subteran. S-ar putea ca un aparat foarte puternic să fi interceptat discuţia dintre el şi Pitic, destăinuirile făcute adineauri, şi să

fi găsit altcineva soluţia. Dar şi aşa stând lucrurile, nimeni nu-i va putea contesta meritele. Rolul său capital în descifrarea teribilei enigme va fi unanim recunoscut, iar gloria care, capricioasă, îl cam ocolise pe când era mare, acum dădea târcoale staturii lui plăpânde, făcând-o să se simtă gigantică.

CUPRINS

Lector : VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor : MARIANA PUŞCAŞU

Bun de tipar : 23.XlJ.l976. Apărut : l976,
Comanda nr. 279. Tiraj : 32 300 ex. broşate.
Coli de tipar: l3.

Comanda nr. 60 557
Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii",
Bucureşti — Piaţa Scânteii nr. 1,
Republica Socialistă România

Fantastic Club

ÎN ACEEAȘI COLECȚIE
au mai apărut :

* * *

OAMENI ȘI STELE (culegere din cele mai frumoase povestiri românești)

Georgina Viorica Rogoz :
ANOTIMPUL SIRENELOR

Mihnea Moisescu :
ÎNTOARCERE PE ȚĂRMUL DISPĂRUT

Karinthy Frigyes :
MOARTEA HIPNOTICĂ

Stanislaw Lem :
CIBERIADA

Horia Aramă :
VERDE AIXA